

Centrul de Studii Strategice de Securitate

INTEGRAREA EUROATLANTICĂ.

PRIORITĂȚI POST-PRAGA

EDITURA ACADEMIEI DE ÎNALTE STUDII MILITARE
- București, 2002 -

Comisia de selecție:

Dr. Constantin MOȘTOFLEI
Dr. Gheorghe VĂDUVA
Dr. Petre DUȚU

Referenți științifici:

Dr. Nicolae DOLGHIN
Dr. Grigore ALEXANDRESCU

Redactor: Vasile POPA

Corectură:

Alina MACOVEI
Alexandra SARCINSCHI

Coperta: Gheorghe VĂDUVA

Tehnoredactare computerizată: Mirela IRIMIA

Cartea reunește studiile care au stat la baza comunicărilor prezentate la sesiunea anuală a Centrului de Studii Strategice de Securitate, din 27 noiembrie 2002, grupate în ordinea în care au fost susținute, pe secțiuni. (n.r.)

Responsabilitatea pentru conținutul studiilor din acest volum revine autorilor.

Textele pot fi reproduse, parțial sau integral, cu condiția menționării sursei

CUPRINS

ARMATA ROMÂNIEI DUPĂ REUNIUNEA LA NIVEL ÎNALT DE LA PRAGA – General dr. Mircea MUREȘAN.....	7
SISTEMUL DE ORDINE PUBLICA	
POST-PRAGA – Senator Norica NICOLAI.....	23
NECESITATEA REORIENTARII PLANULUI DE RELAȚII INTERNAȚIONALE SPRE PARTICIPAREA LA COMITETELE ȘI GRUPURILE DE LUCRU NATO – General-locotenent dr. Eugen BĂDĂLAN.....	25
1. COOPERAREA, PLANIFICAREA ȘI STANDARDIZAREA ÎN DOMENIUL ARMAMENTELOR.....	28
2. SISTEME DE INFORMARE ȘI DE COMUNICARE.....	30
3. APĂRAREA ANTIAERIANĂ.....	31
4. ORGANISME SUBORDONATE ÎNFIINȚATE DE CONSILIU ȘI DE ALTE FORUMURI DECIZIONALE ALE NATO.....	33
5. LOGISTICA DE CONSUM.....	34
6. STANDARDIZAREA.....	36
7. SISTEMELE DE COMUNICAȚIE ȘI INFORMATICĂ.....	38
8. COORDONAREA FRECVENȚELOR RADIO.....	40
9. PARTICIPAREA FORȚELOR TERESTRE LA GRUPURILE DE LUCRU NATO....	41
CONSIDERAȚII PRIVIND LOCUL ȘI MISIUNILE FLOTEI MARITIME ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN ALIANȚA NORD – ATLANTICĂ – Contraamiral de flotilă Constantin NASUIA.....	47
1. PUTEREA MARITIMĂ.....	47
2. FLOTA MARITIMĂ – COMPONENTĂ DE BAZĂ A PUTERII MARITIME.....	48
3. POSIBILITĂȚI DE ACȚIUNE ALE FLOTEI MARITIME.....	50
4. ACȚIUNILE MILITARE DUSE DE FLOTA MARITIMĂ ÎN PERSPECTIVA DEPLINEI INTEGRĂRII EUROATLANTICE.....	52
DIMENSIUNEA ȘTIINȚIFICĂ A INTEGRĂRII EUROATLANTICE - Dr. Constantin MOȘTOFLEI.....	55
1. EXISTĂ O DIMENSIUNE ȘTIINȚIFICĂ A NATO?.....	55
2. EVOLUȚIA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ÎN ROMÂNIA.....	60
3. CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ MILITARĂ.....	63
GESTIONAREA RESURSELOR DE SECURITATE - O PRIORITATE A STRATEGIEI NAȚIONALE POST-PRAGA – Dr. ing. Francisc TOBĂ.....	69
CARACTERISTICI ALE MEDIULUI DE SECURITATE EUROPEAN ȘI BALCANIC ÎN URMA EXTINDERII NATO. ASPECTE ALE OFERTEI ROMÂNIEI LA EFORTUL COMUN AL ALIANȚEI – General-maior dr. Sorin IOAN.....	78

SECURITATEA TRANSATLANTICĂ ȘI ÎNTĂRIREA NATO, DUPĂ PRAGA – General de brigadă dr. Nicolae NĂBĂRJOIU	92
1. IMPORTANȚA SUMMIT-ULUI DE LA PRAGA PRIVIND SECURITATEA TRANSATLANTICĂ.....	92
2. BAZA ALIANȚEI NORD-ATLANTICE O REPREZINTĂ ÎNTĂRIREA RELAȚIEI TRANSATLANTICE.....	92
3. SECURITATEA TRANSATLANTICĂ ȘI ÎNTĂRIREA NATO.....	93
4. EUROPA ȘI RELAȚIA TRANSATLANTICĂ.....	95
5. SECURITATEA TRANSATLANTICĂ ȘI ÎNTĂRIREA NATO DUPĂ PRAGA.....	96
ROMÂNIA ȘI CRITERIILE DE ADMITERE ÎN NATO – Ambasador Nicolae MICU.....	99
NOUA AXĂ GEOPOLITICĂ MAREA CASPICĂ - MAREA NEAGRĂ – MAREA MEDITERANĂ. ENERGIE ȘI SECURITATE – OPORTUNITĂȚI ȘI SFIDĂRI PENTRU ROMÂNIA – Dr. Liviu MUREȘAN.....	103
DEZVOLTAREA COMPONENTEI CIVILE A ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE DE SECURITATE. CONSECINȚE ASUPRA ARMATEI ROMÂNIEI – Alexandra SARCINSCHI.....	109
1. CADRU GENERAL	109
2. RELAȚIILE CIVILI-MILITARI ÎN CADRUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE DE SECURITATE – ELEMENT AL DEZVOLTĂRII INSTITUȚIONALE.....	110
3. ORGANIZAȚIA TRATATULUI ATLANTICULUI DE NORD (NATO).....	111
4. ORGANIZAȚIA PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA (OSCE).....	115
5. ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE (ONU).....	117
6. CAZUL ARMATEI ROMÂNIEI.....	120
DIMENSIUNEA PSIHOSOCIALĂ A INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN NATO – Dr. Petre DUȚU.....	126
1. CONSIDERAȚII GENERALE.....	126
2. VARIABLE ALE DIMENSIUNII PSIHO SOCIALE A INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN NATO.....	127
3. STATUTUL ȘI ROLUL ROMÂNIEI CA MEMBRU AL NATO.....	134
4. UNELE CONCLUZII PRIVIND DIMENSIUNEA PSIHO SOCIALĂ A INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN NATO.....	135
DIRECȚII PRIORITARE ALE MODERNIZĂRII MANAGEMENTULUI RESURSELOR UMANE ALE APĂRĂRII PENTRU ASIGURAREA COMPATIBILITĂȚII CU ARMATELE STATELOR MEMBRE NATO – Comandor Victor BARBU.....	137
STRATEGIA DE SECURITATE A ROMÂNIEI ȘI COOPERAREA REGIONALĂ ÎN EUROPA DE SUD-EST – General de brigadă dr. Visarion NEAGOE.....	142

1. IMPLICAȚII ASUPRA STRATEGIEI MILITARE LA ÎNCEPUTUL MILENIULUI III.....	144
2. COOPERAREA REGIONALĂ ÎN EUROPA DE SUD-EST.....	147
PREMISE METODOLOGICE ÎN PROIECTAREA PRIORITĂȚILOR PROCESULUI DE INTEGRARE EUROATLANTICĂ ÎN ETAPA POST- PRAGA – Conf. univ. dr. Maria IACOB, col. prof. univ. dr. Dumitru IACOB	152
SUMMITUL NATO DE LA PRAGA ȘI ROMÂNIA – General de brigadă (r) prof. univ. dr. Constantin Gheorghe BALABAN	156
STANDARDIZAREA ȘI INTEROPERABILITATEA - PRIORITĂȚI IMPORTANTE ALE PROCESULUI DE INTEGRARE – Colonel dr. Mircea MÂNDRU.....	162
1. INTRODUCERE.....	162
2. RESTRUCTURAREA SI MODERNIZAREA – OPTIUNE PROPRIE	162
3. STANDARDIZAREA ȘI INTEROPERABILITATEA, DOMENII DELIBERAT ASUMATE.....	163
4. ASPECTE GENERALE ALE STANDARDIZARII IN NATO	165
NATO ȘI ROMÂNIA DUPĂ PRAGA. NOI DIMENSIUNI ALE CREDIBILITĂȚII – Mihai Eugen CÂMPAN.....	169
1. NATO POST-PRAGA. A DOUA GENERAȚIE A ALIANȚEI NORD-ATLANTICE.....	170
2. ROMÂNIA POST-PRAGA. ȘANSA REDEFINIRII STATUTULUI ROMÂNIEI PE PLAN INTERNAȚIONAL.....	173
NOI DIMENSIUNI ALE INSTRUCȚIEI PENTRU APĂRARE NUCLEARĂ, BIOLOGICĂ ȘI CHIMICĂ – Colonel dr. Nicolae POPESCU.....	178
1. PREGĂTIREA DE BAZĂ.....	180
2. PREGĂTIREA MEDIE A PERSONALULUI CU RESPONSABILITĂȚI	180
3. PREGĂTIREA SPECIALIȘTILOR	181
4. PREGĂTIREA PENTRU APĂRARE NBC A COMANDANȚILOR	182
5. PREGĂTIREA MEDICALĂ NBC.....	182
PRIORITĂȚI POST- PRAGA PRIVIND PROTECȚIA INFORMAȚIILOR NATO CLASIFICATE ÎN MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE – Comandor Aurel STANCIU	185
1. STADIUL ACTUAL	185
2. PRIORITĂȚI POST- PRAGA.....	187
EVOLUȚIA CONCEPTELOR STRATEGICE POST-PRAGA – Dr. Gheorghe VĂDUVA.....	190
O POSIBILĂ CONSECINȚĂ STRATEGICĂ A EXTINDERII NATO: PROCESUL DE REGIONALIZARE – Emil SUCIU, Alina MACOVEI.....	197
I. GLOBALIZARE, REGIONALIZARE ȘI EXTINDEREA NATO	197
II. EXTINDEREA NATO CA INTERFERENȚĂ A UNOR FENOMENE DE FRONTIERĂ.....	202

III. APRECIERI ȘI CONCLUZII. CONSECINȚE PENTRU ROMÂNIA.....	205
CONTINUAREA PROCESULUI DE REFORMĂ A ORGANISMULUI MILITAR – CONDIȚIE PENTRU REALIZAREA COMPATIBILITĂȚII STRUCTURALE ȘI ACȚIONALE CU ALIANȚA NORD-ATLANTICĂ - Colonel Nicolae DOHOTARIU.....	212
SFIDARE SAU NORMALITATE? – Dr. Nicolae DOLGHIN.....	222
1. APĂRAREA NAȚIONALĂ.....	224
2. SISTEMUL NAȚIONAL DE APĂRARE.....	225
3. SISTEMUL SECURITĂȚII NAȚIONALE.....	226
4. PLANIFICAREA APĂRĂRII NAȚIONALE.....	228
FORȚELE DE SUPRAVEGHERE ȘI AVERTIZARE TIMPURIE ALE ARMATEI ROMÂNIEI – PARTE A SISTEMULUI DE AVERTIZARE AL NATO – Colonel Octavian DUMITRESCU.....	230
1. STABILITATE ȘI INSTABILITATE ÎN STAREA DE SECURITATE.....	230
2. AVERTIZAREA TIMPURIE ÎN CONCEȚIA ARMATELOR MODERNE.....	234
3. COMPONENTELE FORȚELOR DE SUPRAVEGHERE ȘI AVERTIZARE TIMPURIE.....	240
PERSPECTIVE ALE SISTEMULUI DE FORMARE A OFIȚERILOR ÎN ACADEMIA FORȚELOR TERESTRE „NICOLAE BĂLCESCU“ ÎN ETAPA POST-PRAGA – General de brigadă prof. univ. dr. Nicolae USCOI.....	248
REPERE MILITARE ALE INTEGRĂRII EUROPENE – Dr. Grigore ALEXANDRESCU.....	257
1. UN MEDIU DE SECURITATE DINAMIC.....	257
2. NOI DETERMINĂRI ÎN CONCEPTUL STRATEGIC AL NATO.....	258
3. UNIUNEA EUROPEANĂ – ASUMAREA RESPONSABILITĂȚII SECURITĂȚII CONTINENTALE.....	261
4. SECURITATEA EUROPEANĂ ÎN CONTEXTUL NOULUI RĂZBOI.....	264
FACTORUL ETNICO-RELIGIOS ÎN ANALIZA DE SECURITATE PENTRU EUROPA DE SUD-EST- Dr. Vladimir ZODIAN, Mihai DINU.....	267
1. ETNIC ȘI RELIGIOS.....	267
2. TRADIȚIILE ETNICE ȘI RELIGIOASE ÎN EUROPA DE SUD-EST.....	268
3. LECȚIA ISTORIEI.....	269
PREMISE PENTRU O EVOLUȚIE POZITIVĂ ÎN ETAPA POST-PRAGA - Vasile POPA.....	272

ARMATA ROMÂNIEI DUPĂ REUNIUNEA LA NIVEL ÎNALT DE LA PRAGA

***General dr. Mircea MUREȘAN,
Statul Major General***

România a fost invitată să înceapă convorbirile de aderare la Alianță. Obiectivul fundamental al Armatei României rămâne continuarea eforturilor pentru integrarea deplină în structurile euroatlantice, iar rezultatele pozitive pe care le-am obținut în domeniul reformei și restructurării organismului militar sunt efectul corelării judicioase a costurilor cu obiectivele integrării. Ne-am asumat obiective care au ținut cont în primul rând de posibilitățile financiare. Menționez faptul că reforma nu o facem pentru că ne-a cerut-o sau ne-a impus-o NATO. Reforma nu este un obiectiv în sine, ci corespunde în primul rând nevoilor de apărare ale României și opțiunilor noastre de integrare. Reforma va continua pe coordonatele și în ritmul pe care le-am stabilit. În context, menționez că aderarea României la NATO va însemna nu numai realizarea unei capacități de apărare crescute, dar mai ales însușirea/implementarea unor principii și sisteme de valori politice și morale care va confirma maturizarea procesului de democratizare internă a țării.

De altfel, structura prezentării este o reflectare a continuității actualului proces de reforma care nu a fost condiționat în nici un fel de invitarea în Alianță. Pe timpul intervenției mele își vor găsi răspunsul întrebări cum ar fi:

Care este contribuția concretă a Armatei României la misiunile actuale și de perspectivă ale Alianței?

Care va fi rolul și contribuția României în cadrul Parteneriatului pentru Pace?

Care este perspectiva programului de reforma până în 2007?

Vă pot spune fără echivoc că răspunsul la aceste întrebări nu poate fi credibil, fără următoarea precizare: Armata României s-a implicat în Programul Parteneriatului pentru Pace, semnat de România în 1994, în mod voluntar, consecvent, activ și cu imaginație, într-un demers unic, care a deschis drumul spre realizarea interoperabilității funcționale cu structurile militare moderne ale armatelor din NATO.

În fapt, ceea ce am reușit să facem în ultimii ani este, în opinia mea, un îndemn la deschidere și receptivitate față de ceea ce pentru organismul militar a reprezentat o provocare, în primul rând la nivelul mentalităților și apoi un nou mod de a lucra organizat și disciplinat pe proiecte și programe în acord cu resursele disponibile și cu standardele cerute de Alianță.

Scopul final fiind acela de a realiza o forță militară compactă, eficientă și flexibilă care să fie capabilă să îndeplinească nevoile naționale de securitate și așteptările pe care le are NATO de la aceasta atunci când va fi membră a Alianței. Din această perspectivă, apreciez că, în noile condiții ale începerii convorbirilor de aderare, caracteristicile reformei militare trebuie să fie:

- Transparență;
- Vizibilitate;
- Continuitate;
- Finanțare selectivă funcție de obiectivele urmărite.

Realizările obținute până acum în procesul de reformă, pe care le consider certitudini și garanție a succeselor viitoare, trebuie consolidate.

<u>CERTITUDINI</u>		
TEEP -PROGRAMUL DE INSTRUCTIE ȘI EDUCAȚIE	REFORMA MILITARĂ	CONCEPTUL OCC
<ul style="list-style-type: none"> ❖ CENTRUL REGIONAL PfP ❖ CENTRUL DE SIMULARE DIN CADRUL AISM ❖ 12 CENTRE ZONALE PENTRU ÎNVĂȚAREA LIMBILOR STRĂINE ❖ UN OFIȚER ROMÂN – OFIȚER INTERNAȚIONAL LA ȘCOALA NATO DE LA OBERAMMERGAU 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ FORȚA PROGRAM 2003 ❖ FORȚA OBIECTIV 2007 ❖ RESURSE UMANE <ul style="list-style-type: none"> - Sistem informatizat de management al personalului - Program de reconversie profesională - Raport ofițeri/ subofițeri – 1/3 ❖ PROGRAM PILOT DE RECONVERSIE A CAZĂRMILOR DEZAFECTATE 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ BANCA DE DATE CU FORȚE ȘI CAPACITĂȚI (rezerva strategică, Comandamentul Izmir) ❖ RELAȚIILE DE LUCRU PE TIMP DE PACE (10 ofițeri încadrați pe poziții internaționale) ❖ TEATRE DE OPERAȚIUNI <ul style="list-style-type: none"> - 478 militari în teatre - 1478 militari pregătiți pentru astfel de misiuni

Figura 1

Vorbeam despre CERTITUDINI. Unele dintre ele sunt cuprinse în figura 1, observându-se clar că toate își au originea în inițiativele și programele PfP. Doresc să subliniez că ele demonstrează nu numai credibilitatea valențelor și viabilitatea inițiativelor de la Washington, dar și angajamentul nostru că

reforma o facem în consens cu interesele apărării naționale. Aceste certitudini au fost potențate de fermitatea cu care am îndeplinit obiectivele asumate în Ciclul III MAP.

DOMENII PRIORITARE ÎN CICLUL III MAP

1. Restructurarea și operaționalizarea forțelor – J.3
2. Compatibilitatea cu structurile NATO – J.3
3. Participarea la activități PfP, la operațiuni PfP conduse de NATO și în cadrul structurilor militare internaționale – J.3
4. Managementul resurselor umane – D.M.R.U.
5. Reforma sistemului de învățământ militar - D.M.R.U.
6. Planificarea Apărării – D.P.I.A.
7. Managementul spațiului aerian – J.4
8. Sisteme de comunicații și informatică – J.4
9. Logistică și infrastructură – J.4

Figura 2

Statul Major General a fost implicat în îndeplinirea a 6 obiective din cele menționate în figura 2.

DOMENII PRIORITARE ÎN CICLUL IV MAP

1. Managementul spațiului aerian și apărarea antiaeriană
2. Sprijinul națiunii gazdă
3. Instruirea personalului
4. Lupta împotriva terorismului și capacitățile de luptă antiteroristă
5. Capabilități de apărare NBC
6. Interoperabilitatea cu NATO
7. Restructurarea și operaționalizarea forțelor
8. Managementul resurselor umane
9. Logistica și capacitatea de susținere a forțelor în teatru
10. Participarea la operațiunile PfP conduse de NATO și în cadrul formațiunilor multinaționale

Figura 3

Unele obiective din Ciclul III MAP au fost preluate în Ciclul IV MAP și urmează să fie îndeplinite până la sfârșitul anului 2003,

confirmând ideea de continuitate a reformei, menționată la începutul prezentării.

INTEROPERABILITATEA CU NATO

- ✓ *Forțe pentru operațiunile conduse de NATO și cele sub incidența articolului 5 – operaționale;*
- ✓ *84 PG-uri asumate până în 2007, până acum implementate 32;*
- ✓ *instruire limba engleză: 4.208 ofițeri din care 790 nivel 3, și 1.064 subofițeri din care 214 nivel 3.*

Obiectivele ciclului 3 MAP

- capacitatea de luptă și interoperabilitatea forțelor pentru PSO și apărare colectivă;
- 17 PG-uri în 2002;
- continuă pregătirea la limba engleză – 542 în al treilea ciclu MAP;
- instruirea personalului civil și militar pentru poziții cheie.

Realizări de la 30 septembrie 2001

- PG-uri realizate în ciclul III MAP:
- 11 PG-uri au rămas de realizat până la sfârșitul anului 2002;
- numărul cunoscătorilor de limba engleză a crescut cu 600 prin participarea la cursuri de limba engleză din țară și din străinătate;
- 426 persoane au absolvit și 107 persoane urmează cursuri de pregătire profesională în străinătate;
- 189 persoane au absolvit cursuri la Centrul Regional de Pregătire NATO/PfP.

Figura 4

Capacitatea de luptă și nivelul de interoperabilitate a unităților desemnate pentru operațiuni PfP conduse de NATO și sub prevederile articolului 5 au crescut prin instruire și re-echipare.

Pregătirea în domeniul limbii engleze reprezintă o prioritate.

La 17 iunie 2002 a fost inaugurat Centrul de Instrucție prin Simulare. Marile unități operaționalizate au început și continuă succesiv procesul de instruire prin simulare, câte 10 zile fiecare.

A început introducerea datelor necesare în Sistemul Informatizat pentru Gestiunea Personalului în Ministerul Apărării Naționale, urmând ca până în luna aprilie a anului viitor să fie operaționalizat și funcțional.

Vom continua îndeplinirea ritmică a obiectivelor de interoperabilitate asumate convinși că sunt premisa credibilității noastre în perioada dificilă a convorbirilor de aderare.

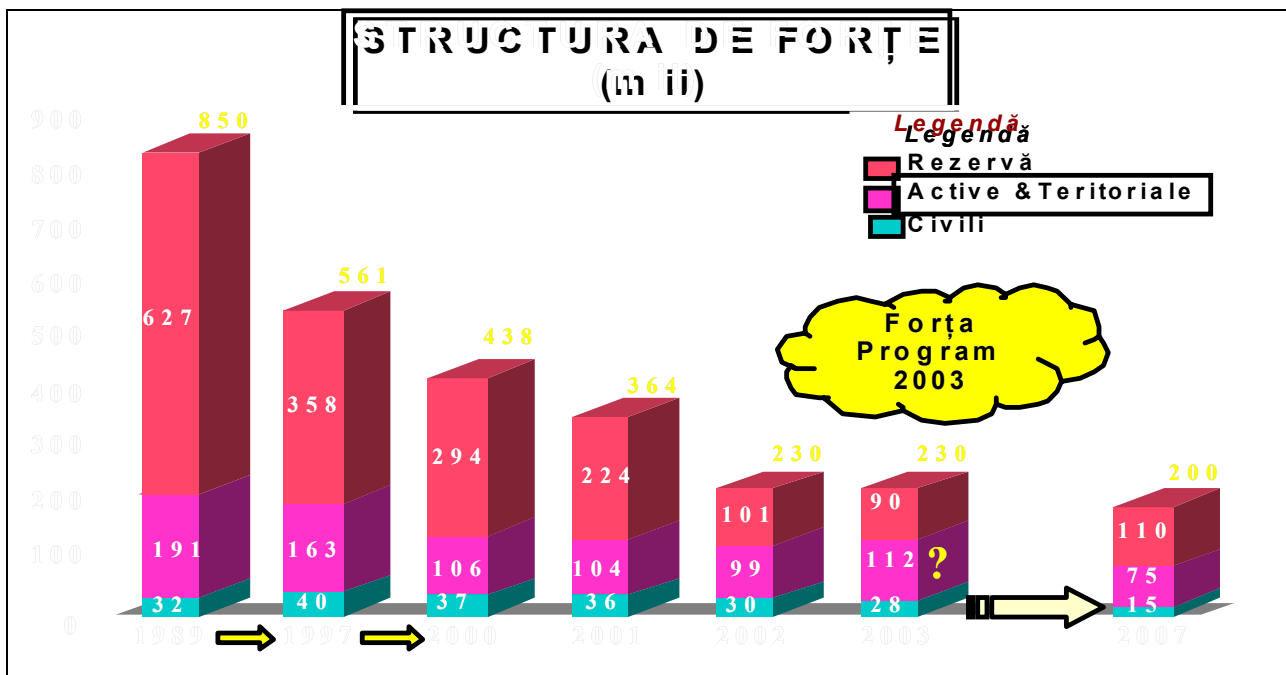

Figura 5

Figura 5 prezintă structura actuală a forței și a celei planificate în 2007.

Până în 2003, vom continua să aliniem structura forței și personalul la cifra de 112.000 militari și 28.000 de civili, totalul fiind de 140.000, concomitent cu inițierea unor măsuri pentru reducerea progresivă a efectivelor conform “**Forței Obiectiv**” 2007 pe care o voi prezenta în finalul expunerii mele.

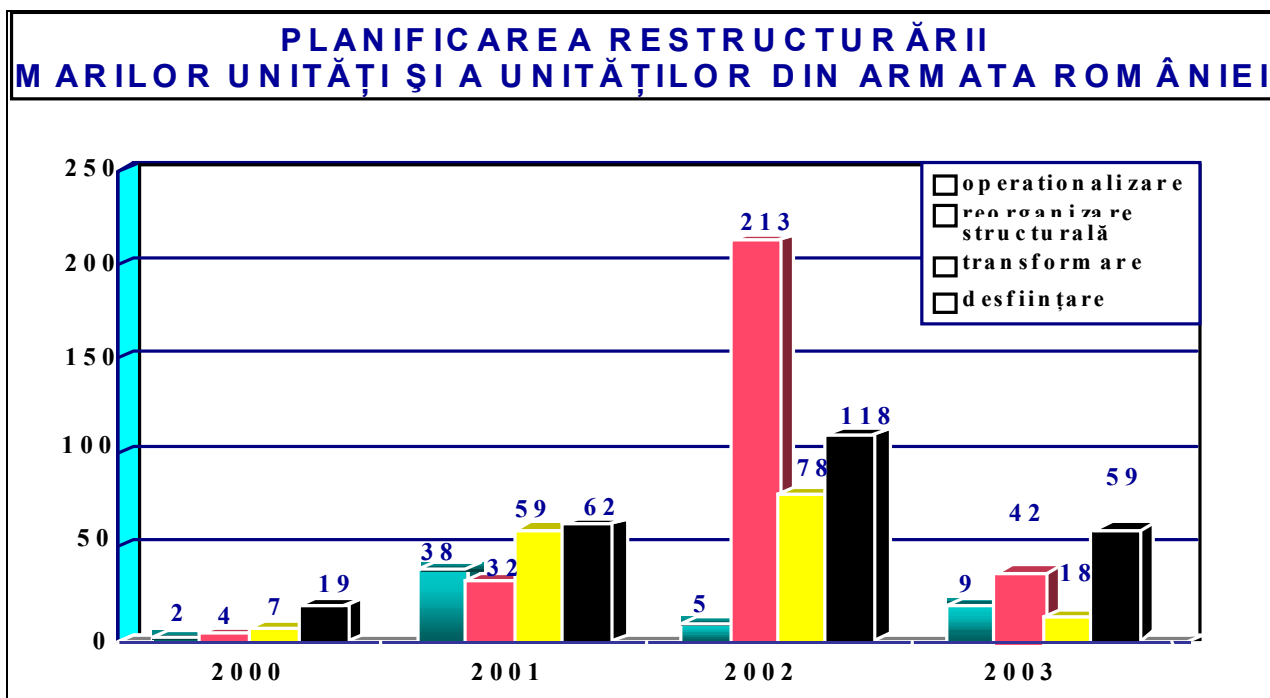

Figura 6

În graficul din Figura 6 sunt prezentate realizările în anii 2000 și 2001, precum și evoluția procesului de restructurare a Armatei României în anii 2002 și 2003. După cum observați, efortul restructurării este în anul 2002,

urmând ca în anul 2003 să se efectueze ultimele ajustări structurale și funcționale ale Forței Program 2003.

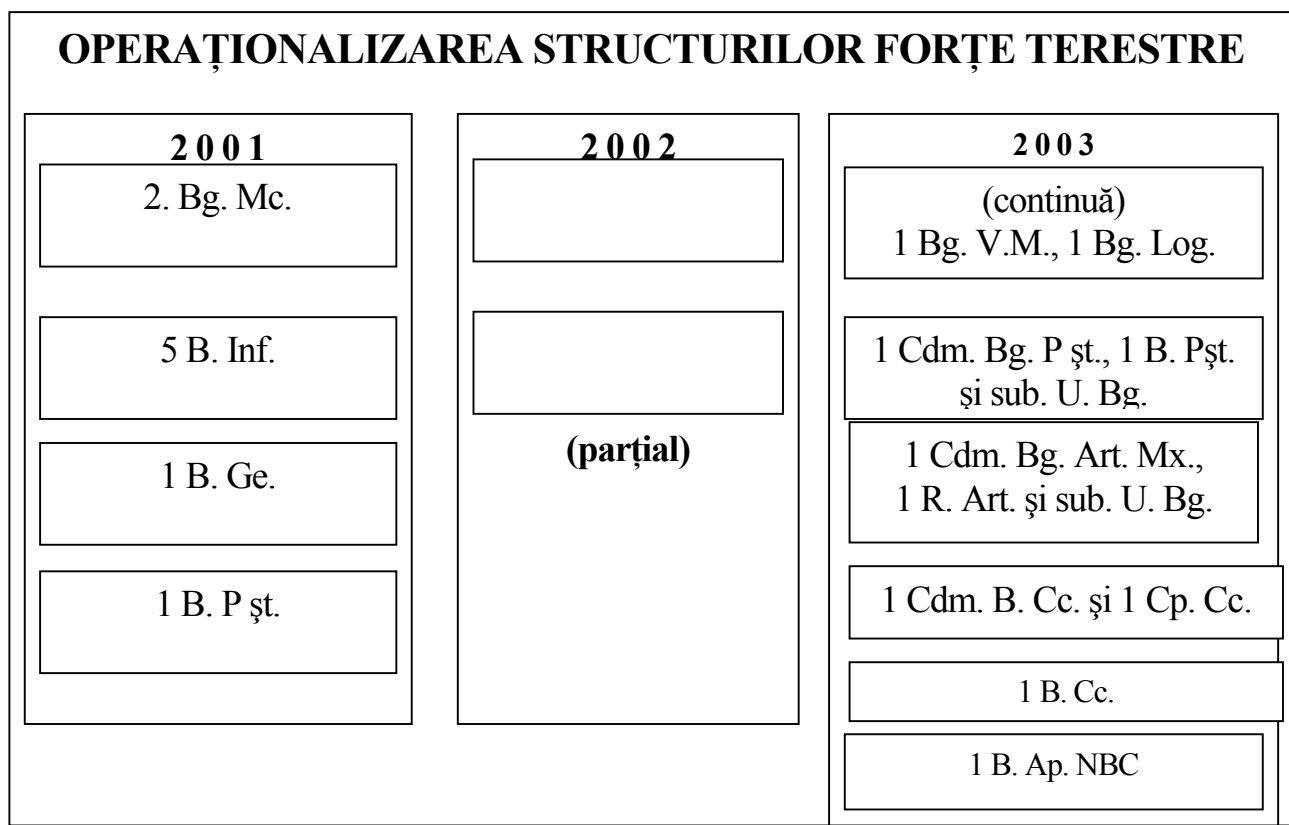

Figura 7

În figura 7 este prezentată planificarea operaționalizării structurilor din cadrul Forțelor Terestre.

În continuare voi menționa câteva din **Cerințele procesului de operaționalizare a forțelor, astfel:**

- încadrare 90% cu profesioniști;
- asigurare cu echipamente majore – 100%;
- realizarea și menținerea unei capacități de reacție de 7 – 30 zile;
- folosirea procedurilor standard NATO în activitatea de rutină;
- folosirea limbii engleze în comunicarea de rutină;
- alocarea ritmică a resurselor.

Resursele vor fi alocate în procent de cel puțin 80% pentru susținerea programului destinat Forțelor Active.

Forțele Active vor fi profesionalizate, iar subofițerul va constitui coloana vertebrală a noii structuri de forțe. Recent, pentru a oferi perspectivă în carieră, am creat funcții de consilier pentru problemele subofițerilor la brigăzile operaționalizate, astfel încât în maximum 5 ani acești subofițeri să aibă expertiza necesară numirii pe funcții similare la eșaloane superioare.

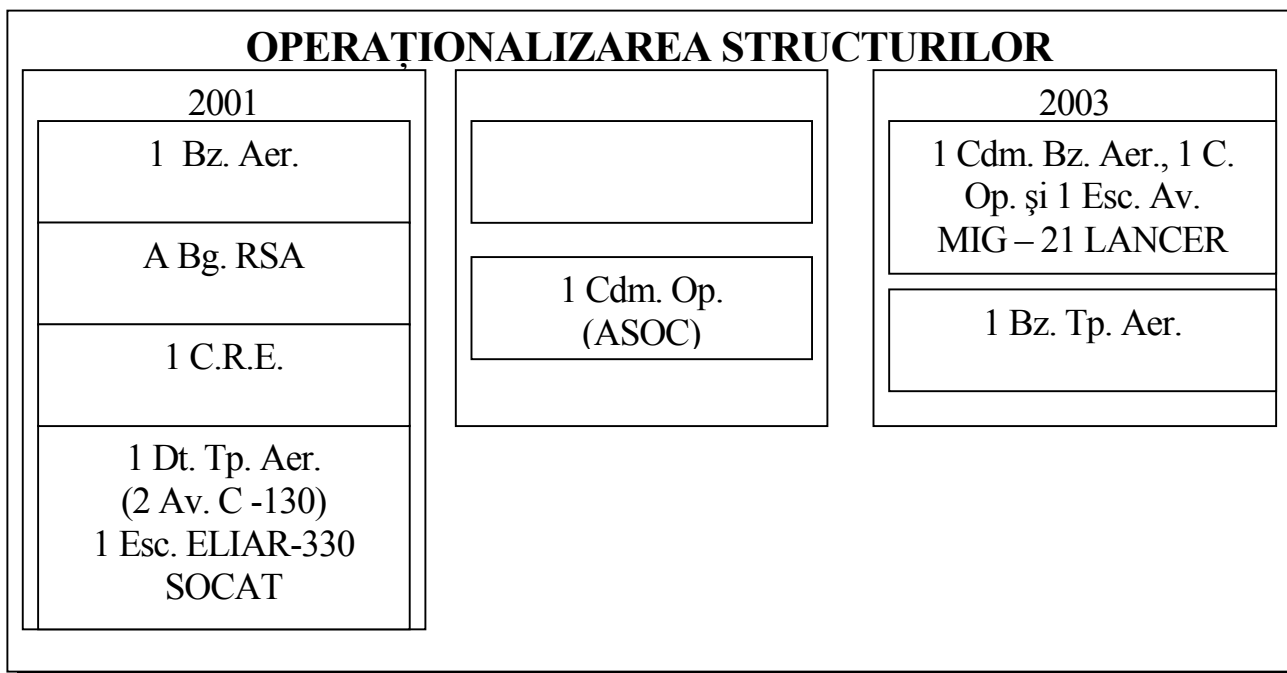

Figura 8

Operaționalizarea Forțelor Aeriene va continua cu prioritate pentru:

Creșterea nivelului de instruire al forțelor, astfel:

- până la 140 ore zbor pentru piloții de pe avioanele și elicopterele destinate pentru operații PfP conduse de NATO;
- până la 70 ore zbor pentru piloții de pe avioanele destinate pentru executarea misiunilor de apărare aeriană;
- elaborarea strategiei de înzestrare, pentru înlocuirea mijloacelor care își epuizează resursele tehnice în perioada 2007-2010.

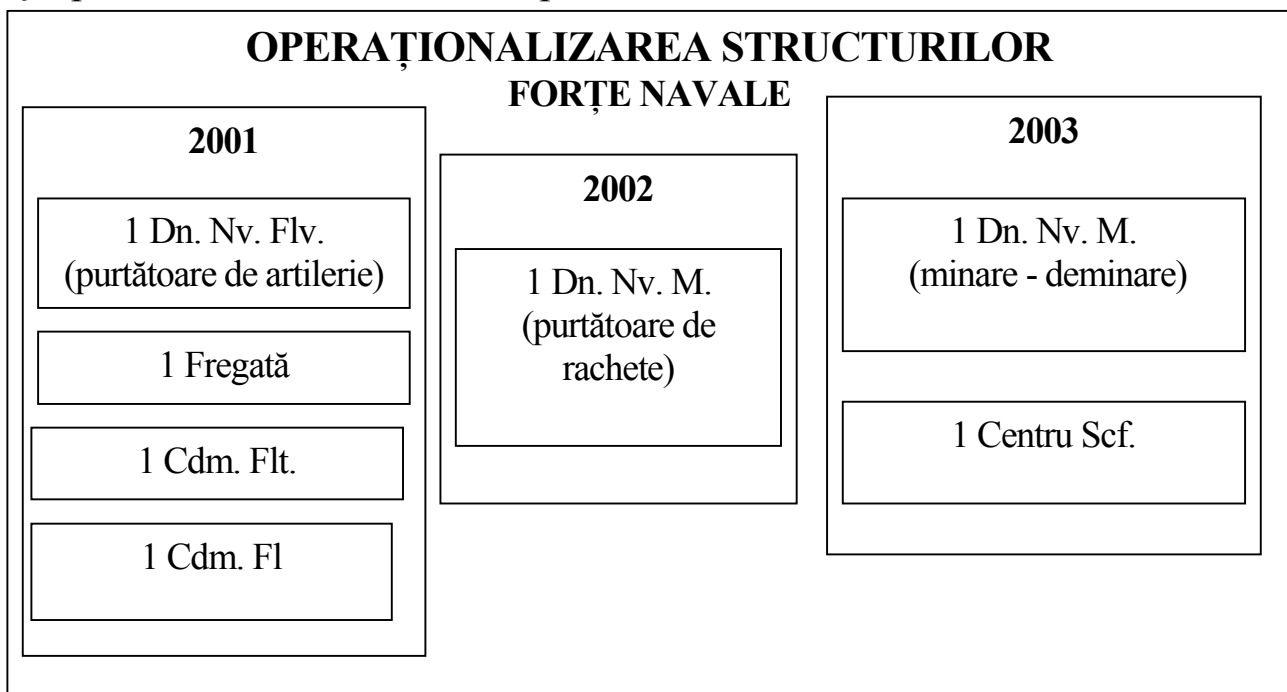

Figura 9

Operaționalizarea Forțelor Navale urmărește creșterea compatibilității acestei structuri de forțe de a acționa în cadru întrunit, cu celelalte categorii de forțe, cât și în cadru multinațional, în bazinul Mării Negre și al Mării Mediterane.

Nivelul de instruire al forțelor navale va crește prin planificarea a 45 de zile ieșire pe mare/fluviu și a 140 de ore marș pentru navele aflate în forțele active.

Pentru navele forțelor teritoriale, nivelul de instruire va cuprinde 22 zile de ieșire pe mare/fluviu și 70 ore de marș.

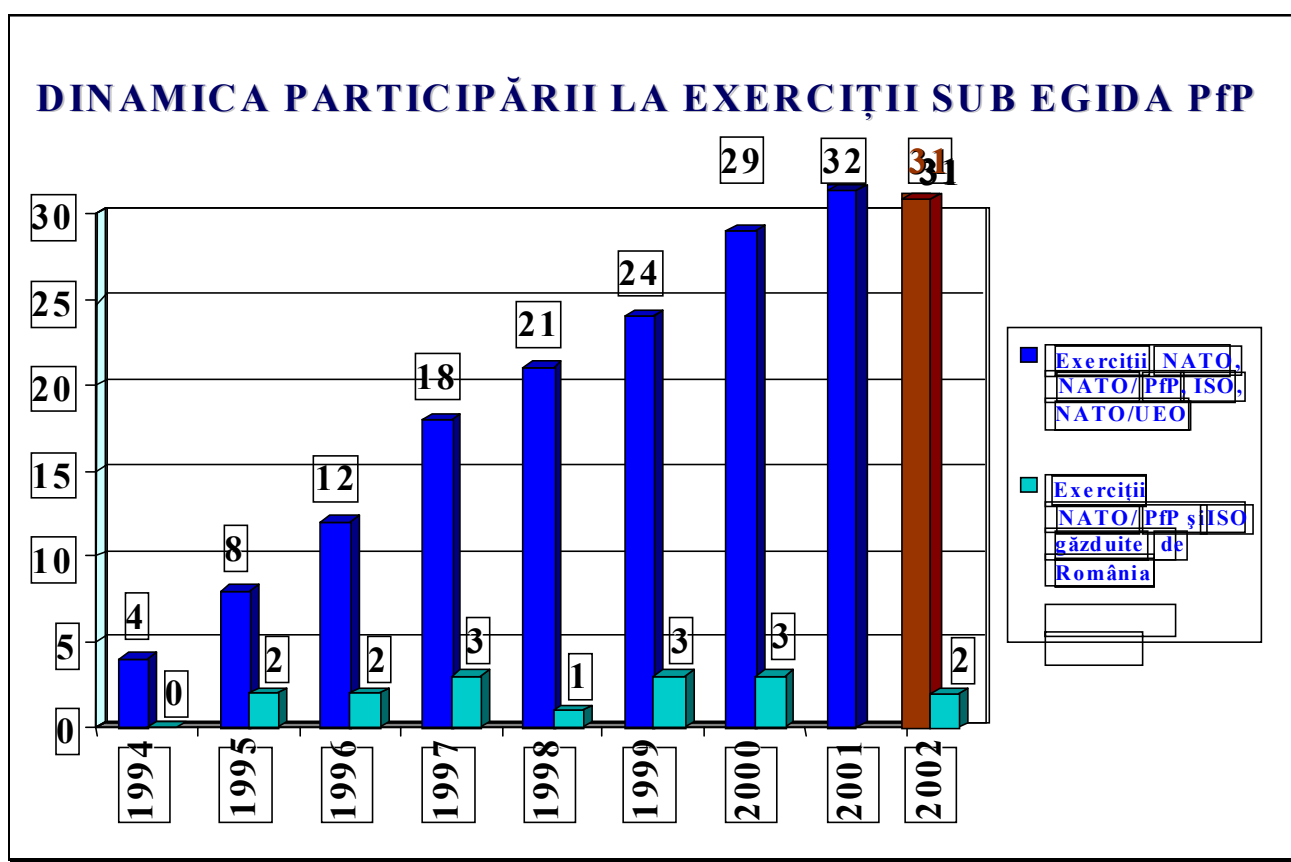

Figura 10

Chiar în condițiile în care am fost invitați în Alianță, opțiunea noastră privind participarea la tipurile de exerciții desfășurate de NATO sub egida PFP va fi sporirea calității și nu neapărat a cantității, direcție care va fi păstrată și în anii viitori.

**PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNÊ
LA OPERAȚIUNI DE MENȚINERE A PĂCII**

SPAȚIUL EX-IUGOSLAV		OBSERVATORI ÎN CADRUL UNOR MISIUNI ONU SAU OSCE	ALTE MISIUNI
FORȚE PREZENTE	SUPLIMENTĂRI APROBATE		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ SFOR - Detașamentul Național „BOSNIA” (68 mil.) - Detașamentul OLANDA – împreună cu forțe olandeze (49 mil.) - 1 Celulă Națională de informații (5 mil.) - Personal de stat major în Comandamentul SFOR (5 ofițeri) ▪ KFOR - 1 Cp. 1 – în Bg. Multinaț. „VEST” în Det. „ITALCON” (86 mil.) - 1 Cp. I – în Det. „BELUROKOS” (89 mil.) - 1 Pl. Control Trafic Rutier – în contingentul grec (25 mil.) - 18 ofițeri și subofițeri de stat major în Cdm. KFOR - 1 Celulă Națională de Informații (5 mil.) ▪ Rz. Strat. SFOR/KFOR¹ - 1 B.I. (400 mil.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ SFOR - 1 Cp.(100 mil.) ▪ KFOR - 2 avioane fără pilot SHADOW 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ GEORGIA - 2 monitori ▪ CONGO - 26 observatori ▪ IRAK/KUWEIT - 6 observatori ▪ ETIOPIA/ERITREEA - 8 observatori ▪ KOSOVO - 1 observator - 1 monitor ▪ MACEDONIA - 4 monitori ▪ ANGOLA - 1 ofițer specialist 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OPERAȚIUNEA „FINGAL” AFGHANISTAN - Pl. Pol. Mil. (25 mil.) - 3 ofițeri de legătură - 9 ofițeri de stat major în Comandamentul misiunii - 1 aeronavă C-130 HERCULES (20 mil.) ▪ OPERAȚIUNEA „ENDURING FREEDOM” - 1B.I. (405 militari); - 6 ofițeri de stat major – Bagram - 3 ofițeri Tampa - Florida
TOTAL MILITARI = 750	TOTAL MILITARI = 143	TOTAL MILITARI = 49	TOTAL MILITARI = 471

¹Este în măsură să se desfășoare în termen de 14 zile de la primirea solicitărilor.

Figura 11

În total, România are pregătiți să participe **1413 militari**, din care **864 sunt în teatrele de operații**.

Vă informez că facilitățile puse la dispoziția trupelor americane și activitățile desfășurate în portul Constanța, din 15 mai 2002, pentru rotirea forțelor din Kosovo, s-au executat în condiții foarte bune, demonstrând capacitatea noastră de a oferi elemente de infrastructură ca națiune-gazdă.

Așa cum se vede în figura 11, România are desfășurate în teatrul din Afghanistan 471 de militari. Din aceștia, 414 acționează în cadrul operațiunii “Enduring Freedom”.

Vom participa în continuare la astfel de misiuni pentru a demonstra capacitatea României de a fi nu numai consumator de securitate, dar și furnizor de securitate, atât în spațiul căruia îi aparține, cât și în alte zone ale lumii.

Pentru astfel de misiuni în bugetul pentru anul următor am prevăzut 74 milioane de dolari.

FORȚE PENTRU PARTICIPAREA LA MISIUNI DE PACE SUB MANDAT ONU ȘI OSCE

- **Forța multinațională de Pace din Sud-Estul Europei (MPFSEE) – SEEBRIG**
 - 1 batalion de infanterie;
 - 1 pluton de cercetare;
 - 1 pluton de transport;
 - 1 grupă de ofițeri și subofițeri de stat major;
 - 1 companie de geniu;
 - 3 ofițeri și 2 subofițeri în cadrul Nucleului Permanent de Stat Major.
- **Batalionul Mixt Româno-Ungar de Menținere a Păcii**
 - un modul din cadrul unui batalion de infanterie.
- **Brigada Multinațională cu Capacitate de Luptă Ridicată a Forțelor în Așteptare, pentru Operațiuni ONU – SHIRBRIG**
 - 1 companie de infanterie;
 - 11 ofițeri și subofițeri de stat major;
 - 10 observatori ONU.
- **Grupul de cooperare navală din Marea Neagră – BLACKSEAFOR**
 - 1 navă;
 - 1 ofițer în grupul de conducere operațională;
 - ofițeri în statul major multinațional.
- **Batalionul Multinațional de Geniu „TISA”**
 - 1 companie de geniu.

Figura 12

Această figură prezintă participarea României la structurile militare multinaționale.

Recent seful SMG a semnat, împreună cu omologii săi din Ungaria, Slovacia și Ucraina, Acordul Tehnic privind Batalionul Multinațional de Geniu “TISA”.

Depunem eforturi susținute pentru a asigura facilitățile de ordin tehnic și administrativ necesare transferării de la Plovdiv la Constanța, în vara anului următor, a Comandamentului SEEBRIG.

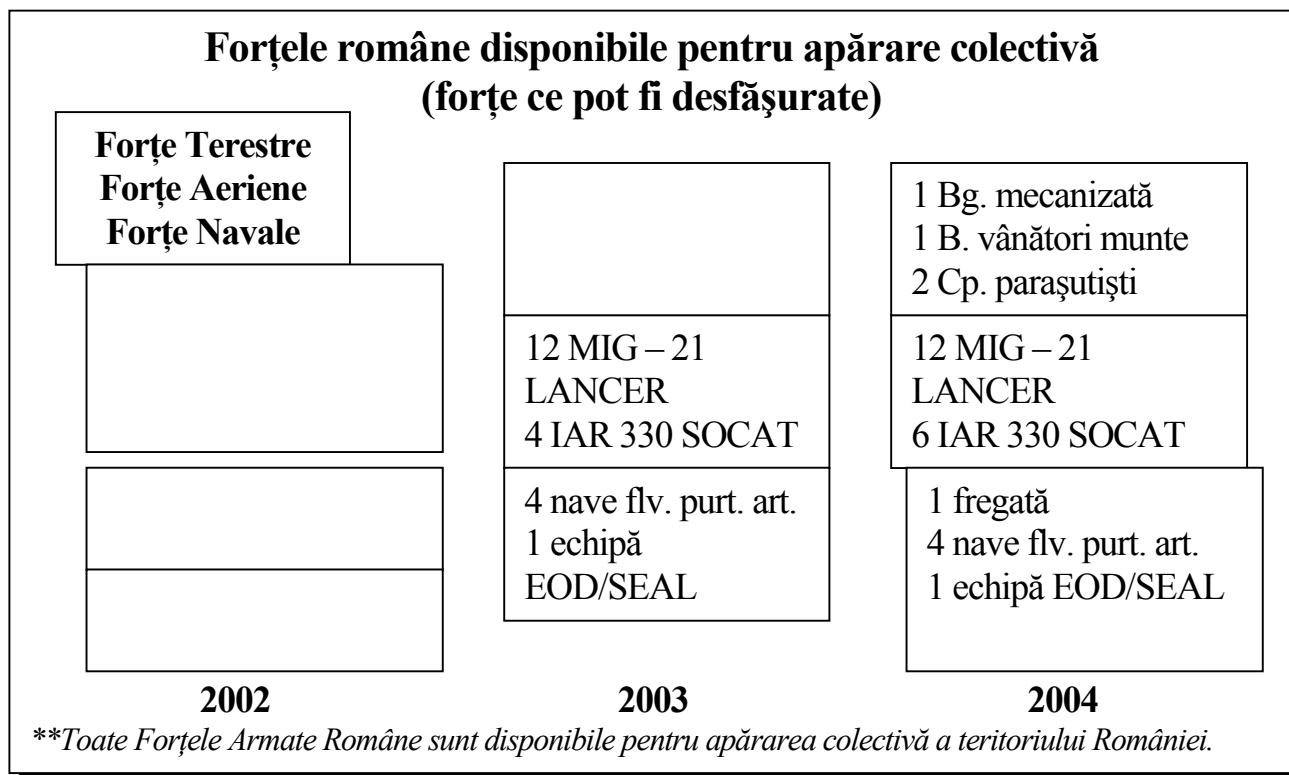

Figura 13

După cum știți, România a oferit deja forțe pentru apărarea colectivă.

Figura 13 arată forțele oferite în prezent și planurile noastre de a spori acest pachet de forțe, pe măsură ce ne apropiem de sfârșitul tranziției și de îmbunătățirea nivelului de pregătire al unităților. Considerentul major îl constituie abilitatea noastră de a desfășura aceste forțe și de a le susține pentru o perioadă de timp.

FORȚA OBIECTIV 2007 – SCOPURI PRINCIPALE

- Forța redusă, flexibilă și mai capabilă;
- Capacitatea de a satisface nevoile de securitate națională;
- Contribuție pozitivă la operațiunile internaționale;
- Capacitatea de a fi furnizor de securitate regională;
- Corelează capacitatea de luptă cu resursele;
- Desfășurare și susținere în teatru sporite;
- Dezvoltarea unei capacități speciale de operații.

Figura 14

Forța obiectiv caută să echilibreze cerințele și angajamentele noastre militare cu realitățile financiare, astfel încât să putem redirecționa o parte mai mare a resurselor financiare disponibile de la personal spre instrucție și modernizare. Nu vom obține economii importante imediat, datorită costurilor asociate reducerilor de personal. Doresc să subliniez faptul că implementarea

Forței Obiectiv 2007 este parte integrantă a procesului de reformă și demonstrează continuitatea acestuia și în perioada de preaccedere. Menționez că, în calitate de invitați la Alianță, vom avea o mai mare flexibilitate în proiectarea forței și sperăm într-o accelerare semnificativă a procesului de implementare.

FORȚA OBIECTIV 2007 – DIRECTIVE	
Dimensiunea forței	<u>Teritorială</u> 30,000
Militari	25,000
Civili	5,000
Personal %	5% - 70%
Echipament %	70% - 100%
Capacitate de luptă	90 – 360 zile
Alocare de buget	20%

Figura 15

De remarcat că forța obiectiv va fi organizată în două tipuri de forțe. Acestea vor fi forțele active și cele teritoriale (rezerva va dispărea). Efectivele totale ale acestora vor cuprinde aproximativ 90.000 de oameni (75.000 militari și 15.000 civili).

Forțele active vor constitui nucleul forțelor armate pe timp de pace. Planificăm ca acestea să fie pe deplin echipate și încadrate cu personal profesionist. Le vom aloca cea mai mare parte a resurselor pentru a ne asigura că pot să-și îndeplinească angajamentele de viitoare țară membră a NATO. Majoritatea unităților desemnate pentru operațiuni PfP conduse de NATO sau pentru apărare colectivă vor proveni din cadrul acestor forțe.

Forțele teritoriale vor avea o mare parte a echipamentului de bază. Principala lor misiune va fi completarea și sporirea forțelor active, eliminând nevoia actualei structuri de rezervă și a centrelor de mobilizare. În fapt, va trebui să schimbăm întregul sistem de mobilizare.

Forțele teritoriale vor fi menținute la o capacitate de luptă mai mică și vor avea, pe ansamblu, prioritate mai mică la alocarea resurselor.

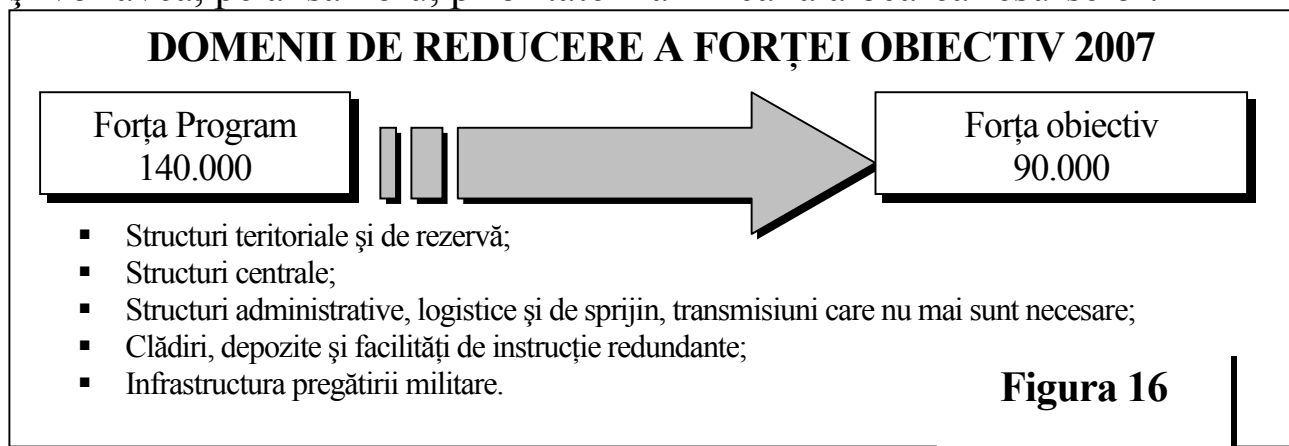

Figura 16

Forța obiectiv va fi cu 30 până la 35 % mai mică decât Forța Program 2003. Planificăm eliminarea tuturor structurilor actuale de rezervă și a centrelor de mobilizare și vom reduce substanțial forțele teritoriale și structurile centrale. Spre exemplu, desființarea sau transferul unităților și funcțiilor va avea ca rezultat o reducere generală cu 70% a personalului din structurile centrale.

Am concluzionat că economii substanțiale pot fi făcute prin eliminarea unităților de transmisiuni, logistică sau administrative ce nu ne sunt necesare, prin închiderea unor depozite, facilități de instrucție sau a altor clădiri. În plus, considerăm că putem realiza economii substanțiale pe termen lung prin reorganizarea sistemului militar de învățământ și a actualei sale infrastructuri.

Ca urmare a procesului de implementare a Forței Obiectiv 2007, treptat, va trebui să renunțăm la serviciul militar obligatoriu.

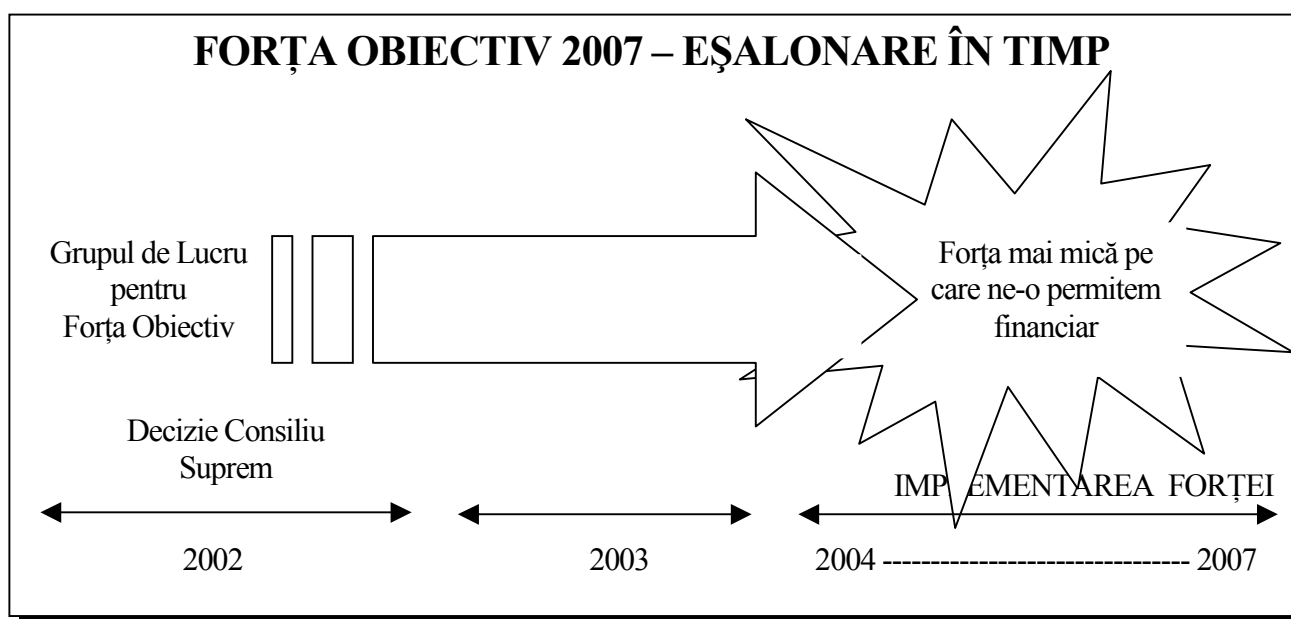

Figura 17

Pornind de la faptul că, din punct de vedere politic, a fost acceptată Forța Obiectiv 2007, va trebui să pregătim implementarea acesteia începând cu anul 2004.

În procesul de reducere și restructurare, vom acorda prioritate unităților nominalizate pentru apărarea colectivă sau alte operațiuni internaționale.

Forța Obiectiv va fi complet implementată în anul 2007.

Sperăm să menținem dificultățile și costurile la minim, realizând, pe baza planurilor anterioare, dezactivarea unităților și un ritm natural al reducerii personalului.

POSIBILUL ROL AL ROMÂNIEI ÎN CADRUL PARTENERIATELOR NATO DE COOPERARE

România dispune de

-Experiență
-Structuri adecvate
pentru activități EAPC
și Pfp
-Adaptabilitate
demonstrată
-Relații deosebite cu
statele de interes pentru
NATO

Posibila
amplificare
și
diversificare
a rolului
României

POSIBILE ROLURI

1. FURNIZOR DE EXPERIENȚĂ
ÎN DOMENIUL COOPERĂRII
Pfp
2. ROL SPECIAL ÎN CADRUL
DIALOGULUI
MEDITERANEAN
3. BENEFICIARA UNOR
PROGRAME DIN CADRUL
Pfp INTENSIFICAT

Figura 18

Rolul României în cadrul Parteneriatului pentru Pace, ca țară invitată în Alianța, se va amplifica și diversifica. Considerentele care stau la baza acestei aserțiuni sunt, în fapt, posibilități pe care țara noastră le deține, o parte din ele fiind menționate și în figura 18.

România poate:

- deveni un furnizor de experiență în domeniul Pfp;
- primi un rol special în cadrul dialogului mediteranean;
- fi beneficiara unor programe din cadrul Pfp intensificat.

Pornind de la experiența acumulată, pot concluziona că Parteneriatul pentru Pace va fi și în viitor un instrument important de consolidare a stabilității și securității continentale, în care Armata României este hotărâtă, să joace un rol activ, în funcție de decizia politică națională.

Contribuția la sistemul de comandă și control implică:

- ❖ participarea în cadrul Comandamentului Corpului Turc de Desfășurare Rapidă, Comandamentului Corpului Italian de Desfășurare Rapidă și Corpului "C" (Grecia) cu ofițeri de stat major/module de comandament;
- ❖ integrarea Comandamentului Operațional Naval în Comandamentul Corpului Turc de Desfășurare Rapidă, numai pentru acțiuni în Marea Neagră;
- ❖ asigurarea unor puncte de comandă adăpostite – ca puncte de comandă de rezervă sau înaintate;

❖ integrarea COAP și a sistemului teritorial de apărare aeriană în programul NATO „Theatre Missile Defence”.

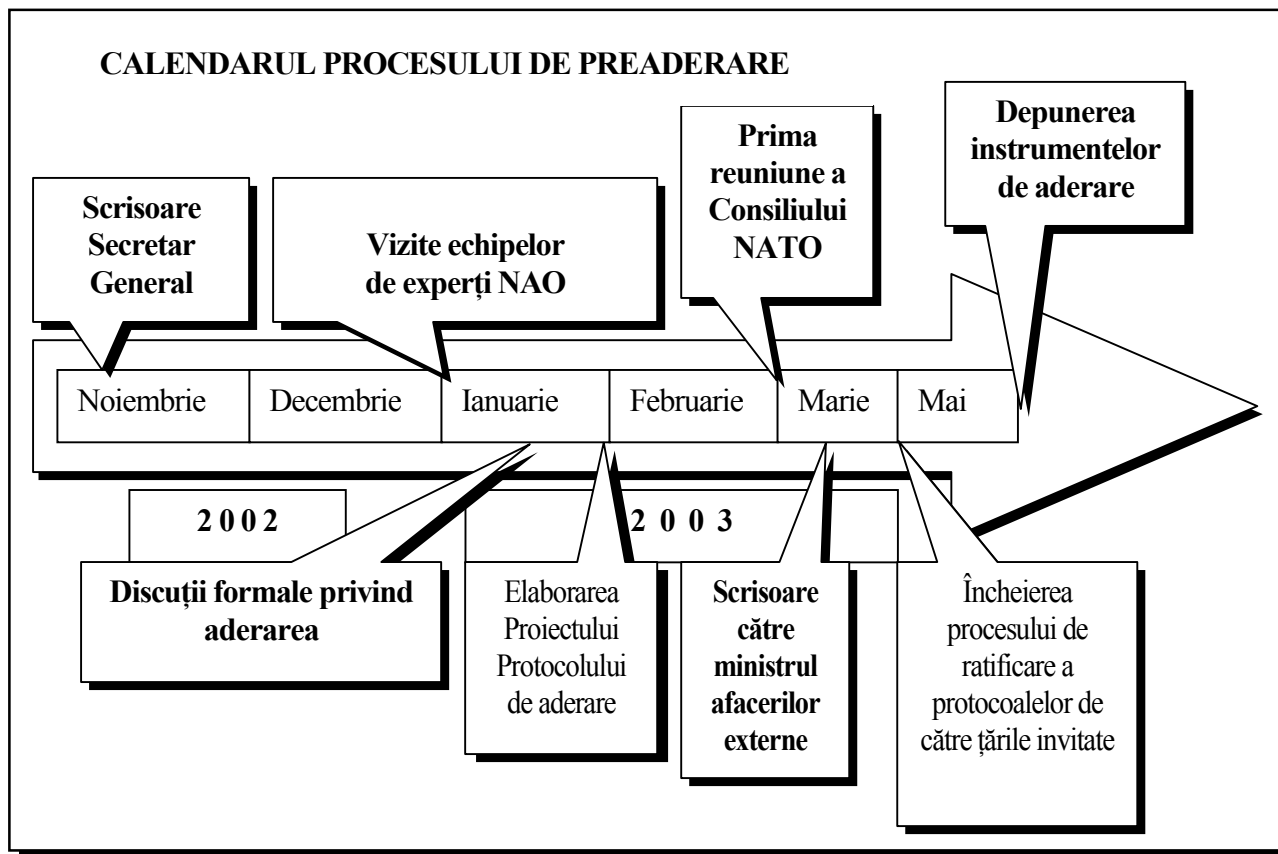

Figura 19

O B I E C T I V E D E Î N D E P L I N I T D E A R M A T A R O M Â N I E I Î N P E R I O A D A D E P R E A C C E D E R E	
<i>O b i e c t i v u l 1</i>	Realizarea unei structuri a forței im a i m i c ă , flexibilă , capabilă , desfășurabilă și susținabilă , compatibilă cu forțele și structurile NATO .
<i>O b i e c t i v u l 2</i>	Realizarea conectivității cu NATINADS .
<i>O b i e c t i v u l 3</i>	Realizarea de comunicații sigure și secretizate .
<i>O b i e c t i v u l 4</i>	Identificarea facilităților din catalogul HNS , pentru modernizare .
<i>O b i e c t i v u l 5</i>	Învățământul și instrucția să fie adaptate și să reflecte strategia , doctrina , procedurile și standardele NATO .
<i>O b i e c t i v u l 6</i>	Pregătirea personalului necesar ocupării pozițiilor în cadrul Comandamentelor NATO .

Figura 20

Încă nu cunoaștem toate aspectele referitoare la conținutul convorbirilor de aderare, dar avem elemente ale perspectivei efortului pe care componenta militară va trebui să-l facă în perioada de preaccedere pentru o perioadă de 15 luni, astfel încât să putem fi pregătiți să abordăm cu pragmatism și operativ solicitările Alianței. Consider că nu sunt elemente care să indice dificultăți în realizarea obiectivelor/problemelor din domeniul apărării. Prezint mai departe,

pentru a vă convinge, câteva din obiectivele prioritare asupra cărora ne vom concentra efortul în continuare.

Obiectivul 1: Realizarea unei structuri a forței mai mică, dar mai flexibilă, capabilă, desfășurabilă și sustenabilă care să fie compatibilă cu forțele și structurile de comandă ale NATO. **Forța Obiectiv 2007 răspunde complet acestui deziderat.**

Obiectivul 2: La data accederii în NATO va trebui să fim în măsura să asigurăm conectivitatea cu NATINADS. **Acest obiectiv poate fi atins și pentru că s-a încheiat Memorandumul dintre NATO și România cu privire la algoritmul conectării.**

Obiectivul 3: La data accederii trebuie să fim siguri că s-au luat măsurile de realizare a unor comunicații sigure și secretizate. **În prezent există asemenea disponibilități.**

Obiectivul 4: La data accederii trebuie întocmită o bază de date pentru Suportul Națiunii Gazdă (HNS). **În prezent exista un catalog HNS. Rămâne ca NATO să-și identifice nevoile urmând să stabilească măsurile de îmbunătățire și modernizare a facilităților existente.**

Obiectivul 5: La data accederii trebuie ca învățământul și instrucția să fie adaptate și să reflecte strategia, doctrina, procedurile și standardele NATO. **Multe au fost realizate în acest sens. Subunitățile angajate în misiuni internaționale au dovedit capacitatea de a opera efectiv alături de forțe NATO. Evident că este mult de făcut în ceea ce privește intensificarea instrucției la toate nivelurile.**

Obiectivul 6: La data accederii trebuie să fim siguri că a fost selecționat și pregătit un număr adecvat de generali, ofițeri, subofițeri și militari angajați pe baza de contract pentru ocuparea pozițiilor în cadrul Comandamentelor NATO. **Aprecierile anuale trebuie să reflecte personalitatea, expertiza și abilitatea acestora de a lucra în mediul internațional. Acest proces este unul continuu și de maximă importanță.**

Obiectivul fundamental al Armatei României rămâne continuarea efortului pentru integrarea deplina în structurile de securitate euro-atlantice. Reforma sistemului militar românesc va continua și se va accelera, pe baza unui plan care corelează mai bine costurile cu obiectivele integrării. Reforma nu reprezintă un obiectiv în sine, ci corespunde nevoilor de apărare a României și opțiunii noastre de integrare în NATO.

Vom continua să participăm la misiunile internaționale, în funcție de solicitări, deciziile factorului politic românesc și resursele la dispoziție.

SISTEMUL DE ORDINE PUBLICĂ POST-PRAGA

***Senator Norica NICOLAI,
Comisia de Apărare, Ordine Publică
și Siguranță Națională***

Summit-ul NATO de la Praga – redefinește conceptul strategic de securitate. Cuvântul cheie al summit-ului a fost pacea – trei direcții de menținere a păcii: combaterea terorismului și a tiraniei (sistemele totalitare), menținerea păcii, prin construirea de relații de colaborare între marile puteri, și extensia, prin crearea de societăți libere și democratice.

Aceste trei direcții sunt o provocare și pentru sistemul de ordine publică, deoarece, fără îndoială, combaterea terorismului va fi un atribut de competență și pentru Ministerul de Interne, Jandarmerie, iar siguranța cetățeanului și asigurarea ordinii publice sunt esențiale pentru asigurarea democrației și a statului de drept.

În acest context, noi abordăm două componente de activități în Ministerul de Interne: activitatea de combatere a criminalității organizate (recenta aprobare a Legii privind combaterea criminalității organizate) și rolul informației cu privire la săvârșirea infracțiunilor specifice.

Regăsim, în text de lege, Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și două protocoale adiționale: cel privind prevenirea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, și Protocolul împotriva traficului de emigranți pe calea terestră, a aerului și pe mare.

Criminalitatea de acest tip constituie un risc semnificativ la adresa securității interne. Tocmai din acest motiv, noile acte normative menționate consacră tehnici noi de investigare a criminalității organizate.

Ministerul de Interne își constituie structuri specializate pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate, urmând să asigure cadrul organizatoric necesar, pregătirea și specializarea personalului în acest scop.

La nivelul structurilor specializate se pot constitui, în condițiile legii, compartimente tehnice pentru desfășurarea activității de obținere, prelucrare, verificare și stocare a informațiilor din acest domeniu.

Cred că, în acest context, Ministerul de Interne trebuie să pună în discuție situația unității 0962, care inițial a fost constituită ca o unitate de

protecție internă, pentru ca ulterior, prin 0629/2001, să realizeze și activități specifice de combatere a criminalității organizate.

Este greu de admis că aceeași unitate poate lucra în domeniul informațiilor și contrainformațiilor, iar stocarea informațiilor specifice mediului infracțional nu trebuie concentrată într-o singură unitate. E necesar ca Ministerul de Interne să-și creeze structuri specifice direcției de combatere a crimei organizate pe direcții de muncă.

Actuala structură este dificil de abordat și din prisma controlului civil asupra activității specifice. Or, controlul civil al structurilor militare și de ordine publică este o exigență a realizării democrației.

Ministerul de Interne va trebui să-și dezvolte componenta de prevenire a criminalității. Poliția nu trebuie separată de populație; recrutarea personalului trebuie să se facă pe principiu de transparență și nu numai; se impune stricta specializare în cadrul Ministerului de Interne. Pentru un ofițer de poliție, serviciul public este mai mult decât un concept vag. Când populația are nevoie de ajutor, polițistul este primul care trebuie să răspundă la solicitarea cetățeanului. Capacitatea umană și tehnică de reacție a poliției este slabă. Va trebui ca polițistul să se transforme în purtător de decizie la toate nivelurile. Pentru aceasta se cer schimbate regulile interne de organizare, cât și regulile de procedură penală. Poliția e nevoie să fie definită ca o parte a justiției penale, în strâns contact cu publicul.

Încrederea publică în justiția criminală depinde de încrederea pe care populația o are în polițist. Poliția, sistemul de justiție, guvernele nu pot controla criminalitatea fără a coopera cu populația. În absența suportului public, ei nu pot lucra eficient. Prevenirea criminalității trebuie să devină o parte semnificativă și permanentă a activității poliției.

Elementele specifice ale misiunii poliției în acest domeniu ar putea fi: suprimarea criminalității, acțiuni de descurajare a tendințelor criminale (societatea trebuie să pedepsească), recuperarea prejudiciilor, reglarea comportamentului neinfracțional (în controlul rutier, sănătate), organizarea unor servicii adiacente (serviciu de urgență, asistență acordată administrației locale, programe specifice).

În planul resurselor umane, trebuie să specializăm polițiști în prevenirea criminalității. Rolul practicianului în prevenirea criminalității e necesar să fie acela de a servi persoanelor individuale, de a le învăța cum să reducă riscurile criminalității. Efortul de a impune securitatea la nivel individual începe cu educația publicului prin campanii publice.

NECESITATEA REORIENTARII PLANULUI DE RELAȚII INTERNAȚIONALE SPRE PARTICIPAREA LA COMITETELE ȘI GRUPURILE DE LUCRU NATO

***General locotenent dr. Eugen BĂDĂLAN,
Statul Major al Forțelor Terestre***

Ne găsim cu toții în procesul de pregătire a României și, implicit, a armatei sale pentru integrare, după ce, la 21-22 noiembrie, la Summit-ul NATO de la Praga, secretarul general NATO a adresat invitația formală de începere a convorbirilor de aderare a țării noastre la Alianța Nord-Atlantică.

Dorim ca efortul depus până în prezent pentru îndeplinirea obligațiilor de partener să fie recunoscut și să culegem roadele acestuia. Efortul, însă, nu se termină odată cu evenimentul din luna noiembrie, ci dinpotrivă, se va amplifica, apărând alte și alte obiective deosebit de dificil de realizat.

Sistemul nostru militar trebuie să se adapteze rapid la performanțele Alianței Nord-Atlantice. Unul dintre instrumentele de bază, ce va fi folosit în procesul de apropiere față de exigențele pe care le va impune noul statut de țară invitată, va fi, fără îndoială, planul de relații internaționale.

De modul în care vom ști să-l constituim și să-l gestionăm va depinde în mare parte achiziționarea unor informații cu grad ridicat de importanță, ce se vor putea utiliza cu mare ușurință în constituirea unor planuri și programe credibile și folosite pentru întregul spectru de structuri, domenii și activități specifice organismului militar.

În prezent, Planul de Relații Internaționale al M.Ap.N. - și mă refer la partea ce revine SMFT - este structurat (ca și în anii anteriori) pe următoarele capitole:

A. Activități bilaterale:

- a) deplasări în străinătate;
- b) primiri în țară.

B. Activități în cadrul Pfp:

- a) deplasări în străinătate;
- b) primiri în țară.

În cadrul activităților bilaterale sunt incluse și activitățile din Programul MIL-TO-MIL. La nivelul SMFT, activitățile bilaterale

reprezintă 78% din ansamblul planului. În capitolul activități bilaterale sunt incluse, în acest an, și un număr de activități care s-au desfășurat în cadrul Programului PfP, ceea ce face ca valoarea procentuală a activităților strict bilaterale să fie de 60%.

Sumele necesare desfășurării activităților pentru anul 2003 s-au stabilit în concordanță cu recomandările primite de la structurile cu responsabilități în domeniu, din eşaloanele superioare. Rămâne de văzut în ce măsură se va îndeplini și mai bine dezideratul comun privind corelarea deplină a prevederilor planurilor bilaterale semnate de părți cu cele ale Planului de Relații Internaționale al M.Ap.N. În acest sens, se impune a fi menționat faptul că, în cursul anului 2002, eforturile generale s-au îndreptat (și, într-o măsură apreciabilă, au reușit) spre realizarea acestei corelări. Inevitabil, însă, apar modificări, respectiv amânarea, anularea, renunțarea sau înlocuirea anumitor activități, cu implicațiile ce se deduc. Nu s-au întreprins demersuri și nu s-au stabilit parametrii Planului de relații internaționale (partea ce ne revine) în anii următori (2004-2007), nefiindu-ne solicitate, până în prezent, propuneri de perspectivă în acest sens.

Permiteți-mi, deci, ca, pe baza studiului modalităților în care este organizată reprezentarea și activitatea în NATO, să formulez unele păreri privind necesitatea reorientării, în viitor, a planului de relații militare.

În prezent, ca și celelalte țări partenere, România dispune de propriul său Birou de legătură și de o Misiune diplomatică la Cartierul General al NATO. Legăturile noastre permanente militare cu NATO sunt întărite continuu prin încadrarea unor funcții numite “Elemente de Personal al PfP”. Aceste elemente prezente atât la Cartierul General al NATO din Bruxelles, cât și în cadrul altor structuri NATO constau în posturi pentru care România, ca țară parteneră, poate desemna candidați. Ofițerii din țările partenere ce ocupă aceste funcții lucrează împreună cu ofițerii din țările membre NATO, participând la pregătirea discuțiilor asupra politicii și la aplicarea deciziilor de politică ce au ca obiect problemele militare relevante pentru PfP.

Ceea ce ne interesează însă în mod deosebit este cum este organizată cooperarea, consultarea și activitatea în unele organisme, comitete și grupuri de lucru NATO, la activitatea cărora vom participa intens după ce vom deveni membri cu drepturi depline ai Alianței.

Principiul fundamental al Alianței este cel al angajamentului comun și al cooperării mutuale între statele membre suverane, în serviciul indivizibilității securității tuturor membrilor. Solidaritatea și

coeziunea în interiorul Alianței sunt asigurate printr-o cooperare permanentă, care se exercită în domeniile politic și militar, ceea ce garantează că nici o țară aliată nu va fi constrânsă să conteze numai pe propriile sale eforturi pentru a răspunde nevoilor proprii de securitate. Alianța le permite să-și asigure obiectivele esențiale ale securității lor naționale prin exercitarea unui efort colectiv, rezultat al unui dialog permanent, care este prezent la toate nivelurile și care le facilitează dezvoltarea unor relații amicale și profesionale în beneficiul tuturor.

Alianța este interesată în cel mai înalt grad în menținerea unor capacități militare eficiente în orice împrejurare, dispunând coordonarea tuturor eforturilor, în principal printr-o activitate comună în cadrul comitetelor și grupurilor de lucru.

Împărțirea echitabilă a rolurilor și responsabilităților, precum și a avantajelor care decurg din organizarea unei apărări comune este indispensabilă pentru realizarea obiectivelor Alianței. În cadrul comitetelor și grupurilor de lucru NATO, aliații își aduc contribuții substanțiale în domenii foarte diverse. Ele sunt bazate pe proceduri de consultare, planuri operaționale comune, aranjamente privitoare la pregătire și dotare, echilibrul de roluri și responsabilități.

Scopul activităților care se desfășoară la nivelul tuturor structurilor existente la Cartierul General al NATO este existența unor forțe bine antrenate și echipate, cu un nivel de pregătire adecvat și în număr suficient pentru a putea face față gamei complete de situații posibile și, de asemenea, perfecționarea permanentă a structurilor de susținere, a celor de planificare, precum și a capacităților de comandament și de control, care sunt esențiale fiecărui stat, pentru a-i permite furnizarea de contribuții militare eficiente. Doctrinile și planurile care se stabilesc, de cele mai multe ori de comun acord, au menirea să pregătească Alianța pentru a asigura o descurajare și o apărare credibilă în orice situație, să reducă vulnerabilitățile operaționale ale forțelor sale militare, păstrându-le flexibilitatea și eficacitatea pentru a răspunde riscurilor de orice natură.

Capacitatea Alianței de a îndeplini gama completă a misiunilor sale va depinde din ce în ce mai mult de recurgerea la forțe multinaționale și, pe cale de consecință, de modul în care Alianța va ști să organizeze o consultare permanentă între națiuni a experților pe diferite probleme, cei care sunt în măsură ca, prin munca lor, să crească coeziunea acestor forțe, în particular a celor ce vor fi în măsură să se defășoare rapid pentru a organiza apărarea colectivă sau

pentru a duce operații de răspuns la crizele ce nu sunt proprii operațiunilor articolului 5.

1. COOPERAREA, PLANIFICAREA ȘI STANDARDIZAREA ÎN DOMENIUL ARMAMENTELOR

Echiparea și întreținerea forțelor armate incumbă responsabilitate țărilor membre NATO. În general, problemele de cercetare științifică, de dezvoltare și de protecție cu privire la echipamentele militare sunt tratate de fiecare țară în conformitate cu propriile sale cerințe și angajamente față de NATO. Cu toate acestea, o coordonare și cooperarea în cadrul comitetelor și grupurilor de lucru sunt percepute ca foarte importante, unul dintre obiectivele-cheie fiind de a promova standardizarea armamentelor cel puțin până la nivelul interoperabilității. Succesul cooperării în domeniul armamentelor oferă un exemplu practic cu privire la avantajele apărării colective pe probleme politice, militare și de resurse, și contribuie la întărirea coeziunii Alianței, demonstrând, într-un domeniu-cheie, unitatea care prevalează între națiuni suverane și independente. Această cooperare are nevoie de o concepție bine elaborată și articulată cu privire la planificarea armamentelor, care să permită exploatarea posibilităților de a aloca cu mai multă eficiență resursele necesare cercetării științifice, dezvoltării și producției. În cadrul Alianței, aceasta depinde în același timp de conservarea unei baze industriale și tehnologice solide.

Cooperarea în domeniul armamentelor

Cooperarea între țările membre NATO în domeniul armamentelor reiese din Conferința directorilor naționali ai armamentelor (CDNA), care se reunește în mod regulat pentru a examina problemele politice, economice și tehnice privind dezvoltarea și achiziția de echipamente pentru forțele NATO. Grupurile pentru armamente ale forțelor terestre, aeriene și navale sprijină lucrările Conferinței și sunt responsabile pe domeniile respective. Comitetul pentru cercetare și tehnologie, care este un organism NATO integrat, însărcinat cu cercetarea și dezvoltarea tehnologică în domeniul apărării, oferă recomandări și asistență CDNA și Comitetului militar. El desfășoară un program de colaborare prin activități cu privire la o serie de probleme de cercetare și tehnologice care țin de apărare.

Asistența pentru probleme industriale este asigurată de Grupul consultativ industrial NATO (NIAG), care permite CDNA să beneficieze de o perspectivă industrială cu privire la modalitatea de a promova cooperarea guvernelor cu industriile și chiar între industrii și ajută Conferința să studieze oportunitățile care se oferă în materie de colaborare internațională. Alte grupuri create de Conferință, numite inițial Grupuri cadru, denumite ulterior ”*Grupurile CDNA pentru Parteneriat*”, lucrează în domenii precum politica și practicile de achiziții pentru apărare, codificarea, garantarea calității, criteriile privind testarea și siguranța munițiilor, precum și standardizarea materialelor.

În această structură, grupuri de lucru și ad hoc sunt însărcinate să promoveze cooperarea în domenii specifice. Structura globală permite țărilor membre să opteze pentru proiecte de echipament și cercetare la care doresc să participe. În același timp, ea facilitează schimbul de informații cu privire la programele naționale de echipament și la domeniile tehnice și logistice în care cooperarea poate prezenta avantaje pentru state, în particular, și pentru NATO, în general.

Planificarea armamentelor

În 1989, Consiliul Atlanticului de Nord a aprobat crearea unui Sistem de planificare a armamentelor convenționale (SPOAC). Obiectivele acestui sistem sunt de a furniza CDNA și statelor elemente de orientare cu privire la modalitatea optimă de a răspunde cerințelor militare ale Alianței, prin programe care se referă la înarmări individuale și colective, de a armoniza planurile de achiziție în domeniul apărării pe termen cât mai lung și de a propune oportunități viitoare de cooperare în materie de înarmări la nivelul Alianței. Acest proces de planificare a avut ca rezultat o serie de recomandări transmise din 2 în 2 ani de către Comitetul de evaluare a armelor convenționale al NATO sub autoritatea CDNA.

Standardizarea

Standardizarea forțelor NATO aduce o contribuție importantă eficacității operaționale combinate a forțelor armate ale Alianței și permite utilizarea cât mai eficientă a resurselor economice. În acest sens au fost depuse eforturi în domenii numeroase și diverse în

vederea optimizării cooperării și a eliminării efortului dublu în cercetare, în dezvoltare, producție, achiziție și sprijinirea sistemelor de apărare. Acordurile de standardizare NATO relative la proceduri, sisteme și echipamente, acorduri cunoscute sub numele de STANAG, sunt puse în practică și promulgate de Biroul militar NATO pentru standardizare, împreună cu Conferința directorilor naționali ai armamentelor, și de către alte autorități implicate.

Formulând, adoptând, punând în practică și menținând normele relative la echipamentele și procedurile utilizate de NATO, se contribuie în mod considerabil la coeziunea Alianței și la eficacitatea structurii sale de apărare. Dacă standardizarea vizează sectoare numeroase, principala instanță însărcinată cu problemele politice din acest domeniu este organizația NATO pentru standardizare (NSO), al cărei obiectiv este să facă din standardizare o parte integrantă din procesul de planificare al Alianței și care joacă rolul de coordonator între organismele NATO de la nivel înalt ce se confruntă cu cerințele de standardizare. NSO a fost creată în 1995 pentru a da un impuls nou activităților Alianței care vizează ameliorarea, coordonarea politicilor și programelor aliate referitoare la standardizarea în domeniile materialului, tehnicilor și operațiunilor.

2. SISTEME DE INFORMARE ȘI DE COMUNICARE

La nivelul NATO, problemele privind consultarea, comanda și controlul operațiunilor sunt desemnate prin termenul generic "C3". Organizația NATO pentru consultare, comandă și control (NC3O) este însărcinată să asigure, la nivelul Alianței, o capacitate rentabilă, interoperabilă și sigură care să permită garantarea unui nivel ridicat de consultare politică, de comandă și de control al forțelor armate. Această sarcină este realizată printr-un nivel de informare și comunicare (SIC) care acoperă întreg teritoriul NATO, reunind la sediul NATO, la Bruxelles, toate cartierele generale ale structurii de comandă integrate, capitalele țărilor și cele mai înalte niveluri naționale de comandament. Acest sistem colaborează în interfața cu rețele naționale fixe și mobile. O rețea protejată este în curs de realizare pentru consultări politice cu țările participante la activitățile Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic (CPEA).

NC3O este formată dintr-un organism însărcinat cu orientările Biroului NATO pentru consultare, comandă și control (NC3B), ce dispune de o sub-structură a cărei sarcină este de a promova

programele de cooperare și activitățile de standardizare la nivel multinațional în domeniul C3, de a coordona programele de achiziție multinațională și națională finanțate în comun de NATO și de a furniza servicii care să sprijine cercetarea operațională. Biroul face recomandări Consiliului Atlanticului de Nord și Comitetului, pentru planificarea apărării, dar și Comitetului militar, asupra tuturor problemelor care intră în competența sa.

Structura NC3O mai cuprinde două agenții. Agenția C3 a NATO (NC3A) este însărcinată la nivel central cu planificarea, construcția și integrarea cu asistența tehnică și controlul configurației sistemelor C3 ale NATO. Ea oferă în același timp opinii științifice și tehnice, precum și un suport, în aceste domenii, Înalților comandanți ai NATO și altor autorități asupra unor probleme legate de cercetarea operațională, supraveghere, comandament și de desfășurarea operațiunilor aeriene, precum și asistență tehnică pentru exerciții și operații.

Agenția NATO de exploatare și sprijinire a SIC (NACOSA) asigură funcționarea și întreținerea sistemului NATO de informare și comunicare a structurii sale adiacente, prin elemente de control subordonate.

3. APĂRAREA ANTIAERIANĂ

Comitetul NATO pentru apărare antiaeriană (NADC) este însărcinat să transmită, în atenția Consiliului Atlanticului de Nord și a Comitetului pentru planificarea apărării, punctele de vedere cu privire la toate aspectele ce țin de apărarea antiaeriană, inclusiv apărarea împotriva rachetelor tactice. De asemenea, el permite statelor membre să-și armonizeze programele cu planurile internaționale referitoare la comanda și controlul aerian, precum și la armamentele de apărare antiaeriană. Apărarea antiaeriană a Canadei și SUA este coordonată în cadrul Comandamentului apărării antiaeriene a Americii de Nord (NORAD).

O apărare antiaeriană eficientă este indispensabilă securității Alianței. Ea este asigurată printr-un sistem complex care permite detectarea, urmărirea și interceptarea aeronavelor și a rachetelor tactice, fie prin sisteme de arme maritime și arme cu baza la sol, fie prin aparate de interceptare. Structura de comandă și de control a apărării antiaeriene este formată din fosta Infrastructură la sol de apărare antiaeriană a NATO (NADGE), înlocuită de organizația de

management a sistemului de comandă și control aerian a NATO (NACMO), care cuprinde un anumit număr de stații dispuse din nordul Norvegiei până în Turcia orientală, din Infrastructura electronică ameliorată a apărării aeriene a Marii Britanii (IUKADGE) și din sistemul de comandă și control aeriene al Portugaliei (POACCS). Aceste sisteme integrează diferite stații dotate cu radare moderne și cu sisteme perfecționate de prelucrare și de afișaj al informațiilor, conectate la rețelele de comunicații numerice moderne.

Întrucât în prezent numeroase țări posedă rachete tactice, Alianța studiază, de asemenea, contramăsurile pentru astfel de sisteme. CDNA a întreprins activități privind stabilirea unei capacități aliate de supravehere terestră care ar veni în completarea potențialului AWACS și ar constitui un instrument util pentru operațiunile militare în contextul apărării antiaeriene lărgite (de exemplu, operațiunile împotriva forțelor convenționale), cum ar fi menținerea păcii și gestionarea crizelor.

Statul Major de Consultare, Comandă și Control de la Cartierul General al NATO (NHQC3S)

NHQC3S combină elementele vechiului C3, privind atât Secretariatul internațional, cât și Statul Major militar internațional, formând un singur stat major integrat. Principala sarcină a NHQC3S este de a dezvolta politic linii acțiune pentru planificarea, implementarea, operaționalizarea și menținerea sistemului de informații și comunicații al NATO (CIS) și de a monitoriza aplicarea acestuia. Statul Major oferă sprijin pentru Consiliul de consultare, comandă și control al NATO și pentru substructurile sale.

De asemenea, oferă sprijin pentru Consiliul Atlanticului de Nord, Comitetul militar, Directorii naționali ai Conferinței asupra armamentelor și Consiliul Superior privind resursele, dar și pentru alte comitete cu responsabilități legate de problemele C3.

Statul Major este alcătuit din 4 organizații: politici și necesități; interoperabilitate; securitatea informației și managementul de frecvență și operează sub conducerea coordonată a asistentului Secretarului General pentru sprijinul apărării și a Directorului Statului Major militar internațional. Directorul NHQC3S este co-președinte al Consiliului NC3 și Președinte al reprezentanților naționali C3 (NC3 Reps.).

4. ORGANISME SUBORDONATE ÎNFIINȚATE DE CONSILIU ȘI DE ALTE FORUMURI DECIZIONALE ALE NATO

În general, organismele subordonate înființate de Consiliul Atlanticului de Nord, Comitetul pentru planificarea apărării, grupul de planificare nucleară sau Comitetul Militar al NATO, au o funcție consultativă și întreprind studii asupra unor probleme specifice, în baza mandatului conferit de organismul tutelar. Rolul lor este, în principal, de a formula recomandări de politică, ce pot fi folosite ca bază pentru procesul decizional.

Multe dintre organizațiile amintite în acest capitol se înscriu în categoria Organizațiilor NATO pentru producție și logistică, denumite "NPLO". Ele sunt organisme auxiliare, create în contextul aplicării Tratatului Atlanticului de Nord. Fiecărei NPLO îi este asigurată independența organizațională, administrativă și financiară față de Consiliul Atlanticului de Nord. Sarcina lor este de a stabili cerințele colective ale țărilor participante în domenii de importanță cum ar fi, planificare și dezvoltare, producție și sprijin operațional și logistic, precum și coordonare, în conformitate cu Cartele lor individuale.

Calitatea de membru al NPLO este accesibilă tuturor țărilor membre NATO, în baza Memorandumului de înțelegere (MOU), semnat de fiecare țară participantă. În mod obișnuit, fiecare NPLO este alcătuită dintr-un comitet superior de politică, un Consiliu de directori (uneori denumit Consiliul director), care acționează ca organism coordonator, fiind răspunzător pentru promovarea intereselor colective ale țărilor membre, comitete subordonate sau grupuri de lucru înființate de Consiliu, răspunzând de unele aspecte specifice ale sarcinilor, și o agenție executivă care este componenta administrativă a NPLO, condusă, de obicei, de un Director general.

În prezent, există aproximativ 20 de Comitete directoare pentru proiecte/Birouri de proiect în cadrul NATO. Următoarele secții oferă informații mai detaliate asupra comitetelor, organizațiilor și agențiilor de politică descrise mai sus, în domeniile proprii de specializare, fiind grupate în categorii:

- Logistică de consum;
- Logistică de producție și echipamente;
- Standardizare;
- Planificare în situații de urgență civilă;
- Coordonarea traficului aerian, Apărare antiaeriană;
- Supraveghere aeropurtată îndepărtată;

- Sisteme de comunicare și informatice;
- Coordonarea frecvențelor radio;
- Război electronic;
- Meteorologie;
- Cercetare și tehnologie;
- Educație și instruire.

5. LOGISTICA DE CONSUM

Conferința specialiștilor NATO pe probleme de logistică (SNLC)

Principalul comitet care se ocupă cu logistica de consum, SNLC se reunește, sub președenția Secretariatului General al NATO, de două ori pe an, în sesiune comună militară și civilă. Are doi copreședinți permanenți, respectiv Secretarul General adjunct pentru investiții de securitate, logistică și planificare în situații de urgență civilă și Directorul adjunct al Comitetului militar. Conferința se află sub autoritatea atât a Consiliului, cât și a Comitetului militar, reflectând dependența logisticii de consum de factori atât civili, cât și militari.

Conferința este alcătuită din înalți reprezentanți naționali, civili și militari, din cadrul ministerelor de Apărare sau al unor organisme echivalente cu activitatea în domeniul logisticii de consum din țările membre NATO.

Sarcina generală a SNLC este de a aborda problemele legate de logistica de consum, în vederea întăririi performanței, eficienței capacității de susținere și eficacității de luptă a Alianței.

Organizația NATO pentru întreținere și aprovizionare (NAMSO)

Organizația NATO pentru întreținere și aprovizionare este structura care să ofere suportul logistic al sistemelor selectate de armament din dotarea a două sau mai multe țări NATO, prin procurarea și aprovizionarea comună cu piese de rezervă și prin prevederea echipamentelor de întreținere și reparație.

Agencia NATO pentru întreținere și aprovizionare (NAMSA)

Agencia pentru întreținere și aprovizionare este brațul executiv al NAMSO. Sarcina sa este de a oferi servicii logistice în sprijinul sistemelor de arme și echipamente, deținute în comun de către țările membre NATO, în scopul pregătirii materialelor, îmbunătățirii

operațiunilor logistice și reducerii cheltuielilor, printr-un sistem consolidat de achiziții în domeniile: furnizare, întreținere, calibrare, procurare, transport, suport tehnic, servicii ingineresti și gestionarea structurii. Susținut de Agenția NATO pentru întreținere și aprovizionare (NAMSA), Grupul directorilor naționali pentru codificare coordonează Sistemul de codificare al NATO (NCS), în numele CNAD.

Sistemul de oleoducte al NATO (NPS)

Sistemul de oleoducte al NATO cuprinde nouă sisteme militare separate de depozitare și distribuție a combustibililor și lubrifianților și este desemnat să asigure furnizarea și distribuirea permanentă a produselor petroliere necesare NATO. Sistemul este alcătuit dintr-un număr de sub-sisteme naționale de oleoducte, incluzând Italia, Grecia, Marea Britanie, două sisteme multinaționale, respectiv sistemul de oleoducte al Europei de Nord (localizat în Danemarca și Germania) și sistemul de oleoducte al Europei Centrale, incluzând Belgia, Franța, Germania, Luxemburg și Olanda. Ca întreg, NSP parcurge 12 țări NATO și deține aproximativ 11500 de km de conducte, asigurând legătura între depozitele de stocare, bazele aeriene, aeroporturi civile, stații de pompare, rafinării și puncte de intrare.

Agenția de gestionare a oleoductelor Europei Centrale (CEPMA)

CEPMA este responsabilă de funcționarea permanentă a Sistemului de oleoducte al Europei Centrale și a echipamentelor și dispozitivelor sale de stocare și distribuție.

Comitetul șefilor serviciilor medicale militare (COMED)

Comitetul șefilor serviciilor militare medicale din cadrul NATO cuprinde înalte autorități medicale militare din țările membre. Constituie organismul central pentru coordonarea și abordarea aspectelor militare medicale și pentru consilierea Comitetului militar al NATO. În trecut, problemele medicale din cadrul NATO au fost privite, în general, ca responsabilitate națională. Prin urmare, un timp îndelungat nu a existat necesitatea înființării unei autorități militare medicale, înalt profesionalizate, în cadrul NATO.

Noile misiuni și concepte operaționale ale NATO pun un accent mai mare pe operațiunile militare combinate, sporind importanța coordonării sprijinului medical în operațiunile de menținere a păcii, umanitare sau de intervenție în caz de urgență civilă. Astfel, în 1994, a luat ființă Comitetul șefilor serviciilor medicale militare din cadrul NATO.

Alcătuit din medicii militari generaliști ai țărilor Alianței plus medicii militari ai Comandamentelor superioare ale NATO (SHAPE și ACLANT) și reprezentanți din Statul Major militar internațional, COMEDS se reunește bianual în sesiune plenară și prezintă rapoarte anuale Comitetului militar.

Grupurile de lucru ale COMEDS:

Structuri, operațiuni și proceduri militare, Medicină militară preventivă, Medicină de urgență, Psihiatrie militară, stomatologie, Materiale medicale și farmacie militară, cooperare și coordonare în cercetarea medicală militară, Igienă alimentară, tehnologia alimentară și medicină veterinară, Instruire medicală.

6. STANDARDIZAREA

Organizația NATO pentru standardizare (NSO)

Activitățile Organizației NATO de standardizare urmăresc sporirea eficacității militare a Alianței prin dezvoltarea, monitorizarea, aplicarea și actualizarea Programului NATO de standardizare și prin coordonarea activităților de standardizare între organismele superioare ale NATO.

NSO a fost înființată de Consiliul Atlanticului de Nord în ianuarie 1995, pentru a stimula activitatea Alianței în direcția îmbunătățirii coordonării programelor și politicilor pentru standardizarea materialelor, tehnicilor și operațiunilor.

Comitetul NATO pentru standardizare (NCS)

Comitetul oferă sfaturi Consiliului asupra tuturor problemelor privind standardizarea și recomandă linii de acțiune Oficiului NATO de standardizare și Biroului NATO de legătură pentru probleme de standardizare (NSLB). NSLB este forum intern de stat major, reunind elemente ale Secretariatului internațional și ale Statului Major militar internațional, implicate în problemele de standardizare. Sarcinile sale principale sunt armonizarea politicilor și procedurilor de standardizare și coordonarea activităților de standardizare.

Comitetul NATO pentru standardizare este prezidat de Secretarul General sau de cei doi co-președinți permanenți, respectiv Secretarul General adjunct pentru sprijinirea apărării și Directorul Statului Major militar internațional.

Biroul pentru standardizare a NATO (ONS)

Directorul Biroului pentru standardizarea NATO este și directorul adjunct al Departamentului pentru logistică, armamente și resurse (IMS) și președinte al Agenției militare pentru standardizare (MAS).

Agenția militară pentru standardizare (MAS)

Sarcina Agenției militare pentru standardizare este de a facilita standardizarea operațională procedurală și de materiale între țările membre pentru a abilita forțele armate ale NATO să întreprindă misiuni comune, cu eficacitate maximă. În cadrul Organizației NATO pentru standardizare, MAS colaborează cu experții naționali și cu personal din rândurile Secretariatului internațional și Statului Major militar internațional.

Agenția este condusă de un președinte, un ofițer “*cu două stele*”, care este și director adjunct pentru logistică, armamente și resurse în cadrul Statului Major militar internațional al NATO și director al Biroului NATO pentru standardizare. Cele trei Birouri de servicii specializate au în componență câte un președinte, un ofițer superior de stat major și trei subofițeri de stat major. În cadrul fiecărui birou, acordurile de standardizare sunt pregătite de grupurile de lucru alcătuite din experți naționali și comandanți militari. Cei mai mulți membri ai Biroului fac parte din personalul Reprezentanților militari ai țării lor la NATO. În cazul Belgiei (care reprezintă și Luxemburgul), Danemarcei, Olandei și Marii Britanii, membrii Biroului sunt funcționari ai ministerelor Apărării din țările lor. Statele Unite au, la NATO, o delegație MAS separată.

Birourile MAS se întâlnesc în sesiune permanentă o dată pe lună. Propuneri privind standardizarea pot fi făcute de țările sau comandanții NATO, sau pot fi transmise către Agenție de înalte autorități NATO. Birourile MAS analizează propunerile țărilor membre și comandanților, în vederea validării. Dacă sunt aprobate, ele sunt trimise unui grup de lucru sau unui custode dintr-o țară sau comandant NATO, pentru elaborarea și dezvoltarea acestora. În cazul acceptării unui proiect STANAG sau AP, la nivelul grupului de lucru, acesta este înaintat spre analizare Biroului corespunzător. Dacă este aprobat și de membrii Biroului, este trimis țărilor membre spre

ratificare. Biroul apreciază, apoi, dacă un număr suficient de țări a ratificat acordul, astfel încât să poată fi promulgat, sau dacă proiectul trebuie revizuit ori chiar abandonat. Dacă un proiect STANAG a fost ratificat de un număr suficient de țări, el este promulgat de către Președintele MAS, care este singura instanță autorizată să sancționeze toate acordurile STANAG sau AP, cu excepția publicațiilor aliate privind comunicarea.

Toate națiunile membre contribuie la bugetul MAS, conform unei formule acceptate de împărțire a cheltuielilor. Funcțiile militare sunt ocupate pe baza unui algoritm național. Posturile pentru președinția MAS și a celor trei Birouri sunt ocupate pe baza competiției între candidații naționali.

MAS este implicată și în activitățile PfP. Majoritatea reuniunilor grupurilor de lucru este deschisă țărilor partenere și include sesiuni în care țările partenere pot ridica probleme comune de standardizare. Pot fi organizate, la cererea țărilor partenere, și întâlniri, seminarii și pachete de instrucție individuale. Agenția ține o evidență curentă a tuturor documentelor STANAG și AP remise țărilor Pfp. Activitățile de standardizare, efectuate cu țările partenere, se află în continuă expansiune, pe măsura câștigării experienței în cadrul programului Pfp și prin implicarea țărilor NATO și Pfp în operațiuni de sprijinire a păcii sub mandat ONU.

7. SISTEMELE DE COMUNICAȚIE ȘI INFORMATICĂ

Organizația C3 a NATO

Creată în 1996, Organizația NC3 este supravegheată de un birou C3 al NATO (NC3B), care se întâlnește de două ori pe an cu reprezentanții din capitalele țărilor NATO. Biroul este sprijinit de reprezentanții naționali C3 (NC3REPS), în mod obișnuit atașați ai delegațiilor lor naționale sau ai reprezentanților lor militari la NATO. Biroul supervizează activitatea a două agenții, și anume: Agenția C3 a NATO, care este o agenție pentru planificare, proiectare, inginerie avansată, tehnologie și achiziții, și Agenția NATO pentru funcționarea și sprijinirea CIS (NACOSA). Personalul de sprijin pentru NC3 și substructurile sale este selectat din cadrul personalului C3 de la Cartierul General al NATO, care este un element integrat format din personal civil și militar, aflat atât în subordinea asistentului Secretarului General pentru sprijinirea apărării, cât și a Directorului Statului Major militar internațional.

Agenția NATO de consultare, comandă și control (NC3A)

Agenția NC3 oferă planificare centrală, integrare sistemică, proiectare, inginerie de sistem, suport tehnic și gestionarea structurii pentru sistemele și instalațiile C3 ale NATO. Agenția realizează proiectele ce-i sunt repartizate, și sprijină și oferă consiliere științifică și tehnică, în special Înantelor Comandamente NATO, dar și altor sectoare ale NATO. Agenția operează din locuri diferite, de la Cartierul General al NATO și de la Haga, în Olanda. Agenția C3 NATO numără aproximativ 450 de angajați, o parte la fostul sediu STC din Haga și o parte la Bruxelles.

Consultarea, comanda și controlul (C3) sunt funcții esențiale pentru executarea misiunilor politice și militare ale Alianței. În iulie 1996, a luat ființă Agenția C3 a NATO, ca parte a strategiei NATO de a sistematiza structurile și procedurile politice și militare ale NATO. Formarea Agenției a fost realizată prin amalgamarea și raționalizarea fostei Agenții NATO pentru sisteme de comunicații și informatică (NACISA) și a Centrului tehnic al SHAPE (STC). Această acțiune a îmbinat funcțiile de planificare, cercetare și dezvoltare, precum și achiziție ale Sistemelor NATO de comunicații și informatică, întărind, astfel, capacitatea Alianței de a-și îndeplini noile sarcini din domeniul gestionării crizelor, în același timp menținându-și capacitățile de apărare colectivă.

Personalul Cartierului General al NATO pentru consultare, comandă și control (NHQC3S)

Personalul C3 de la Cartierul General al NATO oferă sprijin asupra aspectelor C3, Consiliului Nord-Atlantic, Comitetului militar, Biroului NC3, Conferinței directorilor naționali asupra armamentelor, Înantului Oficiu pentru resurse, altor comitete cu responsabilități legate de aspectele C3 și Departamentelor și Diviziilor din cadrul Statului Major internațional și Secretariatului internațional.

Serviciul sistemelor de informatică de la Cartierul General al NATO (ISS)

Serviciul sistemelor de informatică de la Cartierul General al NATO face parte din Departamentul pentru sistemele de informatică din cadrul Secretariatului executiv. Cel din urmă se află sub autoritatea Biroului Secretarului General. Deși este un organism coordonator al Secretariatului Internațional, personalul ISS este format atât din angajați ai Secretariatului internațional, cât și ai Statului Major militar internațional. Oferă sprijin, în domeniul sistemelor informatice, Consiliul Atlanticului de Nord, Comitetului pentru

planificarea apărării și Comitetului militar, precum și comitetelor subordonate și personalului de sprijin. În plus, ISS furnizează proiectare sistemică, dezvoltare și suport de întreținere Secretariatului internațional și Agenției militare pentru standardizare.

8. COORDONAREA FRECVENȚELOR RADIO

Subcomitetul NATO pentru coordonarea frecvențelor (FMSC)

Organismul specializat al NATO în acest domeniu este Subcomitetul NATO pentru coordonarea frecvențelor (FMSC). FMSC acționează ca autoritate a NATO în domeniul frecvențelor, fiind organismul succesor al Agenției aliate pentru frecvențe radio sau ARFA.

Cooperarea privind coordonarea frecvențelor în cadrul NATO

Prin intermediul FMSC, țările Alianței cooperează în multe sfere ale coordonării frecvențelor. Acesta include stabilirea unei politici generale pentru toate fragmentele spectrului de frecvențe radio utilizate de armată și elaborarea unei politici specifice pentru coordonarea militară a benzii de 225-400 MHz , care este larg utilizată pentru comunicațiile aparatelor de zbor, navale și prin satelit ale armatei, fiind, prin urmare, o responsabilitate specială a FMSC. Sunt menținute legături strânse și cu reprezentanții aviației civile, prin intermediul Comitetului NATO pentru coordonarea traficului aerian (fostul Comitet pentru coordonarea spațiului aerian european - CEAC). În plus, FMSC se întâlnește regulat cu reprezentanții administrațiilor civile din țările membre, pentru a asigura accesul corespunzător al armatei la segmentele comune și rezervate ale spectrului. În acest context, un Acord comun civil/militar asupra frecvențelor a fost încheiat în 1995.

La nivel de comandament, cele două Înalte Comandamente ale NATO, și anume Comandamentul aliat din Europa (ACE) și Comandamentul Aliat al Atlanticului (ACLANT), sunt responsabile pentru detalierea aspectelor militare bilaterale, în domeniul frecvențelor radio, cu țările gazdă, precum și pentru elaborarea planurilor bazate pe frecvențele radio acceptate.

a) Referitor la grupurile și subgrupurile NAAG

Prioritățile în domeniile de referință ale grupurilor și subgrupurilor aparținând NAAG:

- NAAG (general)

1. Înțelegerea politicilor și priorităților stabilite în cadrul NATO în ceea ce privește:

- tipurile de armamente și muniții aferente specifice trupelor de uscat; standardele cu caracter general și particular al acestora;
- direcțiile prioritare de cercetare și producție, precum și politicilor de achiziții;
- preocupările pentru modernizarea echipamentelor specifice forțelor terestre.

2. Definirea, ca urmare a înțelegerii politicii NATO în domeniul armamentelor, a unei politici naționale coerente privind cercetarea, proiectarea, producerea și dotarea de/cu armament și materiale specifice forțelor terestre:

- asimilarea standardelor NATO în domeniu;
- conjugarea direcțiilor principale naționale de cercetare, proiectare, producere și dotare de/cu armament și materiale specifice forțelor terestre, cu cele definite în cadrul NAAG.

9. PARTICIPAREA FORTELOR TERESTRE LA GRUPURILE DE LUCRU NATO

Introducere

Îmbucurător pentru noi este faptul că echipe comune ale Statului Major al Forțelor Terestre și ale Departamentului pentru Armamente participă în mod regulat la lucrările a 10 grupuri de lucru NAAG.

Grupul de armament al Armatelor membre NATO (NAAG) este unul dintre Grupurile Principale de Forțe (MAGs - Main Armament Groups) subordonate CNAD (Conferința membrilor forțelor naționale) care se raportează la Consiliul Nord-Atlantic (NAC). Misiunea de bază a NAAG este să conlucreze la obiectivele cooperării militare NATO. NAAG promovează cooperarea, tehnologizarea, dezvoltarea și standardizarea pentru echipamentele militare și sistemele terestre. În urma unei activități în aceste grupuri de peste 2 ani, Comitetul Politic a hotărât să atribuie României organizarea, în anul 2003, a reuniunilor a două grupuri de lucru, aspect onorant, constituind o premieră și pentru Alianță, și pentru țara noastră.

În general, în aceste grupuri de lucru se urmărește:

- armonizarea cerințelor pentru întreaga Alianță;

- promovarea interoperabilității indispensabile la nivelul câmpului de luptă;
- valorificarea oportunităților de cooperare propuse de CDNA și ameliorarea cooperării transatlantice;
- dezvoltarea tehnologiei de importanță critică pentru apărare, incluzând o repartiție mai mare a elementelor tehnologice;
- servește ca forum pentru schimbul de informații despre conceptele și doctrinele naționale, pentru cercetarea națională și dezvoltarea forțelor armate, cu scopul de a identifica cererile de tehnică standard (comună);
- promovarea interoperabilității tehnicii militare naționale prin standardizare și dezvoltare a STANAG-urilor și Publicațiilor Alianților;
- identificarea, sprijinul și inițierea potrivită cu preocupările colaborării în domeniul sistemelor de armament și echipament militar.

Având aceste sarcini principale, NAAG are 6 funcții de bază declarate în documentul pentru armamente NATO: Dezvoltarea cadrului, Procurarea tehnicii, Schimbul de informații, Influența tehnicii de apărare asupra procedurilor de luptă și Resursele industriei de apărare.

LG1 - Câmpul de Luptă Digitizat

- interoperabilizarea procedurilor de schimb de informații la nivel tactic și operativ;
- definirea nevoilor în materie de schimb de informații;
- stabilirea nevoilor de informații operaționale ce urmează să fie schimbate între sistemele naționale de informații de comandă;
- definirea configurațiilor tehnice care răspund necesităților legate de operațiunile și procedurile de interoperabilitate orizontală și verticală, de la nivel de corp la nivel de batalion, și eventual de companie.

LG2 - Lupta Apropiată a Blindatelor

- participarea alături de țările NATO la dezvoltarea unui program tehnic pentru realizarea unei interfețe electronice interoperabile pentru mașinile de luptă;
- pronunțarea asupra STANAG-urilor elaborate de acest grup de lucru și adoptarea lor (până în prezent, nici o țară parteneră nu a adoptat STANAG-uri elaborate de acest grup de lucru);

- prezentarea de informații despre comportarea tehnicii blindate în operațiuni de mentinere a păcii și despre preocupările pe care le au pe linia interoperabilității tehnice.

Grupul de lucru 1 este responsabil de o serie importantă de documente despre vecronică, care reflectă stadiul actual al tehnicii:

- orientarea în materie de decizii referitoare la punerea în practică a arhitecturii vecronice;
- orientează în materie de utilizare și integrare a componentelor COTS în vehiculele militare;
- orientarea în materie de integrare a componentelor de habitacul în arhitectura vecronică.

LG3 - Lupta Apropiată a Infanteriei

- cunoașterea tendințelor principale în ceea ce privește arma de apărare personală;
- organizarea și desfășurarea operațiunilor de mentinere a păcii;
- sprijinul de foc al infanteriei;
- întrebuințarea armelor neletale;
- operațiuni în mediul urban;
- viitorul tun de pe vehiculele de infanterie.

WG3 - modernizarea echipamentului soldatului urmărește înțelegerea preocupărilor pentru ameliorarea eficacității luptătorului și performanțelor operaționale ale sistemului infanterist la care se lucrează în prezent, pentru a defini propriile priorități de producție/achiziție în domeniul observării, al comunicației, al protecției, al mobilității, al susținerii și al echipamentelor luptătorului.

SG1- Muniția Armamentului Ușor de Infanterie

- preluarea și adoptarea standardelor specifice munițiilor de 5,56 mm și 9 mm NATO și ale grenadelor AT;
- participarea la identificarea noului calibru pentru arma de apărare individuală (PDW);
- identificarea procedurilor de ratificare a acordurilor de standardizare NATO;
- prezentarea preocupărilor românești pentru cal.5.56 mm.

LG 4 Artileria Terestră

- participarea la programele comune de cooperare în domeniul sistemelor de artilerie sol-sol, precum și la cele de standardizare a acestor;

- determinarea și implementarea unei politici a armamentelor de artilerie, cu scopul de a deveni interoperabili pe câmpul de luptă cu militarii Aliați;
- participarea la schimbul de informații organizat în cadrul grupului, pentru a ne armoniza conceptele și nevoile de achiziții cu viitorii Aliați.

SG 2 - Muniții de Artilerie

- participarea la lucrările specifice subgrupului care are în competență precizia și interșanjabilitatea munițiilor de tir indirect;
 - participarea la elaborarea unor STANAG-uri pentru a standardiza în timp evaluarea performanțelor balistice și interșanjabilitatea munițiilor de tir indirect;
 - participarea la studiile tehnice din domeniul balisticii interioare și exterioare;
 - compararea caracteristicilor balistice ale munițiilor utilizate în România cu cele utilizate în cadrul NATO;
 - ținerea la curent cu acordurile internaționale în domeniul interșanjabilității munițiilor de artilerie;
- dotarea cu tabla de tragere comună țărilor NATO.

LG 5 - Apărarea Antiaeriană

- participarea la schimbul de informații în domeniul concepțiilor și doctrinelor de utilizare a mijloacelor de apărare antiaeriană;
- schimbul de informații în domeniul tacticii întrebuințării armelor antiaeriene cu rază scurtă de acțiune;
- participarea la activitatea de standardizare, interșanjabilitate și interoperabilitate promovată de grup;
- cunoașterea preocupărilor actuale, conceptelor tehnice și materialelor de supraveghere, de observare pe timp de noapte, de contrasupraveghere și de război electronic;
- participarea la elaborarea unor STANAG-uri;
- schimburi de învățăminte și de informații;
- participarea la activități de cooperare în domeniul interoperabilității;
- determinarea unor domenii de interes comun.

LG 6 - Războiul Electronic are în vedere cooperarea în activități de cercetare, de dezvoltare și achiziție a unor sisteme de război electronic.

LG 7 - Apărarea NBC

- examinarea mediului NBC întâlnit în situații de război și în operațiuni altele decât războiul;
- cunoașterea unor concepte de prevenire a riscurilor NBC, protecție NBC a forțelor, controlul contaminării NBC și contramăsurilor medicale NBC;
- participarea la elaborarea unor STANAG-uri;
- însușirea și adoptarea unor STANAG-uri;
- cunoașterea normelor de protecție nucleară, bacteriologică și chimică;
- cunoașterea directivei asupra prelevării și identificării eșantioanelor în domeniul chimic și biologic;
- dezvoltarea unor proceduri standardizate și specificații de material pentru directivele relative la nivelul de doze, detecția și măsurile de control al contaminării;
- cunoașterea caracteristicilor operaționale, specificațiilor tehnice, criteriilor de evoluție combinate pentru materialele de decontaminare.

LG 8 - Antrenament prin Simulare

- definirea normelor de interoperabilitate a dispozitivelor de simulare și a dispozitivelor operaționale echivalente destinate activităților de luare a deciziei, planificărilor misiunii și antrenament;
- elaborarea unor standarde prin care se promovează interoperabilitatea sistemelor de simulare operațională;
- schimbul de informații în domeniul concepțiilor și doctrinelor de întrebuințare a materialului de geniu și determinarea unor concepte comune, precum și asupra unor programe naționale de cercetare care pot să se dezvolte prin cooperare bilaterală sau multilaterală;
- elaborarea unor STANAG-uri.

***LG9 - Sprijinul Genistic* vizează:**

- compatibilizarea structurilor genistice ;
- identificarea posibilităților de construcții pe verticală;
- compatibilizarea susținerii energetice pe câmpul de luptă;
- identificarea unor noi posibilități de purificare a apei;
- ompatibilizarea procedurilor de deminare și de minare.

b) Situația documentelor de standardizare

Se lucrează la STANAG-urile 4172 (Small Arms Ammo - 5,56 mm) și 4090 (Small Arms Ammo - 9 mm), în vederea adoptării

acestora; până în prezent acestea au fost trimise la fabricile de armament în vederea studiului.

Fără a avea pretenția că am enumerat întreaga gamă de organisme interne ale Alianței, am exprimat totuși unele interese ale participării noastre la lucrul în comun cu reprezentanții armatelor țărilor NATO, în principal în comitete și grupuri de lucru.

În perspectiva aderării noastre la Alianță, se impune pregătirea unui număr mare de ofițeri și subofițeri, apti să ne susțină pozițiile și să lucreze în aceste organisme. Totodată, încă de pe acum, trebuie să gândim o altă structură a Planului de Relații Internaționale, având în vedere faptul că actualul procentaj al relațiilor bilaterale, în ansamblul planului, trebuie progresiv diminuat în anul 2003 în profitul participării mai intense la activitățile NATO. După aderare, participarea noastră în comitetele și grupurile NATO trebuie să capete o formă foarte bine organizată și să reprezinte esențialul relațiilor pe care le vom stabili cu ceilalți aliați.

CONSIDERAȚII PRIVIND LOCUL ȘI MISIUNILE FLOTEI MARITIME ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN ALIANȚA NORD – ATLANTICĂ

**Contraamiral de flotilă Constantin NASUIA,
Flota Maritimă**

1. PUTEREA MARITIMĂ

Mările și oceanele, precum și cursurile de apă continentale, din cele mai vechi timpuri, au fost integrate în sistemul activităților umane, punându-și puternic amprenta asupra evoluției societății.

Totodată, acest spațiu planetar pe care îl constituie apa a fost și arena unor confruntări pentru soluționarea contradicțiilor politice și economice dintre riverani.

Atât mijloacele navale pașnice, cât și cele destinate rezolvării stărilor conflictuale sunt părți constitutive ale puterii maritime a unui stat și ele determină capacitatea unei țări de a folosi posibilitățile economico-militare ale oceanului planetar.

Distincția dintre noțiunile „*puterea maritimă a unui stat*” și „*statul care reprezintă o mare putere maritimă*” este dată de tăria elementelor incluse în acești termeni. Astfel, orice stat cu deschidere la mare și nu numai (ex. state anclavate – fără ieșire la mare, dar care dispun de o componentă maritimă) are un sistem de relații navale, ce-i conferă un potențial maritim care contribuie la puterea economică a acestuia.

După cum aprecia amiralul Guido Conti, în lucrarea intitulată „*Elemente de artă militară maritimă*”¹, „*puterea maritimă este produsul factorilor care determină desfășurarea intereselor maritime ale unei națiuni și le asigură protecția*”. Între acești factori, primul și cel mai important îl consideră a fi „*marina de război*”.

Cucerirea puterii maritime devine indispensabilă încă din timp de pace și, cum orice țară se poate face auzită în lume numai în funcție de forța cu care ar putea să-și sprijine pretențiile și interesele în caz de război, forțele navale au un rol determinant ca instrument de politică mondială, neexistând nici un dubiu că potențialul naval al unei țări constituie și indiciul cel mai sigur al potențialului său industrial, economic și financiar.

De aici putem trage o concluzie: puterea maritimă constă într-o îmbinare de forțe nemilitare și militare – în special maritime, dar și

aeriane și terestre. Istoria a arătat că numai acele state care dispun de o putere maritimă efectivă pot să beneficieze de avantajele economice oferite de mare. Statele care și-au neglijat forțele maritime, atât cele militare, cât și cele civile, au decăzut economic.

Celebrul teoretician american, Alfred Mahan evidențiază, în lucrarea sa intitulată „Influența puterii maritime asupra istoriei în perioada 1660-1783”², importanța potențialului maritim, remarcând că „*profunda importanță a puterii maritime asupra marilor probleme a fost neglijată, deoarece istoricii nu erau familiarizați cu condițiile mării, lipsindu-le atât interesul cât mai ales cunoștințele necesare în acest sens*”.

În 1923, ofițerii români Eugen Roșca și G. Koslinsky, au prezentat în lucrarea, de altfel mereu actuală și nu numai prin titlu „*Avem nevoie de Marina Militară?*”³ și probleme ale puterii navale românești, apreciind că „*este de o importanță capitală pentru un stat care are deschisă ieșirea la mare să-și creeze o flotă comercială națională și (...) nu se poate concepe dezvoltarea acesteia fără a crea și dezvolta în paralel Marina Militară menită să o apere.*”

Înaintașii noștri subliniază faptul că „*marea și modul ei de întrebuințare sunt factori care influențează în mod hotărâtor mecanismul economiei unui stat*”, dar care determină dimensiunea flotei „*în limitele puterii noastre*”.

Comandorul Eugen Săvulescu⁴ prezenta, în fața Ligii Navale, în anul 1943, următoarele: „*Occidentul are nevoie de imensele resurse naturale ale continentului euro-asiatic (...), deci transporturi, transporturi, transporturi. Care sunt căile de pătrundere a Europei spre est? Sunt trei: Marea Baltică (...), porțiunea terestră dintre Marea Baltică și Marea Neagră și în sfârșit... Marea Neagră*”. Astăzi, câte mai sunt oare adevărate din afirmațiile sale ?

2. FLOTA MARITIMĂ – COMPONENTĂ DE BAZĂ A PUTERII MARITIME

Amiralul Tirpitz, personalitate importantă a politicii maritime germane și mondiale de la începutul secolului XX, spunea: „*Un stat fără marină de război corespunzătoare intereselor sale este un infirm*”.

Un alt reprezentant german, general Otto von Below, afirma: „*Națiunile ce nu vor fi tari pe apă vor avea rolul figuranților pe scena istoriei*”.

Flota Maritimă este continuatoarea glorioaselor tradiții de luptă ale Diviziei de Mare. La 26 februarie 1896, Regele Carol I emite Decretul regal nr.1093, prin care, la propunerea ministrului secretar de stat la Departamentul de Război, dă o nouă organizare Flotei Regale, care va

cuprinde corpurile Diviziei de Mare și Diviziei de Dunăre. În actul de naștere al Diviziei de Mare se mai stabilește reședința acesteia la Constanța.

După cel de al doilea război mondial Divizia de Mare a fost desființată.

În anul 1962, cu o parte din navele restituite României, se reînființează Divizia de Mare, sub denumirea Divizia 42 Maritimă, având în compunere nave dragoare, antisubmarin, puitoare de mine, artilerie de coastă, nave cu destinație specială și unități de asigurare.

Flota Maritimă este marea unitate operativ-tactică cea mai importantă din structura Forțelor Navale, destinată acțiunii pe mare. Componentă specializată, capabilă să reprezinte interesele naționale pe mare, cu atribute operaționale specifice, adăugate la misiunile ce le poate îndeplini, Flota Maritimă este de neînlocuit, fiind capabilă să contribuie la sprijinirea tuturor celorlalte componente ale puterii maritime.

Flota Maritimă poate realiza o descurajare activă prin dispunerea avansată a forțelor sale care, într-un timp foarte scurt, pot constitui potențialul necesar unei reacții rapide. Acțiunile sale sunt caracterizate, printre altele, de următoarele trăsături :

- navele de luptă pot acționa nestingherite pe mare, având posibilitatea de a răspunde la provocări de dincolo de orizont, devenind vizibile în mod selectiv și constituindu-se într-o reală amenințare pentru adversar, atunci când situația impune;
- navele militare pot controla conflictul încă din faza sa incipientă, fără a putea fi acuzate de încălcarea dreptului maritim internațional, și se pot retrage discret, atunci când prezența lor nu mai este necesară;
- bună capacitate de proiecție a forței acolo unde avem interese –prin poziționarea navelor de luptă în apropierea zonelor de criză sau conflict, efectele acțiunilor acestora putând fi percepute direct și de către forțele terestre.

Implicațiile unor astfel de acțiuni pot depăși nivelul operativ, atingând strategicul, cu efecte politice și militare uneori decisive;

- navele reprezintă, simbolic, națiunea de care aparțin, ele fiind considerate ca mijloace de exprimare a suveranității naționale;
- navele de luptă pot transmite semnale politice de pace sau se pot transforma în scurt timp în forțe cu un înalt potențial de ducere a acțiunilor militare;
- în general, constituirea grupărilor navale multinaționale este mai ușoară decât în cazul celor alcătuite cu forțele terestre sau aeriene, iar

conducerea grupărilor navale multinaționale este mai simplă și mult mai ușor de realizat.

Pentru prima dată în Strategia Militară a României a apărut ideea că unitățile de nave din compunerea Flotei Maritime trebuie să fie capabile să ia parte la operații comune în sprijinul păcii, în cadrul unor grupări multinaționale în spațiul de interes strategic al României, și să furnizeze o prezență limitată în alte zone, în conformitate cu obligațiile asumate prin Parteneriatul pentru Pace, **„prin asigurarea unei prezențe active în apele internaționale”**.

În contextul conturării noii axe geopolitice Marea Caspică – Marea Neagră și a integrării României în NATO, Flota Maritimă capătă o importanță deosebită pentru participarea la asigurarea unui suport strategic necesar susținerii unor operații militare în spațiul asiatic, ca urmare a tendinței politicii mondiale, și anume aceea de mutare a centrului de acțiune din Europa integrată și democratică, prin Orientul Apropiat și Mijlociu, către Asia.

S-a demonstrat că Flota Maritimă este instrumentul politic la pace și în caz de criză, iar la război instrumentul de forță. Acestea pot fi trimise pe scenă cu un cost politic redus, comparativ cu alte forțe militare, neavând nevoie de drepturi de acces sau control, numai prin prezența lor sugerând forța. Ele pot fi retrase cu ușurință, atunci când și-au îndeplinit misiunea, și fără a lăsa urme fizice, creând importante efecte strategice.

Flota Maritimă, conform Strategiei Militare a României⁵, **„asigură protecția și apărarea litoralului maritim, a apelor teritoriale, precum și protecția bunurilor și intereselor statului român din cadrul spațiului maritim cu regim de Zonă Economică Exclusivă”**. Forțele operaționale din cadrul Flotei Maritime au misiunea permanentă de a asigura o prezență activă în apele internaționale ale Mării Negre, pentru protecția intereselor statului român sau a regulilor de drept internațional, în mod independent sau în cooperare cu forțele aliate sau partenere.

3. POSIBILITĂȚI DE ACȚIUNE ALE FLOTEI MARITIME

În stabilirea misiunilor Flotei Maritime, la constituirea sa pe scheletul fostei Divizii Maritime, s-a plecat de la existent, forțe și mijloace, și nu cum ar fi fost logic, de la obiectivele și scopurile practice, militare ale statutului și forțelor sale navale.

Procedându-se așa, foarte mult timp s-a considerat că Flota Maritimă își poate îndeplini misiunile independent și în cooperare cu alte elemente din organica Forțelor Navale sau din Sistemul Național de Apărare.

Astăzi, când beneficiem de Strategia de Securitate Națională și Strategia Militară a României, din care rezultă clar modalitatea de folosire a Forțelor Navale, se impune revizuirea misiunilor Flotei Maritime. Din aceste misiuni, prin a căror îndeplinire s-ar atinge scopurile militare și politice ale statului, rezultă și structura Flotei Maritime, precum și elementele componente ale acesteia.

Indiferent de cerințele Alianței sau participarea în cadrul unor coaliții cu alte națiuni, cerințele naționale impun menținerea unei capacități navale combative, echilibrate și independente. Aceasta va contribui la realizarea potențialului global al Alianței Nord-Atlantice sau coalițiilor multinaționale și va oferi posibilitatea participării la operații duse în comun.

Prin acțiunile desfășurate în prezent și misiunile ce îi revin în timp de pace, în situațiile de criză și la război, Flota Maritimă este angajată în apărarea intereselor naționale pe mare, cu implicații directe în planul securității naționale, astfel:

- apără integritatea teritorială a României și se opune agresiunii din direcția mării;
- asigură ieșirea României la mare;
- menține siguranța și libertatea de navigație pe căile de comunicații maritime;
- apără drepturile legitime ale României în marea teritorială, zona contiguă și Zona Economică Exclusivă, în cooperare cu celelalte structuri ale Forțelor Navale și componenta navală a Poliției de Frontieră;
- sprijină politica externă a României, prin utilizarea mijloacelor specifice diplomației, și dezvoltă relațiile de cooperare, prietenie și bună vecinătate cu flotele statelor riverane Mării Negre și nu numai;
- previne, descurajează și rezolvă situațiile de criză în zona maritimă de interes;
- protejează cetățenii români ce își desfășoară activitatea pe mări sau oceane;
- contribuie la funcționarea normală a porturilor maritime, vitală pentru economia națională, la pace și război;
- participă la rezolvarea conflictelor asimetrice de tipul contrabandei, traficului de persoane, pirateriei navale, la prevenirea și lupta contra poluării etc.

Unul dintre principalele efecte ale creării unei forțe maritime adecvate intereselor naționale și în cadrul NATO este acela de a contribui la realizarea unei stări de stabilitate în zona Mării Negre, prin asigurarea credibilității.

4. ACȚIUNILE MILITARE DUSE DE FLOTA MARITIMĂ ÎN PERSPECTIVA DEPLINEI INTEGRĂRII EUROATLANTICE

Flota Maritimă, prin navele din structura sa, va putea, pe viitor, să execute sau să participe la acțiuni militare, după cum urmează:

- misiuni în concordanță cu prevederile articolului 5 din Tratatul Nord-Atlantic;
- operații de aplicare a sancțiunilor impuse de Consiliul de Securitate al ONU, în cadrul grupărilor navale multinaționale (embargo sau blocadă);
- acțiuni de deminare;
- operații de control regional (zonal) al navigației (traficului naval);
- operații de evacuare necombatantă;
- acțiuni de patrulare și observare maritimă în zonele de conflict, pentru urmărirea modului de respectare a rezoluțiilor ONU;
- asigurarea protecției navelor comerciale ce se deplasează prin zonele de conflict, prin convoiere sau escortă (însoțire), sau prin prezența navelor militare în raioane periculoase;
- acțiuni umanitare de transport echipament, hrană și materiale necesare acțiunilor de ajutor acordat populației aflate în zone afectate sau lucrărilor de reconstrucții;
- paza și apărarea Zonei Economice Exclusive proprii sau a statelor aliate aflate în conflict, pe timpul crizelor, în scopul prevenirii actelor teroriste și a împiedicării folosirii ilegale a resurselor acestora;
- combaterea traficului de droguri, a contrabandei și pirateriei, ca elemente ce însoțesc conflictele locale, precum și asigurarea securității navigației;
- acțiuni cu forțe speciale.

Procesul de evaluare a posibilităților de participare a Flotei Maritime la operațiile navale multinaționale este destul de complex și presupune aprecierea caracteristicilor tehnico-tactice ale navelor, tehnicii și echipamentului de bord, precum și a calităților și nivelului de pregătire a resursei umane.

În ultimii cinci ani, Forțele Navale și, odată cu ele, Flota Maritimă au parcurs un proces complex de reorganizare și de restructurare a forțelor și comandamentelor, în scopul creării componentelor compatibile cu cele ale flotelor aparținând statelor membre NATO și ridicării nivelului interoperabilității operaționale, tehnice și administrative cerute de participarea la exercițiile comune NATO/ PfP, precum și nominalizarea acestora pentru desfășurarea de operațiuni de sprijinire a păcii sub egida ONU sau UE.

Constituie un element de noutate pentru Flota Maritimă faptul că, din perspectiva acțiunilor în cadrul unor grupări navale multinaționale, va trebui să-și dezvolte componenta capabilă să participe la operații comune în sprijinul păcii, în spațiul de interes strategic al României, precum și să furnizeze o contribuție proporțională în cadrul altor zone, în conformitate cu obligațiile convenite. „*Strategia Militară a României*” subliniază faptul că: „România este situată la intersecția a patru evoluții strategice dezvoltate în spațiile: central european – viitor pol al prosperității regionale; sud-est european – generator de instabilitate; al Comunității Statelor Independente – aflat în criză de identitate și cel de-al patrulea Marea Neagră – care constituie atât zona de importanță strategică pentru flancul sudic al NATO, cât și spațiu de tranzit pentru sursele energetice din Asia Centrală”. Flota Maritimă se regăsește, ca forță acțională, în mod deosebit în ultimul spațiu, dar în mai mare sau mică măsură, în punctul de interferență al celorlalte trei spații.

De la înființarea sa, în 1994, și până în prezent, Flota Maritimă s-a afirmat ca o participantă activă la realizarea obiectivelor programelor de parteneriat NATO/ PfP și la afirmarea intereselor naționale de integrare în structurile europene și euroatlantice.

S-ar putea considera că realizarea interoperabilității acesteia cu flotele statelor membre NATO în domeniul structurilor, activităților de stat major și al acțiunilor efective ale forțelor maritime, al acțiunilor de pregătire în comun, este ușor de realizat și putem aprecia că, în baza viitoarelor programe de integrare, Flota Maritimă va acționa pentru o integrare rapidă și deplină.

Problema modernizării Flotei Maritime, a realizării standardelor tehnice cerute de nivelul NATO reprezintă, însă, un aspect mult mai sensibil și mai costisitor, dar care va veni ca o consecință derivată din locul și rolul României în viitoarea Alianță.

Înțelegerea dintre Ministerul Apărării Naționale din România și Ministerul Apărării al Regatului Unit al Marii Britanii privind achiziționarea a două fregate tip „22” cu suma de 140 mil. \$⁵ reprezintă un prim pas pentru modernizarea și crearea standardului de interoperabilitate necesar pentru acțiunea în comun, dar cu eficiența impusă de standardele NATO.

Doresc, și nu întâmplător, să închei cu un citat din cuvântul rostit de Grigore Cantacuzino – prim-ministru al României – în anul 1905 :

„De unde vom avea și de unde nu vom avea, vom căuta fondurile necesare și vom da tot ce va trebui, spre a forma din marină o putere de stat, căci s-a dovedit că această armă nu e pentru paradă, ci pentru onoarea statului român”.

Când peste câțiva ani vom avea navele de luptă prin a căror acțiune să se realizeze credibilitatea necesară unei flote echilibrate, vom putea spune: „***Nimic nu a fost zadarnic. AVEM O FLOTĂ MODERNĂ, așa cum am sperat înainte de istorica dată a Summitului de la PRAGA, 21 noiembrie 2002!***”.

Forțele Flotei Maritime trebuie să fie în măsură să acționeze în Marea Neagră, Marea Mediterană și, de ce nu, chiar în oceane, având în viitor o participare și mai activă, conform cerințelor Alianței, îndeplinind misiuni în raioane și în zone situate la mari distanțe de porturile proprii.

NOTE

¹ Contraamiral CONTI, Guido - *Elemente de artă militară maritimă* - Florența, 1973

² MAHAN, Alfred, Thayer *Influența puterii maritime asupra istoriei în perioada 1660-1783*, New York, 1922

³ ROȘCA, Eugen și G. KOSLINSKY - *Avem nevoie de Marină Militară?*, Constanța, 1923

⁴ SĂVULESCU, Eugeniu, *Războiul, Marea și Victoria*, Constanța, 1936

⁵ *JANE'S DEFENCE WEEKLY* nr.17, pag. 10/23 octombrie 2002 – Radu TUDOR, corespondent București

DIMENSIUNEA ȘTIINȚIFICĂ A INTEGRĂRII EUROATLANTICE

***Dr. Constantin MOȘTOFLEI,
Centrul de Studii Strategice de Securitate***

Invitarea României să înceapă negocierile de aderare la NATO presupune, după momentele normale de bucurie, accentuate și de vizita președintelui SUA, George W. Bush, la București, o analiză lucidă a ceea ce trebuie să întreprindă fiecare dintre noi, structurile din care facem parte și, în final, România, pentru a obține statutul de membru *de jure* al Alianței Nord-Atlantice. Pe o axă a timpului, toate demersurile noastre au fost sau vor fi marcate, în ceea ce ne privește, de trei evenimente, care delimitează și perioadele supuse cercetării noastre: constituirea Consiliului de Cooperare Nord-Atlantic (NACC) – 20 decembrie 1991 (România este stat fondator al NACC); invitarea României să adere la NATO – 21 noiembrie 2002; intrarea României în NATO - aprox. mai 2004. S-a considerat necesară această periodizare pentru a ne preciza poziția față de ceea ce, îndeobște, se numește integrare euroatlantică. A ne integra sau a fi integrați într-un tot, în cazul nostru în NATO, înseamnă¹ includerea, înglobarea, încorporarea, armonizarea în cadrul Alianței. Logic, acțiunea nu poate avea loc decât după ce vom deveni stat membru al NATO. În același timp, nu excludem posibilitatea ca anumite acțiuni pe care le-am întreprins ori le vom desfășura până la obținerea statutului de stat membru al NATO să fie circumscrise integrării, viitoarei integrări. Totodată, facem precizarea că nu ne vom limita exclusiv la caracterul științific al fundamentării acțiunii de integrare, perspectiva fiind mult mai largă, cu focalizare pe aspectele proprii activităților și structurilor de cercetare științifică din interiorul Alianței și în relațiile acesteia cu partenerii de cooperare.

1. EXISTĂ O DIMENSIUNE ȘTIINȚIFICĂ A NATO?

Frecvențele referiri la NATO, ca la o alianță politică și militară, reduc percepțiile generale la doar două dimensiuni: cea politică și cea militară. În realitate, NATO își propune, pe lângă dimensiunile binecunoscute, politică și militară, o a treia, științifică, prin care să încurajeze interacțiunile între oameni, să ia în considerare provocările care apar în fața societății moderne și să impulsioneze dezvoltarea științei și tehnologiei².

Originile cooperării științifice în cadrul NATO³ derivă din recomandările din 1956 ale Comitetului celor trei privind cooperarea non-militară în cadrul Alianței. Acest Comitet al „celor Trei Înțelepți” - miniștrii de externe Lange (Norvegia), Martino (Italia) și Pearson (Canada) – a remarcat că progresele științei și tehnologiei sunt atât de importante pentru viitorul comunității atlantice, încât membrii NATO trebuie să se asigure că este examinată fiecare posibilitate de cooperare fructuoasă. Prin ratificarea raportului unui grup de lucru cu privire la cooperarea științifică și tehnică, înființat ulterior, șefii de guvern din țările Alianței au aprobat, cu ocazia reuniunii din decembrie 1957, constituirea unui **Comitet pentru știință** al NATO. Acesta s-a întrunit pentru prima dată în martie 1958.

Problematika cercetării științifice este abordată, la nivelul NATO, sub două aspecte: *cercetare și tehnologie*, ca formă de cercetare preponderent aplicativă, executabilă exclusiv cu participarea statelor membre, în responsabilitatea **Organizației pentru cercetare și tehnologie (RTO); cooperare științifică**, prin care se oferă asistență pentru colaborarea pe plan civil între oamenii de știință din țările NATO și cei din țările partenere ale Alianței, sub egida EAPC, în responsabilitatea **Comitetului pentru știință**.

Misiunea **RTO**⁴ este de a conduce și coordona, în cooperare, cercetarea și schimbul de informații, în scopul sprijinirii dezvoltării și utilizării eficiente, pentru îndeplinirea cerințelor militare ale Alianței, a cercetării și tehnologiei naționale de apărare din statele membre, de a elabora strategia NATO pe termen lung privind cercetarea și tehnologia și de a menține o direcție integrată în acest domeniu, precum și de a consilia factorii decizionali ai NATO sau naționali⁵. RTO este sprijinită de o rețea extinsă de experți naționali și își coordonează activitățile cu alte organisme NATO implicate în cercetare și tehnologie. Activitatea științifică și tehnologică a RTO este îndeplinită de echipe tehnice, create pentru activități specifice și cu o durată determinată, corespunzător celor șase grupuri de lucru ce tratează următoarele teme:

- Studii, analiză și simulare (SAS);
- Concepte de sisteme și integrarea sistemelor (SCI);
- Senzori și tehnologie electronică (SET);
- Tehnologia sistemelor informatice (IST);
- Tehnologia aplicată de transport (AVT);
- Factor uman și medicină (HFM).

Echipele tehnice organizează ateliere de lucru, simpozioane, exerciții în teren, seminarii, cursuri de instruire și asigură continuitatea rețelelor de experți. Ele dețin un rol important și în formularea planurilor pe termen lung. RTO raportează atât Comitetului militar, cât și Conferinței directorilor naționali

pentru armamente. Are în componere un Birou pentru cercetare și tehnologie (RTB) și o Agenție pentru cercetare și tehnologie (RTA).

Comitetul pentru știință al NATO asigură cooperarea științifică potrivit *Programului științific* al Alianței. Programul științific s-a dezvoltat timp de peste treizeci de ani, bazându-se pe competența științifică și solidaritatea Alianței, și a fost, încă de la început, menit mai degrabă să sprijine colaborarea dintre oamenii de știință, decât să finanțeze activitățile sau instituțiile de cercetare. Pe parcursul ultimilor ani, Programul științific a oferit oportunități din ce în ce mai mari de colaborare dintre Alianță și statele partenere, în cadrul Consiliului pentru Parteneriat Euro-Atlantic. Politica globală a Programului științific al NATO este creată de Comitetul pentru știință al NATO, care este compus din reprezentanți ai fiecărei țări membre NATO. Comitetul pentru știință se întrunește normal de trei ori pe an, iar cu țările partenere ale Consiliului pentru Parteneriat Euro-Atlantic, anual. Comitetul este ajutat în activitățile sale de evaluare și selecție a cererilor de asistență de către comisiile consultative (paneluri de avizare), ale căror membri sunt numiți de Comitet dintre oamenii de știință din țările NATO și partenere. România are, începând cu anul 1999, reprezentanți în comisiile consultative. La începutul anului 1999, Programul a fost complet transformat, astfel încât să ofere asistență doar în colaborarea dintre oamenii de știință din țările NATO și din cele partenere. Colaborarea între oamenii de știință provenind doar din țările membre NATO nu mai este sprijinită în cadrul Programului științific.

Programul științific actual al NATO este structurat în patru sub-programe, care cuprind o varietate de mecanisme de sprijin al colaborării în vederea îndeplinirii diferitelor obiective:

Burse de cercetare științifică; Obiectivul sub-programului vizează viitorul, pe termen lung, prin instruirea tinerilor cercetători. Administrate într-o manieră descentralizată, bursele oferă oamenilor de știință din țările partenere posibilitatea de a-și continua studiile sau cercetările pentru o anumită perioadă de timp într-una din țările NATO și viceversa.

Cooperarea științifică și tehnologică; Are drept obiectiv inițierea cooperării și stabilirea de legături personale de durată între oamenii de știință din țările NATO și cele partenere. Se oferă sprijin pentru subvenționarea legăturilor de colaborare (CLG) și vizite ale experților (EV), pentru finanțarea proiectelor comune de cercetare, a organizării de Institute de studii avansate, la un înalt nivel de pregătire (ASI) și de Seminarii pentru cercetări avansate, reuniuni de studiu intensiv (ARW).

Toate domeniile științifice pot fi sprijinite în cadrul acestui sub-program, iar cererile de înscriere ale cercetătorilor sunt examinate de către comisii

consultative pentru: Știință și tehnologie fizică și aplicată (PST); Știința și tehnologia vieții (LST); Știința și tehnologia mediului și globului pământesc (EST); Știință și tehnologie civile în probleme de securitate (SST).

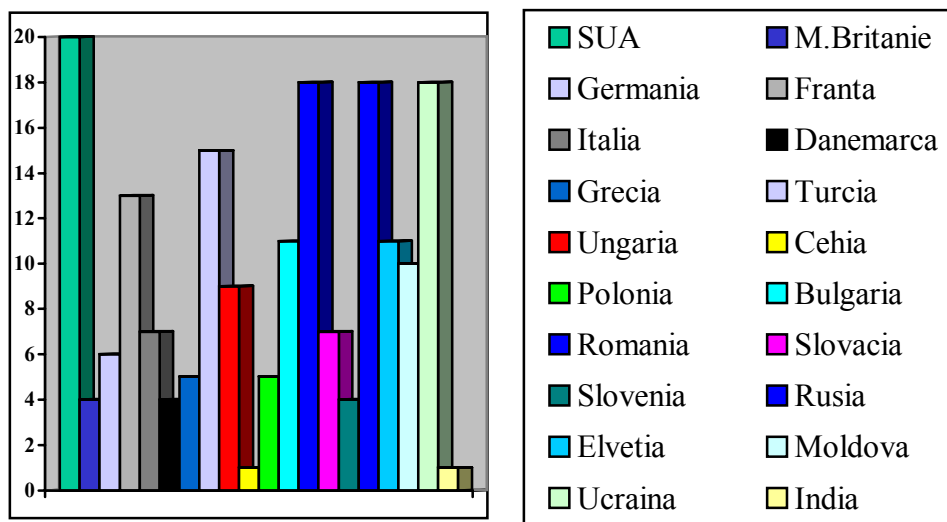
Sprijinirea infrastructurii pentru cercetare; Obiectivul acestui sub-program este de a sprijini țările partenere în structurarea organizării programelor de cercetare și în crearea infrastructurii de bază necesare. În contrast cu natura cooperativă a sub-programelor precedente, ajutorul în acest caz este direcționat dinspre NATO către țările partenere. Acest sprijin poate fi obținut pentru diverse activități legate de următoarele domenii: 1) Rețele informatice și 2) Politica și organizarea științei și tehnologiei.

Știința în serviciul păcii; Acest sub-program are ca obiectiv consolidarea cercetării, pentru aplicarea rezultatelor în activitățile industriale sau la problemele de mediu din țările partenere. Sunt reuniți oameni de știință din laboratoare de cercetare, industrie sau servicii din țările membre NATO sau partenere, pentru a colabora la proiecte de cercetare-dezvoltare cu o durată de 3 la 5 ani.

În prezent, aproximativ 10 000 de oameni de știință din țările NATO și partenere participă anual la Programul pentru știință al NATO, ca beneficiari ai subvențiilor și participanți la reuniuni sau ca raportori și membri ai Comisiei consultative. Printre diversele teme subvenționate în ultimii ani figurează: „Bio-supravegherea poluării metalice de-a lungul coastei baltice a Poloniei” (Polonia și Marea Britanie); „Novosibirsk, posibilitatea de a stabili o politică regională a inovației” (Rusia și Marea Britanie); „Exploatarea unei rețele naționale pentru cercetare și educație – gestiune și principii de acțiune” (seminar organizat la Iaroslav, în Rusia); „Sisteme de testări polivalente pentru evaluarea calității solului în fostele zone militare” (Belgia, Rusia, SUA); „Frecarea în mare viteză la scară atomică” (Franța, Ucraina, SUA); „Exploatarea industrială a mineralelor în complexe albaneze de ofiolit” (Albania și Marea Britanie); „Facilitarea transmiterii calciului în nervii vascolari” (Rusia și Danemarca); „Acumulări magnetice în stelele tinere” (Uzbekistan, Kazahstan, Armenia, Franța, SUA și Germania); „Aplicații ale propulsoarelor de arme și rachete cu explozibili comerciali” (Rusia și SUA); „Probleme științifice de mediu – reclamații acceptabile și puncte extreme în problema poluării” (Ucraina și SUA).

Pentru perfecționarea cooperării instituționale și naționale în domeniile educației militare și cercetării științifice, la inițiativa fostului secretar al apărării SUA, William Cohen, și a fostului ministru al apărării al Germaniei, Volker Ruehe, la 12 iunie 1998, se înființează **Consortiul PFP al Academiiilor de Apărare și Institutelor de Studii de Securitate.**

Consortiul include, în prezent, 310 instituții naționale (din 45 de țări) și internaționale, atât instituții guvernamentale - Academii de apărare și Institute de Studii de Securitate, cât și instituții non-guvernamentale similare - fundații, asociații etc. Numărul de instituții, pe țări, membre ale Consortiului este cuprins între 1 și 20, România având 18 (vezi graficul de mai jos).

La Summitul NATO și EAPC de la Washington, din 24-25 aprilie 1999, s-a convenit includerea Consortiului ca parte a Parteneriatului pentru Pace îmbunătățit și mai operațional.

Colaborarea științifică, prin perfecționarea cooperării instituționale și naționale, în domeniul educației militare și cercetării științifice, sub egida Consortiului Academiiilor de Apărare și Institutelor de Studii de Securitate se desfășoară, în prezent, în cadrul unei conferințe anuale⁶, în 12 grupuri de lucru / studiu, 3 proiecte și 2 consilii, astfel⁷:

a) Grupuri de lucru:

- Secretariat;
- Învățământ avansat la distanță;
- Dezvoltare curriculară;
- Impactul Tehnologiei Informaționale (IT) asupra securității naționale;
- Istorie Militară;
- Reforma în domeniul securității;

b) Grupuri de studiu:

- Combaterea terorismului;
- Managementul crizelor în Asia Centrală;
- Managementul crizelor în Europa de Sud-Est;
- Managementul crizelor în Caucazul de Sud;
- Securitatea europeană (ESDI/CESDP);
- Viitorul NATO;

- c) Proiecte:
 - Tehnologia Informațională;
 - Lecții de învățare;
 - Modelare și simulare;
- d) Consilii:
 - Publicații;
 - Cercetare.

2. EVOLUȚIA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ÎN ROMÂNIA

Declarată prioritate națională, cercetarea științifică din România a cunoscut transformări specifice reformei de după 1990. Guvernul a emis, la numai patru luni de la Revoluția din decembrie 1989, Hotărârea nr. 458/28.04.1990 privind stabilirea unor măsuri în domeniile cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și proiectării.

Academia Română a inițiat, în 1990, un proiect al Legii cercetării, dar nu a fost finalizat. Din motive mai mult sau mai puțin absconse, timp de aproape 12 ani de reforme, restructurări etc., cercetarea științifică s-a desfășurat într-un pseudovid legislativ, în sensul că nu am dispus de o Lege a cercetării științifice ori de un Statut al cercetătorului științific, ci doar de anumite ordonanțe, hotărâri, legi pentru aprobarea acestora, și care, în fond, rezolvau numai probleme sectoriale ori punctuale ale domeniului de referință. Contrar practicii din alte domenii, în cazul cercetării științifice s-au abrogat legi (ex. a Statutului cercetătorului științific) fără a se înlocui cu un alt act legislativ.

Cu toate acestea, „cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovarea sunt priorități naționale”, iar activitatea este stimulată prin măsuri directe și indirecte, fără a exista limite sau constrângeri în desfășurarea acesteia, indiferent de tipul de proprietate și de forma de organizare a acestora⁸. Totodată, se apreciază că „alocarea de către stat a resurselor financiare în acest scop este prioritate a cheltuielilor bugetare” și că „resursele bugetare alocate prin bugetul de stat la capitolul <<cercetare științifică>> trebuie să țină seama de tendințele mondiale în domeniu și să nu fie mai mici de o cincime față de resursele bugetare alocate la cap. <<învățământ>>.”⁹

Anul 2002 a marcat rezolvarea problemei cadrului legislativ: Guvernul României a emis Ordonanța nr. 57 din 16.08.2002, privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică și Ordonanța nr.65 din 29.08.2002, privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare. Astfel, Ministerul Educației și Cercetării este organul administrației publice centrale de specialitate care exercită atribuțiile autorității de stat pentru domeniul cercetării-dezvoltării și, totodată,

este reglementat statutul juridic al personalului de cercetare-dezvoltare, stabilindu-se rolul, competențele, responsabilitățile, drepturile și obligațiile specifice, precum și modalitățile de angajare și promovare.

Elaborarea Proiectului de Reformă a Învățământului Superior și Cercetării a beneficiat atât de experiența Băncii Mondiale în derularea altor programe referitoare la dezvoltarea resursei umane, în România, cât și de experiența unor proiecte din alte țări. S-a considerat necesară existența unor proiecte/programe și a unor instituții/structuri operaționale cu rol de implementare a proiectelor. Pentru coordonarea activității și gestionarea fondurilor alocate cercetării științifice, la sfârșitul anului 1994 a fost înființat Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS). Activitatea Consiliului este concepută să acopere șase domenii științifice, sub coordonarea Comisiilor de specialitate, astfel:

1. Matematica și Științele Naturii;
2. Științe Inginerești;
3. Științe Socio-Umane și Economice;
4. Științele Vieții și ale Pământului;
5. Științe Agronomice și Medicină Veterinară;
6. Științe Medicale.

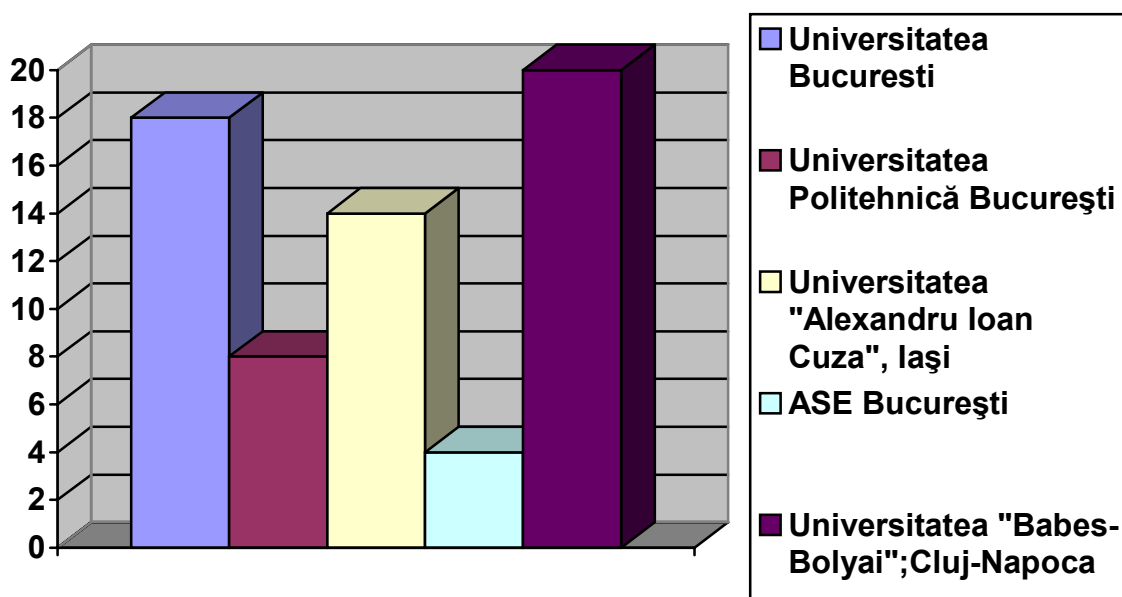
Cercetarea științifică din mediul universitar se desfășoară în unități de cercetare ce funcționează ca structuri distincte ori în catedre, departamente sau facultăți. Situația centrelor de cercetare / de excelență recunoscute în perioada 2001-2002, pe comisii de specialitate este prezentată în tabelul nr.1.

Tabelul nr.1

<u>COMISIA DE SPECIALITATE</u>	CENTRE RECUNOSCUTE	CENTRE DE EXCELENȚĂ
Comisia 1 Matematica și Științele Naturii	34	6
Comisia 2 Științe Inginerești	99	5
Comisia 3 Științe Socio-Umane și Economice	30	2
Comisia 4 Științele Vieții și ale Pământului	16	1
Comisia 5 Științe Agronomice și Medicină Veterinară	14	3
Comisia 6 Științe Medicale	17	4
<u>TOTAL</u>	210	21

Sursa: CNCSIS

Numărul centrelor de cercetare din cele mai reprezentative instituții de învățământ superior de stat din țara noastră este prezentat în graficul de mai jos:

Sursa: CNCSIS

Reforma în domeniul cercetării-dezvoltării a impus adoptarea unui program național, cunoscut sub denumirea de „ORIZONT 2000”, inițial aprobat prin HG nr. 1095/1995, pentru perioada 1996-2000, ulterior fiind prelungit, ca durată, până la sfârșitul anului 2002, prin Legea 191/10.12.1999. În cadrul acestui program, activitățile s-au desfășurat pe 21 direcții tematice¹⁰:

1. Comunicații;
2. Tehnologia informației;
3. Componente ale societății informațional-culturale intensive;
4. Transporturi;
5. Agricultură, silvicultură, alimentație;
6. Mediu și tehnologii de mediu;
7. Multipol tehnologic regional – „Dunăre-Delta Dunării – Marea Neagră”;
8. Prevenire, protecție, reabilitare în situații de pericol cu risc ridicat – „Hazard”;
9. Energie;
10. Resurse naturale;
11. Produse și tehnologii industriale;
12. Standarde, măsură și testare – „Performanța 2000”;
13. Materiale noi;

14. Biotehnologii;
15. Biomedicină și sănătate – „Sănătate 2000”;
16. Urbanism, construcții, noi materiale de construcții – „Construcții 2000”;
17. Științe de bază – „Viitor 2000”;
18. Aeronautică și spațiu – „Spațiu 2000”;
19. Științe umaniste, cercetare socială și economică orientată – „Impact 2000”;
20. Dezvoltare zonală – „Echilibru”;
21. Apărarea națională – „Apărare 2000”.

3. CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ MILITARĂ

În Hotărârea nr.458/28.04.1990, privind stabilirea unor măsuri în domeniile cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și proiectării, se preciza, la art. 12: „Ministerul Apărării Naționale și Ministerul de Interne stabilesc prin ordin structura rețelelor proprii de cercetare și dezvoltare, precum și reglementările specifice de funcționare ale acestor unități de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și proiectare”.

În toate documentele legislative referitoare la organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale, adoptate după decembrie 1989, se menționează că organizarea și conducerea cercetării științifice în domeniul militar constituie o atribuție principală a Ministerului Apărării Naționale.

Ce era de așteptat, pentru cei implicați în cercetarea științifică din armată ?

În primul rând, emiterea unui ordin al ministrului apărării naționale privind organizarea cercetării științifice în armată. Un asemenea act nu a fost emis nici până în prezent.

În al doilea rând, pentru un organism militar, ce funcționează după reguli precise, se impuneau delimitate domeniile cercetării științifice și, mai ales, responsabilitățile. Cum se regăsesc elementele menționate în cele 6 documente legale adoptate, după 1990, privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale? În Legea nr.41/1990 se stipula că, în cadrul M.Ap.N., funcționează Comisia de coordonare a cercetărilor științifice, ale cărei organizare, atribuții și competență se aprobă de ministrul apărării naționale, la propunerea președintelui comisiei (art.10). În activitatea desfășurată nu am perceput, până în prezent, existența unei asemenea comisii.

Următoarele Hotărâri ale Guvernului României, nr.110/1997 și 385/18.05.1999, nu fac nici o referire la cercetarea științifică.

Ordonanța Guvernului României nr.41/11.08.1999 stabilește atât domeniile, cât și responsabilitățile:

- Secretariatul de stat pentru politica de apărare „organizează și desfășoară activități de cercetare științifică în domeniile politicii de apărare și securității naționale” (art.23, subcap. A, lit. f);

- Statul Major General „coordonează activitatea de cercetare științifică în domeniul teoriei și artei militare” (art.23, subcap.B, lit.k);

- Secretariatul de stat pentru înzestrarea armatei „coordonează activitatea de cercetare pentru tehnică și tehnologii militare” (art.23, subcap. C, lit.f);

- Inspectoratul General al M.Ap.N. „controlează, evaluează și îl informează pe ministrul apărării naționale despre modul de organizare și de desfășurare [...] a cercetării științifice în domeniul militar” (art. 23, subcap. D, lit.g).

Cu toate acestea, printr-un ordin al ministrului apărării naționale, din 28.09.1999, se reorganizează domeniile cercetării științifice și responsabilitățile corespunzătoare, astfel:

- politica de apărare, securitatea națională, strategia, teoria și istoria militară revin secretarului de stat pentru politica de apărare;

- cercetarea-dezvoltarea (se referă la tehnică și tehnologii militare) revine secretarului de stat pentru înzestrarea armatei.

Acesta este momentul în care Statul Major General, respectiv șeful acestei structuri, nu mai are responsabilități în domeniu, chiar dacă nu mai dispuneau de structură proprie de cercetare științifică.

Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 47 din 15.06.2000, fără a preciza domeniile cercetării științifice, reiterează posibilitatea constituirii unor comisii, dar nu le precizează natura activității. În domeniul cercetării științifice nu am perceput existența unei asemenea comisii.

Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr.14 din 26.01.2001, în vigoare și în prezent, stipulează:

- M.Ap.N. conduce activitatea de cercetare și proiectare din structurile subordonate (art.9, lit.v);

- Departamentul pentru Integrare Euroatlantică și Politica de Apărare conduce activitatea de cercetare științifică în aria sa de responsabilitate (art.10);

- Departamentul pentru Relații cu Parlamentul, Armonizare Legislativă și Relații Publice conduce activitatea de cercetare științifică în aria sa de responsabilitate (art.11);

- Departamentul pentru Armamente conduce activitatea de cercetare științifică în aria sa de responsabilitate (art.12);

- Statul Major General conduce activitatea de cercetare științifică în aria sa de responsabilitate (art.14);

- În cadrul M.Ap.N. se pot constitui colegii, consilii, comitete sau comisii profesionale. Organizarea și funcționarea acestora se stabilesc prin regulamente aprobate prin ordin al ministrului apărării naționale (art.27).

Formula de delimitare a responsabilităților și reiterarea posibilității de constituire a unei comisii profesionale, fără a percepe existența acesteia, ne determină să apreciem formalismul și ineficiența unor asemenea acte ... normative.

Trebuie evidențiat, totuși, că în vederea desfășurării unitare a activităților de cercetare științifică pentru tehnică și tehnologii militare, prin Ordinul ministrului apărării naționale nr.M33 din 08.04.1999, a fost aprobată *Instrucțiunea privind managementul activităților de cercetare științifică pentru tehnică și tehnologii militare*, ceea ce a permis inițierea și dezvoltarea colaborării cu structurile euroatlantice și europene în domeniul de referință. În anul 1999 a avut loc, la București, sesiunea jubiliară a Consiliului pentru Știință al NATO, prilej cu care s-au intensificat acțiunile de colaborare cu NATO în domeniul cercetării-dezvoltării, în principal prin prisma Programului Științific NATO. Cu prilejul deschiderii primei manifestări expoziționale de tehnică militară – EXPOMIL 1999 – s-au stabilit relații cu Agenția de Cercetare și Tehnologie. Totodată, începând din acest an reprezentanții Departamentului pentru Armamente și ai categoriilor de forțe ale armatei au participat permanent la reuniunile NADREPS (National Armaments Directories Representatifs) și la sesiunile anuale ale Conferinței Directorilor Naționali pentru Armamente (CNAD), la nivel de secretar de stat, precum și la grupurile și subgrupurile CNAD¹¹.

Colaborarea științifică a structurilor militare de cercetare științifică și a celor de învățământ militar s-a realizat în cadrul Consorțiului PFP al Academii de Apărare și Institutelor de Studii de Securitate. Din cele 19 structuri românești, membre ale Consorțiului, 9 aparțin Ministerului Apărării Naționale:

a) Instituții de învățământ:

- Academia de Înalte Studii Militare;
- Academia Forțelor Terestre;
- Academia Tehnică Militară;
- Colegiul Național de Apărare ;
- Centrul de Pregătire PFP ;
- Centrul Regional de Management al Resurselor de Apărare ;
- Colegiul Superior de Stat Major;

b) Instituții de studii și cercetări :

- Centrul de Studii Strategice de Securitate;
- Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară.

Celelalte 10 structuri din afara Ministerului Apărării Naționale, membre ale Consorțiului, sunt:

a) Instituții de studii și cercetări:

- Centrul pentru Studii Euro-Atlantice/ Universitatea București;
- Centrul pentru Studii Europene și Euro-Atlantice;
- Programul de Studii de Apărare și Securitate / Departamentul de Științe Politice/Universitatea Babeș-Bolyai;
- Institutul European pentru Managementul Riscului, Securității și Comunicării;

b) Organisme guvernamentale și non-guvernamentale:

- Ministerul Afacerilor Externe;
- Fundația EURISC;
- Fundația Inițiativa de Dialog Euro-Atlantic;
- Asociația «George C. Marshall – România»;
- Asociația Euroatlantică « Manfred Worner».

Refoma armatei, parte integrantă a procesului de restructurare a societății românești, declanșat după Revoluția din decembrie 1989, include și transformarea sistemului cercetării științifice și dezvoltării tehnologice din forțele armate.

Reorganizarea activității de cercetare și dezvoltare din armată presupune o concepție și un program concret de modificare a componentelor esențiale ale sistemului de cercetare științifică militară, pe baza principiilor, cerințelor și condiționărilor ce fundamentează restructurarea întregului organism militar românesc.

Printre obiectivele reformei cercetării științifice militare amintim:

- formarea unei mentalități noi privind rolul, locul și modalitățile de desfășurare a activității de cercetare științifică, precum și de valorificare a rezultatelor muncii propriu-zise;
- optimizarea organizațională și funcțională a sistemului de cercetare științifică.

Reorganizarea preconizată a cercetării științifice, cel puțin în domeniile politicii de apărare, securității naționale, teoriei și acțiunii militare, prin

centralizarea și includerea structurilor de execuție în cadrul unei instituții militare de învățământ superior (Universitatea Națională de Apărare) va permite eficientizarea ei. Cu o condiție: să se asigure un anumit grad de autonomie funcțională structurilor respective, în relațiile cu instituțiile similare lor, din țară și din străinătate, precum și cu solicitanții și beneficiarii produselor obținute. Instituția de învățământ să nu devină o verigă birocratică suplimentară.

Cerințele procesului de reformă a cercetării științifice ar trebui să includă, după părerea noastră:

- delimitarea domeniilor cercetării științifice ;
- optimizarea raportului dintre cercetarea științifică departamentală și cea universitară ;
- realizarea unui sistem integrat al învățământului cu cercetarea științifică ;
- subordonarea scopurilor activităților de cercetare satisfacerii necesităților actuale ale procesului de restructurare și modernizare din armată și fundamentării soluțiilor preconizate către orizontul 2010-2015;
- suplimentarea resurselor financiare destinate cercetării științifice și distribuirea acestora tuturor celor implicați;
- în aplicarea reducerii efectivelor militare, impusă de reformă, să se aibă în vedere folosirea resursei actuale de cercetători, precum și durata, relativ mare, a procesului de formare a acelei categorii de personal;
- asigurarea unei infrastructuri informatice corespunzătoare desfășurării unei activități de cercetare științifică eficientă și derulării colaborării cu institutele similare din țară și din străinătate;
- eficientizarea colaborării dintre beneficiarii rezultatelor cercetării și structurile de cercetare științifică;
- implicarea cercetătorilor din armată în programe/proiecte de cercetare interne (din afara M.Ap.N.) și internaționale.

Prioritate națională declarată, cercetarea științifică, inclusiv cea din domeniul apărării, cunoaște transformări specifice reformei. Soluțiile adoptate, rezultatele obținute și corecțiile aduse, în dinamica acesteia, depind de opțiunile și exigențele asociate fiecărui caz în parte. Adică de către noi. Ceea ce impune mai multă angajare și responsabilitate.

NOTE:

¹ Cf. *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, Editura Academiei Române, București, 1984, p.433

² *Programul științific al NATO*, Ministerul Educației și Cercetării, editat în seria *Programe de cooperare internațională în domeniul cercetării*, 2002, p.2.

³ Vezi, *Manualul NATO*, Oficiul de Informații și Presă al NATO, Bruxelles, 2001, pp.199-201.

⁴ Apud, *Manualul NATO*, 2001, Office of Informational Press (în limba română), pp.339-340.

⁵ Cf. *Manuel de l'OTAN, édition du 50e anniversaire*, Bureau de l'information et de la presse, Bruxelles, 1998-1999, p.327-328.

⁶ Până în prezent s-au desfășurat 5 confrințe la Zurich, Sofia, Tallin, Moscova și Paris.

⁷ Cf. <http://www.pfpconsortium.org>

⁸ Conf. Legii nr.95/13 mai 1998, art.1 și 2.

⁹ Ibidem, art.3.

¹⁰ Conf. <http://www.mct.ro/web/1/programe/Orizont2000>.

¹¹ Apud, Comandor ing. Ion – Eftimie SANDU, *Relații în domeniul armamentelor și cercetării-dezvoltării, în România – NATO 1990-2002*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, p.125.

GESTIONAREA RESURSELOR DE SECURITATE - O PRIORITATE A STRATEGIEI NAȚIONALE POST-PRAGA

***Dr. ing. Francisc TOBĂ,
ROMAERO S.A.***

Misterul „Malta” a dispărut. Haloul ce se instaurase în 1989, după întâlnirea de pe insula din mijlocul Mării Mediterane dintre George Bush (tatăl actualului președinte al SUA) și Mihail Gorbaciov, s-a ridicat la Praga. Multe întrebări au rămas fără răspuns după discuțiile în doi de la Malta. Analiștii, politicienii și militarii, dar și guvernanții și societatea civilă s-au întrebat ce secrete au fost ascunse. Câți dintre români, de exemplu, nu gândeau că era posibil ca, la Malta, să se fi hotărât ca România să rămână pentru vecie în afara fruntariilor Europei sigure și prospere. Iar Madridul le accentuase pesimismul. Dar iată că în noiembrie 2002, la Praga, a fost dezlegat misterul. România a primit invitația să adere la NATO.

Odată cu primirea oficială a invitației de aderare, noi obiective au fost deschise în fața conducerii politico-strategice a statului nostru. Întărirea încrederii aliaților și urgentarea procesului de ratificare sunt doar câteva dintre scopurile imediate ale devenirii noastre euroatlantice.

Dintre statele invitate, România beneficiază de câteva atuuri recunoscute, precum poziția sa geostrategică, resursele importante umane și materiale, un nivel ridicat de educație al populației, dar și cea mai puternică și mai mare contribuție pe planul capacităților militare. Păstrarea statutului asumat de „furnizor de securitate” impune continuarea remodelării organismului militar, operaționalizarea lui deplină și realizarea interoperabilității structurale, acționale, de înzestrare și administrative cu armatele NATO. Doctrina, strategia și conceptele operaționale necesită adaptarea la specificul acțiunii militare desfășurate în condițiile unei alianțe post-moderne.

Armata României și-a căpătat în ultimii ani recunoașterea internațională a participării cu succes la misiunile în sprijinul păcii, printre care semnalăm participarea în cadrul aliat la acțiuni militare „non – *Articol 5/Tratatul de la Washington*”. Armata de mâine va trebui să-și focalizeze pregătirea și pe acțiuni desfășurate „în condițiile *Articolului 5*” (apărarea colectivă). Primul pas în acest sens consider că îl facem în Afghanistan, în cadrul luptei comune împotriva terorismului. În egală măsură trebuie să ținem seama de necesitatea reconfigurării, atât legislative, cât și

instituționale, a competențelor forțelor armate în raport cu riscurile și vulnerabilitățile care sunt proprii mediului social din interiorul țării.

Sunt onorat de invitația Centrului de Studii Strategice de Securitate pentru a participa, în acest cadru distins și elevat, la lucrările sesiunii anuale a prestigioasei instituții de cercetare în domeniul apărării. Antevorbitorii mei au spus, cu o ușoară undă de tristețe în glas, că CSSS urmează să intre în subordinea Universității de Apărare.

Desigur, Universitatea de Apărare are nevoie de o structură de cercetare în domeniul învățământului superior militar. Dar, prin trecerea CSSS, a specialiștilor acestuia în domeniul securității naționale, mulți dintre ei cu recunoaștere internațională, la noi preocupări, văduvim cercetarea științifică românească de segmentul de specialiști cel mai apropiat noului statut pe care îl are țara.

Mai mult, este necesară o astfel de instituție de cercetare științifică la nivel național pentru a investiga permanent mutațiile care intervin în evoluția mediului de securitate din zona de interes a României. Aceasta trebuie să ofere expertiza militară factorilor de decizie politică. Centrul astfel proiectat este necesar să fie cuplat la circuitul mondial al creației științifice în domeniul securității naționale și internaționale. Reiterez, și cu acest prilej, o opinie pe care am lansat-o la absolvirea, în anul 1996, a Colegiului Național pentru Apărare: pentru a putea proiecta decizii performante în sfera securității națiunii trebuie înființat un INSTITUT NAȚIONAL PENTRU STUDII STRATEGICE.

Acest institut, într-o primă fază, ar putea fi subordonat, administrativ, Consiliului Suprem de Apărare a Țării și, ulterior, să fie independent. El ar putea elabora studii, strategii și în alte domenii ale societății românești, inclusiv al securității.

Participarea acestui institut și, până la înființarea lui, a Centrului de Studii Strategice de Securitate la Consorțiul institutelor de cercetare științifică de profil din cadrul NATO este unul din obiectivele politicii post-Praga, căreia suntem onorați să îi oferim, aici și acum, sugestii.

La această activitate, destinată reflecției, sunt sigur că vor fi promovate multe sugestii către factorii de decizie politico-militară. În acest moment, comunitatea euroatlantică așteaptă acțiuni concrete din partea României, corelate cu sarcinile specifice pe care NATO le are în vedere pentru țara noastră.

Din evaluările experților, România trebuie să-și dezvolte o capacitate operațională la standardele Alianței în domeniul transportului aerian. În acest sens, România va fi dotată cu 12 avioane de tip Hercules

C-130, iar ROMAERO va deveni centru național, și ulterior regional, dedicat întreținerii, reparațiilor și modernizării acestei reale flote strategice.

Pe acest fond, doresc să supun atenției un subiect care va trebui să-și găsească rezolvarea în timp relativ scurt: reconsiderarea problematicii gestionării resurselor de securitate din perspectiva necesităților și capabilităților naționale.

Calitatea de invitat (implicit, cea de membru cu drepturi depline) la structurile colective de securitate ale NATO presupune ca **România să dispună de un sistem coerent de gestionare a resurselor de securitate.**

Prin resurse de securitate (RS) înțelegem atât totalitatea capabilităților naționale de cercetare, proiectare, realizare, valorificare, consultanță în domeniul intelectual și material, reclamate de implementarea Strategiei Naționale de Securitate, cât și resursele atrase ca efect al apartenenței României la diferite structuri colective de securitate.

Resursele de securitate sunt identificabile din perspectiva cerințelor impuse de Strategia de Securitate Națională a României. Valorificarea lor eficientă (pe baza raporturilor de eficiență costuri – rezultate) se traduce în direcții de acțiune națională. România, în perioada imediat următoare, trebuie să dea semnale clare în acest sens. Apreciem că instituțiile abilitate trebuie să elaboreze un „**Plan național de acțiune**” care să „racordeze” în cel mai scurt timp resursele de securitate la cerințele determinate de condiția de membru cu **drepturi și obligații** depline al Alianței. Subliniem necesitatea stringentă de a nu cantona problematica resurselor de securitate exclusiv în domeniul militar. Acest argument susține opinia noastră că institutul mai sus menționat va trebui să gestioneze **strategic**, prin studii neamprentate politic, națiunea română. Gestionarea resurselor de securitate constituie un domeniu cu multiple fațete. Ne vom referi la cele mai importante.

Resursele umane ocupă un loc central, societatea fiind în ansamblul ei **resursă esențială, instrument și beneficiară a stării** de securitate națională. Astfel, **regimul democratic** se constituie într-o **resursă de referință.**

Întregul sistem politic se va perfecționa, pentru a se deschide către cetățean și pentru a completa democrația reprezentativă cu virtuțile democrației participative; prin urmare, exercitarea puterii politice va asigura participarea și controlul cetățeanului asupra instituțiilor și procesului de luare a deciziilor, prin respectarea normelor și regulilor democratice, în concordanță cu prevederile Constituției.

Instituțiile statului de drept trebuie, la rândul lor, să contribuie la corecta identificare, clasificare și gestionare a **resurselor societății**, atât a celor umane,

cât și a celor materiale. De aceea, se impun asigurarea corectitudinii actului administrativ și de justiție, stabilitate legislativă și simplificarea cadrului juridic, afirmarea justiției ca instituție a cinstei și profesionalismului.

Combaterea birocrăției excesive, a corupției, a economiei subterane, a tuturor categoriilor de evazionism, a traficului ilegal de idei și oameni se detașează ca priorități în gestionarea resurselor naționale. După cum asigurarea unui cadru favorabil de afaceri, descentralizarea politico-administrativă, stimularea inventivității și inițiativei individuale contribuie în mod direct la redimensionarea, în sens pozitiv, a bazei de resurse a țării. În acest context, iese în evidență, și mai pregnant, faptul că principala resursă a statelor avansate rămâne, practic, tot omul, încadrat în sisteme sociale axate pe eficiența acțiunii.

Resursele economice, la rândul lor, includ atât componente materiale, cât și structuri de organizare a activităților specifice. În sfera analizată, se impun: consolidarea stabilității macroeconomice, adoptarea unor politici fiscale coerente, reforma impozitelor, reducerea cheltuielilor interne și restructurarea marilor companii și societăți ale statului, o politică monetară și a cursului de schimb adecvată; stimularea, prin reglementări eficiente și sub diferite forme, a întreprinderilor mici și mijlocii; definitivarea privatizării și modernizării, cu accent pe dinamizarea domeniilor industriale și productive care au potențial – în condițiile programelor sectoriale de aderare la UE ori convenite cu organismele financiare internaționale; promovarea unor politici industriale funcționale, corespunzătoare nevoilor sociale și adaptabile cerințelor pieței; dezvoltarea cooperării economice internaționale, prin forme noi, mai active și stimulative de comerț exterior; consolidarea sectorului bancar și de asigurări; relansarea agriculturii și dezvoltarea silviculturii; amenajarea teritoriului și reabilitarea infrastructurii de transport; promovarea noilor tehnologii eficiente și trecerea efectivă la realizarea funcționalităților unei societăți informaționale; orientarea spre atragerea de investiții străine, îndeosebi din spațiul european și euro-atlantic, ca sursă a motivației pentru includerea României în sistemele de securitate respective; garantarea unui sistem concurențial liber și onest.

Securitatea socială trebuie avută constant în atenție. Ea reprezintă o resursă vitală a securității naționale și, în formula **coeziunii social-economice**, un indicator de primă mărime al stării de securitate internă.

Problemele securității sociale se referă, între altele, la starea de insecuritate individuală, la declinul demografic, fragilizarea stării de sănătate a populației, la emigrația tineretului instruit și superdotat, la insuficienta consacrare, pe toate componentele, a societății civile și la absența unei clase de mijloc puternice. Politica în domeniul securității sociale vizează toate aceste aspecte, cu accent pe combaterea sărăciei, consolidarea dialogului și a

solidarității sociale și alinierea la normele europene în domeniul ocupării forței de muncă. Principalele fenomene sociale, dacă nu sunt gestionate performant, prin decizii politice care să poată evalua consecințele insecurizante ale acțiunilor în acest domeniu, pot altera coeziunea societății românești și accentua vulnerabilitatea acesteia la crize.

Factorii politici își propun să consolideze unitatea social-economică prin promovarea dialogului și coeziunii sociale, prin implicarea statului ca factor de echilibru, în contracararea efectelor negative ale procesului de tranziție și a evoluțiilor economiei de piață. Reforma sistemului de securitate socială și diminuarea deficitului de finanțare a protecției sociale, concomitent cu elaborarea, în cooperare cu partenerii sociali, a Planului național de acțiune în domeniul ocupării forței de muncă, va asigura coerența acțiunilor pe piața muncii. Descentralizarea deciziei administrative în domeniul raporturilor de muncă și ocupării forței de muncă, în concordanță cu orientările UE, va diminua șomajul și asigura o protecție socială reală a șomerilor, inclusiv prin atragerea și implicarea acestora în activități de utilitate publică, desfășurate în perioada disponibilizării.

În mediul actual – dominat de tendințe de modificare a caracteristicilor de securitate, de globalizare și ciocniri între grupări civilizaționale –, **resursele de identitate etno-culturală** au o însemnătate remarcabilă. Problemele de fond ale acestui domeniu – care ar putea fi numite ale unei securități culturale, în sens larg – sunt în mod direct legate de nevoia afirmării unor mentalități și atitudini noi, care să contribuie la consolidarea dimensiunii culturale și civilizatorii a reformelor, cerută, în mod implicit, de procesul integrării europene și euro-atlantice. Spiritul comunitar, solidaritatea națională, cultura comunicațională, atitudinea față de performanță, respectul pentru elite și promovarea lor se află încă în stadii insuficiente de dezvoltare. De aceea, punerea în valoare și dezvoltarea potențialului cultural, științific și uman de care dispune România constituie o componentă și o resursă esențială a securității naționale și a modernizării societății românești.

În vederea asigurării resurselor de securitate culturală sunt necesare: promovarea societății educaționale în cooperare cu societatea civilă și în conformitate cu Carta Albă a Educației și Formării, elaborată de Uniunea Europeană; continuarea reformei sistemului de învățământ, ca fundament al politicilor în domeniul resurselor umane; asigurarea educației de bază, creșterea calității învățământului preuniversitar; racordarea învățământului superior la cerințele sociale și economice; promovarea, în sistemul educațional, a cerințelor societății informaționale; îmbunătățirea cadrului legislativ și instituțional pentru cercetare-dezvoltare; dezvoltarea și promovarea tehnologiei informației și

creșterea numărului de specialiști în acest domeniu; protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului național și promovarea sa ca parte a patrimoniului cultural universitar; promovarea, ca fundament al dezvoltării durabile a națiunii și nucleu al identității naționale; protejarea diversității culturale și religioase, promovarea multiculturalismului și multiconfesionalismului, a dialogului cu reprezentanții vieții religioase; pregătirea populației pentru impactul cultural al integrării europene și euroatlantice.

Resursele de siguranță națională și ordine publică se plasează la confluența apărării intereselor statului și ale cetățeanului. Acest domeniu reprezintă o componentă importantă a politicii de securitate a României. Acțiunile specifice în domeniul menținerii ordinii publice și siguranței naționale vor viza prevenirea și combaterea fenomenului infracțional, protejarea cetățenilor, a proprietății private și a celei publice și a infrastructurii de interes strategic. Caracterul transfrontalier al traficului de droguri, al emigrației sau al crimei organizate impune o reevaluare conceptuală a gestionării acestor domenii.

Apărarea națională, la rândul ei, beneficiază de un autentic complex de resurse interne și, prin aderarea la NATO, va avea acces la patrimoniul comun de resurse de apărare și securitate al Alianței. O bună gestionare a **resurselor** destinate apărării naționale reclamă: adâncirea și finalizarea reformei militare; îndeplinirea obiectivelor asumate prin Programul Național Anual pentru Integrare în NATO și asigurarea interoperabilității cu forțele Alianței; participarea susținută la Parteneriatul pentru Pace și dezvoltarea cooperării militare bi- și multilaterale, în vederea realizării obiectivelor de parteneriat asumate de România; constituirea și consolidarea capacităților necesare pentru îndeplinirea performantă a obligațiilor asumate de România, de a participa în cadrul unor operațiuni de menținere a păcii, de salvare, de răspuns la crize, de combatere a terorismului și de asistență umanitară la nivel subregional și regional; adaptarea la condițiile contemporane a sistemului de mobilizare și planificare integrată a apărării și asigurarea concordanței dintre obiectivele propuse și resursele alocate; operaționalizarea forțelor destinate participării la misiuni ale Uniunii Europene, în cadrul politicii europene de securitate și apărare, ca și ale NATO, ONU și ale forumurilor/inițiativelor subregionale; managementul eficient al resurselor umane și restructurarea forțelor, concomitent cu creșterea gradului de profesionalizare a personalului armatei și modernizarea învățământului militar; asigurarea stocurilor de echipamente, tehnică de luptă, muniții și materiale; îmbunătățirea colaborării între serviciile de specialitate, pe linia schimbului operativ de informații, vizând factori de risc la adresa securității și stabilității interne etc.

În fine, dar nu în ultimul rând, **politica externă a României** constituie un mijloc principal de promovare și protejare a valorilor și intereselor naționale în plan internațional. Aderarea la NATO și integrarea în UE sunt direcțiile prioritare de acțiune ale României în plan internațional. Pentru realizarea obiectivelor vizate este absolut obligatorie valorificarea resurselor specifice, având drept finalitate: promovarea imaginii României pentru ratificarea aderării la Alianța Nord-Atlantică; intensificarea negocierilor și accelerarea pregătirii pentru integrarea în Uniunea Europeană, inclusiv implicarea în procesul de realizare a Politicii Europene de Securitate și Apărare; aprofundarea Parteneriatului Strategic Intensificat cu SUA, dezvoltarea relațiilor bilaterale privilegiate cu țările NATO și UE; consolidarea relațiilor cu state membre ale Uniunii Europene – în plan bi- și multilateral –, cu țările vecine și cu statele cu care România are relații tradiționale; dezvoltarea cooperării cu statele din regiune, inclusiv prin participarea la proiecte de cooperare regională, subregională, transfrontalieră și în cadrul euroregiunilor; dezvoltarea, pe baze pragmatice, a relațiilor privilegiate cu Republica Moldova; consolidarea rolului OSCE și ONU; respectarea strictă a angajamentelor internaționale în domeniul neproliferării și controlului armamentelor, exporturilor de produse strategice și de tehnologie cu dublă utilizare, precum și participarea activă la dezbaterile, din diverse foruri, pe această temă; promovarea unei politici în plan bilateral sau într-un cadru internațional pentru asigurarea securității și stabilității în Europa de Sud-Est, ca și în Caucazul de Sud și întreaga regiune a Dunării și Mării Negre; sprijinirea comunităților românești din afara granițelor pentru păstrarea identității naționale, culturale și spirituale și identificarea potențialului de suport al acestora pentru realizarea obiectivelor diplomației românești etc.

Potențialul intelectual național, nivelul de pregătire și educație în tradiție europeană, dorința de însușire a ceea ce este performant la nivel mondial constituie cele mai importante garanții pentru succesul eforturilor de modernizare a societății românești.

Resursele politice și suportul social sunt oferite de însușirea unanimă de către toate forțele politice și instituțiile publice din România a opțiunii pentru integrarea europeană și euroatlantică, de sprijinul larg acordat de societatea românească eforturilor de modernizare și integrare europeană.

Pentru atingerea obiectivelor de securitate națională vor fi alocate resurse financiare corespunzătoare, atenția fiind concentrată asupra utilizării acestora cu eficiență.

Strategia Națională a României prevede măsuri pentru identificarea și gestionarea ansamblului resurselor țării, umane și materiale, interne și externe; în același timp sunt proiectate direcții de eficientizare a gestionării resurselor, prin: aplicarea managementului resurselor pe bază de programe integrate pentru toate instituțiile angrenate în activități în domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale; realizarea unei mai bune coordonări a instituțiilor implicate în asigurarea resurselor,

precum și exercitarea mai eficientă a controlului parlamentar; creșterea transparenței utilizării fondurilor publice și a responsabilității față de contribuabil.

În scopul îndeplinirii acestui deziderat, avansăm proiectul de înființare a unei structuri guvernamentale denumite **AUTORITATEA NAȚIONALĂ A RESURSELOR DE SECURITATE (ANRS)**, condusă de un director cu rang de secretar de stat, cu statut de invitat permanent al CSAȚ, subordonată direct primului ministru.

Obiectivul principal al acestei instituții îl constituie identificarea, dimensionarea, planificarea, asigurarea, evaluarea și optimizarea alocării resurselor de securitate.

ANRS va **coordona** entitățile publice și private în următoarele domenii:

- ◆ elaborarea politicilor, strategiilor, planurilor de acțiune în domeniul RS, din perspectiva procesului de implementare a Strategiei Naționale de Securitate, precum și elaborarea cadrului legislativ care să permită gestionarea unitară, coerentă și integrată a domeniului de competență;

- ◆ generarea RS în unitățile de cercetare și dezvoltare, producție și consultanță (know-how);

- ◆ relațiile internaționale din sfera comerțului, acordarea licențelor și coordonarea exportului, organizarea și participarea la târguri și expoziții interne și internaționale în domeniu;

- ◆ gestionarea alocării RS pe timp de pace, criză și război;

- ◆ gestionarea activității interministeriale și a relațiilor cu organismele internaționale în domeniul de competență.

ANRS, prin structura și atribuțiile sale, va putea asigura realizarea următoarelor **obiective**:

- ◆ flexibilitatea și adaptabilitatea sistemului național de asigurare a RS;

- ◆ optimizarea alocării RS necesare acțiunilor structurilor sistemului național de apărare pe timp de pace, criză, dezastre, calamități și la război;

- ◆ interoperabilitatea și integrarea în sistemele similare ale structurilor colective de securitate la care România a aderat și la care își propune să adere;

- ◆ planificarea RS determinată de politicile, strategiile și planurile de acțiune ale structurilor specifice ale statului;

- ◆ realizarea interfeței comerciale între diferitele entități publice și private, controlul și promovarea exportului, evaluarea excedentului și deficitului de resurse, valorificarea produselor noi în domeniu;

- ◆ armonizarea juridică cu normele internaționale în domeniu;

- ◆ coordonarea asigurării cu RS a sistemelor logistice proprii diferitelor componente ale statului cu atribuții în domeniu, în caz de pace, criză și război.

Calitatea de membru al guvernului și statutul de invitat permanent al CSAȚ ar conferi directorului ANRS posibilitatea de a susține *performant* deciziile la nivelul cel mai înalt în domeniul securității naționale.

Prin înființarea ANRS, guvernul va dispune de o *structură guvernamentală specializată, modernă și eficientă, fără alocarea unor resurse umane și financiare noi*; după un interval de timp rezonabil, prin reconsiderarea unor componente, în prezent generatoare de paralelisme, se vor realiza *economii substanțiale* la buget, concomitent cu creșterea performanței instituționale.

Astfel, ANRS ar oferi CSAȚ și primului-ministru o structură guvernamentală unitară, omogenă concepțional și acțional, profesionistă, permițând decidenților politici majori să elaboreze și să implementeze strategii naționale coerente, eficiente, fundamentate și argumentate, în sfera resurselor de securitate. În opinia noastră, astăzi, lipsește caracterul integrator al abordării problematicei resurselor de securitate.

Concluziile rezultate din multitudinea de seminarii, colocvii, mese rotunde sau cursuri ne permit să susținem următoarele: gestionarea problematicei securității, în general, și a resurselor, în special, se face nebenefic pentru națiune, pe diferite „*feude*”: politice, militare, economice, științifice etc. Este momentul să fie conștientizat rolul complementar al celor patru „*actori principali*”: politic, economic, militar și academic. Doar finalizarea unei abordări multidisciplinare le va permite acestora să maximizeze șansele României de reducere a decalajelor din diferite domenii, atât ca viitor membru al UE, cât și al NATO. Implicarea studiilor și abordărilor științifice va permite decidenților politici să evalueze pertinent consecințele benefice sau nu ale diferitelor opțiuni strategice. O asemenea abordare ar permite, spre exemplu, inducerea caracterului schimbător al legislației în sfera economică.

Gestionarea resurselor de securitate impune ca legislativul să conceapă o matrice în domeniu care să permită și să stimuleze agenții economice să contribuie substanțial și performant la consolidarea resurselor de securitate. Declinul industriei de apărare constituie un exemplu nefericit în acest sens.

În final, apreciem că mediul științific și academic, în general, trebuie să fie „*câinele de pază*” al gestionării securității. Trebuie reconsiderată relația instituțiilor statului din sfera securității naționale, din perspectiva complementarității conceptualizării și implementării acțiunilor impuse de noul statut al României.

CARACTERISTICI ALE MEDIULUI DE SECURITATE EUROPEAN ȘI BALCANIC ÎN URMA EXTINDERII NATO. ASPECTE ALE OFERTEI ROMÂNIEI LA EFORTUL COMUN AL ALIANȚEI

***General-maior dr. Sorin IOAN,
Statul Major General***

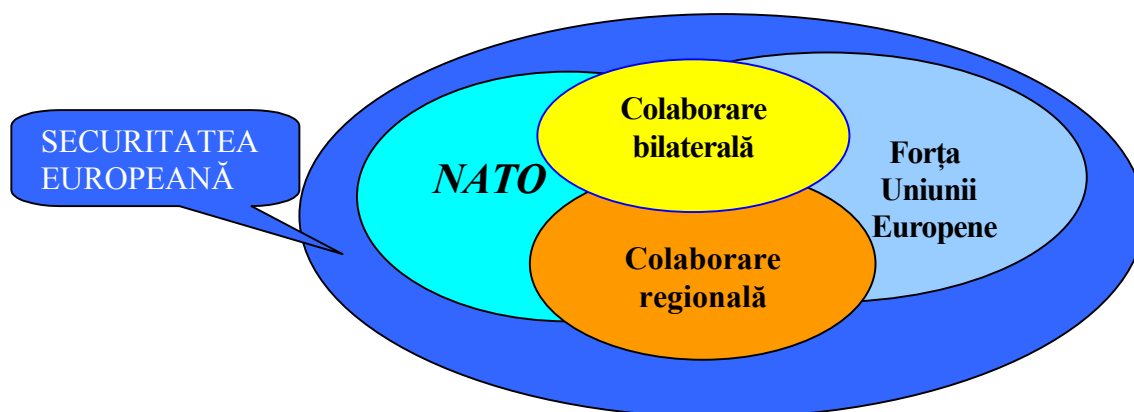
Noua arhitectură de securitate și stabilitate a fost și este modelată pe baza valorilor și standardelor democrației, a libertăților și drepturilor omului, a statului de drept și a economiei de piață, în scopul asigurării stabilității globale, regionale și zonale. La începutul de mileniu, „*lumea devine tot mai complexă și interdependentă, iar fenomenul globalizării se afirmă tot mai mult ca fiind ireversibil.*”¹ O nouă ordine mondială văzută cu luciditate și realism la Washington „*este o aspirație și o ocazie (...) aceea de a edifica un nou sistem internațional în conformitate cu noile valori și idealuri, în timp ce vechile lucruri, considerate sigure, se prăbușesc în jurul nostru*”².

Pe scena globală și, cu preponderență, în interiorul mediilor de securitate european și balcanic acționează tot mai mulți actori, statali și non-statali, ceea ce face ca procesul luării deciziilor, în politica externă și de securitate a statelor, să devină tot mai complex. Analiza corectă a mediului internațional este cu atât mai greu de întreprins, cu cât acesta devine mai neliniar, pentru că astfel "*actul desfășurării „jocului” posedă o cale de schimbare a regulilor*"³. În interiorul sistemului social global are loc, prin această mișcare, o reșezare a intereselor și, implicit, a formelor și mijloacelor de atingere a lor, corelate cu schimbările/mutațiile din domeniile tehnologiei, socialului, economicului, politicului și mentalului. În prezent, în plan european, se manifestă, două tendințe antagoniste, una de "*accelerare a procesului de integrare politică, economică și în planul securității în structurile europene și euroatlantice și edificarea Europei nedivizate*"⁴ și o alta, caracterizată de apariția unor noi riscuri și amenințări, care se desfășoară într-o gamă de crize interne, cu caracter social, etnic, religios, economic și de reșezare a intereselor interstatale, de luptă împotriva mondializării.

Epoca lumii bipolare a apus. În urma constituirii Consiliului NATO – Rusia, s-a ajuns la fundamentarea unui nou model de cooperare al Alianței cu Moscova, realizându-se o reconfigurare a echilibrelor

geostrategice. Totodată, s-a trecut de la marile puteri de tip statal la marile puteri de securitate.

Noua arhitectură de securitate este rezultatul interacțiunii relațiilor și intereselor dintre state, pe baza aranjamentelor bilaterale și regionale care conduc cel mai repede la atingerea obiectivelor naționale. Considerăm că realizarea sistemului de aranjamente bi- și multilaterale, în cadrul unor inițiative regionale, constituie căile cele mai scurte către realizarea obiectivelor continentale și, de ce nu, globale, deoarece interesele statelor le fac să adere la unul sau mai multe astfel de aranjamente (fig. 1).

În continuare, voi prezenta o scurtă analiză a actorilor din spațiul de interes strategic al României.

Federația Rusă joacă un rol unic în securitatea euro-atlantică. Relațiile acestei țări cu Alianța se dezvoltă pe baza interesului comun și reciproc pentru realizarea unei păci durabile, bazată pe principiile democrației și securității în cooperare. Un parteneriat stabil și de durată între NATO și Rusia se desfășoară pe noi baze, iar Alianța, fără cooperarea Rusiei, nu este în măsură să rezolve problemele pe care le are noul secol, respectiv răspunsul la noile amenințări.

„*Marcăm o realizare istorică pentru o mai mare Alianță și o mai mare națiune Europeană*, sublinia președintele George W Bush, cu ocazia reuniunii Consiliului NATO-Rusia, de la Roma. *Doi foști inamici s-au unit acum ca parteneri, învingând 50 de ani de separare și un deceniu de nesiguranță. Acest parteneriat ne apropie de cel mai mare obiectiv: o Europă liberă, unificată și în care domnește pacea pentru prima dată în istorie.*” Cu toate că, cu ocazia Summit-ului de la Praga, în urma primirii invitației de aderare și de către statele baltice, s-a observat o oarecare răceală a relațiilor SUA-Rusia, declarațiile ulterioare, în urma întâlnirii celor doi președinți, de la St. Petersburg, s-au menținut în același ton al

colaborării și luptei comune împotriva flagelului terorismului. Este de așteptat ca, în continuare, Federația Rusă să dezvolte relațiile cu Uniunea Europeană, fiind cunoscut faptul că rămâne dependentă de investițiile europenilor, pentru relansarea economică, și, totodată, să-și intensifice ofensiva diplomatică, punând accentul pe realizarea unor parteneriate regionale, atât în Europa, cât și în Asia, care să-i asigure securitatea la granițe și să-i permită atingerea nivelului de performanță economică apt ca, ulterior, să o propulseze pe picior de egalitate cu SUA.

Ucraina ocupă, în continuare, un loc special în mediul de securitate și este considerată, încă, un partener important al SUA, în promovarea stabilității și valorilor democratice. Noile acțiuni ale Ucrainei, privind declanșarea procesului de aderare la valorile Alianței, vin în sprijinul realizării și menținerii stabilității în regiune. După Praga, în contextul clarificării suspiciunilor privind livrările de echipamente militare către Irak, este posibil să facă față unor noi exigențe și cerințe din parte Alianței. Relațiile dintre Ucraina și NATO, în calitate de partener special, asigură o bază politică stabilă evoluției calitative a acestuia în viitor. Specialiștii sunt convinși că acest nou parteneriat Ucraina-NATO va deveni un element-cheie al procesului de construcție a unui nou sistem de securitate europeană, pentru același motiv care a stat la baza deciziei NATO de lărgire, de creare a Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic și a relației NATO-Rusia. Acesta va facilita depășirea vechilor animozități și suspiciuni dintre Est și Vest, precum și constituirea unei noi Europe unificate.

Marea Mediterană **constituie o zonă strategică de care sunt strâns legate securitatea și stabilitatea regională. Dialogul Mediteranean al NATO este parte integrantă a abordării securității prin cooperare, iar lărgirea numărului membrilor acestei inițiative va conduce la întărirea securității în vecinătatea imediată a spațiului sudic al Alianței.**

În arealul balcanic, aspectele de securitate au luat-o înaintea celor economice, ceea ce a determinat o adâncire a decalajelor economice existente în zonă și, pe acest fond, menținerea stărilor conflictuale latente. Criza din Kosovo și intervenția NATO împotriva Iugoslaviei au pus în fața comunității internaționale adevărul că, pentru a soluționa criza balcanică, cele două componente (de securitate și cea economică) trebuie abordate simultan.

În acest context, lansarea Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est reprezintă un proiect realist și benefic, având la bază premisa că nu va fi pace în Balcani fără stabilitate economică și prosperitate și că, pe termen lung, această cale este mai puțin costisitoare decât cea militară. Indiferent cât de dificilă va fi punerea în practică a acestui plan,

soluționarea problemelor balcanice, inclusiv a celor etnice și religioase, nu se va putea realiza decât urmând o astfel de viziune politică.

Situația politico-militară din zona de sud-est a Europei este caracterizată, în continuare, de următoarele elemente:

- menținerea unor zone cu grad ridicat de risc pentru securitatea europeană;
- existența unor crize nesoluționate ce prezintă pericolul izbucnirii unor conflicte sângeroase
- (Kosovo, Cipru, Albania, Bosnia și Herțegovina);

- dispute interne de natură etnică sau religioasă, ce pot degenera în conflicte (Macedonia, Serbia, Bosnia și Herțegovina);
- revendicări teritoriale sau de altă natură ce tensionează relațiile dintre statele implicate (Grecia – Turcia, Grecia – Macedonia);
- tendințe autonomiste ale unor comunități etnice (albanezii din Kosovo și Macedonia, minoritatea turcă din Grecia și Bulgaria, ungurii din Voivodina);
- pătrunderea și extinderea fundamentalismului islamic, îndeosebi cel radical (Bosnia, Herțegovina și Kosovo);
- influența unor zone cu grad ridicat de instabilitate (Orientul Mijlociu, republicile caucaziene, autoproclamata R. Transnistria);
- tendința unor state de a deveni lideri zonali (Grecia, Turcia);
- tendințele Federației Ruse de refacere a sferelor de influență, pierdute după încheierea Războiului Rece;
- intensificarea eforturilor unor state balcanice pentru îndeplinirea cerințelor de integrare în organisme europene și euroatlantice;
- intensificarea amenințărilor de natură non-militară, la adresa siguranței naționale a statelor din zonă (crima organizată, traficul ilegal de droguri și armament, imigrația ilegală etc.).

Conflictul israeliano-palestinian creează o confruntare de mai mare amploare, între lumea arabă, în general, și statul evreu, în special, dar care va afecta și pe cei considerați de islamism ca sprijinitori ai statului evreu. În afara acestui factor de instabilitate, mai există încă două asemenea situații complexe:

- conflictul dintre extremismul kurd și conducerea Turciei ;
- situația din Irak.

Prin aderarea României la marea putere de securitate care o constituie NATO, ne asumăm atât beneficiile, cât și riscurile ce decurg de aici.

Evoluții și dimensionări posibile în mediul de securitate după extinderea NATO

Dinamica, prezentă și viitoare, a condițiilor în care se “mișcă” statele, va fi caracterizată de următoarele repere contemporane:

- extensia arealului NATO, de la Marea Baltică la Marea Neagră, îndeosebi în zona de sud-est;
- concentrarea eforturilor euro-atlantice în spațiul balcanic, pentru întărirea stabilității, diminuarea și lichidarea efectelor negative ale războiului din spațiul ex-iugoslav;
- intensificarea controlului Alianței asupra rutelor est-europene ale traficului de droguri, crimei organizate și a altor riscuri asimetrice, precum și a nodurilor de intersecție a culoarelor și zonelor de tranzit;
- creșterea rolului factorului militar în rezolvarea problemelor specifice zonei, inclusiv prin operații de răspuns la crize;
- armonizarea relațiilor într-o fostă zonă tampon și, în timpul războiului rece, într-o zonă de falie;
- dezvoltarea unei Politici Europene Comune pentru Securitate și Apărare.

Societatea contemporană ne oferă imaginea unor sisteme fluide, caracterizate de profunde schimbări, uneori surprinzătoare, și care, pentru a supraviețui, se restructurează, își redefinesc interesele, își reconsideră relațiile și principiile, creând imaginea unui haos mondial, dar care, în realitate, se desfășoară într-o stare organizată.

Mediul de securitate va cunoaște o restructurare profundă, după extinderea Alianței. Pe baza tendințelor actuale de globalizare și a fenomenelor internaționale, a analizelor, pot fi scoase în evidență o serie de evoluții posibile, care vor schimba fața lumii, cum ar fi:

- conturarea unui sistem tripolar, care va înlocui realitatea unei singure superputeri actuale. Pe termen mediu și lung, este posibilă afirmarea a trei poli principali de putere: America de Nord, Europa și Asia de Sud – Est;
- paralel cu existența celor trei poli mondiali de putere, se vor dezvolta o serie de formațiuni, structurate după criterii etnico-religioase și dominate de clanuri mafioate, care vor tinde să pună mâna pe pârghiile economico-financiare și să se substituie puterii oficiale. Globalizarea va facilita transformarea acestor structuri în formațiuni “suprastatale” și transnaționale;

- între cei trei poli ai puterii se va constitui un parteneriat activ, deja inițiat. Interesele geostrategice ale Europei și Americii de Nord vor rămâne convergente, chiar dacă, pe plan economic, competiția va deveni mai acerbă;
- polul european de putere va cunoaște o dezvoltare economică moderată, dar constantă. Europa va tinde către un nou tip de “*federație a regiunilor*”, în care statele se vor menține, dar își vor pierde multe din funcțiile actuale, iar frontierele vor deveni simbolice.

Zona statelor ex-iugoslave nu va cunoaște mutații considerabile, situația va rămâne, totuși, sub control datorită constituirii, în jurul zonei critice, a unui cordon de siguranță din care fac parte România și Bulgaria. Având în vedere că tendința din majoritatea țărilor nord-europene este de a-și reduce masiv armatele, centrul de greutate al apărării comune europene se va muta către sudul continentului, în zona mediteraneană.

Pe termen mediu și lung, se prevede o revenire economică a Rusiei, dar aceasta nu va mai avea ca fundament potențialul militar. Societatea rusă se va apropia, treptat, de nivelul civilizației occidentale, fără a se integra, pe deplin, în aceasta. Rusia se va afla în relații de cooperare și dialog critic cu Europa și în raporturi speciale cu SUA. Prin aceste relații multilaterale, Rusia va rămâne probabil sub influența și controlul discret al polului european de putere.

Este de presupus că actualele puncte de instabilitate din zonele periferice ale Rusiei se vor menține, în special, în zonele de interferență cu lumea islamică.

România, țară sud-est europeană, aflată, din punct de vedere geostrategic, în zona conturată de Europa Occidentală, Federația Rusă și Balcani, se va afirma în sfera de influență a polului de putere european. România, chiar integrată în structurile politice, economice și de securitate europene și euroatlantice, prin poziția ei, va constitui una din verigile de legătură cu Rusia, cu zona de interes a acesteia, precum și cu spațiul critic din Balcani.

În aceste condiții, interesele europene și americane în România se vor împleti cu cele rusești, chiar dacă acestea nu vor fi divergente, ci numai concurente. Participantă activă la eforturile Comunității Internaționale de gestionare și rezolvare a situațiilor de criză, România dovedește că, prin implicare și sprijin comunitar, este un real factor de stabilitate și securitate.

Categorii de riscuri în mediul de securitate post-Praga

Considerăm că, în continuare, și după extinderea NATO spre est, în mediul de securitate regional și subregional, și implicit asupra statului român vor plana următoarele categorii de riscuri:

- Riscurile regionale se manifestă, pregnant, dinspre vecinătatea României și, parțial, din interiorul țării. Ele sunt de natură militar-conflictuală, economico-socială și de infrastructură și se evidențiază prin: persistența unor tensiuni și conflicte militare care se pot extinde; prelungirea unor dificultăți economico-sociale; vulnerabilitățile din sistemele financiare, informatice, energetice în domeniile comunicațiilor și telecomunicațiilor statului; rivalitățile politico-militare dintre statele existente în spațiul de interes strategic al României.

- Riscurile asimetrice sunt organizate și desfășurate, deliberat, din exteriorul statului, prin folosirea unor procedee rafinate de confruntare clasică și modernă, vizând responsabilitățile statului și societății civile, cu efecte directe/indirecte asupra armatei, cum ar fi: expansiunea rețelelor, activităților și acțiunilor teroriste în toate structurile statului și în principalele medii sociale; proliferarea și dimensionarea, necenzurată, a materialelor, tehnicilor, tehnologiilor și mijloacelor letale, convenționale și neconvenționale, îndeosebi din clasa celor N.B.C.; războiul informațional, ce poate conduce către izolarea României în societatea globală, bazată pe informație.

- Riscurile transnaționale sunt de natură multiplă (economică, socială, etnică, religioasă etc.), se manifestă transfrontalier, apar ca rezultat al acțiunii unor micro/macrogrupări și, în timp, pot avea efecte nefaste asupra statului și societății românești. Cele mai importante riscuri transnaționale sunt: propagarea separatismului și extremismului ce poate genera dispute interetnice; rivalitățile religioase și, de aici, încălcarea drepturilor omului; crima organizată și traficul ilegal de arme și materiale strategice; fluxurile rapide de refugiați în cazul unor crize politico-militare majore.

- Evenimentele neprevăzute se regăsesc și definesc tot în categoria de riscuri, dar care se plasează în domeniul incertitudinii și pot avea la bază factori obiectivi și atropici.

Aspecte ale ofertei României la efortul comun al Alianței

Caracterul global al confruntării cu flagelul terorismului a făcut să sporească, după 11 septembrie 2001, importanța întregului Spațiu Euro-Atlantic (SEA). Din punct de vedere militar, în condițiile multiplicării

continue a riscurilor asimetrice, flancurile nu mai pot fi invocate. De aceea, și uzăm de termenii „*dimensiune nordică*”, „*sudică*”, „*estică*” sau „*vestică*” ale Alianței, care se cer consolidate, în egală măsură, pentru a realiza o securizare completă a spațiului și a frontierelor, concomitent cu gestionarea conflictelor din afara acestora.

Pe baza analizei comparative, se poate constata că, în prezent, latura sudică a Spațiului Euro-Atlantic este mult mai importantă decât celelalte. Pe dezvoltarea dimensiunii sudice a Alianței, terorismul cunoaște cea mai amplă activitate organizatorică și operațională. În imediata vecinătate sunt numeroase focare de conflict: cele din Orientul Apropiat, din Asia și din Africa. O confruntare continuă are loc între israelieni și palestinieni, cu risc de amplificare într-o încleștare de proporții. Afghanistanul se menține teatru al unor acțiuni militare. În țări ale Africii sunt crize economice și conflicte etnice. Spațiul mediteranean, situat în imediata vecinătate a dimensiunii sudice, este foarte permeabil pentru cei ce întrețin sau desfășoară conflicte în regiune. Balcanii Occidentali sunt, de asemenea, o sursă continuă de confruntări interetnice, de amenințări la adresa păcii regionale și continentale. Marile drumuri ale drogurilor, complicatele trasee ale crimei organizate se găsesc și ele pe aceste coordonate geografice. Toate acestea, dar și angajamentele SUA și a altor aliați, pe plan global, limitează forțele disponibile și resursele Alianței de a răspunde prompt unor situații în plan regional⁵.

România și dimensiunea sudică a NATO

Posibilitatea dispunerii, pe teritoriul României, de noi baze, pentru desfășurarea rapidă de forțe în zonele cele mai instabile de pe glob, constituie un avantaj strategic pe care îl oferă prezența Alianței de la gurile Dunării până în Bosfor și mai departe.

Prin strâmtoarele care o leagă de Mediterana, Marea Neagră unește Europa de Asia, dar și cu rețeaua marilor drumuri continentale ce ajung în porturile ei, fiind o placă turnantă a marelui trafic și a schimburilor internaționale.

Integrarea spațiului românesc permite, în egală măsură, controlul extremităților continentului și al marilor culoare strategice europene și sporește forța, flexibilitatea și mobilitatea NATO, permițând realizarea supravegherii centralizate a spațiului aerian continental, a spațiului de comunicare, de manevră strategică și proiectarea intereselor Alianței în afara perimetrului ei, conferindu-i acesteia statutul de factor de putere global.

România, prin capacitatea sa militară, contribuie la întărirea NATO în punctul său cel mai vulnerabil – zona balcanică. Arcul de securitate pe care îl închid România și Bulgaria, între Ungaria și Turcia, va fi consolidat de modelul structurat pe tratate cu vecinii, ce înlătură trecute animozități, cimentând, juridic și politic, legătura între noi și statele ce ne înconjoară, argument indubitabil al colaborării și înțelegerii, al cooperării și parteneriatului, al asumării interesului strategic de securitate comun și al unirii în jurul valorilor europene.

Închiderea acestui arc sporește, în mod decisiv, forța europeană a NATO, care, prin componenta transatlantică, se poate dedica, mult mai mult și mai departe de Europa și SUA, problemelor luptei cu terorismul, ale păcii și securității globale. Totodată, arcul respectiv redă continuitatea dispozitivului european al NATO și echilibrul părților sale, nordică și sudică, favorizând integrarea mai rapidă a statelor Europei Centrale și de Sud-Est în sistemul european și euro-atlantic de securitate⁶.

Deschiderea semnificativă pe care Marea Neagră o realizează cu Mediterana, cu Orientul Apropiat și Mijlociu și spre Asia pune bazele trainice ale cooperării grupării subregionale a țărilor riverane și neriverane, ca o punte spre Europa de mâine.

Aderarea României la NATO schimbă în regiune situații politice, fluxuri economice, raporturi de forțe, devenind o zonă de stabilitate politică între regiuni încă atinse de conflicte, de riscuri și amenințări majore. Ea va juca, în continuare, un rol deosebit și din punctul de vedere al menținerii păcii și stabilității regionale, a securității resurselor, întărind zona de sud-est a Europei, găsindu-se la intersecția a patru zone: Centrul și Sud-Estul Europei, Regiunea Mării Negre și coridorul energetic Caspico – Atlantic. Din punct de vedere militar, prin aderare, țara noastră devine a doua forță zonală a NATO, după Turcia, și un aliat puternic pentru SUA, în Sud-Estul Europei. România va contribui, pe mai departe, la consolidarea și mai mult a sistemului de cooperare regională și de bună vecinătate, a eforturilor comune împotriva criminalității transfrontaliere, a păcii și stabilității în regiune.

Racordarea Greciei și Turciei la Spațiul Central European, prin veriga lipsă – România și Bulgaria – va întări controlul spațiului Mării Negre, pentru combaterea crimei organizate și a imigrației clandestine, a traficului ilegal de persoane, arme, muniții, droguri și a contrabandei cu produse nucleare, chimice sau bacteriologice din direcția mării.

Procesul de reformă a Armatei României va continua, pentru atingerea obiectivelor naționale, realizarea interoperabilității și compati-

bilității cu forțele NATO, dar și pentru securitatea/apărarea propriilor valori și pentru a contribui, eficient, la securitatea/apărarea valorilor aliaților. În conformitate cu decizia politică, efectivele Armatei României vor însuma, la pace, un efectiv de 90.000 de oameni (75.000 militari și 15.000 civili), cu o capacitate de reacție la nivelul întregului sistem de până la 360 de zile, în măsură să identifice amenințările și să avertizeze sistemul de comandă și control, cu capacitate de reacție imediată pentru a răspunde adecvat situațiilor de criză sau unei agresiuni militare. Forța Obiectiv 2007, a cărei implementare va începe în anul 2004, va avea 6 nivele de reacție (*readines* operațional). Pentru fiecare nivel sunt stabiliți parametrii ce caracterizează forțele în funcție de locul, rolul și misiunile în cadrul sistemului de apărare.

Obiectivele noi structuri de forțe vor consta în:

- dezvoltarea capacităților forței care să răspundă riscurilor și amenințărilor ce se vor manifesta în noul mediu de securitate;
- construirea unei forțe mai compacte, suplă și flexibile, cu posibilități de desfășurare (dislocare) și susținere în teatru îmbunătățite.

Caracteristicile forței vor răspunde următoarelor cerințe majore:

- securitatea/apărarea națională a României (cu cea mai mare parte a forțelor);
- securitatea/apărarea colectivă, conform Art.5 din Tratatul de la Washington;
- contribuția la securitatea regională și europeană;
- participarea la acțiuni de tip non-Art. 5 – operații de răspuns la crize - CRO;
- participarea la acțiuni împotriva terorismului.

Armata României va fi în măsură să participe, în corelație cu potențialul ei militar și, bineînțeles, cu rol pe care îl va avea în cadrul Alianței, la următoarele tipuri de operații:

- operații desfășurate în baza art.V
- participarea la apărarea/securitatea colectivă, în arealul NATO;
- participarea la operații antiteroriste;
- participarea la operații în afara ariei NATO.

Participarea se va face cu forțele nominalizate pentru astfel de misiuni:

- operații de răspuns la crize, mai ales în zona Mării Negre, în Orientul Mijlociu sau oriunde o cere Alianța, în funcție de capacitățile operaționale, logistice și cele de dislocare. La aceste tipuri de operații, România va

participa cu structurile de forțe nominalizate, în limitele posibilităților reale;

- operații de management al crizelor – supraveghere a spațiului aerian, maritim și terestru pe teatrul sud-est european, prin realizarea spațiului aerian integrat între România, Turcia, Bulgaria și Grecia; participarea la blocade maritime și terestre; controlul strategic al Mării Negre, împreună cu Turcia și Bulgaria;

- acțiuni umanitare și operații de sprijin al păcii – sprijinul populației și autorităților prin participarea cu forțe la supravegherea îndeplinirii de către forțele aflate în conflict a rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU și a deciziilor NATO.

Tipuri de conflicte în care vor fi întrebuintate forțele

În funcție de intensitatea scalei de efort, putem angaja forțele în următoarele tipuri de conflicte:

- conflicte de intensitate redusă – vor fi desfășurate forțe de mărimea unui batalion/echivalent, aproximativ 1000 de militari;

- intensitate medie – vor fi angajate forțe de mărimea unei brigăzi „plus”/echivalent, aproximativ 10.000 de militari;

- intensitate mare – vor fi angajate forțe de mărimea unui corp de armată/echivalent, aproximativ 50.000 de militari;

- conflict armat major – vor fi angajate toate forțele naționale.

Forțele întrebuintate în conflictele militare ale viitorului vor fi deosebit de variate și vor cuprinde întreaga gamă, de la cele clasice la cele cu acțiune rapidă și până la cele specializate. Ele vor permite crearea unei capacități de reacție imediată, pentru prima fază a conflictului, capacitate necesară pentru a asigura timpul la dispoziție pentru augmentarea Forțelor Teritoriale și intervenția aliaților. Totodată, Armata României, în construcția noii structuri de forțe, va trece de la capacitățile de apărare la capacități pentru operațiuni, capabile să acționeze oriunde și oricând.

Noua structură de forțe va fi în măsură să desfășoare simultan și să susțină echivalentul a două batalioane, câte 6 luni, în teatrul de operații, în prima fază, ulterior să permită creșterea forțelor angajate în misiuni Art. 5 și /sau PSO până la nivel brigadă „plus”.

Forțele dislocabile pentru Apărarea Colectivă

Pe lângă unitățile nominalizate pentru operațiunile în sprijinul păcii/operațiuni de răspuns la crize și cele care participă în cadrul structurilor regionale, România a oferit forțe pentru participarea la operațiuni sub incidența Articolului V în afara granițelor țării. În mod

firesc, sarcina forțelor care vor rămâne va fi de a participa, în cadrul apărării colective, la apărarea teritoriului național. Unitățile nominalizate pentru apărarea colectivă în afara granițelor țării vor acționa pe baza aceluiași directive și li se vor aloca resurse. Acestea vor fi pregătite pentru dislocare în decurs de 30 de zile de la notificare. Următorul tabel prezintă ofertele noastre pentru apărarea colectivă NATO.

Participarea la operațiile de sprijin al păcii

România va continua participarea la operații de sprijin al păcii, pentru instaurarea unui climat de pace și securitate, atât în plan regional, cât și acolo unde interesele Alianței o vor cere.

FORȚE TERESTRE

Nr.crt.	Tipul unității	Personal	Observații
1.	5 batalioane de infanterie	2000	
2.	1 companie de infanterie	144	
3.	1 companie de parașutiști	76	
4.	1 companie de vânători de munte	136	
5.	1 companie de poliție militară	123	
6.	1 companie de cercetare	80	
7.	3 companii de geniu	363	
8.	1 detașament de deminare	40	
9.	1 pluton transport	24	
10.	1 detașament transport C.L.	12	
Total personal		2998	

FORȚE NAVALE

Nr.crt.	Tipul unității	Personal	Observații
1.	1 fregată	280	Din 2004
2.	1 dragor de mine	80	
3.	1 navă intervenție cu scafandri	65 (45 Echipaj + 20 Scf.)	
4.	1 remorcher maritim	70	
5.	1 monitor fluvial, 1 vedetă blindată	65 + 50 = 115	
6.	1 remorcher fluvial	15	
7.	1 grup de scafandri EOD/SEAL	24	
Total personal		649	

FORȚE AERIENE

Nr.crt.	Tipul unității	Personal	Observații
1.	4 MIG -21 LANCER	80	
2.	1 C - 130 B	48	
Total personal		128	
T O T A L		3775	

Din cadrul acestor forțe, România va putea desfășura și susține, simultan, în teatrul de operații, 1200 de militari.

Principiile contribuției vor consta în :

- coerență cu oferta graduală de forțe, deja înaintată prin PNA și PARP SURVEY;

- integrarea Armatei României în structurile de comandă și control și în cele de forțe din spațiul sud – estic în concordanță cu poziția de țară de graniță a NATO;

- posibilitatea de rotire a forțelor;

- asigurarea capacităților HNS conform nivelului standardelor NATO.

România va continua contribuția la securitatea regională, astfel:

- ca membră a Parteneriatului pentru Pace, a Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud – Est, a Organizației pentru Cooperare în Zona Mării Negre, toate aceste organisme având efecte stabilizatoare asupra securității regionale;

- continuarea/dezvoltarea participării în cadrul inițiativelor regionale (SEDM, BLACKSEAFOR) și în cadrul unităților multinaționale, cu Ungaria, Ucraina etc;

- colaborarea României cu statele riverane Mării Negre pentru crearea unui climat de stabilitate și securitate, în care se derulează proiectele de cooperare și dezvoltare economică și socială;

- interoperabilitatea sistemului de informații militare cu sistemele NATO. România poate pune la dispoziția NATO un sistem de război electronic și o escadrilă de avioane fără pilot SHADOW 600;

- punerea la dispoziția NATO:

- a spațiului aerian al României cu posibilitatea de control a traficului și de conectare la sistemul centralizat NATO, în conformitate cu standardele Alianței;

- a unor facilități de infrastructură pentru constituirea/realizarea unor baze militare ale Alianței. Această disponibilitate este sprijinită de implementarea Programului de Infrastructură de Apărare pentru Europa Centrală și de Programul de Pregătire și Educație Militară.

- sprijinul națiunii-gazdă;

- dezvoltarea unei capabilități PfP de instruire prin simulare în spațiul existent, care ar corespunde și inițiativelor SEDM (miniștrii apărării din țările SE Europei) și SEESIM (inițiativa de simulare pentru țările din SE Europei);

- specializarea Centrului de Pregătire NATO/PfP în pregătirea anumitor funcții/categorii de personal (ex. comandanți de batalioane, state majore de brigadă etc.);

- participarea activă, cu dinamism, la inițiativele privind controlul la Marea Neagră, ca punte de legătură între țările Europei Centrale și de Est și zona de conflict din Caucaz:

- alăturarea eforturilor țărilor aliate pentru reconstrucția Forțelor Armate din Georgia;

- angajarea cu forțe în criza din Afghanistan, prin participarea la toate cele trei misiuni în zonă: FINGAL/ISAF, ENDURING FREEDOM și umanitare, de reconstrucție.

De asemenea, România va avea o contribuție activă la reconfigurarea noii structuri de forțe și a sistemului de comandă și control al NATO, precum și la inițiativa “*NATO RESPONSE FORCE*”.

În concluzie, rolul României va fi acela de a contribui la întărirea zonei sud-estice a Alianței, prin:

- închiderea spațiului conflictual ex-iugoslav, într-un cerc NATO;
- întărirea controlului și supravegherii zonei și, pe această bază, grăbirea procesului de rezolvare completă a crizei;

- creșterea potențialului militar al Alianței în regiune, ceea ce duce la descurajarea tensiunilor și ostilităților și la reducerea riscurilor și amenințărilor;

- consolidarea prezenței Alianței în zona de contact și de confluență între civilizații;

- crearea condițiilor necesare integrării, în viitor, a spațiului nostru de interes în arealul de securitate și apărare euro-atlantic;

- controlul a peste 2/3 din litoralul Mării Negre;

- participarea la constituirea, în timp scurt, a unei componente militare zonale/regionale a NATO, capabilă să rezolve orice situație de criză sau conflictuală zonală;

- lărgirea spațiului de manevră pentru forțele de răspuns ale NATO.

BIBLIOGRAFIE ȘI NOTE

¹ ***- "*Strategia de securitate națională a României*", București 2001, p. 11;

² George Bush, *Prefață la Strategia de securitate națională a SUA* (traducere), Fond Direcția Operații;

³ Gleick J, Chaos, *Penguin Books*, New York, 1987;

⁴ Grigore Alexandrescu, "*Zona geostrategică de influență a României*", în GMR nr.1/1993;

⁵ Centrul de Studii Strategice de Securitate, "*România-NATO. 1990-2002*", Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, pp.131-132.

*** „*Geopolitică*”, Editura Glasul Bucovinei, Iași, 1994, pp.12,79,156.

SECURITATEA TRANSATLANTICĂ ȘI ÎNTĂRIREA NATO, DUPĂ PRAGA

***General de brigadă dr. Nicolae NĂBĂRJOIU,
Administrația Prezidențială***

1. IMPORTANȚA SUMMIT-ULUI DE LA PRAGA PRIVIND SECURITATEA TRANSATLANTICĂ.

Primul Summit al NATO din secolul XXI, desfășurat la Praga, a adus României un nou **statut**, meritat și mult așteptat, acela **de invitat** la aderare.

Summit-ul transformării, așa cum mai este denumit, a salutat noi membri și a stabilit noi misiuni în scopul întăririi legăturii transatlantice esențiale de care depind în continuare securitatea și apărarea NATO.

Să recunoaștem că timp de peste 50 de ani NATO a apărut pacea, democrația și securitatea în spațiul euro-atlantic. NATO s-a aflat la originea transformării Europei în anii '90. A contribuit la însănătoșirea unui continent divizat și a acționat pentru a instaura și apoi menține pacea în Balcani.

Summit-ul a demonstrat că aliații europeni și nord-americani, uniți prin istorie și valori comune, vor fi capabili să apere cu hotărâre teritoriul și populația împotriva amenințărilor de orice fel. Secretarul general NATO, lordul George Robertson, a sintetizat amenințările actuale în deschiderea reuniunii Consiliului Nord-Atlantic de la Praga: „*Un cocktail mortal de amenințări pune în prezent în pericol societățile noastre libere. Teroriștii și susținătorii acestora, statele-problemă pe teritoriul cărora se dezvoltă aceste elemente și proliferarea armelor de nimicire în masă reprezintă o reală amenințare la adresa tuturor celor care se află într-o lume liberă*”.

2. BAZA ALIANȚEI NORD-ATLANTICE O REPREZINTĂ ÎNTĂRIREA RELAȚIEI TRANSATLANTICE

O primă prioritate pentru NATO o constituie întărirea relației transatlantice, ca element hotărâtor pentru securitatea acesteia.

Au existat și continuă să existe divergențe politice și chiar tensiuni în cadrul relațiilor transatlantice, cel puțin între SUA și Europa. Există diferențe importante de atitudine și percepție între SUA și mulți aliați NATO ai acestora, cum ar fi în problema Irak-ului. Aceste puncte de vedere diferite fac dificilă nu

doar dezvoltarea consensului cu privire la problemele Alianței, ci pot bloca valorile de bază și imperatiivele morale ce-i unesc pe aliați.

Cum nimeni nu dorește să se erodeze solidaritatea și coeziunea Alianței, atunci se caută soluții de depășire a acestor situații.

O relație transatlantică întărită se poate obține doar în baza unei Alianțe rapid adaptabilă și reîntinerită, capabilă să dețină un rol eficient în contracararea noilor amenințări și provocări:

- o Alianță cu structuri și capacități care să acționeze rapid și eficient în orice regiuni și ori de câte ori interesele de securitate o cer;
- o Alianță care să acționeze ca punct central în lupta împotriva terorismului;
- o Alianță care să conlucreze cu Uniunea Europeană, în cadrul crizelor și conflictelor, pentru conjugarea și întărirea reciprocă a eforturilor;
- o Alianță extinsă, care să integreze noi membri, pentru a adăuga un plus de vitalitate și angajament și a mări granițele stabilității și securității;
- o Alianță care să continue lărgirea sferei de cooperare, prin întărirea dialogului – aflat în fază incipientă – cu statele mediteraneene și oferirea de sprijin statelor din regiuni de importanță strategică și vulnerabilitate sporită, cum ar fi Caucazul.

3. SECURITATEA TRANSATLANTICĂ ȘI ÎNTĂRIREA NATO

Adresată la 07.10.2002 de Camera Reprezentanților a SUA, Rezoluția 468 privind securitatea transatlantică și întărirea NATO face unele constatări și dă soluții de aplicabilitate imediată după Praga.

Astfel, NATO, fondat pe principiile democrației, libertății individuale și respectării legislației, s-a dovedit un instrument indispensabil pentru coalizarea unei comunități transatlantice de națiuni care cooperează pentru securitatea aliaților săi, oriunde s-ar afla.

Perspectiva transatlantică pe care o promovează derivă din abordarea comună a problemelor referitoare la securitatea Americii de Nord și a Europei, NATO rămânând singura organizație de securitate multilaterală care a demonstrat că este capabilă să întreprindă operațiuni militare eficiente și să mențină securitatea și stabilitatea în regiunea euroatlantică.

Securitatea statelor membre NATO este inseparabil legată de cea a Europei în ansamblu, iar consolidarea și întărirea societăților democratice și libere de pe întregul continent reprezintă o importanță directă și efectivă pentru NATO și statele partenere. De aici, contribuția majoră a NATO privind transformarea democratică a Europei Centrale și de Est, de care a beneficiat și

țara noastră. După încheierea Războiului Rece, Alianța a abordat cu rigurozitate amenințările la adresa securității și a estimat ce trebuie făcut pentru edificarea unui climat stabil, necesar statelor din Europa Centrală și de Est, spre a încheia cu succes transformarea lor politică și economică.

Arhitectura euroatlantică în devenire, în care toate statele beneficiază în mod egal de libertate, cooperare și securitate, ca de altfel și structura militară, planificarea apărării, structurile de comandă și obiectivele militare care ar face obiectul proiecției de forțe în momentul în care securitatea unui stat aliat este amenințată, revin, desigur, Alianței Nord-Atlantice.

NATO trebuie să acționeze pentru a face față noilor riscuri ulterioare Războiului Rece, care apar în afara spațiului Alianței, incluzând:

- riscurile venite din partea statelor-problemă și a subiecților non-statali care posedă armament nuclear, chimic sau biologic și mijloacele de transport la țintă al acestora;
- terorismul transnațional și întreruperea transporturilor de resurse vitale ;
- conflictele din afara spațiului NATO, cu originea în remanente istorice nesoluționate și în acțiuni ale unor regimuri nedemocratice și subiecți non-statali care resping soluționarea pe cale pașnică a disputelor.

Toate statele membre NATO trebuie să se angajeze în îmbunătățirea capacităților de apărare de care dispun, astfel încât să confere NATO capacități decisive de proiecție de forțe și de executare a misiunilor la distanță.

Cerințele privind asigurarea apărării colective, proiecția de forțe și susținerea operațiilor necesită ca membrii europeni ai NATO să dispună de capacități militare care să le permită să disloce rapid forțe la distanțe mari, să desfășoare misiuni pentru perioade extinse de timp și să acționeze în comun cu SUA în cadrul unor conflicte de intensitate sporită.

Cu câteva excepții, statele europene membre NATO, îndeosebi cele primite în 1999, au deficiențe în menținerea capacităților militare necesare și alocarea de fonduri pentru apărare la nivelul adecvat. Cu atât mai mult cele invitate acum. După Praga, populația NATO va crește cu 14%, forțele armate active cu 16%, cele de rezervă cu 45%, pe când PIB doar cu 2%, iar fondurile pentru apărare cu 1,5%. Aceste cifre ilustrează o realitate dură, asupra căreia trebuie să reflectăm în ideea elaborării de măsuri active.

Membrii Alianței trebuie, de asemenea, să fie eficienți în campania împotriva noilor amenințări la adresa securității statelor NATO, realizând noi capacități non-militare, prin sporirea cooperării și schimbului de informații, la nivel de Alianță, facilitând conlucrarea la nivelul judiciar și al forțelor de poliție.

4. EUROPA ȘI RELAȚIA TRANSATLANTICĂ

Pentru realizarea prosperității și securității, Europa este conștientă că are nevoie de Statele Unite.

Anual, Statele Unite și Europa investesc, fiecare, în domeniul economic, câte 700 de miliarde de dolari pentru asigurarea a 6 milioane de locuri de muncă (3 milioane pentru America și 3 milioane pentru Europa).

Pentru Statele Unite, influența politică și economică a Uniunii Europene se manifestă, mai ales, în lupta împotriva terorismului internațional.

În ultima perioadă, Uniunea Europeană a introdus în Europa: o procedură comună de cercetare și arestare, noi proceduri de extrădare, acorduri referitoare la bazele de date comune și schimbul de informații, atribuții importante pentru Europol (noua organizație a Uniunii Europene, pentru respectarea legii) și Eurojust (organism european pentru cooperare între autoritățile naționale de urmărire juridică).

Consecință a cooperării transatlantice, comisia europeană a introdus standarde pentru îmbunătățirea securității traficului aerian și o legislație necesară „înghețării” fondurilor aparținând teroriștilor. Între Europa și America există bazele încrederii și înțelegerii reciproce pentru o guvernare globală care ar putea fi realizată prin revitalizarea relațiilor transatlantice pe termen lung. Acum, mai mult ca oricând, Europa și Statele Unite au nevoie una de cealaltă.

Dominarea militară a Americii este mai presus de orice dispută. Statele Unite sunt însă conștiente că pentru a se bucura de autoritate trebuie să-și confecționeze nu o imagine de „șerif internațional” care contează pe „ajutori de șerifi loiali”, ci o imagine de stat care vinde un singur produs, **democrația**, și care luptă pentru inocularea ideii de „occident”, ca un concept de bază și viabil. Acordând Uniunii Europene creditul pe care-l merită, prin prisma valorilor istorice și economice, America va avea de câștigat.

Contribuția majoră la menținerea și îmbunătățirea relațiilor transatlantice revine Europei.

În relațiile transatlantice, statele membre NATO din Europa trebuie să adopte un punct de vedere geostrategic și să dorească să se angajeze în soluționarea problemelor dincolo de propriul lor orizont politic, în orice loc din lume. Viitorul relațiilor transatlantice primează în fața oricăror dezacorduri politice minore existente în cadrul Alianței, pentru a nu afecta politic și economic Alianța sau alte instituții și organizații importante: Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, Organizația Mondială de Comerț și nici Occidentul, ca factor politic.

În sfârșit, Europa trebuie să convingă SUA că eforturile întreprinse pentru elaborarea politicii de securitate europeană ESDP (European Security and Defence Policy) și a politicii comune, externe și de securitate, CFSP (Common Foreign and Security Policy), necesare U.E. pentru a dobândi o mai mare responsabilitate în domeniul apărării, securității și politicii externe, nu au ca scop echilibrarea balanței de putere cu America, ci permit Europei să fie un aliat util al acesteia.

5. SECURITATEA TRANSATLANTICĂ ȘI ÎNTĂRIREA NATO DUPĂ PRAGA

Virusul insecurității și terorismului se pare că se răspândește de la New York, Washington și Pennsylvania cu aproximativ un an în urmă, la atacurile asupra infanteriștilor marini americani din Kuwait, asupra unei sinagogi din Tunisia, unui petrolier francez în Oceanul Indian, a unui club de noapte plin de turiști din Bali ori asupra unor spectatori la un teatru din Moscova. Coordonatele geografice nu reprezintă obstacole în calea teroriștilor. Rasa, culoarea și orientarea religioasă nu reprezintă o protecție împotriva atacurilor acestora.

NATO trebuie să răspundă necesităților contemporane ale statelor membre de pe ambele părți ale Atlanticului, rămânând, în același timp, nucleul politicii americane de securitate și apărare.

În acest context, se simțea nevoia unei schimbări. Transformarea profundă a fost parafată la Praga, confirmând valoarea Alianței pentru SUA și pentru toate statele membre în foarte diferitul mediu strategic al secolului XXI.

NATO, după Praga, s-a întărit pentru a face față noilor amenințări grave și provocări serioase la adresa securității secolului XXI, astfel:

- s-a angajat să transforme NATO cu noi membri, noi capacități și noi relații cu partenerii săi;
- este ferm în respectarea angajamentului față de legătura transatlantică, îndeplinind sarcinile fundamentale de securitate, inclusiv apărarea colectivă și valorile democratice împărtășite;
- prin invitarea celor 7 state, printre care și România, la aderare, începând cu mai 2004, se va întări securitatea în întreaga regiune euroatlantică și se va atinge obiectivul de realizare a unei Europe întregi și libere, unită în pace și prin valori comune; procesul extinderii va continua, ușa NATO rămânând deschisă;
- s-a aprobat conceptul militar convenit pentru apărarea împotriva terorismului, cuprinzând un schimb mai bun al informațiilor și acordurilor privind răspunsul în situații de criză; implementarea Planului de Acțiuni pentru

Situații Civile de Criză, pentru pregătirea populației civile de a reacționa la un posibil atac cu agenți chimici, biologici sau radiologici;

- Consiliul Parteneriatului euro-atlantic și Parteneriatului pentru Pace au sporit într-o măsură ridicată securitatea și stabilitatea în întreaga regiune, fiind încurajați chiar partenerii din statele de importanță strategică din Caucaz și Asia Centrală;

- Consiliul NATO – Rusia are un rol de succes în menținerea păcii, în oprirea proliferării ANM, în operațiile de căutare-salvare, apărarea antirachetă și lupta împotriva terorismului. România va fi o punte de legătură, după cum spunea, la București, președintele S.U.A., între NATO și Rusia;

- Parteneriatul Distinctiv între NATO și Ucraina își propune determinarea Ucrainei să acționeze în vederea integrării euroatlantice;

- Dialogul mediteranean constituie, de asemenea, parte integrantă a abordării securității transatlantice de către Alianță;

- s-a aprobat pachetul de măsuri, bazat pe Conceptul Strategic al NATO privind construirea de noi capacități pentru noi provocări.

Astfel, îmbunătățirea capacităților are patru componente intercorelate, cu efecte spectaculoase în asigurarea securității transatlantice:

- o forță de răspuns a NATO;
- angajamentul de la Praga privind capacitățile;
- reorganizarea structurii de comandă;
- crearea unei structuri de comandă strategică.

Forța de răspuns a NATO va fi o forță care poate fi dislocată rapid pentru a îndeplini întreaga gamă de misiuni militare, capabilă să susțină acțiuni de luptă timp de 30 de zile, să îndeplinească 200 de misiuni de luptă aeriene zilnic, acțiuni terestre și navale, utilizând aproximativ 21.000 de militari. Forța de Reacție Rapidă va fi parțial operaționalizată în 2004 și complet în 2006.

Angajamentul de la Praga privind capacitățile încurajează aliații europeni, vechi și noi, de a se concentra pe interoperabilitate, pe capacități de dislocare și de ducere a acțiunilor de luptă de durată. Există și inițiative de specializare:

- Germania pentru transport aerian;
- Canada, Franța, Italia, Olanda, Spania și Turcia pentru avioane de cercetare fără pilot;
- Spania și Olanda pentru muniții de neutralizare a sistemelor de apărare antiaeriană;
- Olanda, alături de Canada, Danemarca, Belgia și Norvegia pentru muniție de înaltă precizie;
- Danemarca și Norvegia pentru capacități de realimentare în aer;

- Norvegia și Germania pentru capacități maritime de dragare;
- Polonia și Ungaria pentru capacități de identificare a armamentului nuclear, chimic, biologic și de contracarare a acestora.

Reorganizarea structurii de comandă, rămânând în funcțiune, începând cu 2004, doar două comandamente strategice: unul pentru operații și unul pentru transformarea funcțională a forțelor aliate.

Anterior, doi comandanți NATO împărțeau responsabilitatea pentru operațiile militare între Europa și Atlantic. Acum, comandantul strategic pentru operații va fi responsabil pentru pregătirea și conducerea tuturor operațiilor, inclusiv apărarea teritoriului NATO. Această structură va îmbunătăți legătura transatlantică și va reduce numărul de cartiere generale, începând cu 2003.

Transformarea Comandamentului Aliat. NATO va stabili un nou comandament la cel mai înalt nivel, cu baza la Norfolk, Virginia, având aceeași locație cu Comandamentul Forțelor Întrunite ale Statelor Unite. Suprapunerea va aduce multe avantaje prin interoperabilitate între comandamente și între trupele de uscat, forțele aeriene și forțele maritime. Cooperarea eficientă în domeniul securității și apărării reprezintă suma voinței politice, la care se adaugă capacitățile umane, tehnice și materiale adecvate. La Praga, NATO a pus capăt vocilor care au declarat în repetate rânduri că discrepanțele transatlantice la nivelul capacităților sunt prea mari pentru a fi anulate.

Desigur, America de Nord și Europa nu vor fi întotdeauna de acord în orice problemă. La Praga, cele două părți au ajuns la o înțelegere privind evaluarea comună a amenințărilor, asumarea de noi misiuni, combaterea terorismului, dezvoltarea forțelor militare moderne, inclusiv Forța de Reacție Rapidă, compusă din capacitățile militare cele mai performante ale Europei și Americii de Nord pentru a lupta împreună împotriva amenințărilor de orice fel.

NOTE BIBLIOGRAFICE

Declarația șefilor de stat și de guvern participanți la întâlnirea Consiliului Nord –Atlantic de la Praga;

Rezoluția 468/2002 privind securitatea transatlantică și întărirea NATO;

Discursul secretarului general al NATO, lordul George Robertson, în deschiderea reuniunii Consiliului Nord-Atlantic;

Discursul președintelui Adunării Parlamentare a NATO, Doug Bereuter, la deschiderea reuniunii Consiliului Nord-Atlantic;

George C. Marshall, „Western Unity and the Transatlantic Security Challenge”;

Petre van Ham „Provocarea securității transatlantice și uniunii cu Vestul”;

„România – NATO. 1990-2002”, Editura AISM, 2002.

ROMÂNIA ȘI CRITERIILE DE ADMITERE ÎN NATO

***Ambasador Nicolae MICU,
Institutul Român de Studii Internaționale***

Prestigioasa sesiune de comunicări științifice a Centrului de Studii Strategice de Securitate se desfășoară într-un moment memorabil al înaintării României spre atingerea țintei enunțate cu peste 12 ani în urmă: integrarea în structurile europene și euroatlantice.

Acum nouă ani, țara noastră atingea prima culme a acestui anevoios proces. Admiterea, la 7 octombrie 1993, a României ca membru al Consiliului Europei - acest templu al democrației, drepturilor omului și statului de drept – a însemnat un puternic impuls dat desfășurării reformelor, vizând așezarea temeinică a societății românești pe valorile și normele democratice care guvernează întreaga viață socială a țărilor membre ale NATO și Uniunii Europene.

La Praga, România s-a ridicat pe o nouă culme, de unde se deschide un orizont clar spre realizarea obiectivului final al integrării noastre europene și euroatlantice. Îndeplinirea cu succes a criteriilor și cerințelor de admitere în NATO va permite țării noastre să devină membru de drept al Alianței Nord-Atlantice peste circa un an și jumătate.

Nu încapă nici o îndoială că satisfacerea acestor criterii și cerințe și admiterea efectivă în NATO vor influența în mod categoric și finalizarea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană, astfel încât România să ajungă peste patru ani, așa cum ne-am propus, pe înaltul platou al integrării europene și euroatlantice.

Conduita României în cadrul Alianței, ca viitor membru al acesteia, și participarea sa la multiplele activități ale acesteia trebuie să constituie, în faza următoare, un obiect de profundă analiză la toate niveluri societății românești. Pentru că este esențial ca factorii de decizie din țara noastră să aibă la dispoziție maximum de idei și argumente atunci când se vor elabora poziția și strategiile de participare a României la diversele acțiuni și manifestări ale Alianței.

În lumina hotărârilor de la Praga, este cert că obiectivul central al României în ce privește NATO trebuie să îl constituie, de acum și până în primăvara anului 2004, obținerea admiterii noastre ca membru efectiv al Alianței. Într-adevăr, în Declarația reuniunii NATO de săptămâna trecută, se stabilesc un scenariu precis și un program intens de acțiuni politice,

diplomatice, economice și militare pentru următorul interval de 18 luni. În acest sens, Declarația prevede:

- a) începerea imediată, peste numai două săptămâni, a negocierilor pentru elaborarea Protocolului de aderare, cu intenția ca acesta să fie semnat spre sfârșitul lunii martie 2003;
- b) desfășurarea, după aceea, a procesului de ratificare a Protocolului de către fiecare din parlamentele celor 19 state membre, astfel încât țara noastră, ca și celelalte 6 state invitate, să se poată alătura Alianței cel târziu la reuniunea la nivel înalt din mai 2004;
- c) implicarea în toată aceasta perioadă și într-o măsură cât mai substanțială posibil a statelor invitate la activități ale NATO, Alianța angajându-se, totodată, să le acorde tot sprijinul și concursul, inclusiv prin Planul anual de acțiune pentru aderare;
- d) primirea de către Alianță, din partea țărilor invitate, a unor “*calendare de reforme, în legătură cu care NATO va aștepta noi progrese, înainte și după aderare, în vederea creșterii contribuției lor la Alianță.*”

Este de anticipat ca, în dezbaterile din cele 19 parlamente, principalele argumente pentru obținerea ratificării Protocolului să fie: modul în care România se raportează la criteriile de aderare enunțate în studiul NATO din 1995 și dezvoltate în Planul de acțiune pentru aderare din 1999; îndeplinirea obligațiilor concrete asumate prin planurile anuale de acțiune pentru aderare și prin calendarele de reforme care urmează să fie înaintate NATO în viitorul apropiat, precum și calitatea participării unităților românești la misiuni întreprinse în cadrul NATO în această perioadă.

În dezbaterile din parlamentele țărilor aliate, participarea exemplară a unităților românești la misiuni și operațiuni NATO, stadiul avansat al reformei armatei române și gradul superior de interoperabilitate cu forțe NATO vor rămâne, evident, ca și recent la Praga, principalul argument în favoarea ratificării Protocolului de aderare. În țările NATO nu se mai pun la îndoială hotărârea și capacitatea țării noastre de a contribui în continuare la misiuni de menținere a păcii, de combatere a terorismului, crimei organizate și a altor amenințări la adresa păcii și securității spațiului euro-atlantic, inclusiv în zone din afara acestui spațiu, cum este cazul actualei operațiuni antiteroriste din Afghanistan.

După hotărârea de la Praga, țările NATO și parlamentele acestora vor aprecia, fără îndoială, o implicare mai substanțială, politică, diplomatică și militară a țării noastre în efortul de stabilizare și normalizare a situației din Balcani și Caucaz și de extindere a cooperării dintre statele din zona Mării Negre. Este vizibil, în prezent, interesul major

al țărilor NATO, ca și al Uniunii Europene, în întărirea stabilității din aceste zone, ca o măsură eficientă de prevenire a unor noi conflicte armate și de contracarare a crimei organizate, traficului cu droguri și arme, terorismului și altor amenințări la adresa securității europene. Prin credibilitatea și relațiile tradițional bune cu toate statele-părți la diferendele din această regiune, România este în poziția unică de a fi în măsură să aducă o contribuție de substanță la promovarea reconcilierii și păcii în această zbuciumată parte a Europei, servind astfel interese fundamentale ale țărilor din zonă, ale membrilor NATO și, nu în ultimul rând, interesul vital românesc în crearea în spațiul din jurul nostru a unei stări durabile de stabilitate, securitate și largă cooperare.

Acesta este și spiritul apelului Președintelui Bush, ca România, odată invitată, să se alăture Alianței, să devină în cadrul NATO o punte de cooperare către o nouă Rusie. În fond, așa cum Grecia se prezintă ca exponent al Uniunii Europene în Organizația de Cooperare Economică a Mării Negre, cu certe avantaje pentru această țară, tot așa și România poate să se prezinte ca exponent al NATO, ca și al Uniunii Europene, în zona Mării Negre, Balcanilor și Caucazului, inclusiv în promovarea unor raporturi de cooperare dintre Alianță și Rusia.

Este de presupus că, în examinarea Protocolului de aderare a României la NATO, parlamentele vor acorda o atenție specială unor probleme care țin de însăși esența oricărei societăți democratice, cum ar fi: funcționarea instituțiilor democratice, principiul separării puterilor în stat, aplicarea consecventă a prevederilor constituționale și a legilor, eficiența administrației de stat, inclusiv a administrației publice locale, și independența justiției.

Tratarea corespunzătoare a acestor aspecte în calendarele de reforme solicitate de Alianță va fi de natură să convingă că demersurile întreprinse pe aceste planuri merg în direcția apropierii de practica și standardele statelor membre ale NATO în aceste privințe.

Nu mai puțină importanță se va acorda criteriului promovării stabilității noastre interne și a bunăstării prin libertate economică, justiție socială și atitudine responsabilă față de protecția mediului. Reforma economică, restructurarea, privatizarea, crearea unor ramuri industriale noi în economia românească sunt percepute în țările NATO ca desfășurându-se în ritm încă prea lent, în ciuda creșterilor din ultimii ani, reducerii substanțiale a inflației și menținerii macrostabilității economice. Schimbarea acestei percepții este absolut necesară pentru a demonstra că guvernul român este angajat ferm față de obiectivul dezvoltării unei economii de piață puternice și performante, capabile să asigure populației condiții decente de viață, protecția efectivă a

mediului înconjurător și susținerea obligațiilor materiale și financiare care decurg din calitatea de membru al NATO. De certă utilitate în acest sens ar fi introducerea în calendarele de reforme solicitate de NATO a principalilor parametri ai unei **strategii românești de dezvoltare economică pe termen lung și mediu**, care să se bucure de sprijinul tuturor forțelor politice ale țării, al partenerilor sociali și publicului larg. Prezentarea unui tablou cât mai clar asupra perspectivelor de dezvoltare a țării, **afirmarea unui consens național în problema vitală a renașterii economice și sociale a României**, imaginea de stabilitate proiectată de asemenea perspective, precum și adoptarea de către Parlament a unei legislații stabile, de durată și atrăgătoare pentru capitalul autohton și străin vor constitui magnetul care va deschide, în sfârșit, calea spre investiții de amploare în economia românească.

În sfârșit, este de așteptat ca, în dezbaterile asupra Protocolului de admitere a țării în NATO, parlamentele să se aplece atent asupra stării relațiilor României cu țările vecine, dat fiind reticența membrilor NATO de a primi în Alianță state care au diferende deschise sau potențiale cu națiuni vecine. În acest context, ar fi util ca țara noastră, în noua situație de după Praga, să întreprindă demersuri politice și diplomatice vizibile, vizând reluarea relațiilor speciale cu Republica Moldova, reglementarea problemelor în suspensie cu Ucraina și deplina normalizare a relațiilor cu Federația Rusă.

A doua linie de acțiune pentru asigurarea admiterii României în NATO o constituie cultivarea celor mai bune relații cu toate cele 19 state membre ale Alianței și cu parlamentele acestora. Este deosebit de important ca, în toate demersurile pe lângă aceste state și parlamente pentru obținerea sprijinului necesar în favoarea ratificării Protocolului de aderare, accentul să cadă pe prezentarea progreselor înregistrate în înfăptuirea reformelor noastre democratice, economice și militare. De mare utilitate ar fi, de asemenea, intensificarea eforturilor de extindere a cooperării economice, tehnico-științifice și culturale cu aceste țări, atragere de investiții din partea lor în România, pentru a conferi astfel o substanță materială solidă concretă interesului acestora pentru o colaborare cât mai strânsă cu țara noastră.

O ultimă remarcă. Nu este un secret că, pe cele două țărmuri ale Atlanticului, se manifestă o sensibilitate pronunțată în legătură cu unele probleme internaționale și cu rolul NATO și al Uniunii Europene în lumea de azi. În aceste condiții, este esențial ca România să promoveze în cadrul NATO o poziție de echidistanță între cele două filosofii, militând și acționând pentru reducerea ariilor de dezacord dintre ele și situând pe prim plan valorile, interesele și scopurile fundamentale comune ale NATO și Uniunii Europene.

***NOUA AXĂ GEOPOLITICĂ MAREA CASPICĂ - MAREA
NEAGRĂ – MAREA MEDITERANĂ. ENERGIE
ȘI SECURITATE – OPORTUNITĂȚI
ȘI SFIDĂRI PENTRU ROMÂNIA***

***Dr. Liviu MUREȘAN,
Fundația EURISC – Institutul european
pentru managementul riscului, securității și comunicării***

În 1992 am avut ocazia să mă adresez unor studenți de la Universitatea Georgetown din Washington și să le vorbesc despre România, Marea Neagră, Caucaz, Marea Caspică. Au urmat, apoi, nenumărate ocazii, în Statele Unite, Germania, China, Turcia, Georgia și altele, unde am vorbit despre noua axă geopolitică Marea Caspică - Marea Neagră – Marea Mediterană.

La începutul anului 1997, Federico F. Peña era audiat de Comitetul pentru servicii armate ale Senatului Statelor Unite pentru a putea deveni “*Secretar of Energy*” (ministrul energiei) în cadrul noii administrații americane. În declarația sa, el a menționat, printre altele, și prioritățile Departamentului pentru energie, între care întărirea securității energetice a Statelor Unite ocupa primul loc. Subliniind necesitatea unei strategii în acest sens, el afirma ideea unei diversificări a surselor de țiței – pentru colosalul necesar al SUA – “*în zone cum ar fi emisfera vestică, Asia Centrală și Marea Caspică*”. Aceste preocupări sunt justificate, cel puțin dacă ținem cont de faptul că, în jurul anului 2010, 60 de procente din consumul de țiței al Statelor Unite ar fi asigurat din import,

La început de secol 21, cei ce lucrează la strategiile de securitate ale statelor sunt nevoiți să acorde o atenție prioritară chestiunii energiei. Problemele de exploatare, transport, prelucrare și distribuție a petrolului și gazelor îi interesează, deopotrivă, pe civili și militari, pe oameni politici și analiști, pe diplomați și reprezentanți ai societății civile.

În țările cu tradiție, fie că ele sunt puteri mai mari sau mai mici, se analizează cu mare atenție balanțele de energie, gradul de acoperire pe termen lung, de petrol și gaze. În această problemă a energiei, granița dintre securitatea națională și cea internațională este cu atât mai greu de definit cu cât statul este mai puternic și reușește să-și impună propria politică pe scena internațională. Pentru cei mai puțin puternici, independența politică este greu de susținut în cazul unei dependențe energetice.

Dar relația aceasta dintre energie și securitate nu trebuie înțeleasă numai ca o preocupare la cele două capete ale traseelor de transport ale petrolului și gazului. Țările traversate de aceste trasee sunt, la randul lor, determinate, în politica lor de securitate, și chiar au un cuvânt de spus. Printre negociatorii unor astfel de acorduri de cooperare sunt nu numai înalți funcționari, diplomați, generali, dar și puternici oameni de afaceri interesați în transportul petrolului ce traversează teritoriul cecen.

O dată cu dezvoltarea rapidă a unor noi zone de extracție, în special în spațiul înconjurător al Mării Caspice, apar și activitățile plasate în afara legii, în special criminalitatea organizată, terorismul, corupția, spălarea de bani ș.a. În multe cazuri, evoluția acestor activități, organizarea criminală pe spații mari este mult mai dinamică decât preocuparea și, mai ales, posibilitățile concrete ale autorităților naționale și internaționale de impunere a legii și de combatere a unor astfel de fenomene.

Elementele de insecuritate apar astfel nu numai la locul de extracție și prelucrare, nu numai pe traseele de transport terestre sau navale, ci, în aceeași măsură, și acolo unde se concentrează cele mai importante sume încasate. Controlul direct sau indirect asupra unei importante părți din sectorul financiar-bancar de către organizațiile criminale, în special, în spațiul fostei Uniunii Sovietice, nu va întârzia să se manifeste și în legătură cu jocurile în jurul surselor de energie ale acestei părți a lumii.

Dar legătura dintre energie și securitate se poate observa și în cazul celorlalte forme de energie, și anume energia electrică, fie că ea este produsă în centrale atomice sau de alt tip. În secolul 21, Uniunea Europeană va fi nevoită să acorde o atenție particulară nu numai surselor proprii de energie pe care se vor putea baza țările membre, ci și, mai ales, importurilor și transferurilor acestor resurse pe spații mari. Iată că problema extinderii Uniunii Europene spre Europa Centrală și de Est trebuie să țină cont și de necesitatea întăririi cooperării pe probleme de energie între Est și Vest. Dincolo de potențialul de resurse energetice din Est și de imensa piață de desfacere din Vest, trebuie avută în vedere o strategie a integrării sistemelor energetice, începând din Estul continentului și până în Vest. Necesitatea interconectării sistemelor energetice, armonizarea politicilor de piață, re tehnologizarea și creșterea securității în funcționare, pentru o mai bună protecție a oamenilor și mediului, sunt numai câteva teme aflate în discuția specialiștilor.

Energia și securitatea sunt puse în valoare sau se află în pericol atunci când există și importante resurse financiare necesare sau când acestea lipsesc. Orice abordare strategică a acestor probleme obligă și la o

nouă abordare a finanțării acestor proiecte. Referitor la România, înainte de conectarea la marile rețele de energie a țării noastre, trebuie să avem înțelepciunea de a ne conecta la marile sisteme de finanțare, la piețele de capital. Pentru că, la fel cum în cazul producției și exploatării energiei se lucrează de la un tablou central, și în domeniul finanțelor există o astfel de concentrare a deciziilor. Orice altă abordare dă dovadă de naivitate și de pierdere de timp și oportunități și poate duce la un periculos deficit de energie și securitate.

În ultima perioadă se înregistrează o intensificare a acțiunilor privind problematica energetică în regiunea Mării Negre – Caucaz - Marea Caspică, accesul la sursele de energie din zona caspică, precum și variantele de transport al petrolului și gazului prin conducte, în principal, spre Europa.

Potrivit evaluărilor făcute, participarea înțeleaptă a României la deciziile privind energia în zona Marii Caspice, Caucazului și Marii Negre poate să reprezinte în acest moment o contribuție la mediul internațional de securitate, la fel cu deciziile privind participarea noastră la misiunile în spațiul fostei Iugoslavii sau în Afganistan.

Interese considerabile ale unor mari puteri, ale unor mari companii naționale și multinaționale, precum și ale oficialităților din țările aflate în zonă obligă la o monitorizare continuă a pozițiilor formulate și o evaluare a oportunităților momentane pentru țara noastră.

În prezent, pe lângă discuțiile privind eventuale trasee de conducte de transport petrol/gaze, se înregistrează interesul crescând al Rusiei de a participa la noile responsabilități energetice în regiune. Disputele între diversele grupări de interese rusești care se manifestă în zonă, inclusiv în țara noastră, se pare că sunt în curs de a fi tranșate în favoarea grupului/grupurilor care îl reprezintă pe președintele Vladimir Putin.

În același timp, Bulgaria depune eforturi mari pentru a juca un rol de pivot în coordonarea problemelor de energie, cu o susținere interesată din partea Greciei. Președinția greacă la Uniunea Europeană de la 1 ianuarie 2003 va fi, probabil folosită pentru a implementa acest proiect.

Credem că o ofertă românească pentru NATO va putea cuprinde, pe lângă aspectele militare cunoscute, și aspecte logistice (vezi complexul portuar Constanța, o serie de infrastructuri care pot fi dezvoltate ș.a.) și o ofertă de participare în domeniul energiei și securității pe noua axă geopolitică Marea Caspică – Marea Neagră – Marea Mediterană, în care să se instrumentalizeze recomandarea președintelui George W. Bush ca România să joace un rol de „*vârf de lance*” către Est. Perspectiva rutei maritime SUA - România între porturile Norfolk și Constanța se înscrie în acest demers.

Importanța României poate crește printr-o găzduire a intersecției intereselor de energie și securitate în zonă ale principalilor actori: SUA, Uniunea Europeană și Rusia, cât și a unor actori regionali interesați.

În sfera asigurării securității energetice, asistăm deja la un început de colaborare bilaterală ruso-americană și ruso-vest europeană și o creștere a atenției față de strategia generală de securitate în regiunea Mării Caspice și a Caucazului. Rusia manifestă, în același timp, preocuparea de a recâștiga influența pierdută prin extinderea NATO pe continentul european și prezența americană în Asia Centrală.

Considerăm că SUA ar putea saluta și încuraja o participare a României la tentativa de armonizare a intereselor celor trei mari actori ai geopoliticii caspice (SUA, UE, Rusia) pe relația energie-securitate, ca o țară situată pe noua axă geopolitică Marea Caspică - Marea Neagră – Marea Mediterană, la noua graniță a „*noului NATO*” de după momentul Praga.

În acest sens vizitele la nivel înalt în regiune pot juca un rol important. Astfel, recenta vizită în Azerbaidjan a delegației conduse de președintele Ion Iliescu, cu participarea unui grup de oameni de afaceri români, a dus deja la inițierea unor forme concrete de cooperare internațională pe diverse probleme concrete.

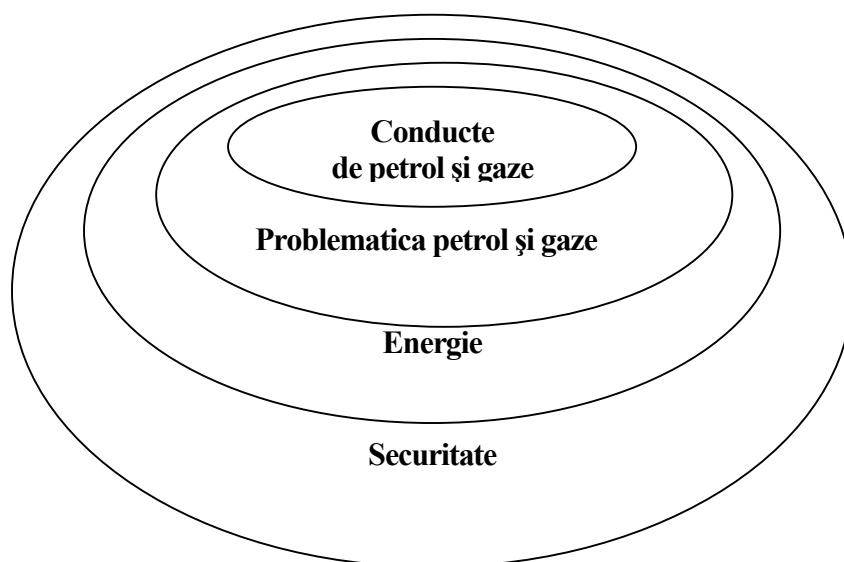
Totodată, se simte nevoia de a se corela mai eficient participarea României la inițiative și forme de cooperare regională, începând cu Pactul de Stabilitate în SEE, Cooperare la Marea Neagră, SECI ș.a., cu formule de cooperare bilaterală a României în diverse domenii, cu SUA, Rusia, țările riverane Mării Negre, din Caucaz, Marea Caspică, Asia Centrală etc.

În lumina celor menționate, considerăm că ar fi necesar în perioada următoare să se aibă în vedere următoarele:

- abordarea la nivel C.S.A.Ț. a problematicii energiei în conexiune cu problematica de securitate; întrucât se impune de urgență realizarea unei strategii în acest sens alături de măsuri de întărire a cooperării între principalele instituții cu roluri și atribuții în domeniu, prin care România să preia inițiativa în regiune;
- elaborarea de urgență a unei „*Carte a securității energetice a României*” și a unor oferte/inițiative de cooperare/coordonare regională poate semnifica realizarea unui document de referință în dezvoltarea economică strategică a României, cât și un atu diplomatic și de securitate important pentru țara noastră;
- o ofertă românească, în acest moment, poate fi cea de găzduire / gestionare, în cooperare cu SUA, Rusia și Uniunea Europeană a unei

piețe a energiei, inclusiv a unei burse a energiei pentru zona Mării Negre, Caucazului și Mării Caspice;

- Abordarea geopolitică a problematicii energiei, în general, și a traseelor conductelor de petrol și gaze, în special, în legătură cu problemele legate de securitatea exploatării, depozitării, transportului și prelucrării energiei;

- poziționarea României, din perspectiva unei strategii energetice în noul mediu de securitate de după întâlnirea la vârf de la Praga, într-o viziune coerentă, consecventă și care să țină seama de principalele interese manifestate în acest domeniu (inclusiv în dosarul privatizării);
- luarea în considerare a implicațiilor unui viitor conflict în Irak asupra problemelor de energie și securitate și a efectelor posibile asupra intereselor României, cât și a recuperării datoriei Irakului față de țara noastră;
- punerea bazelor unui parteneriat strategic public-privat în România în abordarea relației energie-securitate;
- sprijinirea în continuare a acțiunilor întreprinse deja în problematica energiei și infrastructurilor de transport pe relația România – Rusia – zona Caucazului și a Mării Caspice (ex: potențialul de cooperare transport feroviar de produse petroliere pe cale ferată Baku-Batumi ș.a.);
- inaugurarea în perioada imediat următoare a unor puncte de sprijin pentru inițiativele lansate în domeniul energiei în regiune (birouri de reprezentare

a unor companii de stat și private românești în țările din Caucaz și zona Mării Caspice, a unui Centru de afaceri româno-rus la București etc.)

- mobilizarea resurselor intelectuale existente din domeniul civil-militar, public-privat, guvernamental-nonguvernamental pentru a putea promova coerent interesele României în sectorul securității energetice, în general, și în zona Mării Negre, Caucaz și Marea Caspică, în special.

DEZVOLTAREA COMPONENTEI CIVILE A ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE DE SECURITATE. CONSECINȚE ASUPRA ARMATEI ROMÂNIEI

***Alexandra SARCINSCHI,
Centrul de Studii Strategice de Securitate***

1. CADRU GENERAL

Accentuarea noilor riscuri, amenințări și provocări non-tradiționale la adresa securității determină lărgirea sferei de definiție a conceptului de securitate. Sarcina esențială a statului nu mai este doar de a proteja suveranitatea națională, ci și de a construi un sistem național de management al crizelor. Aceasta presupune identificarea autorităților ce pot îndeplini respectiva funcție, dar și modalitățile de răspuns prompt la situații în care sunt subminate valorile de bază ale societății, sunt amenințate viețile, sănătatea și bunurile populației, resursele naturale ale țării. Abordarea problematicii securității prin intermediul factorilor politici, sociali, economici, de mediu, informaționali și umanitari, precum și urmărirea trendurilor integrării europene și euroatlantice par a constitui, în acest scop, o soluție funcțională.

În prezent, amenințarea mondială a conflictelor armate este diminuată. Pe de altă parte, riscurile provenite din crizele interne ale statelor sunt din ce în ce mai puternice. Ca rezultat, crește pericolul degenerării unei crize interne într-un conflict regional, cu implicarea țărilor vecine. În acest context, una dintre cele mai importante componente ale securității naționale este politica de parteneriat și cooperare în toate sferele vieții, cu scopul căutării unei abordări comune în privința soluțiilor la crize interne, regionale și globale. De asemenea, trebuie luate în considerare și următoarele aspecte: dezvoltarea economică a țărilor în tranziție, ca o condiție cheie pentru prevenirea crizelor interne și menținerea potențialului necesar de securitate națională, ce este strâns legat de exercitarea rolului instituțiilor economice și financiare; dimensiunea umanitară a securității, în care problemele sunt internaționale, în special în privința asigurării drepturilor și libertăților omului, a combaterii discriminării și a violenței împotriva minorităților etnice și a refugiaților, a creșterii numărului operațiunilor umanitare sprijinite de diverse instituții internaționale (ONU, NATO, OSCE etc.); problemele de mediu, în special cele transfrontaliere, unde există amenințări serioase la adresa securității; dezvoltarea societății informaționale, ce permite ca tehnologiile moderne să creeze accesul

neautorizat la manipularea și distrugerea sistemelor informaționale și a bazelor de date, cu scopul de a disturba funcționarea sferelor specifice în domeniile public și economic. Situația actuală geostrategică este afectată de noi riscuri și provocări, precum: proliferarea ilegală a armelor de distrugere în masă și a tehnologiilor necesare producerii lor; terorismul nuclear, biologic, chimic și cu rachete; traficul ilegal de droguri și ființe umane; naționalismul agresiv; calamitățile naturale, dezastrele industriale la scară largă etc.

În consecință, într-un mediu dinamic și interconectat, este relevantă modalitatea de folosire a resurselor disponibile, nu numărul acestora. Fiecare stat își construiește structurile de securitate în funcție de condițiile specifice, însă, pentru o funcționare optimă a lor, este nevoie de coordonarea și colaborarea cu instituțiile internaționale de securitate, precum NATO, OSCE, ONU ș.a.m.d. Mai este încă valabilă ideea conform căreia riscurile de natură non-militară (traficul de persoane și crima organizată) sunt, în primul rând, dependente de aplicarea legii, însă se schimbă modalitatea de aplicare a acesteia. Pot fi folosite, în anumite domenii, aptitudinile, experiența și echipamentul militarilor, în strânsă colaborare cu autoritățile politice și societatea civilă.

Relațiile civili-militari au o deosebită însemnătate pentru asigurarea unui mediu de securitate național și internațional stabil și calm. De aceea, este util de analizat rolul instituțiilor de securitate în dezvoltarea acestui tip de relații, în special cel al organizațiilor internaționale de securitate.

2. RELAȚIILE CIVILI-MILITARI ÎN CADRUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE DE SECURITATE – ELEMENT AL DEZVOLTĂRII INSTITUȚIONALE

Anii '90 au arătat explicit că riscurile și amenințările la adresa securității naționale sunt inevitabile în societățile care trec printr-o fază de acumulare de capital și transformări masive ale formelor de proprietate¹. Exemplele pot fi găsite în toate țările care au eliminat regimurile politice dictatoriale și au început procesul de schimbări economice a căror direcție este dezvoltarea unei economii de piață competitive și a unei societăți civile bine structurată. Perioada de după anii '90 este marcată de creșterea rapidă a crimei convenționale și organizate, determinată: de situația economică deficitară, guvernele de tranziție slabe, penetrarea graduală a fostelor elite în economia subterană și încercările lor de a converti puterea politică în putere economică și vice-versa. Aceste procese coexistă cu conflictele regionale și embargourile impuse, ceea ce mută discuția de la

nivel național la nivel regional și global, de la instituțiile și organizațiile de securitate interne la cele internaționale.

3. ORGANIZAȚIA TRATATULUI ATLANTICULUI DE NORD (NATO)²

În ultima decadă, problema cooperării dintre civili și militari a căpătat o mare importanță în cadrul NATO. Acesta este, la un anumit nivel, indicatorul schimbării naturii Alianței, începând cu Războiul Rece, dar strâns legat și de noile experiențe operaționale de la începutul anilor '90. Pentru a înțelege perspectiva actuală a NATO asupra cooperării civili-militari, este importantă înțelegerea istoriei sale recente.

Sprijinul NATO pentru coordonarea, dar și coordonarea însăși a organizațiilor internaționale a fost întotdeauna o funcție prioritară a existenței sale. În timpul Războiului Rece, NATO a acționat, în primul rând, ca o organizație de apărare colectivă, centrată pe Articolul 5 al Tratatului de la Washington. Totodată, NATO nu a fost preocupată de acțiunile non-Art. 5, precum menținerea păcii. Politica sa referitoare la relațiile cu actorii civili a constat din două elemente:

- Planificarea Urgențelor Civile, prin care autoritățile civile și militare planificau și instruiau populația în vederea răspunsului la dezastre naturale sau provocate;
- Cooperarea Civili-Militari (CIMIC), ce se referea atunci la sprijinul pe care agențiile civile l-ar putea oferi operațiunilor militare.

La sfârșitul Războiului Rece, a devenit evident că, deși nu mai exista pericolul unei invazii militare la scară largă, s-au dezvoltat noi riscuri legate de posibila instabilitate a anumitor părți ale Europei. Statele membre NATO au înțeles că evoluțiile militare și non-militare în afara zonei Alianței ar putea afecta puternic securitatea acesteia și a regiunii transatlantice. NATO a trebuit să se centreze pe noi riscuri la adresa stabilității, precum tensiunile etnice și religioase, instabilitatea politică, fragilitatea economică, dezastrele ecologice și proliferarea armelor de distrugere în masă. O privire de ansamblu asupra securității euroatlantice și posibilitatea ca NATO să o realizeze și să o apere au devenit incluse în Noul Concept Strategic al Alianței, varianta inițială din 1991. NATO a început, într-o anumită măsură, să se axeze pe problematica cooperării, managementului crizelor și a prevenirii conflictelor.

În 1994, NATO a folosit forța militară, pentru prima dată în istoria sa, nu pentru realizarea apărării colective, ci în sprijinul forțelor ONU în

Bosnia-Herțegovina. Aceasta, împreună cu desfășurarea ulterioară a IFOR, a semnalat un moment de cumpănă. În următorii cinci ani, politica sa de menținere a păcii a fost revizuită de două ori pentru a deveni practicabilă și pentru a ține cont de învățămintele din Bosnia-Herțegovina și Kosovo.

De aici au rezultat două concluzii.

Prima se referă la importanța dezvoltării unor relații viitoare cu partenerii NATO, dată fiind importanța majoră pe care aceștia au avut-o în operațiunile de răspuns la criză. Eforturile NATO de a instituționaliza aceste acțiuni și activități de cooperare au început în 1991, odată cu inaugurarea Consiliului Cooperării Nord-Atlantice (NACC), predecesorul Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic din 1997. În 1994, Alianța a lansat Parteneriatul pentru Pace (PfP), ca efort în sensul realizării securității și stabilității în Europa. Bineînțeles că, de la debutul său, PfP a devenit un element important al Arhitecturii de Securitate Europene și, într-adevăr, a depășit scopurile originare ale creatorilor săi. Astăzi, partenerii PfP și alte națiuni nemembre sunt contributory majori la SFOR și KFOR, fiind dificilă conceperea unei misiuni NATO de menținere a păcii la scară largă fără participarea statelor partenere.

A doua concluzie este importanța coordonării și cooperării depline cu alte organizații internaționale. În mod tradițional, autoritățile militare au rezistat tentației de a se implica în activități ce nu sunt legate de un conflict militar. Unele națiuni ezită în a se concentra pe menținerea păcii, ca principal rol al forțelor armate naționale. Oricum, desfășurările SFOR și KFOR ale NATO au demonstrat că, dacă securitatea nu este garantată de militari, implementarea civilă devine extrem de dificilă. Experiența balcanică a NATO a arătat că achizițiile, calitățile și cunoștințele militare pot juca un rol important în sprijinirea activităților partidelor politice și organizațiilor civile. Când, în 1995, a fost desfășurat IFOR, nu fuseseră încă stabilite structurile care să faciliteze relațiile cu organizațiile civile, precum cele ale OSCE și ONU. În timp ce națiunile NATO experimentaseră, în timpul operațiunilor de menținere a păcii, legăturile cu alte organizații internaționale și ONG-uri, NATO însuși avea mai puțină experiență în coordonarea și colaborarea cu autoritățile civile. Această situație este vizibilă în Bosnia-Herțegovina, unde activitatea forțelor NATO ar fi avut mai mult succes dacă era realizată în colaborare cu organizațiile internaționale din teatru. Pe măsură ce această interdependență s-a adâncit, au început să prindă contur, mai ales la nivel politic, procedurile pentru instituirea unui nivel de coordonare și cooperare cât mai strânsă cu organizațiile internaționale civile.

În Kosovo, relațiile NATO cu alte organizații internaționale și sprijinul acordat acestora au continuat să evolueze. Datorită capacității militare de a desfășura rapid mari forțe, 60.000 de militari KFOR au fost obligați să presteze în provincie o serie de servicii publice, până când organizațiile internaționale civile le-au preluat. Alături de responsabilitatea principală a militarilor de a menține un mediu stabil și securizat, KFOR și-a asumat și responsabilitatea unor acțiuni ce erau destinate autorităților civile: polițienești, de administrare a aeroporturilor, de control al traficului aerian, de construcție a taberelor pentru refugiați etc. Din fericire, anterior începerii acestor acțiuni, NATO, ONU, OSCE și UE au desemnat responsabilitățile și au planificat contingentele.

Instituția Planificării Urgențelor Civile a evoluat în ultimii ani. Este ilustrativ cazul Cernobîl din 1986, care reamintește că dezastrele, naturale sau produse de om, nu respectă granițele teritoriale. Impactul accidentului a fost simțit aproape în întreaga Europă, atât în est, cât și în vest. Deși multe națiuni occidentale au oferit asistență militară, implicarea NATO a fost exclusă. Departe de constrângerile politice ale vremii, pur și simplu nu au existat mecanismele de coordonare necesare membrilor NATO pentru a ajuta victimele dintr-o țară nemembră. Din acel moment, au fost făcute progrese semnificative în domeniul cooperării, pregătirii și răspunsului la dezastru. Ca rezultat, Planificarea Urgențelor Civile este acum cea mai largă componentă non-militară a activităților Parteneriatului pentru Pace. De asemenea, în 1998 a fost creat Centrul Euroatlantic pentru Coordonarea Răspunsului la Dezastru (EADRCC). În scurta sa existență, acesta a ajutat la coordonarea răspunsurilor internaționale la inundațiile din Ucraina și România, cutremurele din Turcia și Grecia, și a asigurat ajutorul umanitar în Balcani. Mai recent, ca parte a campaniei NATO împotriva terorismului, Consiliul Nord-Atlantic a decis că EADRCC ar putea acționa în sensul asistării unei țări NATO sau partenerie în cazul unui incident chimic, biologic sau radiologic major.

După mai mult de zece ani de dezvoltare a politicilor și a experienței operaționale, relațiile NATO cu organizațiile internaționale civile care acționează în Balcani continuă să se îmbunătățească. În teatru, sunt stabilite legături la toate nivelurile de comandă cu echivalentele lor în diverse organizații naționale și internaționale civile. NATO a desemnat specialiști de legătură CIMIC în probleme cum ar fi: sprijinul reîntoarcerii refugiaților, coordonarea ajutorului umanitar, sprijinul poliției locale prin programe specializate de instruire, sprijinul acordat aducerii în justiție a suspecților de crime de război ș.a.m.d.

Totuși, NATO nu a reușit să rezolve toate problemele în domeniul coordonării și cooperării cu organizațiile civile. O zonă plină de provocări este cea a definirii clare și la timp a mandatelor de numire și a responsabilităților, într-o modalitate care să promoveze coeziunea maximă și dublarea minimă a sarcinilor civililor și militarilor. Pentru o bună funcționare a organizației, este vitală armonizarea planificării civile și militare, precum și cooperarea dintre aceste două sfere. Relațiile dintre organizațiile civile și militare au fost împiedicate în trecut de factori de genul: culturi organizaționale diferite, structuri și procese decizionale unice și sensuri variate atribuite conceptelor de “imparțialitate” și “folosirea prudentă a forței”. În plus, mai ales în Europa de Sud-Est, au existat bariere politice importante. Statutul de membru al unei organizații are multe implicații ce diferă de la o organizație la alta, fiecare având mandate și scopuri proprii ce declanșează sensibilitatea politică ori de câte ori este planificată vreo operațiune militară.

O altă problemă este cea a capacității de răspuns efectiv și rapid la crize în cazul desfășurării de forțe. Organizațiile civile nu dispun de mijloacele necesare în acest scop, spre deosebire de NATO (această problemă a fost recunoscută și de OSCE, care a încercat să o rezolve prin crearea Echipei Rapide de Cooperare și Consultanță Expertizată). Militarii, prin structurile de comandă și forțele staționare bine echipate și antrenate, au un mare avantaj în sfera răspunsului la crize și amenințări. Elemente ale modelului militar pot fi adoptate și de organizațiile civile pentru a îmbunătăți capacitatea lor de reacție rapidă, probabil prin dezvoltarea unei planificări sofisticate a contingentelor și crearea unor mai mari capacități. Totuși, există limite nu numai din cauza conceptelor diferite folosite de organizațiile civile și militare, ci și din cauza gradului scăzut în care guvernele doresc să sprijine asemenea eforturi.

De asemenea, cooperarea cu mass-media ridică destule probleme. Este evident că strategiile de informare a publicului joacă un rol semnificativ în câștigarea sprijinului populației locale și înțelegerea diverselor roluri și responsabilități ale elementelor civile și militare în eforturile de implementare a păcii. Din experiența operațională, a reieșit faptul că este relativ simplu pentru liderii locali să creeze neînțelegeri între pozițiile diverselor organizații internaționale care susțin procesul de pace. În contextul balcanic, NATO a cerut adesea guvernelor să ia decizii politice grele care, în viziune colectivă, promovează stabilitatea, securitatea, prosperitatea economică și dezvoltarea democratică, folosind ca stimulent posibila integrare în structurile europene și euroatlantice de

securitate, dar uitând puterea opiniei publice. Există eșecuri în armonizarea mesajelor și folosirea puterii media pentru a câștiga sprijinul întregii populații.

În rezolvarea tuturor problemelor, în special a celor trei de mai sus, instituțiile Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic (EAPC) și Grupului Director pentru Cooperare în Domeniul Securității în Europa de Sud-Est (SEEGROUP) pot juca un rol hotărâtor. EAPC și, la nivel regional, SEEGROUP sunt forurile ideale pentru asistarea dezvoltării unui cadru necesar interacțiunilor dintre civili și militari. Un asemenea cadru ar putea oferi contextul necesar construirii unei rețele de relații mutuale între NATO și alte organizații internaționale civile, ce constă nu din structuri birocratice, ci din legături flexibile ce pot fi activate sau dezvoltate ori de câte ori este nevoie. Îmbunătățirea modalității de cooperare formală sau informală, de găsim a înțelegerii comune în privința potențialelor riscuri la adresa securității va fi în beneficiul tuturor, fie că este vorba despre structuri militare, fie că este vorba despre structuri civile.

4. ORGANIZAȚIA PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA (OSCE)³

Asemeni altor structuri de securitate regională, OSCE a cunoscut transformări substanțiale⁴, ca urmare a faptului că a devenit tot mai evident că nici o instituție europeană nu-și poate asuma de una singură gestionarea întregului complex de probleme cu care se confruntă continentul.

În ceea ce privește relațiile civili-militari, încă de la existența CSCE, s-a simțit nevoia elaborării unui document care să conțină principiile și angajamentele de bază pentru folosirea forței militare și a controlului democratic asupra forțelor armate. Documentul a fost văzut ca o completare a altor acorduri din sfera politico-militară și ca o facilitare a dezmembrării pașnice și controlate a uriașului arsenal și a mașinării militare a statelor foste membre ale Tratatului de la Varșovia. La Budapesta, odată cu schimbarea denumirii în OSCE, a fost adoptat *Codul de Conduită privind aspectele militare ale securității (CCPMAS)*. Această idee s-a născut din recunoașterea faptului că stabilirea unui control civil funcțional (nu de genul celui al Partidului Comunist) asupra forțelor armate din Europa Centrală și de Est ar putea constitui un proces lung, dificil și riscant. Războaiele sângeroase din Iugoslavia și URSS de la începutul anilor '90 au fost cele mai mari atrocități comise de forțele paramilitare.

CCPMAS este acum principalul document OSCE referitor la interacțiunea civili-militari și la controlul asupra sectorului securității. El reflectă preocupările trecute și actuale ale țărilor participante și reglementează politicile militare și de apărare ale statelor OSCE, atât pe timp de pace, cât și pe timp de conflict armat, le obligă să coopereze în domeniul securității și să angreneze forțele armate către scopuri defensive. De asemenea, el cere statelor să stabilească și să mențină un control democratic asupra armatei și să restrângă folosirea ei, în conformitate cu acordurile internaționale.

CCPMAS umple golul din zona internațională dintre prevederile reglementării problemelor de politică militară și securitate pe timp de pace și conflictele armate, ca și dintre problemele de securitate externă și cele de securitate internă, transformându-le în subiect al controlului democratic. Accentuarea controlului civil democratic asupra forțelor armate ale țărilor OSCE și dezaprobarea existenței forțelor paramilitare semiautonome trebuie să furnizeze o barieră semnificativă împotriva experiențelor militare, fără legitimitate democratică, ce ar putea amenința pacea și stabilitatea în zona Organizației.

Implementarea Codului a fost puternic ancorată în contextul prevenirii conflictelor, al reconstrucției post-conflict și al eforturilor de reconstrucție instituțională ale OSCE.

Există o profundă reciprocitate între construirea instituțiilor democratice, promovarea controlului civil democratic și transparența în planificarea apărării. Controlul democratic deplin asupra sectorului securității este dependent de funcționarea instituțiilor și proceselor democratice, dar este și necesar pentru stabilirea și menținerea lor. Din acest motiv, OSCE încearcă în prezent o abordare integrată, conform căreia toate programele și proiectele sale ce promovează controlul civil democratic asupra forțelor armate ar trebui incluse în programe largi de reconstrucție instituțională ale Organizației. Acestea includ nu numai reforma legislativă și parlamentară, ci și capacitatea locală de a construi prin universități, institute de cercetare, ONG-uri și partide politice.

Noua abordare se regăsește în cele mai noi misiuni OSCE în Europa de Sud-Est.

În cazul misiunii în Republica Federală Iugoslavă, începută în ianuarie 2001, OSCE este însărcinată cu sprijinirea implementării legislației și monitorizarea funcționării și dezvoltării instituțiilor, proceselor și a mecanismelor democratice. În Bosnia-Herțegovina, misiunea OSCE este direct mandatată să asigure asistență în ceea ce

privește reconstruirea încrederii și securității și controlul subregional al armamentelor. De asemenea, OSCE a fost extrem de activă în sprijinul dezvoltării unei forțe polițienești comunitare multi-etnice în Europa de Sud-Est (Kosovo, Serbia de Sud și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei), lucrând alături de guverne în stabilirea mecanismelor interne și externe de control asupra forțelor polițienești. Procesul de instruire a forțelor este organizat într-o manieră compatibilă cu principiile poliției democratice, ancorată într-o filosofie educațională bazată pe standardele drepturilor umane și pe o abordare centrată pe comunitate.

În consecință, reforma sectorului securității și controlul civil democratic asupra armatei, forțelor polițienești și de securitate rămân prioritatea OSCE. Pe termen lung este esențială crearea unei capacități instituționale în cadrul tuturor statelor pentru a dirija întregul proces pe baze naționale. Trebuie elaborată o abordare în care centrele naționale, personalul intern să poată instrui și educa propriile forțe armate, poliția, oficialii guvernamentali și parlamentarii, numai astfel fiind posibilă efectuarea reformei pe termen lung, ce este înrădăcinată în contextul național.

5. ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE (ONU)⁵

Înființată la 26 iunie 1945 și devenită efectivă la 24 octombrie 1945, Organizația Națiunilor Unite și-a stabilit ca principal scop menținerea păcii și securității internaționale și promovarea cooperării economice, sociale, culturale și umanitare.

În ceea ce privește pacea și securitatea internațională, de la crearea sa, ONU a fost adesea chemată să prevină disputele ce s-ar fi putut transforma în conflicte armate, să convingă părțile opozante să folosească masa de discuții și nu forța armată sau să ajute la restabilirea păcii în cazul declanșării vreunui conflict. În cursul anilor '90, au apărut schimbări majore în pattern-urile conflictului, peste 90% dintre conflicte desfășurându-se în interiorul statelor și nu între acestea. ONU a reconstruit o nouă gamă de instrumente, accentuând prevenirea conflictelor, adaptând continuu operațiunile de menținere a păcii, implicând organizațiile internaționale și întărind construirea păcii post-conflictuale. Confruntat cu conflicte caracterizate de violență etnică (în Somalia, Ruanda și fosta Iugoslavie), Consiliul de Securitate al ONU a renunțat la desfășurarea operațiunilor între anii 1995 și 1997, însă crizele profunde din Congo, Africa Centrală, Timorul de Est, Kosovo, Sierra Leone și Etiopia-Eritreea

au determinat, în ultimii patru ani, reluarea misiunilor de menținere a păcii. Experiența anilor trecuți a făcut ca ONU să se concentreze mai mult ca niciodată pe construirea păcii și pe sprijinirea structurilor ce o vor consolida. Tot această experiență a arătat că menținerea păcii, în sensul evitării conflictului militar, nu este suficientă pentru stabilirea unei păci sigure; o asemenea securitate poate fi realizată numai prin ajutorul acordat țărilor pentru a favoriza dezvoltarea economică, justiția socială, protecția drepturilor omului, buna guvernare și desfășurare a procesului democratic.

O altă coordonată importantă a activității ONU este susținerea dezvoltării economice și sociale a statelor lumii. Deși aproape toți indivizii umani asociază această organizație cu problemele păcii și securității, ONU se ghidează după următorul principiu: pacea și securitatea internațională durabile sunt posibile numai dacă este asigurată bunăstarea economică și socială a oamenilor din toată lumea. Dezbateră internațională asupra problemelor economice și sociale reflectă interesul comun al țărilor bogate și sărace în rezolvarea multor probleme ce transcend granițele teritoriale. Probleme precum mediul, refugiații, crima organizată, traficul de droguri și SIDA sunt privite ca probleme globale ce necesită o acțiune coordonată (impactul sărăciei și al șomajului dintr-o regiune poate fi resimțit și în altele). Multe dintre aceste transformări economice și sociale globale din ultimele cinci decade au fost semnificativ influențate de activitatea ONU, ce și-a asumat rolul de centru mondial pentru construirea încrederii și a stabilit prioritățile și scopurile cooperării internaționale pentru a asista țările în tranziție și a construi un mediu economic global de susținere.

În același timp, fiecare agenție ONU este implicată într-o anumită măsură în protecția drepturilor omului. Una dintre marile realizări ale Organizației este crearea unui corp cuprinzător de legi ce reflectă drepturile și libertățile omului și are la bază Carta ONU și Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală în 1948. De atunci, ONU a extins gradual documentul, pentru a cuprinde standardele specifice femeilor, copiilor, persoanelor cu handicap, minorităților, muncitorilor emigranți și altor grupuri vulnerabile, acum protejate de practicile discriminatorii. Acțiunile ONU în sprijinul drepturilor omului se înscriu în zona campaniilor educaționale și a programelor naționale de instruire și consultanță tehnică.

În ultimul deceniu, războaiele civile au devenit o cauză centrală a situațiilor de criză și, de când a coordonat pentru prima dată operațiunile de asistență umanitară în Europa după cel de-al doilea Război Mondial, ONU a fost însărcinată de comunitatea internațională să răspundă la

dezastrele naturale sau produse de om, ce depășesc capacitatea autorităților naționale. Înaltul Comisar ONU pentru Refugiați oferă protecție internațională și asistență pentru peste 22 de milioane de refugiați, în timp ce Programul Mondial pentru Hrană furnizează o treime din asistența de urgență. De asemenea, ONU încearcă și reducerea vulnerabilității țărilor la dezastre prin Programul pentru Dezvoltare, ce acționează pe două fronturi: pe de o parte, asistența imediată acordată victimelor, iar pe de altă parte strategiile de prevenire a apariției urgențelor. Strategiile de prevenire a conflictelor și dezastrelor se adresează cauzelor de bază ale războiului într-o manieră comprehensivă. Ele favorizează securitatea, creșterea economică, guvernarea democratică și respectul pentru drepturile omului – ceea ce rămâne cea mai bună protecție împotriva dezastrelor naturale sau provocate de om (caz întâlnit din ce în ce mai des).

În ceea ce privește misiunile umanitare, ONU a intervenit în conflictele din Kosovo și Bosnia-Herțegovina.

În Kosovo, misiunea ONU a depășit în complexitate oricare alta, reușind să aducă sub conducerea sa, ca parteneri deplin, un mare număr de organizații internaționale. Mandatul UNMIK a început pe 10 iunie 1999, când Rezoluția 1244 a Consiliului de Securitate a autorizat ca în provincia Kosovo devastată de război să fie stabilită o administrație civilă interimară condusă de Națiunile Unite. Această Rezoluție a însărcinat UNMIK cu următoarele misiuni: să îndeplinească funcții civile administrative de bază, să promoveze autonomia substanțială și autoguvernarea provinciei, să faciliteze procesul politic ce va stabili statutul viitor al Kosovo, să coordoneze agențiile internaționale în activitatea umanitară, să sprijine reconstrucția elementelor-cheie ale infrastructurii, să mențină legea civilă și ordinea, să promoveze drepturile omului și să asigure întoarcerea sigură a refugiaților la căminele lor din Kosovo.

În Bosnia-Herțegovina, UNMIBH a exercitat o serie de funcții legate de implementarea legii. Misiunea a coordonat și alte activități ONU: asistență umanitară, ajutor pentru refugiați, deminare, promovarea drepturilor omului, supravegherea alegerilor, reabilitarea infrastructurii și reconstrucția economică. UNMIBH a creat o unitate de Probleme Civile ce furniza consultanță și asistență celorlalte unități (Biroul pentru Drepturile Omului, Programul de Evaluare a Sistemului Judiciar, Biroul de Afaceri Publice, Administrația, Fondurile de Încredere) în privința dezvoltării politicilor, a analizelor strategice și a implementării programelor. Ofițerii din această unitate mențineau legătura cu autoritățile civile locale și cu

organizațiile internaționale, încercau să construiască încrederea între toți cetățenii și să se asigure că viziunea strategică, politicile și principiile prioritare ale UNMIBH sunt aplicate efectiv.

Se observă că principalele instituții și organizații internaționale de securitate prezentate au încercat de-a lungul timpului să dezvolte una sau alta dintre componentele lor, în special pe cele centrate pe relația civili-militari. În această sferă, după Războiul Rece, viziunea asupra relațiilor dintre civili și militari s-a mutat de la planificarea sprijinului civil pentru operațiunile militare la organizarea comună a acțiunilor în operațiunile de reconstrucție și menținere a păcii. Trăim într-un secol în care militarii nu mai reprezintă instrumentele folosite atunci când toate opțiunile politice au fost epuizate. Experiența operațională recentă a organizațiilor internaționale de securitate a arătat că și cooperarea dintre cele două sfere joacă un rol cheie în ceea ce NATO a numit “operațiuni de răspuns la crize”: de la ajutorul dat menținerii serviciilor publice și reconstrucției infrastructurii la sprijinul acordat reîntoarcerii refugiaților și menținerea unui mediu sigur și stabil în care pot fi făcute eforturi de pace. Este evident faptul că importanța relației civili-militari va crește în viitor, iar realizarea ei este o responsabilitate comună. Dacă va fi realizată, depinde de dorința indivizilor, a națiunilor și a organizațiilor naționale și internaționale de a lucra împreună. În acest sens, la nivel național, ea poate fi asigurată cel puțin prin controlul civil democratic asupra forțelor armate.

6. CAZUL ARMATEI ROMÂNIEI

Așa cum a reieșit din succinta analiză a dezvoltării instituțiilor și organizațiilor de securitate, relațiile dintre civili și militari au căpătat o mare importanță în noul mediu național și internațional de securitate. Aceste relații reprezintă mai degrabă un proces decât o realizare statică, iar orice criteriu construit pentru evaluarea lor este supus riscului unei interpretări subiective. În acest sens, principalul element, controlul civil democratic, este dificil de definit, însă pot fi sintetizate câteva puncte ce diagnostichează relațiile dintre sfera militară și cea politică a societății. De aici decurg unele întrebări la care România trebuie să răspundă:

- *supravegherea legislativă a organizării apărării.* Legile și instituțiile necesare realizării controlului civil democratic asupra forțelor armate se înscriu în cadrul constituțional și legal al țării?

- *mecanismul practic de monitorizare/supraveghere*. Controlul civil democratic este mai degrabă o problemă de norme și comportament, decât de legi și proceduri. Care sunt normele create în acest sens și cât de eficiente sunt? Cât de eficient este controlul guvernamental efectuat prin intermediul Ministerului Apărării Naționale asupra Statului Major General și asupra comandamentelor?

- *capabilitatea apărării*. Ministerul Apărării Naționale poate exercita următoarele șase funcții cheie: planificarea strategică, bugetul pe termen lung, managementul personalului, controlul achizițiilor și proprietăților, relaționarea legislativă și relațiile publice, planificarea apărării?

- *practicile bugetare și de achiziții*. Există un mecanism eficient de audit? Există transparență în procesul de stabilire a bugetului apărării? Deficiențele acestui proces semnalează deficiențe în exercitarea controlului civil democratic asupra armatei.

- *expertiză civilă și profesionalism*. Există un transfer de expertiză civilă asupra problemelor militare și de securitate?

- *atitudinea corpului ofițeresc*. Ce tip de militar emerge din noile norme și din realitatea socio-economică a țării? Cum înțeleg ofițerii conceptul de profesionalism militar? Există o politică de personal care să promoveze noua generație de ofițeri?

Integrarea României în structurile europene și euroatlantice presupune îndeplinirea a două mari clase de criterii (politico-strategice și militare), ce includ elementele prezentate anterior. În acest context, România pare a se fi adaptat cu promptitudine la noul mediu de securitate internațional și la cerințele sale, însă *marea provocare rămâne consolidarea controlului civil democratic asupra Forțelor Armate*. Este imperios necesar nu numai ca modificările să fie făcute din vreme, așa cum s-a și întâmplat, ci și ca implementarea și practica schimbării să fie consistente, așa cum pare a fi. De asemenea, este important ca aceste schimbări să fie realizate în conformitate cu contextul cultural, dar și legislativ al României. În democrațiile occidentale, „*controlul civil obiectiv are în vedere maximizarea profesionalismului militar și, în același timp, înțelegerea controlului civil ca un concept analitic, independent de perspectivele grupului.[...]Esența acestui tip de control constă în recunoașterea unui profesionalism militar autonom, spre deosebire de controlul civil subiectiv ce neagă existența unei sfere militare independente*”⁶.

Tendința globală de dezvoltare a controlului civil democratic și a componentei civile a instituțiilor de securitate se reflectă și în procesul de

dezvoltare instituțională în care se află atât Ministerul Apărării Naționale, cât și Armata României, în ansamblul său.

Un Minister al Apărării Naționale reprezintă indicatorul de bază al stării relațiilor dintre civili și militari din țara respectivă⁷. În România, Ministrul Apărării Naționale, ca membru al Guvernului, aplică politica acestuia în domeniul subsistemului militar reprezentat de armată; promovează interesele specifice armatei în Guvern, în raport cu celelalte instituții ale statului, cu mediul politic și cu societatea civilă. Prin intermediul Șefului Statului Major General, al Secretarilor de Stat și al Inspectorului Șef, el își exercită autoritatea asupra ansamblului armatei. În același timp, Ministrul Apărării coordonează și activitatea Secției Militare din cadrul Curții Supreme de Justiție, a Secției Parchetelor Militare și a Direcției Instanțelor Militare din cadrul Ministerului de Justiție. Consiliul Militar Superior al Armatei are rol de organ consultativ al Ministrului Apărării Naționale. Ministerul Apărării Naționale și ministrul său civil reprezintă, însă, doar o parte a modalității în care societatea românească își construiește și controlează Forțele Armate. Cu toate că în acest proces complex intervin și alte instituții politice specifice (Parlamentul, Președintele statului, Guvernul, Primul-ministru, instanțele judecătorești, Consiliul Suprem de Apărare a Țării), precum și societatea civilă, MApN deține unul dintre rolurile principale.

Vulnerabilitatea persistentă a reformelor curente este reflectată în abordarea referitoare la construirea încrederii prin împărtășirea responsabilității și consecințele acesteia asupra actualului control civil democratic. Deși Ministerul Apărării Naționale înțelege și ține cont de aceste vulnerabilități, o parte semnificativă a controlului civil democratic este realizată prin practica curentă și neinstituționalizată a ministerului, iar nu printr-o îndelungată tradiție sau o legislație explicită. Situația poate fi explicată prin faptul că România este la început de drum în multe domenii, dar totuși nu există un ghid explicit pentru managementul controlului civil asupra apărării în sistemul democratic și nici un cod de comportament adaptat noilor realități, care să reglementeze relațiile civili-militari.

Dezvoltarea instituțională a MApN are ca scop final optimizarea funcționării tuturor structurilor implicate. În cazul României, procesul vizează, în primul rând, elementele de bază ale existenței unui astfel de minister: structurarea relațiilor de putere dintre civilii aleși democratic și Forțele Armate; selecționarea, definirea și distribuirea clară a responsabilităților civililor și militarilor; maximizarea eficacității Forțelor Armate și, nu în ultimul rând, folosirea eficientă a resurselor financiare,

umane și materiale de care dispune Armata României. În ansamblu, pot fi sintetizate cel puțin trei condiții pentru ca MAPN să existe și să funcționeze ca o instituție dinamică, ce este capabilă să atingă scopurile pentru care a fost creată și să coopereze cu instituțiile și organizațiile de securitate internaționale. Este vorba despre necesitatea existenței, folosirii optime și dezvoltării a trei tipuri de resurse - politice, umane și financiare – fundamentale în toate noile democrații, nu numai în România.

La nivelul Armatei României, principalul element al dezvoltării instituționale referitoare la relațiile dintre civili și militari este reprezentat de CIMIC⁸. Dezvoltarea acestui concept constituie o importantă realizare a reformei militare. În democrația contemporană, conceptul de *control civil democratic asupra Forțelor Armate* nu mai este suficient; noile cerințe ale mediului intern și extern de securitate au determinat ca, în sfera de preocupări NATO, să apară domenii distincte ale activității militare. În acest sens, necesitatea ca Forțele Armate să ofere sprijin autorităților centrale și locale, dar și populației civile din zonele de conflict armat sau din zonele unde s-au produs calamități naturale sau dezastre, a condus la instituționalizarea a noi concepte dintre care cel mai important este acela de *cooperare civili – militari*. Această sintagmă definește acțiunile întreprinse în scopul colaborării și cooperării dintre componenta militară și cea civilă a sistemului social, cu o arie mai largă de cuprindere, atingând și sfera politicului.

Pentru a delimita partea operațională (segmentul acțional) de partea politico-militară și pentru adaptarea conceptuală a terminologiei la cerințele NATO, la nivelurile strategic (Statul Major General), operativ și tactic este folosită sintagma *cooperare operațională civili-militari (CIMIC)*, ce reprezintă *ansamblul activităților de coordonare și cooperare în sprijinul misiunii, dintre comandanții militari, pe de o parte, și autoritățile centrale și locale, populația civilă, ONG-uri, organizații internaționale etc., pe de altă parte*. Necesitatea folosirii forțelor militare în operații de sprijin al păcii sub mandat ONU sau al altor organisme internaționale a impus lărgirea spectrului CIMIC în acțiunea de sprijinire a trupelor din compunerea Forței Multinaționale, prin crearea celor mai bune relații și condiții în țara unde se acționează. Astfel, conceptul CIMIC presupune două tipuri de activități:

1. în sprijinul conducerii acțiunilor militare cu ajutorul instituțiilor civile și al populației locale pe timpul pregătirii și desfășurării acestor acțiuni, prin stabilirea concepției de acțiune și a cadrului coordonării acestora;

2. în sprijinul administrației centrale și locale, prin restabilirea ordinii constituționale după încetarea ostilităților și normalizarea situației din zonele de conflict sau pentru înlăturarea efectelor dezastrelor naturale sau artificiale.

Se observă că Ministerul Român al Apărării Naționale și Armata României, în procesul de reformare, țin cont de tendințele manifestate de instituțiile similare internaționale. În momentul de față pot fi sintetizate unele provocări și propuneri, evidente și la nivel global, ce pot grăbi consolidarea reformei militare:

- provocări majore: construirea încrederii și transparenței la nivel politic; sprijinul concret acordat apărării și păcii; evaluarea realistă a noilor riscuri și amenințări comune; lupta împotriva amenințărilor non-militare (în special lupta împotriva crimei transfrontaliere și managementul crizelor); planificarea urgențelor civile; evitarea dublării civile și militare a eforturilor și a resurselor; nevoia de coordonare comună a diverselor inițiative; diferențele majore dintre profilele țărilor membre ale principalelor instituții și organizații internaționale de securitate și profilele celor aspirante la statutul de membru; obținerea resurselor necesare dezvoltării relațiilor reciproce de cooperare și coordonare dintre civili și militari; îmbunătățirea metodologiei de implementare a măsurilor necesare dezvoltării relațiilor reciproce de cooperare și coordonare dintre civili și militari.

- propuneri: identificarea clară a scopurilor ce pot fi atinse; îmbunătățirea coordonării și comunicării prin dezvoltarea unui punct național de contact pentru fiecare inițiativă și/sau grup de lucru între structuri; folosirea, adaptarea, împărtășirea experienței pozitive cu instituțiile de inițiativă regională; creșterea sprijinului public și promovarea inițiativelor în domeniul securității; adaptarea experienței regionale la noile imperative ale securității, prin o mai bună coordonare între structuri și îmbunătățirea expertizei folosite în diverse proiecte.

Validarea instituțiilor și organizațiilor internaționale de securitate este, de asemenea, necesară pentru realizarea unui control civil democratic modern, cu trend-uri pozitive. Statele naționale trebuie să înțeleagă faptul că experiența deosebit de vastă acumulată la nivel internațional are extrem de multă importanță pentru evoluția lor. Relația dintre instituțiile și organizațiile internaționale de securitate și cele naționale nu trebuie privită ca unilaterală, de genul profesor-elev, nici nu trebuie respinsă cu vehemență, așa cum o fac adeptii naționalismului extremist, ci este necesar să se bazeze pe cooperare și coordonare reciprocă.

NOTE

¹ Buzan, Barry, *Popoarele, statele și teama*, Ed. Cartier, Chișinău, 2000

² www.nato.int

³ www.osce.org

⁴ Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa a apărut în anii '70, inițial sub numele de Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE), ce a funcționat ca un proces de conferințe și reuniuni periodice. Evoluțiile pe planul securității europene apărute în anii '90 au impus schimbări fundamentale atât în ceea ce privește structura și caracterul instituțional al procesului început odată cu semnarea Actului Final de la Helsinki (1975), cât și în rolul acestuia. Conferința la nivel înalt de la Budapesta (1994) a hotărât adoptarea denumirii de Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE). În prezent, OSCE cuprinde 55 de state din zona ce se întinde de la Vancouver până la Vladivostok, incluzând toate statele europene, SUA, Canada și toate republicile din fosta URSS.

⁵ www.un.org

⁶ Colectiv, *România-NATO. 1990-2002*, Centrul de Studii Strategice de Securitate, Ed. A.I.S.M., București, 2002, pag. 39

⁷ Bruneau, Thomas C., *Ministries of Defense and Democratic Civil-Military Relations*, Occasional Paper, august 2001, PDGS

⁸ www.mapn.ro

- Betz, David J., *The Persistent Problem of Civil-Military Relations in East and Central Europe: A Briefing Note on Democratic Control of Armed Forces*, Geneva Center for Democratic Control of Armed Forces (DCAF), Working Paper Series – nr. 40/iulie 2002
- Bolin, Ana, *Democratic Control of Armed Forces: Lessons Learned and Upcoming Research Issues*, Geneva Center for Democratic Control of Armed Forces (DCAF), Working Paper Series – nr. 48/iulie 2002
- Cottey, Andrew; Edmunds, Timothy; Foster, Anthony, *Democratic Control Over the Armed Forces in Central and Eastern Europe: A Framework for Understanding Civil-Military Relations*, în “ERSC One World or Several Working Paper”, septembrie 1999
- Diaconescu, Gheorghe, *Controlul democratic al Armatei*, Ed. Enciclopedică, București, 1996
- Donnelly, Chris, *Developing a National Strategy for the Transformation of the Defence Establishment in Post-Communist States*, în “Central European Issue”, vol. 3, nr. 2/1997, pp. 63-81
- Mureșan, Liviu, *New Challenges, New Opportunities. The Security Sector Reform in Romania*, Geneva Center for Democratic Control of Armed Forces (DCAF), Working Paper Series – nr. 97/octombrie 2002
- Watts, Larry, *Democratic Civil Control of the Military in Romania. An Assessment as of October 2001*, în “Civil-Military Relations in Post Cold War Europe”, coord.: Graeme Herd, Centrul pentru Studiul Conflictelor, 2001, pp. 14-43
- *Constituția României*, București, 1991
- *Strategia de securitate națională a României*, București, 2001

DIMENSIUNEA PSIHOSOCIALĂ A INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN NATO

***Dr. Petre DUȚU,
Centrul de Studii Strategice de Securitate***

1. CONSIDERAȚII GENERALE

Integrarea într-un mediu social nou, prin definiție, este un proces de o mare complexitate, multidimensional, strict etapizat în timp, care presupune aderarea la scopuri comune prin asimilare de roluri sociale și modele de comportament. Printre dimensiunile sale definitorii se înscrie, în mod firesc, și cea psihosocială. Aceasta din cel puțin următoarele motive: 1) prin natura sa, orice proces de integrare are o latură psihosocială, deoarece are loc la intersecția dintre social și psihologic. Concret se va integra în structurile NATO nu o Românie abstractă, ci una concretă, formată din indivizi și grupuri umane, care au interesele, motivația, aspirațiile, idealurile, concepțiile, mentalitățile, atitudinile și comportamentele lor (psihologicul), pe care vor trebui să le adapteze noilor reguli, cerințe, norme și valori ale mediului integrator (Alianța Nord-Atlantică reprezintă socialul); 2) integrarea înseamnă aderarea la scopuri comune, prin asimilarea de roluri sociale și modele comportamentale noi, de către cel care se integrează; 3) integrarea se concretizează în dobândirea unui statut clar definit în structura socială și în realizarea rolului corespunzător, în așa fel încât cel integrat să contribuie la buna funcționare a sistemului social integrator; 4) România aderă la NATO ca entitate, definită de un ansamblu de caracteristici (concepții, mentalități, opinii, atitudini, comportamente, motivații, aspirații, idealuri etc.). Prin urmare, ea trebuie să-și adapteze treptat aceste caracteristici la noul statut și rol dobândite prin obținerea calității de membru al Alianței Nord-Atlantice; 5) NATO apare ca un mediu social nou, ca o structură socială definită de o serie de trăsături specifice, de valori, norme, criterii, modele culturale și comportamentale, care vor exercita o puternică influență asupra celui care vrea să se integreze; 6) Alianța nord-atlantică constituie, totodată, pentru cel care urmează să se integreze un grup de referință, adică un grup din care acesta nu face efectiv parte, dar care indirect exercită o acțiune socializatoare asupra sa; 7) maniera concretă în care decurge procesul obținerii de către un stat a calității de membru al Alianței este

practic una de natură psihosocială. Aceasta din cel puțin două motive: mai întâi, statul respectiv este invitat să adere, ceea ce înseamnă, de fapt, o perioadă de adaptare la noul mediu social și, apoi, când cererea a fost acceptată, prin votul parlamentelor membrilor Alianței începe integrarea propriu-zisă.

Abordarea din perspectiva psihosocială a integrării României în NATO este necesară, deoarece așa se oferă o imagine veridică, completă și exactă a acestui proces complex. Integrarea țării noastre în structurile Alianței Nord-atlantice va implica o serie de costuri, printre care și cele de natură psihosocială. Astfel, mentalitățile, concepțiile, motivațiile, aspirațiile, așteptările etc. populației se vor confrunta, într-un fel, cu cerințele, cu normele, valorile și modelul comportamental promovate ale NATO ceea ce, în mod obligatoriu, va solicita o adaptare a celor dintâi la exigențele Alianței. Această adaptare implică eforturi diverse din partea societății românești în întregul său, dar și al celor care vor lucra efectiv în structurile NATO.

În plus, cercetarea dimensiunii psihosociale a integrării țării noastre în Alianța Nord-Atlantică poate sugera unele direcții de acțiune eficiente pentru factorii responsabili, în ceea ce privește opțiunea fermă a României pentru dezvoltarea democratică și implicarea activă și eficientă în viața internațională.

2. VARIABLE ALE DIMENSIUNII PSIHOSOCIALE A INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN NATO

Este evident că se poate vorbi de o multitudine de variabile asociate dimensiunii psihosociale a integrării țării noastre în Alianța Nord-Atlantică, dar prezenta comunicare se va opri doar asupra celor socotite mai importante pentru înțelegerea acestui proces amplu și complex. Printre acestea se numără următoarele: concepțiile și mentalitățile; opiniile, atitudinile și comportamentele; motivația; conformitatea, coeziunea și influența socială; comunicarea; statutul și rolul social. Toate aceste variabile se manifestă la nivelul întregii societăți, al grupurilor socio-profesionale și al indivizilor umani. De aceea, cercetarea lor se cuvine făcută pe aceste paliere, pentru înțelegerea corectă a procesului integrării, a etapelor ce se impun a fi parcurse, dar și a costurilor sale psihosociale.

La nivelul societății, **concepțiile și mentalitățile** sunt realități temeinic înrădăcinate în conștiința socială, în obiceiuri și deprinderi, în opinii, atitudini și comportamente de grup (colective), în modelul cultural acceptat social. De aceea, modificarea lor, în scopul punerii în concordanță cu normele, valorile, opiniile, atitudinile, modelul comportamental etc. existente în cadrul Alianței

Nord- Atlantice este un proces de durată, de o mare complexitate și laborios. Aceasta pentru că atât mentalitățile, ca ansamblu de opinii, prejudecăți și credințe care influențează gândirea indivizilor, a grupurilor umane și a popoarelor, cât și concepțiile, ca punct de vedere al unei persoane, al unui grup cu privire la evenimente sociale, activități umane, domenii de cunoaștere, adevăruri generale etc.¹, pentru a fi modificate, necesită un timp îndelungat, multă răbdare, pricepere și folosirea unor metode și tehnici adecvate; atacul direct al acestora, chiar cu cele mai bune intenții este sortit eșecului, întrucât sunt puse în discuție elemente ce țin de psihologia fiecărui popor, conturată de drumul său, mai lung sau mai scurt, de-a lungul existenței sale; ambele - mentalitățile și concepțiile - se transmit prin educația făcută în familie, școală, grupuri diverse (cărora individul le aparține de-a lungul vieții), prieteni etc. și, ca atare, sunt acceptate, recunoscute și validate social, ceea ce presupune rezistență mare la o schimbare sau la o transformare bruscă. Cu alte cuvinte, modificarea lor necesită atât cunoașterea condițiilor în care ele s-au format, cât și a personalității purtătorilor lor; mentalitățile și concepțiile, într-un fel, sunt trăsături definitorii ale psihologiei poporului respectiv. De aceea, ele vor fi apărute și promovate cu multă perseverență și tărie în orice împrejurare. La nivelul grupului și individului uman acestea definesc personalitatea celor în cauză, îndeosebi pe latura atitudinal-volitivă, modul lor de a fi, gândi și acționa. Deși mentalitățile și concepțiile individuale și de grup au stabilitate în timp și jalonează adesea riguros comportamentul personal și colectiv, într-o mare măsură, ele pot fi mai ușor modificate sau schimbate decât cele de la nivelul societății, datorită următoarelor motive: interesele de grup și individuale, care, pentru a fi împlinite, permit schimbări sau renunțări în ceea ce privește concepțiile și mentalitățile; grupul uman, prin proprietățile sale - relații interpersonale, coeziune, consens, conformitate, tradiții etc. - exercită o presiune puternică și continuă asupra membrilor săi, determinându-i să accepte schimbări în mentalitatea și concepțiile lor; indivizii și grupurile umane, datorită diferențelor semnificative dintre ele, pot fi mai ușor făcute, prin metode flexibile și adecvate rolului și statutului lor în societate, personalității lor, gradului lor de instruire (școlarizare), motivației și afectivității lor, în anumite condiții, să renunțe la unele coordonate ale concepției și mentalităților proprii, atunci când avantajele obținute și argumentele aduse sunt consistente în conținut și percepute ca fiind semnificative social.

Alte variabile cu rol important în determinarea dimensiunii psihosociale sunt **opiniile** (individuale, de grup și publică), **atitudinile** individuale și sociale, **comportamentul** individual, de grup și social. Opinia, ca modalitate personală de a aprecia un fapt, un eveniment, o idee, o informație, un comportament, se

exprimă, de regulă, atunci când obiectul său îndeplinește următoarele condiții: subiectul deține sau primește informații despre acesta; are caracter concret; este actual; prezintă interes; este susceptibil de cel puțin două judecăți diferite sau opuse, deci este discutabil. Dacă se face o paralelă între ceea ce reprezintă opinia individuală și problematica integrării țării noastre în NATO se constată că aceasta din urmă îndeplinește cu prisosință criteriile de a constitui un veritabil obiect al exprimării unor păreri personale. În primul rând, toți cei interesați de integrarea României în Alianța Nord-Atlantică au suficiente informații despre acest subiect, îndeosebi din mass-media. În al doilea rând, integrarea este un subiect concret, referindu-se la țara noastră și la structurile euro-atlantice. În al treilea rând, integrarea țării noastre în NATO este de mare actualitate, constituie - un eveniment îndelung așteptat de majoritatea românilor. În al patrulea rând, integrarea în Alianța Nord- Atlantică prezintă un profund interes pentru cvasitotalitatea cetățenilor țării noastre. În fine, acest proces este susceptibil de cel puțin două judecăți opuse. Astfel, pot fi unii indivizi care să afirme că integrarea țării în structurile euro-atlantice este prea costisitoare în raport cu avantajele oferite, în timp ce alții pot exprima o opinie opusă. Această paralelă făcută oferă posibilitatea înțelegerii faptului că opiniile individuale sunt terenul pe care trebuie acționat pentru a se face lobby procesului de integrare a României în Alianța Nord-Atlantică. La rândul lor, opiniile de grup, ca variabilă a dimensiunii psihosociale a integrării joacă un rol important în determinarea acesteia. Astfel, opiniile de grup exercită o puternică presiune asupra celor individuale. Mai întâi, prin obligativitatea membrilor de a se conforma la ceea ce este dominant sau dezirabil pentru grupul de apartenență. Apoi, cele mai multe informații asupra integrării sunt oferite de grup, care are posibilități mai largi de informare decât orice individ. În fine, grupul acționează asupra opiniilor membrilor săi și prin susținerea celor care sunt în consens cu opinia colectivă. Opinia publică, ca aprecieri de valoare ale unui anumit public la un moment dat asupra unor chestiuni concrete și actuale din viața socială, economică, politică, militară etc., are un rol însemnat în exercitarea controlului social. Cu alte cuvinte, opinia publică are sau mai bine spus poate avea un rol considerabil în angajarea maselor la îndeplinirea unor obiective majore ale societății, dacă este oportunită și corect orientată de cei responsabili cu formarea ei. De regulă, un rol deosebit în formarea și orientarea curentelor de opinie publică îl joacă așa numitele procese intermediare (rolul microgrupurilor, al liderilor de opinie, al relațiilor și discuțiilor interpersonale) care condiționează puternic influența exercitată de mijloacele de comunicare în masă.² Aceasta explică, într-o mare măsură, rolul pe care l-a avut și continuă să-l aibă mass-media de la noi în formarea unei

opinii publice puternic favorabile integrării României în structurile Alianței Nord-Atlantice.

În strânsă legătură cu opiniile (individuală, de grup și publică), atitudinile (individuale și sociale) constituie o altă variabilă a dimensiunii psihosociale a integrării României în NATO. De altfel, în mod obișnuit, se afirmă că opinia este expresia verbală a atitudinii.³ Atitudinile, ca predispoziție psihică sau propensiune de a acționa într-un chip caracteristic în diferite situații, față de date și evenimente ale realității, au definitorie referința la valori. Această orientare a atitudinilor de valori sau complexe de valori exercită o funcție de reglare a comportamentului. De aceea, cunoașterea atitudinilor și valorilor unui individ sau grup uman constituie practic un instrument de previziune a comportamentului. De regulă, opiniile și atitudinile unei persoane tind să se armonizeze, să formeze un sistem. Unele idei și valori sunt centrale, altele sunt flotante, marginale. Fiecare resimte nevoie de ancorare în jurul unui nucleu de idei și valori care definesc orientarea persoanei. Astfel se poate explica, în bună măsură, atracția valorilor promovate de Alianța Nord-Atlantică asupra majorității populației țării noastre. Atitudinile pot fi individuale și sociale. Numele lor indică nivelul la care ele sunt prezente. Cert este faptul că există o legătură puternică între acestea. Atitudinile individuale le influențează pe cele sociale, în timp ce acestea din urmă le determină pe primele. Comportamentul, o altă variabilă importantă a dimensiunii psihosociale a integrării României în Alianța nord-atlantică, este strâns legat de opinii și atitudini. De fapt, el desemnează „*racordul dintre situația în care este plasată persoana și răspunsul persoanei la situație*”⁴; într-un fel, el constituie un traductor de atitudini. Atitudinile sunt comportamente virtuale, iar comportamentele sunt atitudini explicite. De aici, se desprinde concluzia că se poate acționa asupra comportamentului cuiva (individ sau grup) prin intermediul atitudinilor, iar asupra acestora din urmă prin opiniile formate atât la nivelul persoanei, cât și al grupului uman. Comportamentul favorabil al românilor privind integrarea țării în NATO se întemeiază pe opiniile individuale și de grup, dar și pe cea publică favorabilă, precum și pe atitudinile pro Alianță, formate și cultivate, în întreaga societate, prin toate metodele posibile -de la argumentarea logică la probe materiale.

Acțiunea asupra acestor variabile este diferită în raport cu nivelul la care ele se manifestă - individ, grup uman, societate. Astfel opiniile, atitudinile și comportamentul individual sunt mai facil de modificat, transformat sau schimbat, atunci când se folosesc metode și tehnici adecvate scopului propus. Aceasta pentru că ele privesc, într-un fel, doar pe cel în cauză, iar interesul personal este destul de puternic ca mobil ce acționează în direcția împlinirii

sale. La nivel de grup, lucrurile se complică, deoarece intervin proprietățile acestuia, care fac o selecție a informațiilor menite să influențeze opiniile, atitudinile și conduita colectivă, acceptându-le pe acelea care concură în cea mai mare măsură la atingerea obiectivelor comune stabilite. Opinia publică, atitudinile și comportamentele acceptate social par a fi mult mai dificil de schimbat, modificat sau transformat, datorită diversității membrilor săi, a existenței unor modele valorice și culturale bine structurate și îndelung promovate la nivelul societății. Este adevărat însă că și acestea se pot modifica sau schimba, dar printr-o acțiune concertată a tuturor factorilor educaționali și într-un timp mult mai mare.

Motivația constituie una din variabilele cele mai importante ale dimensiunii psihosociale a integrării țării noastre în NATO. Ea cuprinde totalitatea mobilurilor interne ale conduitei, fie că sunt înnăscute sau dobândite, conștientizate sau neconștientizate, simple trebuințe fiziologice sau idealuri abstracte, care îndeamnă la acțiune și echilibrează energia psihică necesară realizării actelor comportamentale.⁵ Motivația joacă un rol important în realizarea oricărei activități umane, fie la nivel individual, fie la nivel de grup uman (mic, mare). Numai persoanele puternic motivate au succes în ceea ce fac, deoarece dispun de energia psihică necesară atingerii obiectivelor propuse. Motivația integrării României în NATO este diferită în raport cu nivelul la care există și se manifestă, adică una este motivația individuală, alta motivația diferitelor grupuri umane și alta a societății, văzută ca entitate. Totodată, important de văzut care este și motivația mediului social integrator, respectiv Alianța Nord-Atlantică, în ceea ce privește acceptarea cererii României de aderare. Atunci când atât motivația celui integrat, cât și a mediului integrator este una intrinsecă, se poate spune că există o înaltă concordanță între motivele celui care solicită integrarea în Alianță și cele ale acestei organizații politico-militare. Poziția centrală în cadrul motivației o dețin interesele, adică acele forme ale acesteia care fac orientarea selectivă, activă și relativ stabilă a individului sau grupului uman spre anumite domenii de activitate. Chiar dacă interesele care conduc la integrarea țării noastre în NATO sunt diferite de la o categorie de indivizi, grupuri umane la alta; important este faptul că ele sunt convergente în ceea ce privește obiectivul propus.

Conformitatea reprezintă o altă variabilă semnificativă a dimensiunii psihosociale a integrării României în Alianța Nord-Atlantică. Ea caracterizează modificarea comportamentului unei persoane în direcția poziției grupului. Potrivit unor studii sociologice efectuate la noi, se pare că suntem un popor dispus la conformare, la acceptarea, cu destulă lejeritate, a poziției oficiale⁶. Astfel s-ar putea explica, într-un fel, procentajul mare (peste 80%) care arată

acordul românilor față de integrarea țării în structurile euro-atlantice. Dar, se poate afirma că o conformare la poziția majorității poate să însemne și o temeinică cunoaștere a interesului național, de grup sau individual. În același timp, conformarea se poate interpreta și ca o expresie a înțelegerii, acceptării și interiorizării normelor și valorilor specifice mediului integrator de către cei care vor să se integreze. Desigur, acest comportament social adoptat de majoritatea românilor este unul conștient și voluntar, ceea ce poate constitui o premisă a diminuării numărului celor care ar putea dezvolta și manifesta o conduită deviantă vis-a-vis de rezultatul procesului de integrare a țării noastre în Alianța Nord-Atlantică.

Coeziunea socială este o altă variabilă importantă a dimensiunii psihosociale a integrării țării noastre în NATO. Ea exprimă raporturile de îmbinare, solidaritate și unitate dintre membrii societății, care, în final, conduc la manifestarea unui comportament acceptat și dezirabil social, într-un domeniu socotit prioritar și fundamental pentru țară. După Durkheim (sociolog francez-1858-1917) „*gradul și tipul de coeziune sunt considerate ca o proprietate de influență decisivă asupra comportamentului membrilor. Trei tipuri pot fi distinse care se găsesc în mod inegal în toate grupurile umane: a) coeziunea culturală rezultată din normele și valorile comune interiorizate de către membrii grupului; b) coeziunea organică dată de realizarea scopurilor individuale și colective prin organizarea interdependentă a activității membrilor; c) coeziunea structurală rezultat al însăși structurii grupului: de exemplu, contrastele între a fi în grup și în afara lui, conflictele dintre grupuri etc.*”⁷

În analiza rolului coeziunii sociale (sub cele trei forme de manifestare) a societății românești, ca subiect al integrării, este absolut necesar să se țină seama și de coeziunea mediului integrator, respectiv a Alianței nord-atlantice. Aceasta presupune următoarele: cunoașterea de către cel care vrea să se integreze a normelor și valorilor specifice mediului integrator; interiorizarea acestora de către cel care dorește să devină membru al grupului respectiv; înțelegerea obiectivelor și scopurilor grupului integrator; armonizarea obiectivelor și scopurilor celui care aspiră la integrare cu cele ale integratorului; însușirea rolului de membru al grupului integrator de către cel integrat, cu tot ceea ce implică aceasta (asumarea voluntară și conștientă de obligații și responsabilități, dobândirea unui statut adecvat, avantaje ce decurg din calitatea de membru al grupului etc.); adoptarea de către cel integrat, în toate situațiile, a unui comportament similar cu cel al mediului integrator.

Influența socială, ca variabilă a dimensiunii psihosociale a integrării țării noastre în Alianța Nord-Atlantică, desemnează orice acțiune ale cărei efecte pot

fi regăsite ulterior în comportamentul subiectului (individ, grup uman, societate umană). Există o influență normativă și una informațională. Prima îl determină pe subiect să se conformeze unor așteptări formulate de un alt grup. Este cazul României, care, dacă dorește să devină membră a NATO, atunci trebuie să se supună, conștient și voluntar, normelor și să accepte valorile acestei organizații. Lucru pe care, de altfel, țara noastră l-a făcut atunci când s-a implicat activ în executarea unor misiuni umanitare, de menținere sau impunere a păcii, de luptă împotriva terorismului internațional⁸. Influența informațională este de natură să-l facă pe subiect să accepte drept adevăr orice informație venită din partea organizației integratoare. Această atitudine este de dorit, întrucât are un rol esențial în menținerea unui consens ridicat în orice grup uman, dar mai ales într-o organizație politico-militară. Într-o anumită măsură, influența socială face legătura necesară și suficientă între toate variabilele dimensiunii psihosociale a integrării României în NATO.

Comunicarea, ca mod fundamental de interacțiune psihosocială a persoanelor, realizat prin intermediul simbolurilor și al semnificațiilor social-generalizate ale realității, în vederea obținerii stabilității ori a unor modificări de comportament la nivel individual sau de grup, este o altă variabilă importantă a dimensiunii psihosociale a integrării țării noastre în NATO. Prin intermediul acesteia, cele două entități implicate în integrare, respectiv România, ca subiect, și Alianța Nord-Atlantică, ca mediu integrator, fac transmisia și schimbul de informații între ele, de comenzi și impresii, de decizii, cu scopul de a ajunge la consensul dorit și necesar derulării normale și finalizării acestui proces complex. Comunicarea este calea principală prin care cei doi parteneri se pun de acord în ceea ce privește condițiile integrării, programul desfășurării sale, cunoștințele necesare, atitudinile și comportamentul celor care se integrează, proiectarea activităților comune etc. Condițiile optimei comunicări între cel care se integrează și mediul integrator sunt: consistența de conținut a mesajului; expresivitatea celor comunicate; inteligibilitatea mesajului. În acest context; se cuvine subliniată importanța cunoașterii de către cel care dorește să se integreze a limbii vorbite de membrii grupului integrator, dar și a domeniului de activitate. De fapt, aici este vorba de nivelul de acces, de compatibilitatea comunicațională a celor angajați concret în realizarea procesului de integrare.

Comunicarea, prin caracterul său omniprezent, prin legătura pe care o face între variabilele dimensiunii psihosociale a integrării, este condiția obligatorie a reușitei acestui proces.

3. STATUTUL ȘI ROLUL ROMÂNIEI CA MEMBRU AL NATO

Statutul și rolul României ca membru al Alianței Nord-Atlantice se pot considera ca fiind două caracteristici esențiale ale dimensiunii psihosociale al integrării țării noastre în această organizație politico-militară. Aceasta din mai multe motive, printre care se numără și următoarele: atât statutul, cât și rolul, prin conținutul lor, evidențiază măsura în care România a înțeles ceea ce înseamnă să fii membrul unei astfel de organizații; statutul și rolul definesc, pe de o parte, așteptările țării noastre față de ceilalți membri ai Alianței și, pe de altă parte, așteptările organizației față de statul român; intrarea în rol de către țara noastră semnifică atât cunoașterea temeinică a obiectivelor și scopurilor organizației, cât și acceptarea, însușirea și interiorizarea lor; statutul de membru al Alianței implică asumarea unor obligații și responsabilități de către țara noastră, dar și o serie de avantaje, mai ales în ceea ce privește securitatea națională; dobândirea calității de membru al NATO de către România constituie premisa creșterii reale a prestigiului internațional al acesteia, ceea ce se va reflecta direct în nivelul calității raporturilor sale cu vecinii, dar și cu celelalte state ale lumii.

Statutul social al unei țări se poate defini ca fiind poziția acesteia în lume, implicând un ansamblu legitim de așteptări față de celelalte țări. Este evident că unele țări au un statut mai înalt decât altele. Aceasta este în raport cu puterea economică și militară, cu mărimea, cu contribuția activă a țării respective la rezolvarea problemelor cu care se confruntă omenirea. Nu este exclus ca apartenența la o organizație de tipul Alianței Nord-Atlantice să contribuie la ridicarea statutului social al țărilor membre, fie și numai pentru faptul că acestea pot, având capacitățile umane, economice, financiare și militare, să contribuie substanțial și semnificativ la soluționarea principalelor probleme cu care se confruntă lumea, într-un cadru instituționalizat. În plus, apartenența unei țări la o astfel de organizație conferă prestigiu social acesteia și o înscrie, automat, în rândul statelor generatoare de securitate. De aici, probabil și abundența solicitărilor de aderare la NATO a unui număr însemnat de țări.

Rolul social al unei țări este definit ca ansamblul așteptărilor celorlalte țări față de aceasta, ca urmare a statutului pe care ea îl deține în lume. Potrivit literaturii de specialitate, statutul și rolul unei țări au o anumită evoluție în timp, ele modificându-și conținutul și formele de manifestare. De pildă, unul era statutul României înainte de a fi membră a Alianței și altul va fi acesta după dobândirea noii calități. La fel și rolul țării în lume va cunoaște o evoluție asemănătoare, adică una pozitivă. Aceasta dacă România răspunde afirmativ tuturor așteptărilor celorlalte state membre ale Alianței Nord-Atlantice. În caz

contrar, organizația poate acționa ferm, prin diferite măsuri pentru ca o țară sau alta să-și intre oportun și pe deplin în rolul asumat.

4. UNELE CONCLUZII PRIVIND DIMENSIUNEA PSIHOSOCIALĂ A INTEGRĂRII ROMÂNIEI ÎN NATO

Dimensiunea psihosocială a integrării definește aspectele acestui proces specifice intersecției dintre psihologic și social. Aceasta, în ipoteza că România constituie o entitate, cu trăsături psihologice definitorii (reprezintă psihologicul), iar NATO, un grup uman cu rol de mediu integrator (constituie socialul).

Evidențierea aspectelor esențiale ale dimensiunii psihosociale a integrării țării noastre în Alianța Nord-Atlantică poate oferi o serie de informații utile celor care gestionează acest proces complex, de durată și multidimensional. Astfel, se cunoaște că opiniile, atitudinile, comportamentele și motivația pot fi favorabile unui fapt, eveniment, fenomen sau proces social sau împotriva. Natura acestora - pro sau contra - depinde de modul în care au fost formate și orientate, de calitatea comunicării sociale, de interesele individuale și de grup care se satisfac prin integrarea țării respective în Alianță.

Variabilele dimensiunii psihosociale al integrării țării noastre în structurile NATO demonstrează necesitatea luării în calcul, atunci când se proiectează și se adoptă o strategie de aderare la o astfel de alianță, a tuturor eforturilor și costurilor, nu numai a celor de natură umană, materială, financiară sau economică. Mentalitățile, concepțiile, atitudinile, opiniile, comportamentul, coeziunea socială, comunicarea etc. au o importanță crucială în adoptarea altor norme, valori, modele culturale și comportamentale de către cetățenii unei țări sau ai alteia. Aceștia trebuie să facă eforturi susținute pentru cunoașterea, însușirea, înțelegerea și interiorizarea lor, pe de o parte, și să accepte necesitatea de a renunța la unele valori, norme, obiceiuri, concepții, mentalități etc. specifice propriei culturi.

De asemenea, luarea în considerare a dimensiunii psihosociale conferă procesului integrării credibilitate în rândul celor care vor fi plătitorii săi, sub toate aspectele (uman, economic, psihosocial, social, militar), pentru că ține seama de aspecte fundamentale ale vieții lor.

Statutul social al țării noastre după aderarea la Alianța Nord-Atlantică și obținerea calității de membru de drept al acesteia este posibil să crească, comparativ cu situația actuală, datorită, în principal, implicării sale active în soluționarea unor probleme spinoase ale lumii.

Integrarea într-un grup nou - grupul de referință -, impune să se aibă în vedere caracteristicile lui atunci când se declanșează acest proces. Membrii

acestui au idealurile, aspirațiile, așteptările, nevoile, trebuințele, interesele, valorile, tradițiile, mentalitățile, concepțiile lor etc., pe care doresc să le păstreze, să le dezvolte și să le promoveze și în viitor. Dar, prin primirea de noi membri, ei vin în contact cu idealul, aspirațiile, interesele, cultura etc. celorlalți fapt ce va declanșa o serie de interferențe și interinfluențe, care vor produce, în final, o serie de modificări și efecte dificil de anticipat la începutul procesului de integrare.

Integrarea țării noastre în structurile NATO va însemna atât o împlinire a unor aspirații naționale, cât și începutul unui drum nou, de eforturi stăruitoare pentru o evoluție ascendentă - în plan social, economic, politic, cultural, militar etc. -, pe baza valorilor democratice promovate în cadrul Alianței.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. *Dicționar de sociologie*, București, Editura Babel, 1998.
2. Stoetzel, J., Girard, A., *Sondajele de opinie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1975.
3. Zlate, Mielu, *Introducere în psihologie*, București, Editura Șansa, 1994.
4. Zlate, Mielu (coord.), *Psihologia vieții cotidiene*, Iași, Editura Polirom, 1997.

NOTE

¹ *Dicționar de psihologie socială*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, pp.59, 139.

² Ibidem, pp.156-159

³ Radu, Ioan, *Introducere în psihologia contemporană*, Cluj, Editura Sincron, 1991, p. 327.

⁴ Golu, Pantelimon, *Fenomene și procese psihosociale*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989, p24.

⁵ *Elemente de psihologie militară*, București, Editura A.I.S.M., 1991, p.38.

⁶ Chelcea, Septimiu, *Personalitate și societate în tranziție*, București, Editura Știință&Tehnică, 1994, p137.

⁷ Cf. Merton, R. K.; *Elements theorie et de methode sociologique*, Paris; Librairie Plon, 1965, p.258.

⁸⁸ *România-N.A.T.O*: București, Editura A.I.S.M., 2002, pp.88-142.

DIRECȚII PRIORITARE ALE MODERNIZĂRII MANAGEMENTULUI RESURSELOR UMANE ALE APĂRĂRII PENTRU ASIGURAREA COMPATIBILITĂȚII CU ARMATELE STATELOR MEMBRE NATO

***Comandor Victor BARBU,
Direcția Management Resurse Umane***

Instituția militară este o organizație a cărei caracteristică esențială, în domeniul resurselor umane, o constituie schimbarea periodică, la un anumit număr de ani, a posturilor. Această schimbare este impusă de cerința ca, la baza ierarhiei militare, să se afle tot timpul oameni tineri, rezistenți la solicitările câmpului de luptă și, totodată, de faptul că posturile sunt ierarhizate în sistem piramidal, în ordinea gradelor militare, cele de pe treptele superioare putând fi ocupate numai de cei care, anterior, parcurg o etapă căreia îi corespund anumite cerințe, specifice fiecărui nivel ierarhic. În aceste condiții, managementul personalului, în mod deosebit, încadrarea acestuia în posturi și urcarea de pe o treaptă a ierarhiei militare pe alta sunt riguros reglementate prin norme specifice instituției militare.

Odată cu adoptarea ***Concepției privind managementul resurselor umane***, Armata României a optat pentru punerea în aplicare a unui sistem de management modern al personalului, compatibil cu cele utilizate în armatele statelor NATO. Caracteristicile definiției ale sistemelor de gestiune a personalului utilizate în aceste armate sunt transparența asupra regulilor utilizate și asigurarea șanselor egale de promovare în cariera militară, în condiții de competitivitate bazată pe performanță și potențial de dezvoltare.

Pentru ca aceste două principii – transparență și șanse egale – să nu rămână simple declarații, în gestiunea personalului se utilizează anumite “proceduri”, între care cele mai semnificative sunt:

a) *comisia de selecție* – singura autoritate investită cu dreptul de a decide “*câștigătorii*” competiției pentru promovare;

b) *managementul carierei individuale* – concretizat în dialogul cu cadrele militare și proiectarea evoluției în carieră a acestora în raport cu interesele instituției și potențialul de dezvoltare al fiecărui individ;

c) *centralizarea evidenței și gestiunii* cadrelor militare, la un nivel care să permită intrarea în competiție a tuturor candidaților de același grad, indiferent de unitatea în care-și desfășoară activitatea;

d) *formularul de apreciere anuală* – structurat astfel încât să constituie singurul document de prezentare a calităților și potențialului de dezvoltare ale celor care fac obiectul analizei și selecției în vederea promovării în carieră;

e) *sistemul informatic de evidență unitară a posturilor și a personalului*, ce permite identificarea “la zi” a nevoilor de personal și planificarea evoluției fiecărui individ în cariera militară.

Punerea în aplicare, în Armata României, a unui asemenea sistem de management al personalului a devenit posibilă o dată cu modificarea unor prevederi ale Legii statutului cadrelor militare și intrarea în vigoare a Ghidului carierei militare, în iulie 2001. La un an și jumătate de la trecerea la gestiunea personalului potrivit prevederilor acestor acte normative, rezultă necesitatea continuării demersului de schimbare a procedurilor adoptate înainte de intrarea în vigoare a Ghidului carierei militare, dar care se află încă în vigoare, precum: exercitarea competențelor de personal – numirea în funcție, mutarea dintr-o unitate în alta sau în cadrul aceleiași unități, trimiterea la cursuri – de către fiecare comandant, pentru majoritatea cadrelor din subordine, fapt ce generează dependența evoluției individului de voința comandantului (șefului); structura stratificată, de tip repetitiv, birocratic, a sistemului de gestiune a personalului, fără responsabilitatea gestiunii carierei individuale; situația atipică a încadrării structurilor, în care, deși personalul trebuie redus, există un excedent de posturi, unde pot fi numite cadre militare fără aplicarea prevederilor Ghidului carierei militare; decorelări la încadrare între gradul funcției și gradul ocupantului acesteia; absența unui algoritm de lucru al comisiilor de selecție, cunoscut de toate cadrele militare, care să elimine posibilitatea oricăror intervenții subiective.

Asigurarea compatibilității cu armatele statelor NATO în domeniul personalului impune schimbări fundamentale vizând, în primul rând, filosofia *sistemului de gestiune a cadrelor militare*. În acest sens, elocventă este experiența armatelor moderne, unde gestiunea personalului, bazată pe sisteme informatice unitare pentru posturi și personal, are ca repere, următoarele competențe: comandanții, în calitate de utilizatori de resurse umane, stabilesc posturile ce trebuie încadrate; managerii de carieră identifică oamenii potriviți pentru fiecare post, pe baza specificațiilor de personal ale acestora; comisia de selecție decide cine este

omul potrivit pentru fiecare post, în urma unui proces de analiză a tuturor candidaților care îndeplinesc specificațiile de personal corespunzătoare fiecărui post. În plus, comandantii sunt investiți cu responsabilitatea evaluării subordonaților, prin compararea acestora și descrierea potențialului de dezvoltare în carieră al fiecărui individ, astfel încât mențiunile făcute în aprecierile de serviciu să constituie elementele esențiale ale analizei în comisiile de selecție.

Un asemenea management al personalului se realizează printr-un departament de resurse umane care are în responsabilitate managementul carierei individuale a ofițerilor, subofițerilor și militarilor profesioniști, pe categorii de grade și specialități militare. Managementul carierei individuale se realizează prin evidența și planificarea evoluției în carieră a fiecărui individ, în raport cu toți ceilalți din același segment de personal, cu care se află în competiție. În același timp, mutările de personal efectuate de acest departament se fundamentează pe deciziile comisiilor de selecție constituite în scopul evaluării și ierarhizării valorice a cadrelor militare.

Suportul tuturor analizelor și deciziilor referitoare la managementul carierei individuale îl constituie evidența informatizată a întregului personal, în relație directă cu structura posturilor. Acest sistem trebuie să pună la dispoziție informații „la zi” despre posturile ocupate, nevoile de personal pentru încadrarea celor vacante, mutările și promovările ce pot fi efectuate într-un anumit orizont de timp, intrările și ieșirile de personal etc.

Un domeniu prioritar pentru asigurarea gestiunii personalului potrivit procedurilor din armatele membre NATO îl constituie utilizarea *comisiilor de selecție*. Datorită particularităților instituției militare, este aproape imposibil de menținut, până la vârsta pensionării, întregul personal existent la un moment dat. Structura piramidală a posturilor, precum și cerința utilizării la baza ierarhiei a oamenilor tineri, apti să reziste solicitărilor acțiunilor militare, impun promovarea pe treptele superioare numai a unei părți din totalul celor care, an de an, intră în instituția militară. Pentru eficacitatea instituției militare, este necesar ca această parte să fie constituită din cei mai buni indivizi aflați la un moment dat pe treapta respectivă. Această cerință poate fi îndeplinită în condiții de șanse egale și transparență, prin utilizarea comisiilor de selecție.

Deși, o dată cu intrarea în vigoare a prevederilor Ghidului carierei militare, au fost constituite comisii de selecție, modul în care acestea își desfășoară activitatea nu corespunde principiilor transparenței și șanselor egale. În fapt, ele se reunesc pentru a analiza dacă anumiți indivizi, care au optat pentru încadrarea unor posturi, făcute publice, îndeplinesc condițiile

pentru a fi promovați sau, în cazul restructurării unității, dacă cei care solicită să treacă în rezervă se încadrează în reglementările stabilite. Această procedură este, de cele mai multe ori, departe de competiție și șanse egale în sistemul de promovare, oferind condiții pentru manifestarea voluntarismului în evoluția în carieră a cadrelor militare.

Pentru a asigura transparență și șanse egale de promovare tuturor cadrelor militare, se impune adoptarea unui algoritm de lucru al acestora, bazat pe următoarele reguli generale:

a) existența a două etape ale activității de selecție: prima, în care se realizează ierarhizarea valorică a tuturor candidaților care îndeplinesc condițiile de promovare; a doua, în care se selecționează omul potrivit pentru postul vacant;

b) selecția și ierarhizarea se fac exclusiv pe baza informațiilor oferite despre fiecare individ, prin aprecierile anuale de serviciu;

c) structurile de personal efectuează o separare a candidaților în două categorii: admiși, dacă îndeplinesc condițiile stabilite, și respinși, în situația în care acestea nu sunt îndeplinite;

d) comisia desfășoară una sau mai multe ședințe, până când realizează ierarhia valorică a tuturor candidaților; în prima ședință, comisia validează lista celor respinși;

e) pentru încadrarea posturilor vacante, se definesc cerințele de personal ale acestora și se trimit la comisiile de selecție, care, în raport cu ele, vor selecta, din ierarhia stabilită anterior, candidatul potrivit, ca rezultat al unei noi analize și ierarhizări valorice.

Punerea în aplicare a unui asemenea algoritm de lucru al comisiilor de selecție este dependentă de eficacitatea *sistemului de apreciere* a cadrelor militare și, în mod deosebit, de conținutul *fișei de evaluare* anuală. Conform practicii din armatele moderne, fișa de evaluare trebuie să ofere posibilitatea identificării caracteristicilor esențiale pentru evoluția ulterioară în carieră, specifice fiecărui individ, din două domenii prioritare: competența profesională și potențialul de dezvoltare. În consens cu aceste cerințe, se impune re-proiectarea fișei de apreciere utilizate în sistemul nostru în prezent, astfel încât, în domeniul competenței profesionale, să fie evidențiate atât performanța atinsă, cât și calitățile și capacitățile dovedite în îndeplinirea atribuțiilor funcțiilor ocupate. În ceea ce privește potențialul de dezvoltare în cariera militară, mențiunile din fișă trebuie să scoată în evidență domeniul de activitate – comandă, stat major, logistic etc. – pentru care individul respectiv este recomandat, precum și cât de oportună este promovarea sa pe o treaptă superioară a ierarhiei militare. Totodată, în

sistemul de apreciere a personalului, se impune introducerea obligativității comandanților de a finaliza procesul de evaluare a subordonaților prin compararea celor care ocupă aceeași funcție și, pe această bază, realizarea unei ierarhii a lor, care să constituie premisa pentru evidențierea potențialului de dezvoltare ulterioară în carieră. În absența acestei ierarhii, mențiunile făcute de comandanți sunt generale și nu permit membrilor comisiilor de selecție să departajeze candidații analizați.

Acest sistem de management al personalului necesită schimbări și în *planificarea fluxurilor de personal*, mai ales în determinarea numărului celor care vor fi înaintați în gradul următor în decursul unui an calendaristic. Instituția militară este o organizație caracterizată prin intrări și ieșiri anuale, desfășurate în anumite limite, riguros planificate și coroborate cu înaintările în grad. După cum am amintit, datorită restricțiilor structurii piramidale, absolvenții unei promoții nu pot fi înaintați în gradul următor, toți, în același an. Prin urmare, trebuie definită ceea ce în armatele moderne se numește, *cotă de promovare anuală*, diferențiată pe grade militare, dependentă de evoluția efectivelor totale ale armatei, dar și de necesitatea menținerii unei anumite ponderi pentru fiecare grad militar. Aceasta înseamnă renunțarea la o practică utilizată timp îndelungat la noi, legiferată prin Statutul cadrelor militare, conform căreia la expirarea stagiului minim în gradul deținut, dacă rezultatele obținute sunt corespunzătoare, deci chiar sub nivelul „*bun*”, trebuie să fie înaintat în gradul următor. Noile prevederi în domeniul promovării, introduse o dată cu modificarea Legii statutului cadrelor militare, creează condițiile pentru restricționarea numărului de înaintări în grad, numai că, în practică, există mari dificultăți, determinate de mentalitatea creată de sistemul practicat până acum.

Acestea sunt, în opinia mea, principalele repere ale ajustărilor ce trebuie întreprinse în domeniul gestiunii resurselor umane, determinate de cerința asigurării compatibilității cu armatele NATO. Realizarea lor constituie un demers ce va întâmpina dificultăți, dat fiind faptul că în acest domeniu sunt implicați oameni, ale căror interese și obișnuințe sunt, adeseori, afectate. Dificultățile se pot accentua, cu atât mai mult cu cât, în noile condiții generate de invitarea armatei noastre de a adera la NATO, este posibil ca timpul avut la dispoziție resursele alocate pentru aceste ajustări să fie tot mai limitate.

STRATEGIA DE SECURITATE A ROMÂNIEI ȘI COOPERAREA REGIONALĂ ÎN EUROPA DE SUD-EST

***General de brigadă dr. Visarion NEAGOE,
Brigada 4 A.A. Mxt. Teritorială***

Perioada post-decembrie 1989 va rămâne, fără îndoială, în istoria modernă a României ca o etapă de transformări majore politice, economice și sociale, ce vor marca fundamental destinul societății noastre la intrarea în mileniul trei. Sensul evolutiv dorit al acestor mutații îl constituie integrarea în NATO și accesarea României pe locul meritat între statele democratice și prospere ale lumii.

Pozitiv este, în primul rând, faptul că experiența bogată a Armatei României începe să fie valorificată, printr-o preluare critică a tot ceea ce a fost mai bun în gândirea și practica noastră militară din epoca modernă. Dezideologizate și profesionist analizate, momentele cruciale din istoria noastră militară sunt atât de realist prezentate, încât putem decanta ceea ce constituie într-adevăr învățăminte pentru prezentul și viitorul oștirii române.

În al doilea rând, este remarcabil faptul că eforturile de azi, menite a modela Armata României de mâine, amină mințile și sufletul tuturor celor care sunt atașați instituției militare.

Sfârșitul Războiului Rece a permis ca societatea omenească să intre într-o procesualitate complexă de trecere de la o ordine bazată pe echilibrul forțelor, dominată de un sistem bipolar, la o altă ordine, care urmează a fi fundamentată pe principiile valorilor democratice, ale drepturilor omului și respectului culturilor și civilizațiilor planetei.

În aceste condiții, se poate aprecia că există o singură certitudine: lumea viitorului imediat nu va fi una omogenă, cu o distribuție egală a puterii, a bogățiilor, resurselor și capacităților, a riscurilor și amenințărilor, ci una extrem de fragmentată, în care se va încerca, însă, o defragmentare parțială și interesată și o reconstrucție a ei în jurul unor poli de putere complex definiți: superputere mondială, mari puteri globale, mari puteri regionale, organisme internaționale, surse și resurse, alianțe economice, culturale și militare, lume interlopă.

Mediul de securitate va fi identificat și definit, deopotrivă, pe reuniunea și intersecția acestor poli de putere, fiind deci condiționat complex, puternic fragmentat și greu de gestionat și echilibrat.

Evoluția societății omenești, a forțelor și structurilor sale, extrem de diverse și de contradictorii, de la etapa imediată post-bipolaritate la

multipolaritate (prin uni-multi-polaritate) este o expresie importantă și inevitabilă a fenomenului globalizării și se caracterizează prin competiție acerbă, luptă pentru resurse, presiuni și diversiuni, prin violență, criminalitate, trafic de influență, dar și prin progrese remarcabile în domeniul economic, cultural și social, prin accesul la informații, prin puternicul transfer de tehnologii și de produse culturale, prin evoluția sistemelor de arme și, pe această bază, proliferarea riscurilor și amenințărilor tot mai greu de prevăzut și de controlat.

În această etapă, se intensifică dialogul dintre actorii internaționali, iar prin procesul de globalizare a informației și economiei, are loc un transfer unilateral de tehnologie de la țările dezvoltate către cele mai puțin dezvoltate, concomitent cu creșterea influenței normelor și valorilor civilizației occidentale asupra celorlalte, pe fondul existenței și amplificării schimburilor de valori universale.

Și în anii următori, tendințele de insecuritate se vor înscrie în aria confruntărilor dintre marile puteri pretendente la supremație și la resurse, poate în aceeași manieră, să stabilizeze situația internațională pe baza sistemelor de valori ale civilizației occidentale (care își vor atrage, în acest scop sau își vor partaja țările, zonele și chiar organismele internaționale) și împotriva valorilor umane, a democrației, venind îndeosebi din sfera terorismului, criminalității, economiei subterane, traficului de droguri și de carne vie, precum și în cea a luptei dintre adepții globalizării forțate, intempestive și cei ai menținerii suveranității naționale, individualității și independenței entităților statale.

Atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001 asupra Statelor Unite au demonstrat că dependențele creează ostilitate și agresivitate, care, la rândul lor, înseamnă război pe termen lung, desfășurat sub toate formele, de la cea ce americanii numesc „*conflict de joasă intensitate*” la război spațial și chiar nuclear.

Aceste evenimente imprevizibile au declanșat un adevărat „*război mondial*”, având ca beligeranți, în viziunea Statelor Unite, forțele democratice și forțele care se opun ordinii, democrației și civilizației. Acesta este, însă, doar un tip de război, nu și unicul. Confruntările planetare sunt mult mai numeroase și, în măsura în care ele devin previzibile, pot fi gestionate și, respectiv, prevenite. Din păcate, numărul celor care nu pot fi anticipate și, deci, prevenite este din ce în ce mai mare, iar soluțiile se îngustează, trecând tot mai mult de la dialog la forță, de la acceptare la impunerea acceptării.

Schimburile survenite pe arena politică, statuarea dialogului ca prim element în dezamorsarea situațiilor critice scot în evidență faptul că, prin implicarea marilor organisme internaționale de securitate în gestionarea

crizelor, riscul amenințării cu o confruntare militară majoră va continua să se diminueze semnificativ.

Cu toate acestea, dinamica evenimentelor din ultimii ani, în care dificultățile economice și sociale caracteristice perioadei de tranziție de la comunism la capitalism au fost coroborate cu instabilitatea politică și lipsa de reacție fermă în detensionarea situațiilor destabilizatoare, a stat la baza unor stări conflictuale, care au degenerat în conflicte deschise, cu implicații majore asupra întregii zone sau regiuni. Având la bază, de cele mai multe ori, cauze economice și sociale, intoleranța religioasă și manifestările ultranaționaliste, atitudinile revanșarde și secesioniste, aceste situații, alături de terorismul internațional, crima organizată și corupția, completează paleta riscurilor la adresa securității și stabilității globale și regionale.

În acest context, menținerea stabilității și securității la nivel național, regional și global devine nu numai cerința, dar și condiția indispensabilă dezvoltării individuale și colective. Edificarea noii arhitecturi de securitate, care pe baza principiilor și normelor democratice să asigure cooperarea și parteneriatul, dezvoltarea armonioasă a națiunilor, respectarea drepturilor omului și creșterea bunăstării cetățenilor, reprezintă în condițiile actuale obiectivul primordial al aspirațiilor europene.

1. IMPLICAȚII ASUPRA STRATEGIEI MILITARE LA ÎNCEPUTUL MILENIULUI III

Având în vedere considerentele anterioare, după opinia noastră, strategia integrării influențează și va influența permanent strategia militară, pe baza căreia se desfășoară activitățile de politică militară a statului pentru realizarea cerințelor securității și apărării naționale, se pregătesc forțele sistemului apărării naționale pentru război, se planifică și execută operațiile strategice, având ca scop zădărnicierea unei agresiuni și/sau participarea la diferite acțiuni în cadrul coalițiilor militare. Între aceste preocupări, ca elemente esențiale ale efortului de fundamentare a strategiei militare din mileniul trei, se înscriu:

- analiza, evaluarea și descifrarea tendințelor de evoluție, de amploare istorică și planetară care pot afecta interesele naționale ale statului român;
- determinarea, în raport cu aceste tendințe, a elementelor favorizante, neutre nefavorizante și periculoase pentru interesele de securitate și apărare ale statului nostru;
- elaborarea prognozelor pe termen lung, mediu și curent cu privire la cele mai adecvate dintre modalitățile posibile de răspuns față de aceste tendințe;

- intensificarea curajoasă, realistă și responsabilă a intereselor naționale;
- elaborarea structurată și adaptarea continuă a strategiei securității naționale, a doctrinei strategice generale, a doctrinelor de luptă ale categoriilor de forțe ale armatei;
- stabilirea scopului politico-militar general și a obiectivelor strategice ale securității și apărării naționale;
- elaborarea, adaptarea și perfecționarea continuă a cadrului normativ de construcție și evoluție pozitivă a puterii militare a statului;
- stabilirea sistemelor de alianțe și acorduri militare ale statului nostru și realizarea unor acorduri regionale și bilaterale avantajoase, conform cerințelor noii arhitecturi de securitate europene;
- utilizarea eficientă a întregii game a mecanismelor politico-diplomatice capabile să promoveze interesele naționale ale României pe plan internațional, cu accent pe diplomația preventivă și stăpânirea mecanismelor de prevenire și soluționare a conflictelor;

Din punct de vedere militar, strategia militară a secolului XXI, în concordanță cu cerințele strategiei integrării, va trebui să asigure:

- perfecționarea structurii organizatorice și a activității Consiliului Suprem de Apărare a Țării;
- finalizarea cât mai rapidă a programului de reformă și modernizare a Armatei, concomitent cu menținerea unei capacități de ripostă în măsură să descurajeze o agresiune externă și în concordanță cu cerințele de interoperabilitate pentru integrarea în NATO;
- realizarea unui mecanism funcțional eficient de nivel național pentru gestionarea situațiilor de criză și adoptarea grabnică a legilor privind starea de asediu și starea de urgență; elaborarea procedurilor și implementarea, în cadrul organismului militar, a mecanismelor corespunzătoare de acțiune în caz de criză;
- realizarea unui nou sistem de comandă, coordonare, control și informații, capabil să conducă acțiunile militare în condițiile conflictelor militare moderne;
- realizarea, cel puțin la nivelul minimului strict necesar, a progreselor planificate în domeniul înzestrării (echipamente de comunicații, sisteme și produse informatice; tehnică de aviație, apărarea antiaeriană/antibalistică și luptă radioelectronică; aparatură de conducere a focului; armament antitanc; muniții speciale), în așa fel încât să se evite apariția unor decalaje tehnologice majore în raport cu statele vecine;

- realizarea unui sistem integrat de informații privind securitatea militară și de avertizare privind riscurile și pericolele la adresa securității naționale; instituirea unor mecanisme optime de funcționare și a procedurilor de operare strategice corespunzătoare; planul acoperirii strategice trebuie ținut „la zi”, corelat permanent cu schimbările intervenite în structura Armatei și fundamentat pe o planificare riguroasă a desfășurării strategice a forțelor.

Din această perspectivă, strategia de securitate națională trebuie să pună la dispoziția strategiei militare configurarea noilor posibilități de apariție a crizelor, înțelese ca situații (interne sau internaționale) în care survin amenințări la adresa valorilor, a intereselor ori a obiectivelor prioritare ale României.

Strategia militară va configura riposta militară în cazul unui război impus, fundamentând principiile și procedeele acționale, pornind de la premisa ducerii lui în special cu mijloace proprii, activând forțele principale și de rezervă și dezvoltându-le, în caz de nevoie, la parametrii unei „apărări totale”, fără a exclude și posibilitatea primirii unui ajutor militar extern, necondiționat însă și numai în măsura acceptării condițiilor de participare. În general, condițiile acceptării unui ajutor străin nu trebuie să afecteze interesele fundamentale ale țării.

Acum, după primirea invitației de aderare la NATO, apărarea armată va fi organizată ținându-se seama atât de interesele proprii, cât și de cele ale Alianței, strategiei revenindu-i sarcina reglementării principiilor și modalităților de asumare, de către România, a problemelor apărării colective și ale purtării unui război de alianță.

În acest sens, strategia militară a României trebuie să ne ofere soluții foarte clare privind:

- realizarea unei funcționalități corespunzătoare a structurilor;
- organizarea, înzestrarea și stabilirea cu precizie a locului și a misiunilor comandamentelor și unităților din cadrul forțelor teritoriale, astfel încât această forță să poată fi utilizată, într-un timp optim (factor important de descurajare), în cazul în care se impune o ripostă de amploare;
- dotarea și înzestrarea corespunzătoare a structurilor, pentru a putea face față exigențelor acțiunilor de luptă (operațiilor) moderne. O armată mică, dar robustă, cu o mare putere de luptă, flexibilă și mobilă, înzestrată cu armament și cu tehnică performantă, care au efecte distructive sau de protecție deosebite, poate constitui un factor descurajator de care cu siguranță că se va ține seama;
- asimilarea elementelor de vârf ale tacticii și artei operative din armatele moderne în scopul sporirii eficienței acționale a forțelor proprii;

- însușirea procedurilor și a tehnologiilor moderne de conducere impuse, mai ales, de nevoia ca trupe și comandamente române să poată acționa în comun cu forțele aliate, sub conducerea unor comandamente internaționale.

În concluzie, o viitoare strategie militară națională proiectată pentru o perioadă mai mare va trebui să fie în concordanță cu conceptele strategice ale Alianței Nord-Atlantice potrivit căreia concepția războiului de alianță va fi prioritară.

2. COOPERAREA REGIONALĂ ÎN EUROPA DE SUD-EST

Delimitarea Europei de Sud-Est s-a făcut, la nivel politic, după diferite modele, dar trei dintre acestea par să predomină. Conform accepțiunii tradiționale, această regiune include Albania, Grecia, Bulgaria, Turcia, România, cele 5 state desprinse din fosta Iugoslavie – Slovenia, Croația, Bosnia-Herțegovina, R.F. Iugoslavia și Macedonia și, eventual, Cipru. O considerăm pe aceasta cu un anumit grad de legitimitate, pentru că, o lungă perioadă de timp, a fost unica definiție a zonei, făcută de chiar țările membre.

O abordare instrumentală, ce aparține Grupului Strategic European, al Uniunii Europei Occidentale, restrânge zona sud-est europeană la spațiul cu necunoscute (de securitate sau economice). Conform delimitării propuse în acest caz, Sud-Estul Europei include: Bulgaria, România, Albania și patru dintre țările rezultate din fost Iugoslavie (excepție – Slovenia).

Cea de-a treia abordare, care privește doar zonele active din punct de vedere al conflictelor, limitând în mod pripit zona despre care se consideră că ar trebui să primească asistența internațională, a impus termenul „*Balkanii Occidentali*”, aplicabil doar la state situate strict geografic în Peninsula Balcanică.

Oricum, pornind și de la aceste definiții, nu vom greși dacă vom aplica termenul „*Sud-Estul Europei*” Peninsulei Balcanice și ariilor imediat înconjurătoare. Observăm că respectivul concept tinde să se extindă, pe calea inițiativelor de cooperare, care, cu puține excepții, cuprind două state ce nu se regăseau, în mod tradițional, pe lista statelor sud-est europene: Ungaria și Republica Moldova.

Statele din regiunea astfel delimitată sunt oarecum asemănătoare din punct de vedere al sistemelor politice, declarate democratice, diferențele manifestându-se la nivelul dorinței de integrare euroatlantică, condițiilor locale și tradiției. Contradicțiile etnice sau religioase, suprapuse peste interesele marilor puteri, manifestate permanent de-a lungul istoriei, au reprezentat cauzele instabilității din regiune. Situația nu este calmă nici în prezent, având în

vedere conflictul din Macedonia și tendințele centrifuge manifestate în Muntenegru și Voivodina.

Dezvoltarea cerută de noul context mondial politic, social, economic are drept fundament pacea și stabilitatea. Pentru consolidarea acestora, este esențială aderarea tuturor țărilor din regiune la valori comune – securitatea, democrația, pluralismul politic, economia de piață, statul de drept și respectarea drepturilor omului. Pentru a facilita transferul acestor valori, se impune un parteneriat permanent între Estul în tranziție și Vestul dezvoltat, dar și intensificarea cooperării la nivel regional. Datorită inegalității distribuției materiilor prime și a creșterii consumului, principiile guvernante ale lumii actuale presupun accesul la ele prin metode cooperative, căci conflictele sunt consumatoare suplimentare de resurse. Cooperarea nu mai este un termen etic abstract, ci un proces care amplifică, în mod necesar, interdependența, motivația sa găsindu-și înțeles în cadrul noilor evoluții pe plan mondial.

Efectele neintegrării sunt, pentru fiecare stat: scăderea competitivității, nearmonizarea cu evoluțiile din zonă, discriminarea, imposibilitatea promovării intereselor specifice, vulnerabilitatea în fața măsurilor de apărare comercială, scăderea investițiilor, izolarea externă, mai curând decât riscul unei agresiuni. Pericolul este, însă, același, căci confruntările, chiar și cele nemilitare, se desfășoară fulgerător. În cazul concret al Sud-Estului european, situația tensionată a fost provocată artificial, dar are și o susținere reală, determinată de tensiunile etnice, religioase, economice, sociale și structura național-teritorială a regiunii. Baza securității în regiunea sud-est europeană rămâne, astfel, reconstrucția economică și dezvoltarea.

Din punct de vedere politic, toate țările din regiune au adoptat instituțiile democratice și, în general, statul de drept, dar, de fapt, numai puțini lideri au renunțat la naționalism ca factor primar de asigurare a legitimității, tolerând manifestările xenofobe și abuzul de putere. Dacă conflictele naționaliste, etnice și religioase rămân principalii factori turbulenți, acestora li se adaugă și instabilitatea politică ce afectează tranziția către societățile democratice.

Ceea ce ar trebui exportat la frontieră este dezvoltarea, care alungă sărăcia și naționalismul, izvoarele noilor riscuri de securitate. Răspunsul la problemele existente este formularea și aplicarea unui plan de stabilizare și dezvoltare, cu participarea activă a țărilor din zonă. Primele încercări de îmbunătățire a climatului politic în Balcani coincid cu întâlnirile multilaterale între statele din regiune. Politicienii vremii au înțeles că unicul răspuns la problemele cu care se confruntau țările lor este cooperarea sau „asocierea”, cum a numit-o Nicolae Titulescu, în perioada dintre cele două războaie mondiale. Prima inițiativă de acest fel a fost Mica Antantă, constituită de România,

Cehoslovacia și Regatul sârbo-croato-sloven, ca o alianță defensivă împotriva pretențiilor statelor revizioniste (în special Ungaria).

Debutul cooperării balcanice l-a constituit, însă, realizarea Înțelegerii Balcanice. Actul fondator (mai 1934) a fost semnat de Grecia, România, Turcia și Iugoslavia, ca rezultat al unei serii de Conferințe Balcanice, desfășurate între 1931 și 1934. Au existat câteva evoluții în epocă, ce au determinat modelarea acestei inițiative: îmbunătățirea relațiilor dintre Grecia și Turcia, eșecul Ligii Națiunilor de a oferi un plan funcțional de securitate colectivă pentru Balcani, instituirea unei noi ordini europene (primul pact al Celor Patru Puteri, care excludea statele mici).

Un al doilea Pact Balcanic a fost semnat în 9 august 1954 de către Grecia, Turcia și Iugoslavia, pentru o durată de 20 de ani.

Definit ca o alianță defensivă colectivă împotriva unei agresiuni externe, acesta nu se adresa nevoii de securitate general balcanice, ci grupa țările care prezentau interes strategic pentru Statele Unite. Derularea unor procese de cooperare mai largi, la nivel politic, economic și militar, nu a mai fost posibilă pe perioada Războiului Rece. Prima încercare de reluare a cooperării regionale din Balcani a fost reprezentată de întâlnirea miniștrilor de externe ai statelor din Europa de Sud-Est (Belgrad, februarie 1988). La acea dată existau deja semne ale schimbărilor majore ce aveau să se producă în structura mondială de putere. După revoluțiile din țările socialiste, a urmat o primă întâlnire, la Sofia, în 1991, în care noile motivații de cooperare deveneau creșterea prosperității, răspândirea valorilor democratice, nemaifiind vorba de înțelegeri politico-militare pentru apărarea integrității semnatarilor.

Contribuția României la inițiativele de cooperare actuale a avut trei motivații principale: stabilizarea democratică și economică, susținerea unei imagini de furnizor de securitate, în perspectiva integrării europene și euroatlantice, și recuperarea poziției regionale a României, în spiritul unei cooperări autentice, între egali. Stabilitatea regională este o condiție indispensabilă a dezvoltării pe termen lung și a creării unui mediu de securitate favorabil. Căile pe care țara noastră a ales să le urmeze în realizarea acestui obiectiv sunt promovarea principiilor bunei vecinătăți și a dialogului în rezolvarea diferendelor.

Coordonatele participării țării noastre la diversele inițiative de cooperare s-ar putea rezuma astfel:

1) funcții deținute:

- co-președinte al Mesei I de lucru a PSESE (iulie – decembrie 2000). În această calitate, a inițiat parteneriatul cu ONG-urile, dialogul

interconfesional și a adăugat o dimensiune economică și de stabilizare a colaborării cu forțele democratice din Iugoslavia (Procesul Szeged);

- în cadrul SEECP, Președinția română a facilitat semnarea Cartei pentru buna vecinătate, stabilitate, securitate și cooperare (februarie 2000). Președinția română a OCEMN a fost deținută între mai și octombrie 2000. România a contribuit la elaborarea Agendei pentru Viitor, document programatic, și a dezvoltat cooperarea cu PSESE;

- preluarea Președinției Comitetului de Coordonare SEDM și a Comitetului Politico-Militar, de la 1 septembrie 2001, pentru o perioadă de doi ani, are rolul de a întări dimensiunea de securitate colectivă și dialogul cu NATO.

2) coordonări ale unor grupuri de lucru. România co-sponsorizează Grupul de acțiune pentru educație și tineret al Mesei I a PSESE și coordonează grupul pentru promovarea investițiilor din cadrul Mesei II. În cadrul ICE este copreședinte al grupurilor pentru minorități, informatică și mass-media. România coordonează grupul de lucru pentru stimularea întreprinderilor mici și mijlocii din cadrul SECI.

3) conferințe organizate în România. Un element semnificativ este organizarea, la București, a Conferinței Regionale a Pactului de Stabilitate, ce își propune eficientizarea activităților, în principal prin elaborarea unei strategii globale de mediu, standardizarea procedurii de prezentare a proiectelor și creșterea impactului sectorului privat în economie. Tot sub egida Pactului s-a luat inițiativa desfășurării, la București, a unei conferințe pe tema combaterii traficului cu ființe umane.

4) unele interese specifice. Includem atitudini circumscrise intereselor generale ale Pactului, în a căror realizare țara noastră are un interes special. Astfel, în domeniul economic, preocuparea pentru deblocarea șenalului navigabil al Dunării a fost făcută publică în diverse ocazii. Un interes sporit prezintă și proiectul conductei petroliere Constanța – Trieste, care va traversa Iugoslavia și Croația. La nivel politic, s-a consemnat sprijinul pentru aderarea Republicii Moldova la Pactul de Stabilitate. Așadar, România a fost un partener viabil pentru organizațiile în care a fost inclusă.

În proporție mai mare decât oricând, asocierea și cooperarea au devenit caracteristici importante ale politicii la nivel european. Acestea sunt, chiar dacă nu în exclusivitate, noile modalități de a obține materii prime, piețe de desfacere, finanțări, stabilitate și chiar de a purta „microrăzboaie”.

Ultima mare întrebare este: *în ce se vor transforma actualele forme de cooperare?*

Fiore, timpul va selecta inițiativele viabile. Altele, probabil că se vor topi în masa Pactului de Stabilitate, după modelul Royaumont, sau se vor specializa. Pe criteriu spațial, unele vor forma, probabil, nucleul cooperării balcanice, iar altele vor reprezenta punți de legătură cu zonele de care este legată soarta sud-estului european (Europa Centrală, Balcanii Eurasiei, CSI, Europa Occidentală). Viitorul acestei zone frământate este deschis. Postura sa nu este una periferică, iar anumite țări sunt incluse gradual în nucleul european. Pentru celelalte, însă, o soluție realistă ar fi aprofundarea cooperării, cu precauția necesară, astfel încât să nu se creeze un sindrom de dependență. Folosirea ocaziilor generate de aceste cooperări și construirea unor relații de încredere în zonă și, mai departe, cu spațiile învecinate sunt fundamentul oricărui progres.

PREMISE METODOLOGICE ÎN PROIECTAREA PRIORITĂȚILOR PROCESULUI DE INTEGRARE EUROATLANTICĂ ÎN ETAPA POST-PRAGA

***Conf. univ. dr. Maria IACOB,
Academia Tehnică Militară
Col. prof. univ. dr. Dumitru IACOB,
Academia de Înalte Studii Militare***

Proiectarea proceselor de integrare este, indiscutabil, o problemă extrem de complexă. Acest demers a început de multă vreme, iar acum suntem într-un moment cheie. Pentru noi este important să depistăm premise metodologice care vizează contextul și fundamentele proceselor de integrare euroatlantică, premise care, dacă sunt detectate, formulate și asumate corect, pot genera un flux suficient de consistent pentru operaționalizarea integrării.

Avem în vedere câteva premise, precum cele de natură morală, premise de natură mentală și de ordinul mentalităților, premise organizaționale și manageriale și, nu în ultimul rând ca importanță, premise de factură geostrategică.

Deci, **în primul rând, premisele morale ale proiectării proceselor de integrare.** Se poate observa că Războiul Rece s-a încheiat, în logica tuturor războaielor, prin clamarea victoriei, iar clamarea victoriei s-a realizat în mod spectaculos o dată cu prăbușirea Zidului și prin poziționarea entităților în ecuația clasică a învingătorilor și învinșilor. Populații, sisteme și structuri s-au trezit, unele oarecum prin surprindere, în tabăra celor învinși, suportând condiția învinșilor. Din această situație au apărut efecte dintre cele mai complexe. Probabil că din această situație s-au alimentat curente existente mai mult sau mai puțin în subteran, s-au alimentat mișcări de factură naționalistă, dar nu în ultimul rând s-a alimentat o stare difuză de neliniște în lipsa unei proiecții reale de securitate.

În percepția noastră, pentru a nu reface toată istoria problemei, credem că nota cea mai importantă de noutate pe care a adus-o președintele Statelor Unite ale Americii a fost anunțată prin interviul acordat ziarului Adevărul cu câteva zile înaintea momentului Praga, iar această notă a fost spectaculos întărită cu prilejul vizitei la București.

De fapt, după cum se știe, noi românii nu am avut, la Paris, în 1946, la Conferința de Pace, ceea ce istoricii au invocat în permanentă, recunoscută condiția de cobeligeranță. Astăzi, după încheierea Războiului Rece, prin vocea Americii și a președintelui S.U.A., am primit această condiție de cobeligeranță. Practic, românilor li s-a spus: *„ați luat parte la o bătălie, a fost bătălia împotriva sistemelor totalitare. Noi înșine am participat la această bătălie, suntem camarazi în aceeași bătălie. Aveți condiția de învingători, aceasta este premisa morală pe care construim legătura noastră pentru mai departe.”* Această nuanță a fost efectiv senzațională. Firește, din recunoașterea oarecum târzie a condiției de învingător avem și un avantaj: am fost feriți de euforia victoriei, care poate genera multe emoții păguboase. Avem avantajul condiției lucidității, dar este o luciditate care are o profundă expresie de demnitate. Această premisă morală credem că este esențială în construcția și în operaționalizarea proceselor concrete ale integrării.

A doua premisă este de ordinul mentalului și al mentalităților. Vom sublinia, pe scurt, care sunt, în opinia noastră, presupuzițiile mentale cu care am fost obișnuiți să lucrăm. Poate cea mai de adâncime presupuziție intelectuală cu care am lucrat, în deceniile de după al doilea război mondial, a fost o idee de genul *„lumea are sens”*. Este presupuziția cea mai tare, cea mai confortabilă epistemic și cea mai angajantă practic. Dacă lumea are sens, atunci totul este ca procesele sociale, masele de oameni să fie organizate în acțiunea către scop, către sensul prestabilit, cu toate consecințele care decurg de aici. Știm foarte bine că, în esență, cu asemenea presupuziție, lucrează la nivel de excelență ideologiile. Presupuziția este însă extraordinar de riscantă, pentru că este cu puțință, cum de fapt s-a și întâmplat, ca, într-o bună zi, lumea să defileze pe stradă în căutarea altui sens, și atunci presupuziția ar trebui formulată într-un alt mod. Lumea nu are un sens prestabilit, ea are un sens care se construiește tendențial prin conexiunile dintre actorii semnificativi ai lumii. Credem că pe această presupuziție pot fi construite, în sens mental, procesele de integrare euroatlantică. Alianța ca atare este o structură cu o geometrie variabilă care-și construiește sensul geostrategic în timp, procesând toate situațiile și toate informațiile cu care se confruntă. Dacă această presupuziție este corectă, și credem că este corectă, din ea decurg câteva condiții care, în sens mental, trebuie să ni le asumăm în proiectarea proceselor de integrare. Prima condiție este condiția interacțiunii, de fapt condiția cooperării, condiția interacțiunii între actori, condiția conjuncției. Nu se pot genera punți decât în măsura în care ne asumăm această condiție

a interacțiunii. Suntem în interacțiune cu ceilalți, cu Rusia, în cadrul viitoarelor sisteme de securitate. O altă condiție este condiția eficacității, angajarea mentală a necesității de a fi mereu la țintă și, firește, nu trebuie uitată condiția eficienței. Trebuie imaginate, evaluate în permanență, cântărite costurile cu care am ajuns la țintă. Asta în ceea ce privește mentalul.

Pe de altă parte, este util să observăm că, multă vreme, mentalitățile noastre au fost construite într-o ecuație disjunctivă, în formula „*noi și ceilalți*”, dar această formulă a lucrat mai curând în regim de: „*sau noi, sau ceilalți*”. De aici s-au alimentat tensiunile, de aici se alimentează naționalismele, de aici se alimentează disjuncțiile și tensiunile majore care ne frământă atât în interior, cât și în afară.

Managerial, ecuația alternativă sună foarte simplu „*înving și înving*”. O schimbare de formulă în sens de „*și noi, și ceilalți*” conduce către ecuația punților. Credem că acest tip de mentalitate trebuie sugerat, cultivat și introdus drept ingredient vital în proiectarea noilor structuri de securitate.

A treia premisă este una de factură organizațională și managerială. Intrăm într-o organizație, Organizația Nord-Atlantică, care suportă toate condiționările prin care poate fi abordată orice altă organizație. Organizația este în schimbare de misiune, noul concept NATO și noua strategie NATO se impun a fi abordate, credem, înainte de toate, în limbaj organizațional și managerial. Aici vrem să fixăm o nuanță. Avem sentimentul că intrăm într-o etapă post-decizie, iar în etapele post-decizie, după cum știm foarte bine, extrem de importante sunt activitățile de organizare, de specificare a activităților și aplicarea regulilor simple ale managementului. Poate înainte de toate ar trebui meditat la cele trei reguli de aur ale managementului, care, așa cum s-a spus, solicită imperativ: regula numărul 1 – motivează, regula numărul 2 – motivează, regula numărul 3 – motivează, deci, organizează logic și motivează oamenii care sunt introduși în ecuație.

Cea de a patra premisă este cea geostrategică. Despre geopolitică, despre modelele geopolitice și despre efectele și dezvoltările geostrategice în situațiile de turbulență în care suntem noi, cu cei mai mulți dintre dumneavoastră am mai avut prilejul să discutăm. Într-un mod mai explicit, mai intens, mai vizibil decât în etapele pre-Praga, noul concept NATO, noua organizație și noile valențe geostrategice ale organizației pun în evidență importanța vitală a flancului sudic, semnificația geostrategică a prezenței României pe flancul sudic și importanța de a înțelege în acest

context ceea ce președintele S.U.A. definea drept „*vârf de lance*” tipul de angajament pe care, în raport cu Estul, trebuie să și-l asume România.

Aceste patru premise, premisa morală, premisa mentală și a mentalităților, cea organizațional-managerială și cea geostrategică, ne par a fi, cel puțin la prima vedere, esențiale în construirea fundamentelor pentru operaționalizarea integrării României în Alianța Nord-Atlantică

SUMMITUL NATO DE LA PRAGA ȘI ROMÂNIA

***General de brigadă (r.) prof. univ. dr. Constantin Gheorghe BALABAN,
Academia de Înalte Studii Militare***

NATO a spus “DA” României.

Anunțul a fost făcut în deschiderea summit-ului de la Praga din 21 noiembrie 2002 de către Secretarul General al NATO, George Robertson, care a propus șefilor de stat și de guvern ai statelor membre NATO, în reuniunea Consiliului Nord-Atlantic, să fie de acord cu invitarea pentru inițierea negocierilor de aderare a celor 7 țări – Estonia, Lituania, Letonia, Bulgaria, România, Slovenia și Slovacia. Toate aceste state aspirante au lucrat din greu pentru a-și moderniza și reforma forțele armate, pentru a corespunde standardelor înalte ale NATO cu privire la valori, statul de drept și edificarea unor instituții democratice mai robuste¹. Este o “*decizie crucială*” – spunea George Robertson, în privința căreia, “*aliații s-au îndreptat, treptat, către un consens în ultimele luni. Cred că am realizat acest consens*”.²

Așadar, Alianța – consecventă Declarației de la Washington (23 aprilie 1999) – a dovedit că a rămas și rămâne deschisă democrațiilor europene, indiferent de “*situarea geografică*”, dar “*doritoare și capabile să satisfacă responsabilitățile calității de membru*” și a căror includere “*sporește securitatea și stabilitatea în toată Europa*”.³

Având ca obiective fundamentale înfăptuirea păcii, securității și libertății pentru toate națiunile Europei și Americii de Nord, NATO a fost și rămâne pilonul esențial al unei comunități largi a valorilor și responsabilităților comune⁴. Evoluează spre consolidarea angajamentelor de securitate colectivă, dezvoltarea instrumentelor de gestionare a crizelor și contracarării noilor amenințări internaționale. Devine, practic, structura de securitate politico-militară a comunității statelor democratice avansate, la care s-au raportat în diferite modalități Rusia⁵, Ucraina⁶, precum și state din bazinul Mării Mediterane, Caucaz și Asia Centrală. Lucrând și acționând împreună cu partenerii, inclusiv Rusia și Ucraina, membrii Alianței, reprezentând arii culturale diverse și zone civilizaționale diferite, au continuat să dezvolte cooperarea și au reușit ca, prin istorica decizie de la Praga, din noiembrie 2002, să șteargă separarea impusă de Războiul Rece și să ajute la construirea unei “*Europe întregi și libere*”, unde securitatea și prosperitatea să fie “*împărtășite și indivizibile*”.

Extinderea este un moment istoric, un moment în care *Europa se reunește puțin câte puțin, eliminând divizările din trecut*, iar *ultimele reminiscențe ale divizării Europei au încetat azi să mai existe*. Totodată, extinderea marchează un *important pas înainte pe calea îmbunătățirii securității europene* și evidențiază *importanța Alianței*.

În consecință, decizia Summit-ului de la Praga marchează, în fapt, sfârșitul divizării Europei și sfârșitul unei epoci istorice.⁷ Lumea s-a schimbat și arată altfel, dar valorile comune și interesele de securitate ale Alianței au rămas neschimbate, NATO aducându-și azi o contribuție tot mai vizibilă la clădirea unei comunități euro-atlantice a democrațiilor, mai puternică și mai largă. “NATO – spunea președintele ceh Vaclav Havel – vrea să devină o organizație cuprinzând întregul spațiu cultural euro-american, indiferent de revendicările de apartenență teritorială, trecute sau viitoare, ale unora și altora”.⁸

Prin decizia de la Praga, NATO și-a modificat frontiera de răsărit până la Marea Baltică și Marea Neagră – fiind cea mai amplă extindere de la crearea sa în 1949⁹ și este de salutat faptul că această nouă și considerabilă lărgire a fost discutată cu Rusia într-un mod deschis și concret. Se dă astfel tot mai mult de înțeles că atât NATO, cât și Rusia iau în serios faptul că Europa împărțită în două nu mai există, înlătură rămășițele Războiului Rece, în dorința unei Europe întregite, de care Rusia va beneficia, iar lărgirea NATO va determina relații mai bune și o cooperare mai intensă între țările membre și partenere.

Consolidarea relațiilor transatlantice și noile înțelegeri de securitate americano-ruse¹⁰ din perioada următoare atentatelor teroriste din septembrie 2001¹¹ ne fac să fim mai optimiști. NATO și Rusia trebuie să lupte împotriva unui dușman comun – ținta fiind, astăzi, lupta împotriva “adevăratelor amenințări”, în primul rând, împotriva terorismului global și armelor de distrugere în masă, care pun în pericol pacea și stabilitatea la nivel internațional. Deci, este tot mai limpede, acum, că Alianța Nord-Atlantică nu e îndreptată către interesele de securitate ale nici unuia dintre statele partenere, iar lărgirea ei nu poate fi considerată, în nici un fel, ca fiind direcționată împotriva Rusiei. Chiar și reacția Moscovei – “extinderea NATO reprezintă o amenințare virtuală” – era de neconceput cu numai câțiva ani în urmă. Însuși președintele Comisiei pentru Afaceri Externe din Duma de Stat, Dmitri Rogozin, a declarat că Rusia nu este amenințată de extinderea NATO, ci de “țările din sud”, care propagă terorismul și traficul de droguri.¹²

Ca urmare, la Praga s-a insistat ca NATO să fie restructurată și s-a decis ca organizația să se transforme într-o alianță care să răspundă rapid acestor adevărate amenințări care nu mai vin din Europa, ci din exteriorul ei, din regiunea care se întinde din nordul Africii și centrul Asiei. Dacă până la Praga esența misiunii NATO consta în apărarea colectivă a statelor membre și crearea unei zone de securitate în Europa, noul NATO va demonstra că o Alianță, transformată și modernizată, se află în centrul lumii libere și reprezintă cea mai mare coaliție permanentă din lume. Cuvântul-cheie, aici, este adaptarea, ceea ce aduce cu sine și noi responsabilități, noi angajamente, atât pentru vechii aliați, cât, mai ales, pentru noii aliați, care, în opinia premierului britanic, Tony Blair, trebuie să continue reformele și investițiile în perioada de ratificare a extinderii. Prin invitarea a încă șapte membri, nu numai că se aduce un suflu nou organizației, dar se va întări și capacitatea militară a acesteia. ”*Avemspunea Secretarul General al NATO, George Robertson – organizația, capacitățile militare și voința de a face față acestor amenințări la adresa popoarelor noastre și a securității noastre, indiferent de unde vin acestea*”.

Iată o imagine a marilor decizii ale istoricului summit de la Praga, care transmite un semnal clar nu numai Europei, ci întregii lumi, dând de înțeles că intrăm într-o nouă epocă, în care nu va mai fi valabilă împărțirea lumii în funcție de sfere de influență. Șapte noi membri vor intra în NATO, printre care și România.

Declarația adoptată în cadrul reuniunii Consiliului Nord-Atlantic menționează aprobarea unui pachet corespunzător de măsuri, bazate pe Conceptul Strategic al NATO, destinate întăririi capacității Alianței de a face față provocărilor la adresa securității forțelor, popoarelor și teritoriilor statelor membre, de oriunde ar proveni acestea: “*Deciziile adoptate astăzi vor face posibilă capacități echilibrate și eficiente în cadrul Alianței, astfel încât NATO să-și poată îndeplini mai bine misiunile și să răspundă în mod colectiv acestor provocări, inclusiv amenințării pe care o reprezintă terorismul și proliferarea armelor de distrugere în masă*”. Fenomenul terorismului este respins în mod categoric și condamnat în toate formele și manifestările sale, el constituind o “*amenințare gravă și în creștere*”¹³.

În legătură cu o posibilă acțiune militară împotriva Irakului, președintele american George W. Bush speră să-i convingă pe aliații SUA să sprijine eforturile americane de dezarmare a Irakului, în cadrul unei “*coaliții de state dornice să dezarmeze Irakul*”, dacă Bagdadul va refuza să respecte Rezoluția 1441 a Consiliului de Securitate.

Chiar dacă în cadrul unei conferințe de presă comune cu președintele Republicii cehe, George W. Bush a afirmat doar că se va consulta cu aliații din NATO, iar participarea la o asemenea acțiune va depinde de fiecare aliat în parte, președintele Vaclav Havel sugera că, în cazul în care se va recurge la forță, NATO “*să răspundă prompt și cinstit, în spiritul angajamentelor sale, ca o alianță militară*”.

De aici, o întrebare pentru noi. Ce atitudine trebuie să adopte România și armata ei în cazul unui război al aliaților împotriva Irakului? Analizii politici americani au apreciat că este puțin probabil ca NATO să se implice direct, la nivel colectiv, într-o campanie militară împotriva Irakului, dar este posibil ca statele aliate să participe individual la o coaliție a SUA pentru dezarmarea Irakului. Surse oficiale de la Casa Albă și Pentagon au afirmat că SUA vor solicita individual sprijinul unor state membre ale NATO cum ar fi Republica Cehă sau Ungaria, iar CNN a transmis că România și Bulgaria, invitate să se alăture NATO, au oferit deja SUA baze militare și acces în spațiul lor aerian.

Pentru România, invitația pe care a primit-o la Praga este numai un pas politic și simbolic, care nu trebuie confundat cu dobândirea calității de membru cu drepturi depline al Alianței. Aceasta înseamnă că, pentru a ajunge la momentul final al aderării la Tratatul de la Washington – actul de bază al Alianței, efortul întregii națiuni va trebui concentrat asupra negocierilor de aderare și pregătirii procesului de ratificare a aderării.¹⁴ Guvernul României și Consiliul Suprem de Apărare a Țării au pregătit și aprobat un amplu și detaliat plan de acțiune post-Praga.

Așadar, să continuăm cu interogații, să ne punem întrebări și să le căutăm răspunsul. Ce avem de făcut potrivit standardelor și reperelor noii lumi din care vom face parte? Ce transformări majore implică în plan intern alinierea României la standardele NATO, atât din punct de vedere militar, cât și din punct de vedere economic, al protecției informațiilor clasificate și al cadrului juridic intern? Cât de bine cunoaștem și înțelegem planul de acțiune post-Praga pregătit și aprobat de Guvern și CSAȚ? Putem evalua cu suficientă exactitate dimensiunea și consecințele momentului Praga asupra evoluției societății românești? Ce dimensiune strategică ar putea da țării noastre în Europa afirmația președintelui SUA, George W. Bush, potrivit căreia “*România este vârful de lance al extinderii NATO în Est*”? Care ar putea fi efectul asupra procesului de integrare în Uniunea Europeană? Cum vom dezvolta în viitor relația cu Rusia?

Am fost invitați să începem negocierile de aderare la NATO, să intrăm într-un NATO care se definește altfel, un NATO care își asumă alte roluri și responsabilități și care are nevoie de membri capabili și hotărâți să-și îndeplinească îndatoririle. Deci, intrând în NATO, ne asumăm obiectivele și scopurile Alianței, obiective și scopuri pe care trebuie să fim în măsură să le îndeplinim. Odată cu intrarea României în NATO, situația se schimbă radical. Interesele noastre vitale de securitate și apărare vor fi garantate, dar și România va trebui să contribuie în mod solidar la garantarea securității și a valorilor ce devin comune de acum înainte, la susținerea fără echivoc a războiului contra terorismului condus de Statele Unite. Este nevoie de luciditate, demnitate și responsabilitate, și toți trebuie să fim în slujba interesului național.

România va avea de parcurs un drum deloc simplu, care presupune nu doar modernizarea armatei, continuarea reformelor, ci și o schimbare de mentalitate. Să nu supraapreciem rezultatele de până acum, în special cele din domeniul militar¹⁵, și să nu subestimăm efortul pe care trebuie să-l facem pentru consolidarea proceselor economice, sociale, combaterea și eliminarea birocrăției și a corupției, precum și pentru întărirea coeziunii societății românești. Dacă momentul Praga înseamnă pentru România un nou început, atunci trebuie să înțelegem că este o șansă istorică pe care nu avem dreptul să o ratăm. Pentru că intrăm în NATO în momentul în care lumea se polarizează puternic, în care lupta pentru resurse și pentru piețe crește constant în intensitate. Obiectivul nostru nu este numai să ne integrăm în NATO în 2004 și în UE în 2007, ci “ *să creăm condiții interne și internaționale pentru o calitate a integrării care să permită atât culegerea dividendelor de prosperitate și modernizare pentru cetățenii noștri, cât și dobândirea unui statut în interiorul acestor organizații pe măsura ambițiilor noastre și anvergurii acestei țări* ”.¹⁶

NOTE

¹ În 1999, NATO a conceput un plan de acțiune legat de extindere și de acordare de asistență țărilor europene aspirante, în scopul pregătirii lor potrivit standardelor Alianței și aderării lor ulterioare.

² Liderii NATO și-au anunțat intenția de lansa noi invitații de aderare încă din luna iunie 2001, lucrând de atunci pentru a se asigura de faptul că Alianța este pregătită să se extindă, ca rezultat al procesului de reforme interne.

George Robertson – Summit-ul NATO, Praga, 21 noiembrie 2002

³ *Summit-ul NATO de la Washington, 1999*

⁴ NATO se naște, în condițiile Războiului Rece, ca *alianță militaro-politică* și evoluează în post-Războiul Rece, ca *structură politico-militară* axată pe principiile securității internaționale.

⁵ Summit-ul de la Washington din 1999 a reconfirmat adâncirea cooperării dintre NATO și Rusia. Noua relație cu Rusia, mai constructivă și pragmatică, a înlăturat principalele diferențe care au caracterizat relațiile anterioare și dezacordurile dintre cele două părți, apărute ca urmare a crizelor din Kosovo și Cecenia. Esența noilor relații o reprezintă crearea unui nou consiliu NATO – Rusia, care le permite acestora să ia împreună decizii în domenii de interes comun.

⁶ Considerând Ucraina un stat important pentru stabilitatea și securitatea Europei, NATO a dat un nou impuls Parteneriatului Special cu această țară, semnat la Madrid în iulie 1997, consultându-se reciproc în probleme privind securitatea și stabilitatea euroatlantică, prevenirea conflictelor, managementul situațiilor de criza și susținerea păcii.

⁷ A se vedea în acest sens și dr. Vladimir Zodian, *Semnificația “Momentului Praga – 2002” pentru România în Impact Strategic, nr.4-5 (2002)*, Publicație de strategie militară, analiză și prognoză de securitate națională, p.214

⁸ *Vaclav Havel*, Cuvântare la Conferința “Transformarea NATO”, sub auspiciile Institutului Aspen din Berlin și Comitetul SUA pentru NATO, Praga, 20 noiembrie 2002

⁹ Pornind de la primele 12 țări membre, NATO a lărgit succesiv Alianța la 14, apoi la 15, 16, iar în 1999, a ajuns la 19 state membre, porțile NATO rămânând deschise.

¹⁰ “*Pentru Statele Unite, Rusia a fost mai utilă decât NATO în calitate de partener în cadrul coalitiei antiteroriste din Afganistan*”- potrivit declarației lui *Serghei Iaștrâjembski*, consilier al președintelui rus, Vladimir Putin, citat de cotidianul ceh *Dnes*, joi, 21 noiembrie 2002, și reprodus de ziarul *Adevărul*, vineri, 22 noiembrie 2002, p.12

¹¹ Atentatele de la 11 septembrie 2001 îndreptate împotriva SUA au adus în centrul atenției terorismul internațional, amenințările cu atacuri chimice, biologice sau radiologice. Aceste atentate impun o ripostă fermă din partea tuturor țărilor care cred în democrație și libertate.

¹² Interviu publicat de cotidianul guvernamental “*Rossiiskaia Gazeta*”, reprodus de ziarul *Adevărul*, vineri, 22 noiembrie 2002, p.12

¹³ Declarația adoptată în cadrul reuniunii Consiliului Nord-Atlantic, Praga, 21 noiembrie 2002

¹⁴ Procesul de preaderare ar putea dura până în primăvara anului 2003, după care, statele membre NATO vor semna protocolul de aderare al României, care va fi ratificat de parlamentele celor 19 state membre ale Alianței.

¹⁵ Candidatura României a fost consolidată cu ajutorul mai multor factori, cel mai important dintre aceștia fiind sprijinul SUA – principalul arbitru al procesului de extindere a Alianței. România a impresionat Washingtonul cu susținerea sa fără echivoc pentru războiul contra terorismului condus de SUA, punând la dispoziția NATO spațiul său aerian și maritim și trimițând trupe în Afganistan.

¹⁶ *Ministrul Afacerilor Externe, Mircea Geoană* – interviu acordat ziarului *Adevărul*, miercuri, 20 noiembrie 2002, p.13

STANDARDIZAREA ȘI INTEROPERABILITATEA - PRIORITĂȚI IMPORTANTE ALE PROCESULUI DE INTEGRARE -

***Colonel dr. Mircea MÂNDRU,
Statul Major General***

1. INTRODUCERE

Integrarea euroatlantică a constituit și constituie una din prioritățile majore ale politicii interne și externe românești și, implicit, unul din pilonii fundamentali ai reformei sistemului militar românesc. Este greu să definești reforma fără a avea un sistem de referințe marcat cu obiective strategice și operaționale pe care să le atingi având ca suport o planificare și o concepție unitară. În această idee, întregul proces de reformă și de restructurare al armatei s-a desfășurat și se desfășoară în cadrul pragmatic asigurat de Planul Național de Aderare, ce a debutat de curând cu cel de-al patrulea ciclu. Desigur că acest proces al reformei și restructurării, care include și modernizarea pe toate palierele structurilor din compunerea forțelor armate, va continua într-un ritm accentuat în perioada pe care am denumi-o “*fenomenul post Praga*”. Noi considerăm că această perioadă este un adevărat “*fenomen*”, întrucât avem imaginea complexității și ritmului ce-i vor fi caracteristice. Transpunerea în practică a “*fenomenului post Praga*” va fi susținută de decizia conducerii politice de creștere semnificativă a bugetului real alocat Ministerului Apărării Naționale pentru exercițiul financiar 2001-2002 și pentru cel următor 2002-2003 la o medie de 2,4% din PIB, cifră prevăzută a se realiza constant și pe următorii ani.

2. RESTRUCTURAREA SI MODERNIZAREA – OPTIUNE PROPRIE

Nu putem să nu menționăm ceea ce s-a subliniat în repetate rânduri de către factorii de decizie politică și de conducere ai Ministerului Apărării Naționale, și anume faptul că opțiunea de restructurare și modernizare a armatei nu ne-a impus-o nimeni, ci este una care se datorează unor necesități naționale, concretizate într-o strategie de ansamblu privind asigurarea unei forțe de descurajare credibile, necesare statului român pentru promovarea și protejarea intereselor sale, pentru garantarea

suveranității și independenței naționale. Această strategie corespunde în mod real nevoilor de realizare a obiectivelor de interoperabilitate și de atingere a standardelor proprii statelor membre NATO, prin realizarea unor structuri suplă, modulare, flexibile, antrenate și înzestrate modern, care să dea substanță creșterii capacității operaționale a armatei, necesare participării cu succes la misiuni complexe și la programe comune de cooperare multinațională în susținerea intereselor statului român.

În această idee, trebuie văzut sensul profund, de substanță, al transformărilor pe care le-a suferit până în prezent armata română, precum și al celor ce inerent vor fi operate la diferite eșaloane, reforma și restructurarea având la bază, ca prioritate, **interesul național**. În acest context, perioada următoare sau "*fenomenul post Praga*" trebuie văzută ca o continuare firească a procesului care a debutat odată cu semnarea în 1994 a Parteneriatului pentru Pace.

Noi considerăm că unele din prioritățile majore în acest proces "*post Praga*" vor fi *standardizarea și interoperabilitatea*, ca elemente de esență ale funcționalității unui sistem multinațional, așa cum este Alianța Nord-Atlantică. Spunem acest lucru având în vedere că elementele unui sistem multinațional au ca liant **interoperabilitatea**, iar aceasta este și trebuie privită ca fiind obiectivul final al **standardizării**.

Din această perspectivă, putem afirma cu tărie că în ultimii ani s-au făcut progrese enorme în direcția standardizării și creșterii interoperabilității cu structurile NATO.

3. STANDARDIZAREA ȘI INTEROPERABILITATEA, DOMENII DELIBERAT ASUMATE

Progresele înregistrate pe toate palierele standardizării și creșterii interoperabilității cu structurile Alianței au fost posibile, în primul rând, datorită măsurilor ferme luate de conducerea Ministerului Apărării Naționale, de Statul Major General în mod deosebit, pentru direcționarea și coordonarea activităților aferente procesului de elaborare a standardelor operaționale și administrative, ca elemente importante, dacă nu esențiale, ale întregului proces de coordonare a reformei. În același timp, procesul a fost abordat în strânsă consonanță cu standardele tehnice elaborate de către Departamentul pentru Armamente. Activitățile derulate în acest context au făcut posibile traducerea, adaptarea și implementarea unor standarde în procesul pregătirii pentru luptă a unităților și marilor unități ale armatei și,

în primul rând, în cadrul celor destinate să participe la activitățile și operațiile NATO/PfP.

Accelerarea procesului de standardizare din armata română s-a produs odată cu asumarea primelor 19 și ulterior a celor 84 obiective de parteneriat și implementarea lor graduală în sistemul militar românesc. A prezenta aici și în acest context procesul vast al standardizării, cu ajutorul câtorva cuvinte sau fraze, ar putea crea imaginea unei activități facile, de rutină, care s-a desfășurat confortabil și lejer. Adevărul este însă că procesul standardizării s-a desfășurat și se desfășoară în toată complexitatea sa, ca un proces permanent, perfectibil, ca parte integrantă a amplului proces de planificare a apărării, ce și-a găsit drept vectori obiectivele și subobiectivele prioritare din Planurile Naționale de Aderare, pe care le derulăm și în prezent, prin debutul recent al celui de-al patrulea ciclu, pe care eu mi-aș permite să-l denumesc „*ciclul preaderării*” sau al fenomenului „*post-Praga*”. Fără a ne lăsa furăți de euforia recentului eveniment mult-așteptat, acela de primire a „*Invitației de aderare*” la NATO, trebuie să fim conștienți și să dăm dovadă de pragmatism tocmai acum, mai mult ca oricând în ultimii doi ani, deoarece din punct de vedere al subiectului în speță, și anume **standardizarea**, trebuie să finalizăm cel mai important document, „*Strategia românească de standardizare*”, și modificările necesare la Ordinul Ministrului nr.M-62 privind standardizarea care se află în prezent într-un stadiu avansat de finalizare, de către un colectiv interdepartamental, sub conducerea Comitetului pentru Standardizare din Statul Major General, al cărui președinte este locțiitorul șefului Statului Major General. Este important de subliniat, în acest sens, modificările ce trebuie aduse în filozofia abordării standardizării (din postura de membri ai Alianței), aliniind aceste modificări la documentele de referință în domeniu - Charta Organizației NATO pentru Standardizare (NSO) și Politica de Standardizare a NATO.

Noi considerăm că aceste structuri nu vor face față multitudinii de servicii specifice pe care apartenența viitoare la Alianță și conlucrarea cu Agenția de standardizare a NATO, în vederea gestionării a peste zece mii de standarde, le va pune cât de curând. Argumente în favoarea afirmației de mai sus sunt multiple și nu e cadrul a fi aduse în discuție, însă este imperios necesar, în opinia noastră, ca, imediat după finalizarea strategiei de standardizare, să gândim o structurare sau mai bine zis o restructurare a entității care va coordona și va gestiona în continuare vastul proces al standardizării.

Aș dori să nu fiu înțeles greșit: standardizarea și interoperabilitatea nu sunt sperietori sau lucruri abstracte, ci sunt lucruri cât se poate de firești și normale, într-un mediu multinațional, cum este cel al Alianței, însă presupune o planificare riguroasă a forțelor și, în principal, a resurselor pentru a pune această activitate pe calea cea dreaptă, care nu duce decât la realizarea interoperabilității între aliați. De aceea, considerăm necesar să prezentăm, pe scurt, câteva aspecte esențiale ale politicii de standardizare promovate de Alianța Nord-Atlantică.

4. ASPECTE GENERALE ALE STANDARDIZARII IN NATO

Perspectivile post Praga identifică două domenii de responsabilitate pentru structurile care gestionează aria largă a standardizării:

- domeniul politici, priorități și cerințe de standardizare;
- domeniul coordonare, elaborare, monitorizare standarde.

Pentru a asigura întărirea capacităților defensive ale NATO, politica Alianței prevede că statele membre și autoritățile NATO vor asigura creșterea interoperabilității prin standardizare. Scopul standardizării în NATO este de a crește eficacitatea operațională a Alianței prin realizarea interoperabilității între forțele aliate și complementar/aditional între forțele NATO și forțele parteneri și ale altor state, îmbunătățind eficiența folosire a resurselor disponibile.

Standardizarea la nivel NATO este definită ca fiind: ***“Dezvoltarea și implementarea conceptelor, doctrinelor, procedurilor și planurilor destinate obținerii și menținerii nivelurilor stabilite de compatibilitate, intersanjabilitate sau comunalitate în domeniile operațional, procedural, material, tehnic și administrativ pentru realizarea interoperabilității”***.

Activitatea de standardizare este orientată de câteva principii bine definite, și anume:

- ***Are la bază obiectivele generale ale Alianței.*** Aceasta înseamnă că necesitatea standardizării derivă din obiectivele politicii generale ale Alianței Nord-Atlantice și, în mod deosebit, din Conceptul Strategic și Directiva Ministerială dată de Alianță în vederea planificării apărării NATO.

- ***Armonizarea standardizării cu planificarea apărării NATO.*** Centrul de greutate al procesului de standardizare este PLANIFICAREA FORȚEI prin intermediul OBIECTIVELOR FORȚEI și CICLURILOR DE REVEDERE A APĂRĂRII. Aspectele și cerințele standardizării sunt puse în fața statelor parteneri participante la Procesul de Planificare și

Analiză a Parteneriatului (PARP), prin Obiectivele de parteneriat. Implementarea acestora este apoi revizuită în cadrul PARP Assessment.

- **Unitatea eforturilor** este întărită prin armonizarea și coordonarea activităților de standardizare cu statele membre, Comandamentele Strategice și Principalele Comitete NATO prin intermediul Organizației de Standardizare a NATO (NSO).

- De regulă, în Alianță vor fi **utilizate** la maximum posibil **“standarde civile corespunzătoare”**, iar când un asemenea standard nu este aplicabil, numai atunci va fi elaborat un standard NATO.

- **Realizarea nivelului de standardizare** impune țărilor membre necesitatea de a realiza nivelurile de standardizare indicate în Cerințele de Standardizare și într-o ordine crescândă: compatibilitate, interșanjabilitate și comunalitate.

- **Asigurarea feedback-ului**, ca element esențial al procesului de standardizare, prin controlul asupra realizării cerințelor și implementării acordurilor de standardizare.

- Nu în ultimul rând, **angajamentul național**, în sensul că deși în principiu standardizarea este ceva voluntar pentru țările membre, totuși ele trebuie să aplice standarde la maximum posibil, iar în unele cazuri, pot să accepte obligatoriu implementarea de standarde specifice.

Procesul de standardizare NATO include activități, precum: propuneri, elaborarea, aprobarea, ratificarea, promulgarea, implementarea și actualizarea standardelor. El se desfășoară în două sensuri complementare: de **“jos în sus”** și de **“sus în jos”**.

Standardizarea de jos în sus este inițiată prin raportarea nevoilor și/sau deficiențelor de către grupurile de lucru NATO (Propuneri de Standardizare) și care sunt validate de Autoritatea Corespunzătoare de Standardizare (care dă sarcini pentru elaborarea STANAG sau AP).

Standardizarea de sus în jos este inițiată de Comandamentele Strategice care identifică Cerințele Militare de Standardizare, ca parte a Propunerilor de Forțe pentru țările participante în Procesul de Planificare a Forței. Ea cuprinde patru faze:

- Identificare, formulare și aprobare a Cerințelor de Standardizare;
- Identificare, formulare și aprobare a Obiectivelor de Standardizare;
- Îndeplinirea sarcinilor rezultate din Obiectivele de Standardizare de către Autoritatea Corespunzătoare de Standardizare;
- Implementarea Standardizării de sus în jos și a feedback-ului.

Toate aceste activități sunt cuprinse în cadrul unui **Program de standardizare** care reprezintă instrumentul de conducere al NATO pentru activitățile de standardizare.

În acest proces sunt definite/delimitate clar și responsabilitățile:

- Țările membre și autoritățile militare NATO au responsabilitatea identificării cerințelor de standardizare, ridicând nivelurile cerute și recomandând prioritățile.

- Comandamentele strategice sunt responsabile pentru identificarea Cerințelor Militare de Standardizare în Propunerile pentru Forțe pentru țările participante, în Planificarea Forței, stabilesc prioritățile și nivelurile de standardizare. Ele formulează inițial cerințele pentru Obiectivele de Parteneriat.

- Țările membre sunt responsabile de ratificarea și implementarea Standardelor NATO și identificarea cerințelor adiționale necesare pentru standardizare.

CONCLUZII

Procesul de standardizare a căpătat o dimensiune reală și foarte concretă pentru Armata României, începând cu momentul invitării României, de către NATO, de a adera la Alianță.

Eficiența acțiunilor în comun, a operațiilor multinaționale, va fi asigurată printr-un grad ridicat de interoperabilitate, care presupune, în ansamblu, abilitatea forțelor noastre de a se pregăti și acționa împreună eficient, cu forțe aliate sau partenere, în vederea îndeplinirii misiunilor și sarcinilor primite.

Atingerea standardelor NATO nu este ușoară, dar armata are personal cu calificarea necesară pentru a realiza această cerință de bază. Admiterea în NATO nu înseamnă sfârșitul eforturilor de reformare pe linia standardizării și interoperabilității organismului militar, ci continuarea eforturilor pentru îndeplinirea obiectivelor și obligațiilor asumate.

În acest context, elementul de bază al standardizării, va fi adaptarea procesului de planificare națională la procesul de planificare NATO și integrarea cu acesta din urmă.

Planificarea apărării NATO include următoarele cinci discipline: armamente; logistică; comandă și control; resurse și forțe. Planificarea forței reprezintă mecanismul care integrează aceste discipline în Obiectivele Forței (Force Goals) NATO.

Potențialul țării noastre este considerabil, iar în cadrul interoperabilității avem în vedere direcționările NATO în ceea ce privește capacitățile în forțe și mijloace necesare Alianței. Oferta de capacități a României poate contribui la sporirea capacității de apărare împotriva atacurilor NBC, de asigurare a comunicațiilor și superioritate a informațiilor, a luptei împotriva terorismului și altor amenințări asimetrice.

Preocupările viitoare vor fi orientate către creșterea interoperabilității forțelor dislocate și a capacităților de luptă, pentru sporirea capabilităților de desfășurare rapidă și de susținere a forțelor în teatrul de operații, cu accent pe capabilitățile de specializare sau “**niche capabilities**”, ceea ce pentru armata noastră ar putea să însemne forțe specializate pentru lupta în munte, NBC sau forțe speciale.

La finalizarea convorbirilor de aderare din decembrie a.c. și ianuarie anul viitor, vom avea imaginea clară a ceea ce vom avea de făcut în toate domeniile, inclusiv în domeniul standardizării și interoperabilității.

NATO ȘI ROMÂNIA DUPĂ PRAGA, NOI DIMENSIUNI ALE CREDIBILITĂȚII.

***Mihai Eugen CÂMPAN,
Casa NATO***

Summitul NATO de la Praga este, fără nici o îndoială, un eveniment istoric care, prin consecințele sale în plan politic și strategic, va influența decisiv evoluția Europei și a lumii în secolul al XXI-lea.

Deciziile adoptate de Alianța Nord-Atlantică cu privire la transformarea structurilor sale de comandă și operaționale, precum și a modalităților sale de acțiune în viitor, dar, în special, cea privitoare la extinderea zonei sale de responsabilitate, prin invitarea pentru începerea negocierilor de aderare a șapte noi state din Europa Centrală și de Est, reprezintă cea mai „revoluționară” schimbare din istoria NATO.

Declarația NATO adoptată la Praga exprimă, în mod foarte clar, noua filozofie a transformării pe care NATO este decisă să o realizeze într-un interval de timp extrem de scurt. Matricea soluționării problemelor care presează asupra NATO și, implicit, asupra raporturilor transatlantice constă în modificarea politicii și strategiei NATO, astfel încât Alianța să poată răspunde eficient noilor provocări ale mediului internațional, apărute, mai ales, după 11 septembrie 2001. Obiectivul esențial al acestui proces constă în dezvoltarea capacităților și abilităților NATO necesare pentru consolidarea și garantarea securității statelor și cetățenilor lor împotriva noilor riscuri și amenințări generate de terorismul global transnațional, consolidarea legăturilor transatlantice și de parteneriat strategic în Spațiul Euroasiatic și extinderea zonei sale de responsabilitate.

Concepția transformării și modernizării Alianței Nord-Atlantice prezentate la Praga conține un număr de răspunsuri la o serie de întrebări fundamentale privitoare la natura securității globale în secolul al XXI-lea, la modificările survenite în raporturile internaționale cu deosebire după 11 septembrie 2001, la mijloacele necesare pentru consolidarea relațiilor pe termen lung între partenerii europeni și SUA, precum și cea privind rolul, răspunderile și angajarea SUA în gestionarea securității europene și mondiale. Întregul ansamblu de măsuri convenite la Praga urmărește să confere Alianței un nou statut, să-i asigure tranziția de la o organizație interguvernamentală politico-militară spre un organism cu o vocație de securitate.

Invitarea României de a începe negocierile de aderare la NATO s-a realizat într-un moment hotărâtor pentru viitorul Alianței. România se va integra, în mai 2004, într-o nouă Alianță, în care conceptele fundamentale sunt: capacitate operațională crescută, flexibilitate, mobilitate, cu scopul de a asigura îndeplinirea unei game lărgite de misiuni, destinate apărării forțelor, populației și teritoriului împotriva oricăror provocări la adresa securității.

Perioada post-Praga este pentru România o provocare istorică, dată de oportunitatea de a-și putea realiza obiectivul strategic într-un cadru internațional favorabil și cooperant. În măsura în care țara noastră va demonstra că este capabilă să-și îndeplinească obligațiile care-i revin ca stat invitat, ea va putea atinge, cu siguranță, un nivel al credibilității posibil a-i conferi un nou statut și valoare internațională. Perioada de preaderare, abordată în mod pragmatic în domeniile politicii externe și al celei militare, susținută cu resurse suficiente, poate completa un certificat de garanție al recâștigării valorii internaționale a României.

Președintele SUA, George W. Bush spunea la Praga „că fiecare țară trebuie să decidă ea însăși dacă vrea să participe la configurarea lumii sau dacă vrea să rămână deoparte, fără a avea nici o influență”.

1. NATO POST-PRAGA. A DOUA GENERAȚIE A ALIANȚEI NORD-ATLANTICE

Summitul NATO de la Praga a fost calificat drept „summitul transformării Alianței Nord-Atlantice”. Expresia are conotații mult mai profunde, iar folosirea ei în luările de poziție ale oficialilor NATO și în documentele adoptate la Praga semnifică nu numai o modificare de atitudine, ci și una de concepție.

Multe din analizele referitoare la perspectivele Alianței occidentale utilizau tonuri pesimiste, pornind tocmai de la ceea ce ei numeau „disfuncționalitățile de adaptare” la noile realități ale lumii. Se avea în vedere constatarea existenței unei falii între interpretarea evoluției lumii de după 1989 și mecanismele practice de acțiune ale Alianței. Concepțiile strategice adoptate de NATO după încetarea Războiului Rece, în 1991 la Roma și în 1999 la Washington, au apreciat corect caracteristicile noii situații strategice din Europa, definind trăsăturile acesteia și noul spectru al riscurilor și amenințărilor cărora NATO trebuia să le facă față. Însă, adaptarea conceptuală nu a fost urmată în aceeași măsură de adaptări operaționale care să confere Alianței soluții eficiente pentru gestionarea noilor situații de criză post-Război Rece, ca în cazul crizelor din Balcani.

Un răspuns pozitiv la vocile care prognozaau „atrofierea” NATO a fost dat în 1999, când, pentru prima dată, NATO publica un document orientat către problemele noii lumi, cu relevanță sporită pentru viitor. Atunci s-au pus clar în discuție transformarea NATO și pregătirea Alianței pentru provocările și sfidările secolului al XXI-lea. Procesul de implementare a Conceptului Strategic aprobat la Washington nu a fost derulat într-un ritm accelerat.

Este o realitate că relațiile transatlantice au cunoscut un declin în ultima perioadă de timp, situație datorată unor cauze multiple, în esență fiind vorba de modurile diferite în care Europa și SUA vedeau lumea secolului al XXI-lea. După destrămarea Tratatului de la Varșovia și a URSS, SUA au devenit singura superputere cu vocație globală, capabilă de a influența și susține strategiile dezvoltării în noua epocă a globalizării. Ca urmare, SUA au devenit, după expresia lui Pierre Hessner, „actorul decisiv în orice tip de echilibru strategic sau chestiune globală”. SUA sunt, în acest moment, axa sistemului Alianței occidentale și centrul nervos al actualei economii mondiale globalizante. Din această perspectivă, recunoaște reputatul analist, „acțiunea sau lipsa de reacție a SUA la problemele vieții internaționale este mai importantă decât tot ceea ce se hotărăște în altă parte”.

Momentul 11 septembrie 2001 a intervenit în interiorul acestui proces. Chiar dacă atacurile teroriste asupra SUA nu au schimbat fundamental lumea, în mod cert au modificat atât ritmul transformărilor în cadrul Alianței, cât și abordarea geopolitică a unei importante zone a globului. În aceste momente de accelerare a istoriei, SUA și-au asumat rolul, deloc facil, de a fi promotorul schimbării.

După tragedia atacurilor teroriste, SUA au înțeles mai repede decât partenerii europeni din NATO noile pericole ce amenință lumea. Amenințarea indusă de terorismul transfrontalier a devansat, în ecuația strategică a securității globale, dezechilibrele generate de crizele și conflictele locale de diverse nuanțe și cu diverse scopuri. Terorismul internațional, conexat cu proliferarea armelor de nimicire în masă, a devenit principalul pericol la adresa securității statelor și regiunilor. Aceasta pentru că fenomenul terorist nu se manifestă nici în epicentre teritoriale distincte și nici în cadrul unor frontiere convenționale. El migrează în mod insidios, în salturi de-a lungul unor trasee transcontinentale și în forme imprevizibile.

Din această perspectivă, se poate observa o schimbare semnificativă în abordările geopolitice internaționale. Astfel, în numeroase analize ale evoluției raporturilor internaționale se fac aprecieri asupra faptului că, în ultimii doi ani, a avut loc o schimbare a centrului geopoliticii mondiale din Europa spre Asia Centrală, unde se află zona de contact între Afganistan și fostele republici

sovietice asiatice, ansamblul de contradicții completându-se cu Pakistan și India, state nucleare veșnic rivale. Tabloul noului centru geopolitic se întregește la est cu China, puternică și aflată într-o transformare spectaculoasă, iar la vest cu Iranul, Irakul și Arabia Saudită, trei state cu zăcămintele petrolifere uriașe, ostile, fățiș sau disimulat, politiciii SUA și Occidentului. Această regiune puțin cunoscută a generat, în ultima perioadă, serioase stări de tensiune și chiar crize majore, conservând un potențial de criză de care nu se poate face abstracție. Zona se prezintă ca una din sursele cele mai importante ale terorismului internațional, având și mai multe state posesoare de arme de nimicire în masă care susțin terorismul transfrontalier.

Într-un asemenea context, NATO trebuia să se adapteze noilor realități. Deciziile adoptate la Praga au marcat momentul reclădirii credibilității sale, al transformării dintr-o organizație interguvernamentală politico-militară, cu o misiune preponderent orientată spre apărarea împotriva unei eventuale agresiuni de tip clasic din exterior și a gestionării unor crize locale, în vectorul principal de acțiune împotriva terorismului și de garantare a securității europene pentru secolul al XXI-lea.

Prin deciziile luate la Praga, Alianța Nord-Atlantică a parcurs cel mai „revoluționar” moment din întreaga sa istorie. Deciziile privind lărgirea NATO, prin invitarea a șapte noi state, cele referitoare la consolidarea securității în spațiul euro-atlantic, prin întărirea legăturii transatlantice, cele privind sporirea capacităților și abilităților Alianței pentru a putea face față noilor riscuri și amenințări la adresa securității, cele legate de sporirea capacităților operaționale pentru a îndeplini noi misiuni și responsabilități, precum și cele cu privire la consolidarea unor parteneriate sporite cu Rusia și Ucraina converg către concluzia că, practic, se poate vorbi de un nou NATO, de a doua generație a Alianței Nord-Atlantice.

Noul NATO conturat în urma „big-bang-ului” de la Praga, prin implicațiile sale politice și strategice, va avea un impact excepțional asupra Europei și lumii secolului al XXI-lea. Prin decizia pe care Alianța a luat-o, aceea de a invita șapte noi state să adere la structurile sale politice și militare, cea mai consistentă extindere din istoria sa, NATO a redesenat, pentru a patra oară, de aceasta dată în mod fundamental, harta geopolitică a Europei.

Consecințele celei mai masive extinderi a NATO din întreaga sa istorie sunt încă sub lupa evaluării. În mod cert, la Praga, sub impulsul SUA, NATO a amplificat scenariul european prin crearea unui spațiu de securitate comună, extins de la Atlantic la frontierele Rusiei și Ucrainei. Acest proces creează condițiile îndeplinirii a cel puțin două obiective strategice fundamentale pentru NATO: *realizarea controlului asupra întregului spațiu central și est-european,*

cu posibilitatea unei legături directe, peste Marea Neagră, cu zonele cu potențial de risc ridicat din Asia Centrală și sporirea posibilităților unei cooperări directe cu Rusia în combaterea terorismului și a altor amenințări neconvenționale din regiune.

Lărgirea zonei de responsabilitate a NATO și extinderea cooperării cu Rusia creează cadrul politic pentru aplicarea măsurilor practice din perspectivă strategică și tactic-operativă. Alianța se pregătește pentru ducerea unor acțiuni militare care se fundamentează pe o nouă strategie, cunoscută sub numele de „netwar” – război-rețea bazat pe căutarea, urmărirea, neutralizarea sau nimicirea unui inamic difuz, care se ascunde și a cărui localizare nu este facilă.

Unui asemenea obiectiv îi răspund deciziile adoptate la Praga privind modificarea structurii de comandă și de reorganizare a comandamentelor operaționale, precum și constituirea Forței de Reacție Rapidă a NATO. Impulsul major în adoptarea acestor schimbări structurale a venit din partea SUA. Este cunoscut că ideea noii structuri militare a Alianței și a modificărilor în ducerea acțiunilor de lupă a fost lansată de președintele G.W. Bush, la 13 februarie 2001, la Norfolk/Virginia și prezentată partenerilor europeni ai NATO la întâlnirea miniștrilor Apărării, care a avut loc la Varșovia, în toamna lui 2002. Conform viziunii SUA, este nevoie de realizarea unor forțe terestre mai suplă, cu capacități de luptă sporite, eficiente, capabile să acționeze timp îndelungat, în condiții dificile de teren și climă, a unor forțe aeriene apte de a lovi cu o mare precizie orice țintă și de forțe navale capabile să optimizeze capacitatea de acțiune a forțelor terestre.

Prin deciziile adoptate la Praga, Alianța Nord-Atlantică a dovedit că are un mare potențial de creativitate, iar legătura transatlantică, în ciuda tuturor divergențelor de opinii între unii dintre membri săi, rămâne fundamentul securității europene și al celei globale.

2. ROMÂNIA POST-PRAGA. ȘANSA REDEFINIRII STATUTULUI ROMÂNIEI PE PLAN INTERNAȚIONAL

Decizia reuniunii la nivel înalt a NATO de la Praga privind invitarea țării noastre de a începe negocierile de aderare la Alianță reprezintă o șansă istorică pentru România. Începerea negocierilor pentru aderare la NATO reprezintă, practic, așa cum s-a afirmat deja, intrarea României într-o altă etapă istorică. Este etapa rupturii definitive cu trecutul și reintegrarea țării în spațiul securității euroatlantice garantate și al valorilor libertății și democrației.

Date fiind multiplele considerente de ordin politic, economic și militar, oportunitatea internațională oferită României la Praga poate fi un moment

extrem de important pentru redefinirea statutului său în plan european și internațional.

Judecată din perspectiva intereselor naționale, perioada de negociere a aderării la NATO capătă o importanță cu totul deosebită. Procesul de integrare a spațiului românesc în acest „continuum geopolitic de securitate și democrație” conferit de NATO oferă factorilor de decizie politică de la București posibilitatea ca, printr-o strategie post-Praga precisă și susținută material și financiar, să poată spori și consolida toate elementele potențiale care să transforme teritoriul României într-un punct de convergență al intereselor principalilor actori din zona euroatlantică și de maximă importanță strategică în aplicarea noii concepții strategice și operaționale a Alianței Nord-Atlantice.

În noua configurație a zonelor de interes major pentru NATO, României i s-a recunoscut valoarea geostrategică și, ca urmare, i se va atribui un rol deosebit ca „punct de control strategic” al spațiului situat la est de Marea Neagră, pe care numeroși analiști îl denumesc deja „punctul zero” al politicii globale pentru următoarele decenii. Prin aderarea României la NATO se va asigura controlul Alianței asupra bazinului Mării Negre și Eurasiei, precum și facilitarea legăturii cu zonele fierbinți din Orientul Mijlociu. Totodată, proximitatea zonei de responsabilitate a NATO în bazinul Mării Negre va asigura un control direct asupra zonelor de criză din Asia Centrală și supravegherea traseelor resurselor energetice din spațiul Caucazian și al Mării Caspice, oferind totodată un plus de credibilitate propunerilor României privitoare la realizarea unei legături directe, peste Marea Neagră, a rețelei de transport al petrolului dinspre Caucaz spre Europa.

Din perspectivă militară, în regiunea flancului de sud al NATO, România contează ca a doua forță militară, după Turcia. Acest lucru are o importanță deosebită în ecuația securității și stabilității regionale, dacă se iau în considerare sensul reformelor din domeniul militar și experiența participării unităților românești la operațiunile de sub comandă NATO din Balcani.

Din aceste puncte de vedere, României nu-i poate fi indiferent modul în care se va integra în NATO. De măsura în care România va putea demonstra că este capabilă să-și îndeplinească obligațiile ce decurg din statutul de invitat la NATO și a celor care vor apărea pe parcursul derulării procesului de preaderare vor depinde atât nivelul de credibilitate al țării în cadrul Alianței, cât și prestigiul său pe plan internațional.

În mod evident, în perioada de preaderare la NATO, țara noastră va suporta un proces de „supraveghere” mult mai atent și mai exigent decât cel la care au fost supuse statele invitate în primul val de lărgire al Alianței - Polonia, Ungaria și Republica Cehă. Termenele de aderare prevăzute în Declarația de la

Praga, semnarea Protocolului de Aderare, în martie 2003, și încheierea procesului de ratificare a acestuia de către parlamentele statelor membre ale NATO înaintea summitului Alianței Nord-Atlantice din mai 2004, consacră un ritm extrem de rapid al preaderării. Acest calendar dens și în termene foarte strânse răspunde nevoii politice a NATO de a-și consolida cât mai rapid zona de responsabilitate lărgită, noua structură de comandă și de a realiza cadrul strategic necesar implementării modificărilor operaționale convenite la Praga.

Admiterea în NATO în mai 2004 corespunde intereselor strategice ale României. Accederea în termen scurt a țării noastre la garanțiile de securitate va avea implicații pozitive în toate planurile – politic, militar, economic și social. Dar, în același timp, ea ridică probleme foarte serioase în ceea ce privește substanța și ritmul continuării procesului de reformă internă și de adaptare structurală la noile cerințe impuse de implementarea deciziilor adoptate de NATO la Praga.

Practic, România trebuie să-și adapteze din mers concepția reformelor la noua filozofie a NATO. Este nevoie de o translație rapidă de la tipul de reformă „pre-Praga” la cel „post-Praga”. Schimbarea filosofiei reformei este generată de însăși transformarea NATO.

România va deveni membră a unui nou NATO în anul 2004 și, în momentul semnării protocolului de aderare la Alianță, țara noastră trebuie să răspundă în cea mai mare măsură exigențelor acesteia. Ca urmare, într-o perioadă de timp scurtă, de un an și jumătate, trebuie realizate numeroase adaptări în domeniile politic, economic, social, constituțional și al legislației, în zona instituțională și administrativă, în ceea ce privește pregătirea resurselor umane capabile să gestioneze problematica apartenenței țării la NATO.

Având în vedere exigențele pe care Alianța și le-a autoimpus la Praga, este evident că, pentru statele invitate să acceadă în structurile acesteia, libertatea de mișcare în cadrul procesului de preaderare nu va fi prea mare. NATO va monitoriza modul de aplicare a obiectivelor și acțiunilor asumate de România în Planul Național Anual de pregătire a aderării la NATO (PNA IV) prezentat Secretariatului Internațional al Alianței, la 3 octombrie 2002. Actualizarea și îmbunătățirea PNA IV pe baza deciziilor de la Praga reprezintă nu numai un proces de adaptare la exigențele Alianței, ci și un factor important de îmbunătățire a imaginii externe a României și de sporire a credibilității sale. În cadrul procesului de ratificare a aderării de către parlamentele statelor membre, țara noastră trebuie să se prezinte cu argumente concrete și solide, care să convingă factorii de decizie politică și opinia publică de justetea deciziei de invitare a României de a deveni membră a NATO.

Strategia de reformă post-Praga va trebui să pregătească, din toate punctele de vedere, statul român pentru calitatea de membru al NATO.

Calitatea de aliat *de jure* al Alianței impune, în primul rând, asigurarea cadrului legislativ destinat asumării și îndeplinirii obligațiilor ce decurg din statutul de membru. Acest lucru presupune preluarea în dreptul intern a acquisului NATO, deci, alinierea la reglementările nord-atlantice referitoare la o serie de probleme ce țin de statutul forțelor armate, desfășurarea forțelor militare în afara teritoriului, prezența unor forțe și mijloace militare pe teritoriul național, tranzitul forțelor terestre, aeriene și navale, probleme legate de jurisdicția aplicată trupelor NATO pe teritoriul țării, atribuțiile autorităților naționale și de la nivel local în gestionarea relațiilor cu autoritățile și forțele aliate, problemele vamale, legislația financiară, reglementarea problemelor privind securitatea informațiilor etc.

În al doilea rând, atât în calitate de invitat, cât, mai ales, și după ce va deveni membră cu drepturi depline, România va fi pusă în postură de a adopta decizii rapide sau de a răspunde unor solicitări exprese la oficialităților Alianței în domeniul securității naționale. Îndeplinirea acestui deziderat presupune existența unui sistem de luare a deciziei politice care să răspundă optim solicitărilor NATO. Ca urmare, trebuie avute în vedere schimbări în structura și atribuțiile Consiliului Suprem de Apărare a Țării, în mecanismele procedurale ale Parlamentului României și în sistemul de comunicare și cooperare interministerială.

În al treilea rând, reforma în domeniul militar și al industriei de apărare va reprezenta un criteriu extrem de important în analizele care vor susține credibilitatea României în procesul de aderare la NATO. Accederea la garanțiile de securitate oferite de NATO, în spiritul art.5 din Tratatul de la Washington, este, după părerea mea, elementul esențial de la care trebuie pornit în conceperea măsurilor viitoare de restructurare a armatei.

Credibilitatea țării noastre în structura militară a NATO va depinde de capacitatea factorilor de decizie de a imprima sistemului militar național caracteristicile de operativitate, flexibilitate și eficiență operațională. Structura forțelor, managementul personalului, pregătirea pentru luptă, înzestrarea, sistemul de recrutare, cel de mobilizare și gestionare a rezervei etc. vor trebui să răspundă criteriilor NATO.

În calitate de invitat la integrarea în NATO, România trebuie să valorifice din plin experiența și prestigiul pe care le-a câștigat până în prezent. Însă, acumulările de până acum nu sunt suficiente și nici nu au tăria unui impuls care să ne propulseze automat în structurile politice și militare ale Alianței. Noua filozofie a transformării NATO nu ne-a

surprins nepregătiți, dar obiectivele formulate și ritmul de aplicare decis la Praga ne pun serioase probleme de readaptare a reformelor și de implementare a unor noi măsuri necesare compatibilizării cu exigențele Alianței Nord-Atlantice. Șansa istorică a redefinirii statutului internațional al României trebuie valorificată din plin, pentru a asigura un nivel ascendent al calității vieții în plan intern și un rol important în plan regional și european.

NOI DIMENSIUNI ALE INSTRUCȚIEI PENTRU APĂRARE NUCLEARĂ, BIOLOGICĂ ȘI CHIMICĂ

***Colonel dr. Nicolae POPESCU,
Școala de Aplicație pentru Apărare N.B.C.***

Invitarea României să adere la NATO reprezintă un eveniment cu semnificații deosebite pentru poporul român. Este o recunoaștere a vocației sale de făuritor al valorilor civilizației europene și euroatlantice.

Asistăm la modificări importante în ceea ce privește opțiunile de asigurare a securității naționale. De acum înainte, România își apără securitatea națională la *granița* intereselor sale fundamentale și în cadrul securității colective. Țara noastră este concomitent beneficiară, dar și generatoare de securitate. Armata a avut un rol hotărâtor în invitarea pentru aderare la Summit-ul de la Praga, prin derularea hotărâtă a obiectivelor reformei și prin modul exemplar în care militarii români îndeplinesc misiunile asumate în diferite teatre de operații alături de militarii din armatele Alianței Nord-Atlantice.

Restructurarea armatei continuă viguros, este un proces complex și dureros, dar necesar, de neocolit, și presupune costuri substanțiale.

Vom ajunge, de la o armată cu efective ridicate, la o structură militară profesionistă, modernă, mobilă și cu viteză de reacție pentru acțiuni pe spații mari.

Și doctrina NATO va suferi modificări. Se va adopta, printre altele, principiul specializării armatelor statelor membre pentru îndeplinirea unor misiuni specifice.

Armata română deja a făcut dovada îndeplinirii misiunilor repartizate în cadrul PfP sau NATO într-un mod exemplar, precum B.26I. "**NEAGOE BASARAB**" ("*Scorpionii roșii*") și poliția militară în Afghanistan, ca și aviatorii din Forțele Aeriene care asigură transporturile strategice în teatrele de operații.

Ofițeri din arma Apărare NBC au îndeplinit și îndeplinesc și în prezent misiuni împreună cu militari din armatele statelor membre NATO, fiind integrați în comandamentele întrunite din Bosnia și Kosovo.

Aici se poate menționa capacitatea armatei noastre de participare și cu subunități de apărare NBC de nivel companie. Este un domeniu accesibil, având în vedere, în primul rând, valoarea resursei umane (a ofițerilor/subofițerilor de apărare NBC) pregătită la nivel performant, inclusiv la

Școala de Aplicație pentru Apărare NBC, tradiția și experiența câștigate de-a lungul anilor.

Apărarea NBC a întrunit valențe multiple în ultimii ani, dar mai ales în perioada recentă, când terorismul apelează tot mai mult și la mijloace de natură NBC, iar informațiile privind înarmarea Irakului cu ADMNBC se confirmă tot mai mult.

În actualul context în care România a fost invitată să adere la NATO, riscurile/amenințările de natură NBC impun cu obiectivitate să fie luate în considerare, atât în ceea ce privește securitatea forțelor române care acționează în diferite teatre de operații, cât și în eventualitatea acțiunilor teroriste cu mijloace NBC asupra unor obiective din interiorul țării.

Apreciem că, prin intrarea în următoarea etapă a restructurării și modernizării armatei, Apărării NBC i se conferă importanță și roluri crescute.

Centrul de greutate al acțiunilor trebuie plasat în **pregătirea tuturor militarilor și civililor pentru apărarea NBC**, în scopul supraviețuirii efectelor ADMNBC și continuării acțiunilor pentru îndeplinirea misiunilor în condiții/medii NBC.

Cerințele minimale ale acestei pregătiri sunt reflectate în **SMO 50007/1999 – “Standardul de eficiență pentru apărarea NBC”**.

Există condițiile necesare pentru realizarea acestui deziderat. Trebuie organizare și voință pentru punerea în valoare a resurselor aflate la dispoziția comandanților.

Acum amenințările de natura agenților chimici și/sau biologici au prioritate în planul pregătirii comandamentelor și instrucției trupelor în comparație cu *tradiționalele* amenințări nucleare. Departe de a fi “*desuete*”, armele chimice și cele biologice își mențin rolul de “*descurajare limitată*”.

Astăzi Ministerul Apărării Naționale susține o modernizare de esență a Apărării NBC. Există baza doctrinar-normativă a acestui proces, standardele militare operaționale, manualele pentru luptă ale unităților (subunităților) de apărare NBC reprezentând un valoros îndrumar metodologic.

Programele de instruire vizează **integrarea situațiilor NBC în acțiunile întrunite de lungă durată**, în vederea realizării compatibilității și interoperabilității cu structurile similare ale armatelor statelor membre NATO.

Apărarea nucleară, biologică și chimică constituie **cheia asigurării libertății de acțiune** la toate nivelurile de planificare, conducere și desfășurare a operațiilor întrunite în cazul amenințării sau/și folosirii ADMNBC.

Creșterea importanței Apărării NBC în configurația structurală modernă a armatei române este evidentă.

Normele strict necesare de pregătire în acest domeniu sunt stabilite în **“Standardul de eficiență pentru apărarea nucleară, biologică și chimică (NBC)” – SMO 50007/1999.**

Cunoașterea și aplicarea cerințelor acestui standard se impun ca o necesitate obiectivă, de primă mărime, pentru fiecare militar și civil.

În acest sens, vom prezenta, în continuare, principalele elemente referitoare la **pregătirea de bază, medie și specializarea inițială** a personalului în domeniul Apărării NBC. Pregătirea ofițerilor, maiștrilor militari și subofițerilor în specialitatea militară Apărare NBC nu constituie obiectul detalierii în acest articol.

1. PREGĂTIREA DE BAZĂ

Această pregătire necesită cel puțin 32 de ore, este parcursă de toți militarii din cele trei categorii de forțe ale armatei române. Se achiziționează cunoștințe și se formează abilitățile necesare individului și echipei pentru supraviețuirea efectelor unui atac cu ADMNBC și/sau evenimentelor EADA și continuarea acțiunilor în scopul îndeplinirii misiunii până când structurile (subunități, unități) specializate de apărare NBC sunt disponibile pentru sprijin.

Principalele **obiective** prevăzute să fie realizate de către militari sunt: să cunoască efectele ADMNBC; să detecteze atacurile chimice și loviturile nucleare; să se echipeze operativ (în barem) cu masca contra gazelor și completul de protecție; să identifice contaminarea chimică și să cunoască indiciile unui atac biologic; să execute decontaminarea imediată; să acorde primul ajutor; să aplice măsurile de protecție în cadrul echipei/grupeii înainte, pe timpul și după întrebuințarea ADMNBC, și chiar pe timp de noapte sau când vizibilitatea este redusă. Problemele/subiectele de pregătire pentru apărarea NBC se integrează și în **aplicațiile, antrenamentele de stat major și exercițiile** din cadrul celorlalte categorii de pregătire militară.

Supraviețuirea și cerințele privind acțiunile de bază sunt menționate în **anexa A** la SMO 50007/1999.

2. PREGĂTIREA MEDIE A PERSONALULUI CU RESPONSABILITĂȚI

Personalul este selecționat din toate subunitățile, eșalon companie (similare) și necesită o pregătire suplimentară, peste cerințele standardelor individuale, în ceea ce privește cercetarea NBC și controlul contaminării RBC. Acești militari încadrează echipele de apărare NBC și instruirea lor

vizează realizarea următoarelor **obiective** principale: cunoașterea principiilor de întrebuințare și a efectelor ADMNBC; organizarea apărării NBC în cadrul companiei (similare); cunoașterea misiunilor, echipamentelor și a regulilor de angajare a echipei de apărare NBC; însușirea principiilor cercetării NBC și decontaminării RBC; formarea/dezvoltarea deprinderilor pentru aplicarea procedeeleor de executare a cercetării NBC și a decontaminării RBC.

Detaliile privind aceste cerințe sunt prezentate în **anexa B** la SMO 50007/1999.

3. PREGĂTIREA SPECIALIȘTILOR

Școala de Aplicație pentru Apărare NBC asigură pregătirea ofițerilor și subofițerilor prin cursuri cu durate diferite pentru specializarea acestora în domeniul Apărării NBC.

3.1. Subofițerul specialist în apărare NBC de la companie (similare) dobândește abilități pentru îndeplinirea următoarelor **atribuții** principale: consilierea comandantului companiei pentru dezvoltarea capabilităților de apărare NBC în acțiunile militare; instruirea echipelor de apărare NBC; menținerea stării de operativitate a echipamentelor de apărare NBC; organizarea și îndrumarea/conducerea activităților pentru executarea decontaminării operaționale; conducerea cercetării NBC.

3.2. Subofițerul specialist în apărare NBC din statul major al batalionului (similare) achiziționează capabilități pentru îndeplinirea următoarelor **atribuții**: participarea la elaborarea propunerilor privind sprijinul NBC; instruirea militarilor în domeniul apărării NBC; actualizarea și monitorizarea situației NBC; pregătirea și transmiterea ordinelor/rapoartelor NBC; planificarea și îndrumarea pregătirii pentru Apărare NBC a subunităților batalionului.

3.3. Ofițerul specialist în apărare NBC din statul major al batalionului (similare) este pregătit pentru a fi în măsură să îndeplinească următoarele **atribuții** principale: monitorizarea și evaluarea pregătirii pentru apărare NBC a subunităților batalionului; consilierea comandantului în luarea deciziilor pe timpul amenințării NBC și continuării operațiilor în condiții/medii NBC.

SMO 50007/1999 specifică aceste cerințe în **anexa C**.

4. PREGĂTIREA PENTRU APĂRARE NBC A COMANDANȚILOR

Comandanții trebuie să aibă cunoștințe și competențe în domeniul Apărării NBC, în plus față de cele menționate pentru fiecare militar, dar sub nivelul celor prevăzute pentru specialiști.

Având în vedere complexitatea și noutățile problematicei apărării NBC în contextul actual, adresăm invitația generalilor/amiralilor din toate categoriile de forțe să participe la un *curs de informare* la Școala de Aplicație pentru Apărare NBC. De asemenea, șefii structurilor centrale, comandanții de batalioane (similare) din Forțele Terestre sunt invitați să participe la un *curs cu durata de o săptămână* pentru pregătirea în domeniul Apărării NBC.

Detaliile privind cerințele specifice sunt cuprinse în **anexa D** la SMO 50007/1999.

5. PREGĂTIREA MEDICALĂ NBC

Cerințele descrise în **anexa H** a SMO 50007/1999 evidențiază importanța deosebită a pregătirii medicale NBC, care totdeauna trebuie luată în considerare în baza criteriilor fundamentale de eficiență a apărării NBC la nivelul celor trei categorii de forțe.

Măsurile de apărare NBC aplicate de personalul medical contribuie la protecția medicală a pacienților și a facilităților medicale împotriva expunerii la agenții NBC. Când măsurile de prevenire/evitare nu sunt viabile, au eșuat, forțele specializate trebuie să fie capabile să refacă sănătatea personalului care a fost expus. Apărarea NBC medicală este o sintagmă pentru domenii medicale de sprijin independente și interdisciplinare: apărarea *nucleară* medicală, apărarea *biologică* medicală, apărarea *chimică* medicală. Acestea mențin și refac sănătatea personalului expus la agenții NBC și, în plus, oferă dovezile atacurilor chimice și biologice.

Cunoștințele, principiile, măsurile și procedurile necesare sunt accesibile prin realizarea apărării medicale NBC în raport cu ultimele dezvoltări ale științei și tehnologiei și iau în considerare parametrii militari ai evoluției ulterioare a cercetării științifice în domeniu.

Având în vedere nivelul actual, se impune fără nici o îndoială dezvoltarea viitoare în forțele armate a capacităților necesare de evaluare și aplicare a măsurilor de apărare medicală NBC. Aceasta presupune alocarea continuă a resurselor necesare dezvoltării programelor de pregătire pentru apărarea medicală NBC a armatei române.

Resurse substanțiale sunt necesare și pentru înzestrarea forțelor cu echipamente și materiale pentru apărare NBC. În conținutul obiectivelor de

parteneriat stabilite pentru implementare în vederea asigurării interoperabilității cu structurile militare ale statelor membre NATO se menționează că “*țările răspund de capacitatea de apărare NBC pentru propriile forțe*”.

Forțele Terestre colaborează la elaborarea obiectivelor generale de parteneriat G 4424I- Apărare NBC și G 4490 II- Protecția colectivă NBC. În contextul cerințelor celor două obiective, până la sfârșitul anului 2002 toate unitățile dislocate pentru operațiuni de sprijinire a păcii conduse de NATO trebuie să fie pregătite să contribuie la apărarea împotriva riscurilor NBC prin transmiterea rapoartelor de apărare NBC conform “*Directivei BI-MNC de raportare, volumul IV*”.

Pentru realizarea unui nivel minim, strict necesar al înzestrării cu echipamente de apărare NBC performante conform SMO 50025/2000 “*Echipamente și materiale de apărare NBC–Orientări operaționale*”, corespondent cu STANAG 2352 NATO NBC, a structurilor Forțelor Terestre operaționalizate acțional, apreciem că pot fi luate în considerare **trei direcții principale de acțiune:**

a) valorificarea temelor de cercetare finalizate în cadrul Centrului de Cercetare Științifică pentru Apărare NBC și Ecologie, alocarea resurselor financiare necesare realizării prin microproducție a consumabilelor pentru echipamentele de cercetare NBC și decontaminare, precum și pentru modernizarea unor autospeciale, respectiv pentru producerea softurilor pentru instruirea prin simulare;

b) achiziționarea unor echipamente și materiale realizate de industria autohtonă (măști contra gazelor, cartușe filtrant – sorbante, complete de protecție, pelerine de protecție, dozimetre);

c) achiziționarea din import a unor echipamente și materiale de specialitate performante (detectoare de agenți chimici CAM sau MULTI IMS, complete de protecție din material filtrant-sorbant tip uniformă de uz general, substanțe chimice pentru prepararea soluțiilor de decontaminare).

Este, de asemenea, necesară achiziționarea unor echipamente și materiale din domeniul **apărării medicale NBC**: detector portabil de agenți biologici, antidoturi pentru agenții chimici de luptă, vaccinuri pentru agenții biologici.

Pentru a acționa eficient în condiții/medii NBC, în concordanță cu principiile fundamentale ale apărării NBC, **unitățile și subunitățile trebuie înzestrate**, potrivit prevederilor SMO 50025/2000, **cu echipamente și materiale de apărare NBC**, astfel:

a) fiecărui **individ** trebuie să i se asigure echipamente și materiale de detecție a agenților chimici și dozimetrice, echipamente de protecție individuală

NBC, de profilaxie, prim-ajutor și autoajutor, precum și pentru decontaminarea imediată;

b) **unitățile** sunt dotate cu echipamente și materiale pentru detecție, avertizarea și raportarea atacurilor NBC/EADA, asigurarea protecției colective, tratamentul răniților în condiții/medii NBC, executarea decontaminării și de mascare cu aerosoli, care să permită continuarea și îndeplinirea misiunii;

c) **unitățile și subunitățile specializate de apărare NBC** este necesar să fie dotate cu echipamente și materiale pentru detecția, avertizarea și raportarea atacurilor NBC/EADA, detecția, identificarea și confirmarea agenților biologici, prelevarea de probe contaminate RBC, executarea decontaminării totale și de mascare cu aerosoli.

O altă categorie de echipamente și materiale o reprezintă mijloacele din dotarea subunităților de sisteme incendiare și gama diversificată a mijloacelor destinate instruirii trupelor (de instrucție, simulare). Echipamentele și materialele cu înalți parametri calitativi asigură protecția optimă, eficientă și confortabilă a luptătorului, înlăturând/diminuând efectele stresului termic și psihic.

Capabilitatea de continuare a acțiunilor în condiții/medii NBC pentru îndeplinirea misiunilor prin utilizarea acestor mijloace moderne, coroborată cu valorificarea condițiilor de mediu, constituie o certitudine care consolidează moralul, potențează voința și multiplică puterea de luptă a militarilor și unităților. În perspectiva interoperabilității cu viitorii aliați, conducerea armatei române a decis accelerarea ritmului reformei. Există deja o coerență deplină la nivelul doctrinelor și al procedurilor. În cadrul acțiunilor întrunite, la eficiența apărării NBC contribuie și alți factori, elemente și structuri militare, diplomatice sau civile. În consecință, specialiștii în apărare NBC trebuie să rețină că apărarea propriilor forțe începe din punctul de comandă al inamicului.

Cea mai bună formă de protecție împotriva unui atac aerian cu agenți chimici sau biologici este distrugerea bazei aeriene a adversarului. Apărarea NBC **nu se reduce** doar la masca contra gazelor și complete de protecție!

Vigilența și adaptarea rapidă la situațiile frecvent schimbătoare ale câmpului de luptă modern se impun pentru mulți ani în viitor și apărarea NBC se menține în actualitate mai mult ca niciodată.

BIBLIOGRAFIE:

1. SMO 50007/1999, **Standard de eficiență pentru apărarea NBC;**
2. SMO 50025/2000– **Echipamente și materiale de apărare NBC - Orientări operaționale.**

PRIORITĂȚI POST- PRAGA PRIVIND PROTECȚIA INFORMAȚIILOR NATO CLASIFICATE ÎN MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE

***Comandor Aurel STANCIU,
Direcția Siguranță Militară***

1. STADIUL ACTUAL

La 8 iulie 1994, România a semnat Acordul de securitate cu NATO, iar la 10 septembrie 1994 Codul de conduită, documente prin care și-a luat angajamente clare de a “*proteja și apăra informațiile și materialele clasificate ale Alianței și membrilor acesteia*”, în conformitate cu documentul “*Securitatea în cadrul NATO – C-M(55)15(Final)*” și actele normative naționale.

Cadrul legislativ național în domeniul protecției informațiilor clasificate a cunoscut o dinamică impresionantă în anul 2002, materializată prin adoptarea Legii nr. 182 privind protecția informațiilor clasificate, HG 353 pentru aprobarea Normelor privind protecția informațiilor clasificate ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord în România, HG 354 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției de Acreditare de Securitate, Agenției de Securitate pentru Informatică și Comunicații și Agenției pentru Distribuirea Materialului Criptografic, HG 781 privind protecția informațiilor Secrete de Serviciu, HG 585 pentru aprobarea standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România și Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 153 / 07.11.2002 privind organizarea și funcționarea Oficiului Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat (ORNISS).

La nivelul Ministerului Apărării Naționale, s-au elaborat în acest an ordinele ministrului apărării naționale privind responsabilitățile în domeniul protecției informațiilor clasificate în cadrul Ministerului Apărării Naționale și cel privind normele de protecție a informațiilor clasificate în Armata României.

În baza O.U. 153 / 2002, ORNISS este instituție investită cu atribuții de reglementare, autorizare și control, în conformitate cu standardele naționale în domeniul protecției informațiilor clasificate, preluând toate atribuțiile Autorității Naționale de Securitate (ANS), și reprezintă organismul național de legătură cu Oficiul de Securitate NATO (NOS) și cu celelalte structuri de securitate ale Alianței Nord-Atlantice. Ea asigură

aplicarea și coordonarea unitară a activității de protecție a informațiilor naționale și NATO clasificate pe teritoriul României.

Domeniile principale în care ORNISS își exercită atribuțiile de protecție a informațiilor clasificate sunt: organizarea securității, securitatea fizică, securitatea personalului, securitatea documentelor, INFOSEC, securitatea industrială.

Pentru îndeplinirea atribuțiilor în domeniul protecției informațiilor NATO clasificate, în Ministerul Apărării Naționale, ca Autoritate Desemnată de Securitate (ADS), competențele revin Direcției Generale de Informații a Apărării.

Trebuie precizat că, în Ministerul Apărării Naționale, toate aspectele legate de domeniile protecției informațiilor clasificate au fost acoperite și înainte prin norme interne (ordine ale ministrului apărării naționale) al căror grad de compatibilitate cu normele NATO de protecție a informațiilor clasificate, era mai mare sau mai mic, în funcție de experiența, capacitatea financiară și resursele tehnice ale ministerului. Astfel, securitatea personalului, securitatea fizică și securitatea industrială au fost asigurate la standarde apreciate de experții Oficiului NATO pentru Securitate, ca fiind în mare măsură compatibile cu standardele NATO.

Măsurile de securitate fizică și INFOSEC, pe lângă costurile mari pe care le implică, necesită și standarde specifice, care sunt furnizate de Oficiul NATO pentru Securitate numai țărilor membre.

Este important de subliniat că atât standardele naționale, cât și normele interne elaborate de Autoritățile Desemnate de Securitate s-au bazat pe documentul „*Securitatea în cadrul NATO – C-M(55)15(Final)*”, care pe 17.06.2002 a fost înlocuit cu „*Securitatea în cadrul NATO – C-M(2002)49*”, și „*Măsurile de protecție a organismelor militare și civile NATO împotriva amenințărilor teroriste C-M (2002)50*”.

Chiar dacă liniile generale ale acestor noi standarde NATO sunt aceleași, apar și elemente de noutate, care necesită armonizarea cadrului legislativ național cu cel NATO.

În acest sens, un rol deosebit revine ORNISS și Autorităților Desemnate de Securitate.

Contribuția Ministerului Apărării Naționale pe linia implementării standardelor NATO de protecție a informațiilor clasificate se poate sintetiza printr-o continuă expertiză a conducerii D.G.I.A. în Consiliul de Coordonare al A.N.S., precum și prin participarea activă a experților D.G.I.A. în Secretariatul Tehnic, Registrul Central și în Grupul Consultativ de Lucru pe Probleme de Securitate Industrială din cadrul Autorității Naționale de Securitate.

2. **PRIORITĂȚI POST- PRAGA**

Noul statut al României de „*țară invitată pentru a începe negocierile de aderare la NATO*” după Summit-ul de la Praga presupune, din partea Ministerului Apărării Naționale/Direcția Generală de Informații a Apărării, o serie de acțiuni prioritare privind protecția informațiilor NATO clasificate, după cum urmează:

1. Organizarea securității

- Continuarea armonizării Normelor interne de protecție a informațiilor clasificate cu standardele NATO;
- Înființarea, organizarea și funcționarea Agențiilor Militare INFOSEC;
- Cooptarea în cadrul ORNISS a experților din D.G.I.A. pe probleme de protecție a informațiilor clasificate, în scopul asigurării unei interfețe operative între A.N.S. și A.D.S.;
- Continuarea discuțiilor și consultărilor pe linia serviciilor speciale similare privind sarcinile specifice de protecție a informațiilor clasificate în Ministerul Apărării Naționale;
- Continuarea procesului de educație de securitate pe linia protecției informațiilor clasificate în Ministerul Apărării Naționale;
- Operaționalizarea structurilor de securitate în cadrul Ministerului Apărării Naționale.

2. Securitatea personalului

- Implementarea sistemului de verificare a personalului compatibil cu standardele NATO, prin utilizarea unei proceduri unice de verificare, stabilită la nivel național, utilizarea formularelor de verificare în funcție de nivelul de clasificare și raportarea rezultatelor verificărilor la criteriile NATO;
- Continuarea verificărilor conform standardelor NATO, pentru personalul armatei care urmează să ocupe funcții în cadrul Alianței (Grupurile-Țintă stabilite la nivelul Ministerului Apărării Naționale);
- Revalidarea personalului militar român aflat în misiune în diferite structuri NATO, conform ultimelor standarde elaborate de NATO;
- Asigurarea instruirii personalului armatei pe linia protecției informațiilor clasificate, în funcție de nivelul de acces.

3. Securitatea fizică

- Elaborarea normelor specifice pentru sistemele tehnice care asigură securitatea fizică a instituțiilor, încăperilor, containerelor, fișetelor, încuietorilor, prin expertiză a Oficiului NATO pentru Securitate;
- Dimensionarea necesarului de echipamente la nivelul Ministerului Apărării Naționale care să asigure securitatea fizică la standarde NATO, ținând cont de nivelul și volumul informațiilor NATO clasificate ce urmează a se vehicula în cadrul M.Ap.N;
- Stabilirea furnizorilor autorizați de echipamente de securitate fizică și alocarea fondurilor necesare în bugetul M.Ap.N.;
- Acreditarea sistemelor de securitate fizică a noilor registre, subregistre și puncte de lucru prin care se vor gestiona informații NATO clasificate.

4. Securitatea documentelor („registry”)

- Înființarea și acreditarea unor noi registre, subregistre și puncte de lucru, în conformitate cu volumul documentelor NATO care se va vehicula în viitorul apropiat;
- Înființarea și acreditarea a două registre distincte pentru Reprezentanța Militară și pentru Delegația Permanentă ale României la NATO, în scopul diseminării separate a documentelor de către Registrul Central NATO și al asigurării unei reacții oportune la anumite documente;
- Încadrarea acestora cu personal de specialitate, după modelul țărilor membre NATO.

5. INFOSEC

- Înființarea Agențiilor Militare INFOSEC (Agenția Militară de Acreditare de Securitate, Agenția Militară de Securitate pentru Informatică și Comunicații și Agenția Militară de Protecție Criptografică), după reglementarea problematicii la nivel național în cadrul ORNISS;
- Abordarea unitară a legăturilor securizate între Delegația Permanentă, Reprezentanța Militară ale României la NATO și Registrul Central – Registrul Intern al Ministerului Apărării Naționale – registre / subregistre / puncte de lucru;
- Înființarea și încadrarea funcțiilor de ofițeri responsabili cu INFOSEC („IT Security Officer”) în cadrul Reprezentanței Militare a României la NATO.

6. Securitatea industrială

- Analizarea potențialului de colaborare a firmelor românești în cadrul unor viitoare contracte NATO, în scopul autorizării de securitate industrială, ținând cont de timpul relativ lung necesar desfășurării acestui tip de verificări (180 de zile);
- Adâncirea schimbului de experiență cu experții țărilor NATO pe linia securității industriale.

Un element important al acestor aspecte este cel care rezidă în costurile și importanța aplicării standardelor de protecție a informațiilor clasificate în toate domeniile securității. Din punct de vedere al resurselor financiare pe care le necesită implementarea standardelor NATO în fiecare domeniu de securitate, asigurarea INFOSEC și a securității fizice sunt pe departe cele mai costisitoare, în vreme ce securitatea personalului, deși necesită resurse inferioare celorlalte domenii, se constituie în cel mai sensibil domeniu, prin factorii de risc ce pot genera compromiterea informațiilor clasificate.

Acțiunile prioritare punctate anterior sunt elemente de referință în agenda de lucru a conducerii M.Ap.N./Direcția Generală de Informații a Apărării, existând planuri de acțiune concrete, cu responsabilități și termene clare, a căror analiză permanentă va asigura îndeplinirea obligațiilor asumate de M.Ap.N. pe linia protecției informațiilor clasificate.

EVOLUȚIA CONCEPTELOR STRATEGICE POST-PRAGA

Dr. Gheorghe VĂDUVA,
Centrul de Studii Strategice de Securitate

Evenimentele petrecute în ultimii ani par să conducă la concluzia că, în arta militară, teoria a cedat locul practicii, strategia operațională trecând pe primul plan. Se pare că nimeni nu mai are astăzi timp să despice firul în patru, să facă filosofia războiului și pe cea a confruntării armate, să așeze în pagină, în fel de fel de ipoteze științifice, principiile, regulile, normele de pregătire și ducere a războiului. Provocările au crescut și cresc în progresie geometrică, amenințările s-au diversificat, trecând în primă urgență cele teroriste și, în general, cele asimetrice, fără a se diminua însă cele ale ADM și chiar cele tradiționale, iar atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 au demonstrat că nimic nu este sigur pe lumea aceasta – același lucru îl demonstrează și teoria haosului -, că lumea este foarte departe de a fi unitară și stabilă.

Nu este însă așa. Poate cea mai concludentă imagine asupra dinamicii de confruntare specifică timpurilor pe care le trăim – la drept vorbind, specifică tuturor timpurilor, specifică lumii – rezultă din analiza evoluției conceptelor și teoriilor legate de acest domeniu.

O astfel de analiză este ea însăși deosebit de dinamică, de complexă, de sofisticată, dar și necesară. Noi, în Cadrul CSSS, avem, încă de la înființare, o astfel de preocupare – avem chiar și un program care se cheamă Concepte și teorii -, și sperăm că, în scurt timp, vom finaliza și o lucrare mai amplă pe această temă.

Desigur, nu ne vom ocupa aici de toate conceptele și teoriile militare din lume, ci mai ales de acelea care țin de strategie, adică de strategia forțelor, de strategia mijloacelor și de strategia operațională, așa cum pot fi ele privite după summit-ul de la Praga.

Apărarea împotriva terorismului, cu derivatele sale contraterorismul și antiterorismul, a devenit un concept strategic de primă importanță. El ține, mai întâi, de ceea ce numim strategie politică, dar și de strategia operațională, cu implicații și determinații categorice în strategia forțelor și în strategia genetică, adică în strategia mijloacelor. Terorismul înseamnă, azi, un război asimetric continuu, căruia trebuie să i se răspundă printr-o ripostă continuă, pe cât posibil, anticipativă și preventivă. Se pare că și acest tip de provocare, terorismul, alături de acele provocări mai vechi legate de primejdia ADM, a accelerat nu numai procesul de extindere a Alianței și de consolidare a unității

ei, ci și pe cel de căutare și implementare a unui nou concept strategic și, în consecință, a unor noi strategii, specifice acestui început de mileniu.

Întrebarea tranșantă care se pune în legătură cu teoria militară este dacă aceste strategii au sau nu vreo legătură cu ceea ce, în mod tradițional, de la greci încoace și chiar de la îndepărtatul Sun Tzî s-a numit strategie, adică, sub o formă sau alta, o dialectică a voințelor în ceea ce privește întrebuintarea forțelor, mijloacelor și acțiunilor pentru atingerea unor obiective politice.

Răspunsul nu poate fi decât afirmativ, de vreme ce în interiorul Alianței există o dinamică excepțională a conceptelor, care constă într-o adaptare continuă la noul mediu strategic de securitate și chiar în funcționarea, la acest nivel, a unui compartiment de cercetare științifică foarte substanțial și foarte pragmatic.

La Summit-ul de la Roma din 1991, NATO a elaborat și adoptat un nou concept strategic care viza, între altele, reconfigurarea filosofiei Alianței, astfel încât NATO să fie în măsură să facă față unor noi provocări ce țin de gestionarea crizelor, asistența umanitară, asigurarea și menținerea păcii etc. Trecerea de la o filozofie a ripostelor nucleare sau clasice masive, intempestive, gradate, flexibile etc. la una de gestionare a crizelor, inclusiv a provocărilor și amenințărilor din mediul ciberinformațional, de menținere, asigurare și chiar impunere a păcii, de asistență umanitară și de sprijinire a noilor democrații europene nu s-a făcut cât ai bate din palme. Dar s-a făcut. Și acest lucru este foarte important, este esențial. În tot acest proces foarte complex în care sunt implicate toate componentele artei politice și artei militare, n-au lipsit nici contradicțiile, nici viziunile pesimiste, nici sentimentul de inutilitate a Alianței sau cel de teamă privind proliferarea unui nou tip de escaladare. Mulți au vorbit de inutilitatea și desuetudinea Alianței, mai ales pentru spațiul european, care se părea că nu este amenințat de nimeni, radical transformat după încheierea Războiului Rece, de necesitatea înființării unor organisme noi sau de consolidare a organismelor politice și de securitate deja existente și renunțarea la cele de forță. Împotriva unui nou NATO au fost, într-un fel, și mișcările antiglobalizare.

Lordul Robertson a explicat, pe la începutul acestui an, pe larg, la obiect, într-un articol pe care-l considerăm de excepție, noua filosofie a Alianței, noul ei drum. NATO nu numai că a rezistat acestor presiuni, dar s-a și transformat și se transformă în continuare. Această transformare nu s-a încheiat și nu se va încheia. Pentru că NATO a devenit o alianță mult mai dinamică, fiind pusă din ce în ce mai mult în slujba unor valori și a unor interese colective euroatlantice foarte actuale. Este posibil acest proces, este posibilă această logică, întrucât, așa cum bine știm, NATO s-a întemeiat pe un sistem de valori. Conceptul

strategic NATO a fost din nou perfecționat și modernizat la Summit-ul de la Washington din 1999 și la cel care s-a încheiat acum câteva zile la Praga.

Conceptul strategic NATO este, deopotrivă, diriguitor și generativ. El vine dintr-un consens politic și răspunde unui mediu a cărui ostilitate este fluidă și asimetrică. În aceste condiții, filosofia NATO nu trece pur și simplu de la niște rigori vechi la alte rigori mai noi, nici de la un tip de ontologie la un alt tip de ontologie – ontologia NATO rămâne aceeași -, ci de la o funcționalitate de ripostă politică și militară (masivă, gradată, flexibilă, nucleară, clasică, informațională etc.) la una de gestionare a mediului strategic de securitate, de prevenire și control în spațiul conflictualității, de descurajare a oricărui tip de conflict, de consolidare a democrației și de optimizare a raporturilor între marile entități ale lumii. De aici și evoluția unui concept foarte larg de **parteneriate strategice** în toate domeniile, inclusiv în ceea ce privește controlul resurselor și al marilor rute către acestea.

Conceptul strategic NATO este expresia acestei noi filosofii a Alianței. El merită o analiză complexă și extinsă, pentru că, la urma urmei, el este produsul cel mai concludent și forma cea mai directă a ceea ce este și va fi NATO pentru spațiul euro-atlantic și pentru lumea întreagă. Din el derivă toate celelalte concepte, inclusiv cele de valoare strategică, între care unul dintre cele mai importante ni se pare a fi cel care se referă la **structura de forțe**. După cum se știe, o astfel de structură este în curs de realizare și constă în asigurarea unor componente de reacție rapidă și unor comandamente pe măsură. Aceste comandamente vor acoperi toate nivelurile structurii de comandament NATO, inclusiv cartierele generale ale Grupurilor de Forțe Interarme Multinaționale. La Praga a fost stabilit un calendar ferm privind realizarea acestora.

Reexaminarea structurii de forțe a fost determinată de noile provocări. Ea ține atât de politica generală NATO, cât și de **strategia forțelor** și, în opinia noastră, comportă cel puțin trei dimensiuni esențiale:

- ❖ Extinderea ariei Alianței prin invitarea celor șapte țări;
- ❖ Perfecționarea structurii de forță, mai ales a unei FRR de 20.000 de oameni, astfel încât aceasta să fie capabilă să răspundă noilor provocări și chiar să prevină proliferarea anumitor amenințări și tensiuni;
- ❖ Modernizarea capacităților de susținere.

Prin extindere și lăsarea porților deschise, NATO devine altceva decât a fost. Devine, în primul rând, o organizație euroatlantică și nu doar una nord-atlantică. De aceea este foarte posibil ca NATO să se numească, în viitor, EATO sau Alianța de Securitate Euroatlantică.

Dar cea mai interesantă dinamică în spațiul conceptelor și implicațiilor lor ni se pare a fi cea care se referă la **Inițiativa asupra Capacităților de Apărare ale Alianței**. Cum bine se știe, acest concept a fost lansat în aprilie 1999 la summit-ul de la Washington și a fost îndelung discutat în mediile europene. El urmărește ca Alianța să identifice noile provocări de securitate ale secolul al XXI-lea, să configureze tabloul noilor amenințări și să fie în măsură să reacționeze eficient la crize de tipul celei din Kosovo, păstrându-și capacitatea de a-și asuma responsabilitățile sale fundamentale pentru apărarea membrilor săi.

Acest concept a fost reluat și la Praga sub forma unei **noi Inițiative asupra capacităților**. Această nouă inițiativă trebuie să se concentreze asupra unui număr mai mic de capacități esențiale pentru gama completă de misiuni ale Alianței, îndeosebi asupra celor care țin de **aptitudinea NATO de a se apăra împotriva terorismului, a atacurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare, garantându-se în același timp superioritatea sistemelor protejate de comandament, comunicații și informații, ameliorarea interoperabilității forțelor desfășurate și a aspectelor importante privind eficacitatea în luptă, precum și asigurarea desfășurării rapide și menținerii puterii forțelor de luptă**.

Acest concept implică foarte multe acțiuni, inclusiv redimensionarea și reorientarea bugetelor, astfel încât, spre exemplu, dacă este necesar, să se **reducă nivelul forțelor și să se orienteze resursele spre modernizarea materialului**. Spre deosebire de alte dăți, se introduce un concept care se referă la **capacități militare comune, la o specializare corespunzătoare a rolurilor, la achiziționarea prin cooperare a diferitelor materiale (desigur, este vorba de sisteme de arme) și chiar la finanțări comune și multinaționale**. Este un concept nou și foarte important, întrucât pune în operă o altă filosofie privind noua structură de forțe, cu un grad sporit de interoperabilitate, de specializare a rolurilor și chiar de integrare, mai ales în ceea ce privește capacitatea de apărare NBC, acțiunea și reacția rapidă și sistemele integrate de comandă și control.

Tot noua **inițiativă asupra capacităților de apărare** vizează realizarea și punerea în aplicare a unui **sistem de apărare antirachetă** în teatru care derivă din încheierea unui **studiu de fezabilitate al Alianței privind apărarea împotriva rachetelor balistice în teatru**. Inițiativa la care ne referim cuprinde aproape toate aspectele privind conceptele care țin de strategia forțelor, de cea a mijloacelor și, mai ales, de cea operațională:

- ❖ mobilitatea;
- ❖ susținerea logistică;

- ❖ supraviețuirea (capacitatea de autoprotecție);
- ❖ capacitatea de a-l surprinde pe adversar și de a-l lua pe părți;
- ❖ sistemele de comandă, control și informații;
- ❖ desfășurarea rapidă și eficace pentru a gestiona o criză pe termen lung.

În Europa (de fapt, în spațiul euroatlantic), mediul de securitate a devenit mult mai complex decât în timpul Războiului Rece. Amenințările cele mai plauzibile pentru securitate provin din conflictele de la periferia Europei, de tipul celui din ex-Iugoslavia, sau din proliferarea armelor de distrugere în masă. Deci **NATO trebuie să fie în măsură să-și desfășoare forțe dincolo de frontierele teritoriului său pentru a răspunde la crize, fiind în același timp gata să se apere împotriva unei agresiuni deliberate.** Aceasta este, de fapt, esența noului concept strategic NATO.

„În afară de aceasta – specifică un raport al Consiliului Alianței -, este posibil ca viitoarele operațiuni militare NATO să fie net diferite de cele care erau planificate în timpul Războiului Rece, așa cum se petrec lucrurile în Bosnia-Herțegovina și în Kosovo, unde forțele aliate și parteneri sunt desfășurate în prezent. Ele se vor derula, probabil, în afara teritoriului Alianței, iar misiunea ar putea dura ani de zile, necesitând soldați din numeroase țări care cooperează strâns – în principal, țări membre, dar, în anumite cazuri, și țări parteneri. Mai mult, competențele în ceea ce privește operațiile de gestionare a crizelor sunt diferite de cele de război.“

De asemenea, noua Inițiativă asupra Capacităților de Apărare - DCI, în forma Praga, va contribui la dezvoltarea unei identități de apărare europene (IESD), întărindu-se astfel capacitățile de apărare ale Europei și stâlpul european al NATO.

Inițiativa vizează să consolideze capacitatea Alianței în cinci domenii:

- ❖ Mobilitate și capacitate de desfășurare;
- ❖ Capacitate de susținere;
- ❖ Eficacitatea luării inamicului pe părți;
- ❖ Capacitate de supraviețuire (de autoprotecție);
- ❖ Interoperabilitate în comunicații.

Aceste domenii sunt clare. Ele aduc unele concepte, cum ar fi cel de **rechiziții ale mijloacelor de transport** și reglementarea juridică corespunzătoare a acestui act, precum și cel de **punere în comun a mijloacelor logistice**, de unde și necesitatea creării unor **Centre Logistice Interarme Multinaționale** în cadrul **Grupurilor de Forțe Interarme Multinaționale**.

Tot în ceea ce privește strategia mijloacelor, noua inițiativă asupra apărării NATO a subliniat nevoia de modernizare în continuare a

armamentelor, potrivit unor concepte relativ cunoscute care țin de **creșterea preciziei loviturilor și reducerea pierderilor colaterale**, mai ales prin **dezvoltarea sistemelor de arme zi/noapte și a munițiilor cu ghidaj de precizie**, prin **perfecționarea sistemelor de recunoaștere și supraveghere**, a **sistemelor a apărare aeriană și a sistemelor de neutralizare a armelor de distrugere în masă**.

Referindu-se la ceea ce se numește **micșorarea decalajelor dintre Statele Unite și Europa** privind sistemele de arme, tehnologia informației și capacitatea de proiecție a forțelor, James Appaturai, într-un articol intitulat „*A umple crevasa capacităților*“, vorbește de riscurile unei diviziuni, aliatul de peste ocean furnizând tehnologia sofisticată, logistica, transportul aerian și maritim, informațiile și puterea aeriană, în timp ce ceilalți se vor găsi din ce în ce mai mult în situația de a oferi doar mână de lucru, adică îndeplinind sarcini de menținere a păcii pe termen lung.

Noua inițiativă¹ vine să rezolve și o astfel de problemă și să reducă acest decalaj dintre SUA și Europa. Se știe, europenii lucrează deja la avionul de transport strategic A 400 M, la avionul multirol Eurofighter, la elicopterul Tigre, la sisteme de transmisiuni moderne, aceste programe contribuind la mărirea capacității de reacție europene prin alcătuirea FRR a UE și dotarea ei cu mijloace performante. FRR europeană va fi complementară NATO. Putem spune că ea va materializa, într-un anumit fel, conceptul de Identitate de securitate și apărare în spațiul european, IESD, lansat și sprijinit de SUA. Oricum, în 2003, Uniunea Europeană își va îndeplini angajamentul privind realizarea unei forțe desfășurabile de talia unui corp de armată. Desigur, aceasta presupune și resursele necesare.

Edgar Buckley, referindu-se la realismul obiectivelor europene, arată că noua inițiativă asupra capacităților de apărare (DCI) lansată de NATO la Praga diferă prin trei privințe față de cea anterioară: a repus mai riguros angajamentul național, a relevat accentul care trebuie pus pe cooperarea multinațională ce se va materializa în consolidarea mutuală a eforturilor de dezvoltare a capacităților militare ale UE. În acest sens, există patru principale centre de interes ale noii inițiative asupra capacităților de apărare - DCI:

- ❖ Apărarea împotriva atacurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare;
- ❖ Asigurarea superiorității la nivelul comandamentului și informației;
- ❖ Ameliorarea interoperabilității forțelor desfășurate și elementelor esențiale privind eficacitatea în luptă;
- ❖ Asigurarea desfășurării rapide și a susținerii forțelor.

Acestea sunt doar câteva aspecte care jalonează evoluția conceptelor strategice post-Praga. O astfel de tendință² se va manifesta în fiecare dintre statele membre, inclusiv la nivelul noilor invitați. Deja, Statul Major General al Armatei României a elaborat, sub formă de proiecte, o serie de documente, de doctrine și manuale – Doctrina Operațiilor Întrunite, Doctrina Forțelor Speciale, manualul Comandamentului Militar Strategic etc., care se adaugă unora mai vechi, doctrinele categoriilor de forțe ale armatei – prin care se materializează evoluția conceptelor strategice.

Acest proces se va continua și se va accentua în perioada următoare, pentru că, fără nici o îndoială, ne aflăm în unul din momentele cruciale ale reconstruirii mediului de securitate mondial și euroatlantic.

NOTE

¹ Centrul de Studii Strategice de Securitate, *Impact strategic* nr. 4-5, 2002, p. 177

² Centrul de Studii Strategice de Securitate, *HOMINIS*, 2001.

O POSIBILĂ CONSECINȚĂ STRATEGICĂ A EXTINDERII NATO: PROCESUL DE REGIONALIZARE

***Emil SUCIU,
Alina MACOVEI,
Centrul de Studii Strategice de Securitate***

Ne propunem în acest studiu să analizăm dacă extinderea NATO ar putea genera unele procese de regionalizare. În acest sens vom apela la ipoteze de lucru ce se centrează pe teorii ale globalizării, ale frontierei (în sens geopolitic) și ale pan-ideilor.

I. GLOBALIZARE, REGIONALIZARE ȘI EXTINDEREA NATO

1. Regionalizare și globalizare

Există o mare diversitate de opinii ce se referă la aceste fenomene. Unii analiști apreciază că globalizarea și regionalizarea sunt laturi ale aceluiași proces. Alți teoreticieni și analiști privesc regionalizarea drept o treaptă intermediară ce duce la globalizare.

Cei mai mulți dintre cei preocupați de aceste fenomene au părerea că sunt complementare și se manifestă concomitent. Astfel, în mod paradoxal, globalizarea nu este un proces uniform, fie el pozitiv-integrativ, globalizant, ca în viziunea lui McLuhan, sau alienant și deznădăcător, ce creează o lume în care ruptura dintre semnificații și semnificanți e de nerezolvat, în care globalizarea e dublată de ironie și nefericire apatică într-un sistem al cinismului generalizat (Sloterdijk, 2001). Iar această idee este argumentată de faptul că globalizarea e însoțită și de procese concomitente de “regionalizare” și/sau “localizare”, procese ce modifică semnificația totalizantă a conceptului. Globale sunt atât “globalizarea”, în sensul omogenizării, cât și “regionalizarea” și “localizarea”, în sensul eterogenizării. Aceste procese sunt, de obicei, prezentate ca fiind doar aparent contradictorii.

Importanța acordată legăturii ascunse - complementaritate sau dialectică - între omogenizarea culturală și eterogenizarea culturală a dat naștere și unor neologisme, precum: *fragmegrare*, ca rezultat al combinării dintre fragmentare și integrare (Rosenau, 1994), și *glocalizare*, reunind globalizarea și localizarea (Robertson, 1995). Legătura dintre

semnificațiile dinamismului global, ce sunt percepute ca transformatoare, într-o proporție nemaîntâlnită, ale mediului internațional, pare să ascundă cheia accesului la o înțelegere adecvată nu numai a acestor fenomene, ci și a implicațiilor lor.

Regionalizarea, fragmentarea, localizarea nu mai pot fi acoperite teoretic de noțiunile omogenizării, ale McWorld-ului - așa cum se credea la un moment dat (B.R. Barber, 1992), datorită faptului că globalizarea aduce în existență nu atât o ordine, cât, mai ales, un sistem de atomizări, de disjunții. Viteza, volumul și dimensiunile fluxurilor globale aduc în prim-planul politicilor globale tocmai aceste atomizări (Appadurai, 1996). Aceste noi fluxuri globale nemaiputând fi explicate doar în termenii paradigmei centru-periferie sau ai teoriilor neomarxiste ale dezvoltării și subdezvoltării (Wallerstein, Amin, Wolf).

2. Globalizare, regionalizare și mediul internațional de securitate: consecințe strategice ale globalizării și regionalizării asupra securității (sfârșitul paradigmei Războiului Rece)

Globalizarea și regionalizarea nu pot fi separate de alte forme de dezvoltare/evoluție ale societății internaționale, acestea putând fi înțelese doar în cadrul unui context mai larg.

În privința mediului strategic, cea mai importantă schimbare a fost reprezentată de sfârșitul Războiului Rece. Dispariția Războiului Rece, cu ordinea sa bipolară, conduce la „pierderea influenței purificatoare a existenței unui inamic comun și la apariția unor tendințe centrifuge în cadrul celor două blocuri anterioare” (G.Alexandrescu, 2002:80). În mod surprinzător, tocmai eforturile lui Mihail Gorbaciov de a moderniza economia Uniunii Sovietice, cu scopul să reformeze și implicit să salveze atât comunismul, cât și „imperiul” (prin *glasnost* și *perestroika*), au ajutat legitimizarea și au dat un impuls forțelor democratice care au demolat sistemul totalitarist comunist. Este prima lecție privind impactul globalizării, în sensul că aceasta din urmă reprezintă *un fenomen ce combină răspândirea tehnologiilor moderne și dezvoltarea schimburilor economice cu răspândirea fără precedent a ideilor*.

Sfârșitul paradigmei reprezentate de Războiul Rece a determinat o reîntoarcere la „normal” a politicii internaționale, adică la un sistem fluid al relațiilor dintre state, dar și dintre state și alte entități internaționale. Societatea internațională este diferită de cea din timpul Războiului Rece, în parte și datorită dezvoltărilor progresive catalogate acum drept globalizare.

Însă analiștii sunt de părere că, alături de globalizare, în fostul spațiu aflat sub influență sovietică, se manifestă și tendințe de regionalizare, datorate atât

lărgirii Alianței Nord-Atlantice spre Est (ce aduce un plus de securitate și integrare într-o comunitate ale cărei valori principale sunt bazate pe democrație, economie de piață și respectarea drepturilor și libertăților individuale), cât și dorinței statelor din această zonă de a se integra în Uniunea Europeană (în speranța accentuării dezvoltării din punct de vedere economic). Astfel, deși se păstrează disparitățile regionale existente în perioada Războiului Rece, se poate aprecia că locul polarității Est/Vest a fost luat de polaritatea Nord/Sud.

3. Globalizare, regionalizare și securitate

Globalizarea nu elimină însă problematica geopoliticii tradiționale, deoarece în timp ce economia mondială tinde spre integrare, ca rezultat al globalizării capitalului, a piețelor, informațiilor etc., problematica geopolitică se fragmentează spre direcții regionale. În absența unei confruntări politice multipolare, politica regională și chestiunile securității se desfășoară fără a fi afectate de vreun risc, cu impacturi minore asupra dezvoltării în alte regiuni. În schimb, controlul și accesul la resurse energetice (petrol și gaze) se mențin ca probleme delicate în cadrul politicii mondiale.

Globalizarea a exacerbât anumite amenințări la adresa securității tuturor statelor, însă aspectele economice și celelalte aspecte ce nu se referă la securitate generate de globalizare reprezintă, de asemenea, amenințări la adresa stabilității și securității interne a statelor aflate în tranziție sau sub regimuri autoritare. Slăbirea sau pierderea controlului pe plan intern (determinată de traficanți de droguri, grupuri religioase, etnice, separatiste și/sau extremiste, acțiuni ale rețelelor de crimă organizată, corupție, grupuri de presiune etc.) ar putea afecta securitatea regională.

Procesele de globalizare și regionalizare nu modelează doar economia mondială și comunicațiile, ci și politica internațională și problemele securității.

Se știe că globalizarea conduce spre o structură internațională nouă și destul de larg bifurcată, împărțită între acele țări care sunt bine integrate și adaptate normelor de evoluție ale economiei globale și țările care fie au rămas în urmă, fie caută să se adapteze noii ordini globale.

Mulți analiști au privit procesul de lărgire a Organizației Atlanticului de Nord ca fiind unul integrator/globalizant, în măsura în care globalizarea presupune în același timp și regionalizări.

Decizia de lărgire a NATO luată la summitul de la Madrid (iulie 1997) a avut o importanță deosebită atât pentru Europa, cât și pentru Statele Unite ale Americii. Așa cum s-a dovedit și în trecut, acest gen de întâlniri, de regulă, modelează viitoarele etape ale istoriei „long durée”, în sensul braudelien, stabilind ordinea mondială pentru cel puțin 50 de ani (de ex., acestea au o

semnificație deosebită vis-a-vis de securitatea, economia, cultura și politica unei anumite regiuni pe termen lung).

Desigur, la momentul Madrid au existat și voci care afirmau că lărgirea NATO nu se referă doar la subiecte legate de viitorul Alianței și de conceptul de securitate, ci și de alte problematici, precum prezența militară a SUA în Europa (neexistând, în viziunea UE, un alt motiv serios pentru a explica prezența militară americană decât prin politica de securitate a NATO, divergentă uneori, sub influență americană, de politica de securitate a UE).

În urma destrămării fostului bloc politico-militar comunist și opțiunii de lărgire a NATO prin includerea unor state foste membre ale acestui spațiu geopolitic au rezultat atât un puzzle de noi state independente, cât și lansarea unui proces de regionalizare a trei viitoare zone geostrategice. Astfel, după încetarea Războiului Rece, am fost martorii unui asemenea proces de regionalizare, care a devenit evident în Europa Centrală, în Europa de Sud-Est și în regiunea Baltică.

Noua Europă Centrală. În Estul Europei, eșecul comunismului era evident încă din anii '80, iar cea mai rapidă ieșire din capcana ideologiei comuniste nu s-a realizat așa cum se credea în centrul zonei (ex-URSS), ci la periferie - în Europa Centrală. Activitatea (din perioada 1980-1990) Intelligentsiei din capitalele Europei Centrale - Praga, Budapesta și Varșovia - a ajutat aceste țări să implementeze destul de repede noile strategii și politici, legate mai mult de identitatea regională a unei arii date, decât de politica naționalistă și izolaționistă. Și aceasta deoarece, pentru țările din această zonă, ieșirea din umbra comunismului a fost un demers regional, și nu unul izolaționist, ca în alte periferii ex-sovietice, precum Asia Centrală și Caucaz. În încercarea de a se alătura Occidentului democrat, țările Europei Centrale foste comuniste au optat pentru construirea unei identități regionale bine delimitate. Astfel, Grupul de la Vișegrad, Acordul de liber schimb pentru Europa Centrală, Inițiativa Central-Europeană (CEI) etc. au reprezentat piloni importanți în construcția instituțională bazată pe cooperare, stabilitate și dezvoltare și, în același timp, "vehicule" pentru obținerea identității regionale bine delimitate. Se poate, de asemenea, aprecia că procesul de regionalizare din această zonă a Europei are anumite reminiscențe (bazate pe moșteniri, tradiții și elemente culturale comune).

Faptul că cele trei țări central europene ex-membre ale spațiului controlat de Rusia au fost integrate în primul val al lărgirii NATO a adus în prim-plan ideea că importantă nu a fost doar aderarea la această alianță politico-militară, ci și construirea unei identități regionale comune, ce ar putea fi percepută ca un pol regional în ceea ce privește atât securitatea, cât și dezvoltarea economică.

Acest fapt poate fi considerat ca o primă consecință strategică a procesului integrator generat de lărgirea NATO, fiind și un atu pentru integrarea în Uniunea Europeană (2004).

Europa de Sud-Est și Zona Baltică. După Madrid s-au accentuat anumite idei și inițiative de regionalizare și în cadrul altor zone din fostul bloc estic, precum Europa de Sud-Est și Zona Baltică. Astfel, țări precum România, deși păstrează încă o identitate central-europeană, cel puțin din punct de vedere geografic, sunt percepute de către analiști ca aparținând unei noi structuri regionale, cu o nouă identitate, și anume: Europa de Sud-Est. În ceea ce privește conceptul de *Europa de Sud-Est*, acesta nu este chiar atât de nou din punct de vedere geopolitic pe cât se credea la un moment dat, și aceasta deoarece are o anumită istorie în spate.

Pentru prima dată acest concept a fost utilizat de geografii germani în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și dezvoltat ulterior (înainte de primul război mondial) de istoricul român Nicolae Iorga. În cadrul acestui concept geopolitic erau incluse și Zona Balcanică, precum și cea mai mare parte a republicilor din fosta Iugoslavie.

Un rol important în construirea unei identități regionale sud-est europene l-au avut dezvoltarea unor inițiative, precum: SECI (South-Eastern Cooperation Initiative), SEEI (Inițiativa NATO pentru Europa de Sud-Est), SEEGROUP (Grupul Director pentru Cooperare în Domeniul Securității în Europa de Sud-Est), Pactul de Stabilitate din Balcani etc., cu scopul de a crea cadrul instituțional în care să poată fi abordate problemele cu care se confruntă țările din această regiune, facilitând în același timp și dialogul și cooperarea între organizațiile guvernamentale și cele neguvernamentale.

Mai mult, înainte de a primi invitația de aderare la NATO, România și Bulgaria au intensificat cooperarea politică, economică, militară etc. cu două țări membre ale Alianței -Turcia și Grecia -, întărind astfel cooperarea regională.

Același lucru pare să fie valabil și pentru țările baltice (mai ales în perioada de dinaintea Summitului de la Praga), care, deși fac parte din Europa de Est, au încercat să-și construiască un gen de identitate regională comună, și anume, una baltică. Inițiatorii construirii unei identități baltice au fost Danemarca și Suedia, iar această inițiativă cuprinde întreaga Regiune Baltică - Letonia, Lituania, Estonia, Finlanda, dar și Polonia.

Ideea "comunității baltice" are un anumit fundament istoric, bazat pe cooperare și înțelegeri (la nivel politic, economic, social, cultural, militar etc.) reciproce între "jucătorii" regionali, în vederea conturării unei identități baltice.

II. EXTINDEREA NATO CA INTERFERENȚĂ A UNOR FENOMENE DE FRONTIERĂ

Un alt demers ce poate fi urmat pentru analiza procesului de extindere a NATO este cel referitor la *paradigma frontierei* (Bădescu, Dungaciu, 1995) potrivit căreia sinteza produsă prin impactul unor frontiere generează culturi originale și durabile. Studiul frontierei elaborează “sisteme analitice noi de evaluare a proceselor frontierei și a reacțiilor pe care aceasta le stârnește, contribuind astfel la formarea unor noi tipuri de culturi, pe care le-am denumi culturi ale reacției sau reacționare [...] Peste tot pe unde se desfășoară înaintarea unei frontiere, se naște în mod spontan un tip special de cultură, pe care în altă parte am denumit-o <cultură critică>, dar pe care o putem denumi tot atât de bine și cultură a reacțiilor sau <cultură reacționară>. Acolo unde <cultura locală> a declanșat un curent de reacții puternice, sinteza produsă a fost, la rândul ei, originală și durabilă” (Bădescu, Dungaciu, 1995:15, vol.I). Această sinteză, în cazul etno-paradigmei reprezentate de națiunea română, ca flux etno-cultural generator de securitate regională (*ordo romana*), se opune ordinii suburbane (*suburbium*).

Un al doilea demers, complementar paradigmei frontierei, este reprezentat de utilizarea unei *ipoteze de lucru* ce pornește de la *teoria pan-ideilor*, aplicată la confruntarea între pan-ideile nord-atlantică și europeană pe fondul noului mediu de securitate global, prin intermediul căreia să putem identifica rolul regional și global al României, în calitate de invitat la aderarea la NATO și candidat la aderarea la Uniunea Europeană.

Pan-ideea euro-atlantică. Potrivit teoriei lui Haushofer, pan-ideea desemnează “agregarea dintre o etnie și ceea ce aceasta consideră a fi teritoriul ei de expansiune legitimă” (Bădescu, dungaciu, 1995:19, Vol.II). În opinia noastră, paradigma pan-ideilor poate fi extinsă de la cadrul de referință al expansiunii legitime etnice la o paradigmă de expansiune *culturală* considerată legitimă. În acest sens, extinderea NATO, ca extindere sau expansiune a unei frontiere “legitime” a civilizației occidentale, reprezintă nu numai o expansiune a unui bloc militar, ci și o expansiune a frontierei culturale, izvorâte încă de la revoluția engleză, cu întreaga sa axiologie (“democrație”, “libertăți individuale”, “justiție bazată pe legi constituționale și organice”, dar și “securitate națională și a frontierelor legitime”). Astfel, se poate vorbi de o frontieră euro-atlantică și o *pan-idee euro-atlantică*, purtătoare a acestor valori occidentale. Această pan-idee este creație a Războiului Rece, prin liniile geopolitice artificiale trasate prin Tratatul de la Yalta.

Ideea pan-euro-atlantică și ideea pan-sovietică au diluat, în privința Europei, tentațiile frontaliere de absorbție geostrategică a regiunilor considerate *periferii*, transferând problematica geopolitică în sfera negocierilor privind, în principal, armele de distrugere în masă.

Pan-ideea euro-atlantică poate fi considerată ca o formă de re-implementare a frontierei americane în Europa. Astfel, dintr-un model artificial creat la Yalta, această pan-idee de sorginte nord-americană tinde să se “desfășoare” în mod “natural” în cadrul regiunilor europene foste comuniste (state din Europa Centrală, Europa de Sud-Est, statele baltice).

Deși frontiera naturală reprezentată de Oceanul Atlantic este destul de vastă, s-ar putea afirma că este testabilă teoria potrivit căreia frontierele sunt mai degrabă culturale, decât geografice (ca exemplu, poate fi dată implementarea ideilor de “democrație”, “drepturi și libertăți individuale” etc.).

Această pan-idee reprezintă un reziduu etno-psihologic, fapt demonstrat și de susținerea largă din partea populației României a procesului de aderare a țării la NATO. Valorile occidentale sunt percepute ca aparținând direct “umbrelor” reprezentate de Alianța Nord-Atlantică. Astfel, se poate spune că aceste valori reprezintă (pan)idei deja implementate în mentalul colectiv românesc.

NATO a cunoscut trei etape istorice:

- etapa Războiului Rece, caracterizată prin frontiera rigidă reprezentată de Cortina de Fier și a cărei justificare a devenit, în timp, apărarea împotriva escaladării unor posibile conflicte nucleare;

- etapa post-Cortina de Fier, ce a constat în deschiderea frontierei nord-atlantice, inclusiv prin extinderea acesteia (primirea Cehiei, Ungariei și Poloniei în blocul politico-militar nord-atlantic).

- etapa începută o dată cu atentatele de la 11.09.2001, din SUA. Această fază a extinderii frontierei NATO, desfășurată sub titulatura “războiului global împotriva terorismului”, este caracterizată prin “redefinirea rolului NATO, în noul context geostrategic”, dar și prin invitarea, la Praga, a șapte noi state.

Nu întâmplător, cele trei țări incluse în NATO în primul val al aderării aparțin Mitteleuropei istorice. Iar majoritatea statele neinvitate aparțin aceleiași Mitteleurope.

Ceea ce diferențiază, din perspectiva extinderii frontierei nord-atlantice, această fază de precedentă este “politizarea” mult mai accentuată a deciziei de extindere, concomitent cu creșterea rolului SUA în luarea acestei decizii. Nu atât nivelul de pregătire (profesionalizare) și înzestrare a Forțelor Armate a mai contat, la summitul de la Praga, din noiembrie 2002, cât, mai ales, considerentele politice și geostrategice ale SUA privind extinderea frontierei

nord-atlantice pe axa Nord-Est, respectiv Sud-Est europeană, chiar dacă statelor invitate la Praga li se vor cere profesionalizarea și specializarea unor anumite segmente ale Forțelor Armate.

În esență, extinderea frontierei euro-atlantice pe axa Sud-Est europeană prin invitațiile oficiale de a deveni membre cu drepturi depline primite, la Praga, de către România și Bulgaria (ca frontieră de legătură cu Turcia, țară membră NATO, și ca frontieră de pan-acces la Marea Neagră) reprezintă nu doar o contrabalansare a frontierei slave (cu pivotul în peninsula Crimeea), ci și o tentativă de “claustrare” a spațiului instabil din punct de vedere politico-militar din cadrul fostei Iugoslavii și Albaniei (ideea creării Albaniei Mari, Kosovo, integrarea Sloveniei în NATO etc.).

Din perspectiva teoriei frontierei, s-ar putea afirma că, dacă pentru linia de forță geostrategică “Germania-Austria-Ungaria” invitația de integrare în NATO primită de România poate însemna acum “reclădirea” Mitteleuropei, pentru alianța tradițională SUA-Marea Britanie extinderea frontierei nord-atlantice pe direcția Sud-Est semnifică realizarea/crearea unui *hinterland* militar (ca zonă-tampon cu frontiera slavono-rusă a Mării Negre - Crimeea, Insula Șerpilor).

Este, de asemenea, de remarcat și opinia lui E. de Martonne, care exclude din Mitteleuropa Iugoslavia și Bulgaria, dar menține, categoric, România, iar J. Ancel reintroduce Iugoslavia, nu și Bulgaria, în cadrul Europei Centrale (K.Haushofer, 1937:26).

Se poate aprecia că extinderea NATO reprezintă o fenomenologie mai vastă, constând în expansiunea pan-ideii nord-atlantice, formate în perioada istorică a Războiului Rece. Însăși formula de extindere prin “valuri” reprezintă un fenomen de frontieră (elocvente în acest sens fiind conceptele vehiculate, precum: *următorul val al extinderii, valul al doilea, valul al treilea* etc.).

Frontiera nord-atlantică versus frontiera rusă. Așa-zisul sfârșit al Războiului Rece înseamnă, în opinia noastră, izbânda (posibil temporară) a unui sistem politico-militar asupra celuilalt. Confruntarea dintre frontierele SUA și ale Federației Ruse nu s-a încheiat. Dovadă stau chiar poziția și acțiunile Federației Ruse, de exemplu, intenția de creare a unei “*Organizații Colective de Securitate*” care să cuprindă trei grupuri regionale de forțe (un grup de Vest - F. Rusă și Belarus, un grup al Caucazului de Sud - F. Rusă și Armenia și un grup al Asiei Centrale - F. Rusă, Kazakhstan, Kirghistan și Tadjikistan).

Pe de o parte, extinderea frontierei nord-atlantice spre Nord-Estul Europei (în urma invitației de aderare primite de Lituania, Letonia și Estonia) conduce la *enclavizarea frontalieră* a regiunii Kaliningrad, asemănătoare cu enclavizarea

din epoca Războiului Rece a Berlinului de Vest. Această situație ar putea duce la noi tensiuni politico-militare, sociale, economice, dar și etnice și, implicit, geostrategice în plan regional. Se poate aprecia că, prin “închiderea” Mării Baltice - în urma nominalizării la aderare a țărilor baltice - de către NATO, este posibil să apară tensiuni din partea F. Ruse, care nu are acces decât la unele decizii politice, și nu militare, ale NATO, dar care va avea acces geografico-militar la Marea Baltică (Kaliningrad). De asemenea, este de luat în considerare și o mai veche propunere a Germaniei de creare, în locul acestei enclave, a “zonei libere Königsberg”.

Este relevant și procesul de negociere dintre cei doi poli de putere mondială privind situația din Cecenia. Dacă înainte de atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 și recentul atac terorist de la Moscova separatiștii ceceni erau considerați de Administrația Statelor Unite ale Americii “luptători pentru independență”, în contextul războiului global împotriva terorismului aceștia au devenit, în marea lor majoritate, “teroriști talibani”. Aceeași situație este percepută de către Administrația americană și în privința luptătorilor refugiați în Valea Pankisi din Georgia. Apare astfel întrebarea dacă se poate vorbi de un schimb negociat prin care, pe fondul “luptei globale împotriva terorismului”, Statele Unite ale Americii oferă Federației Ruse anumite drepturi de teritorialitate în Asia Centrală și de păstrare a influenței asupra expansiunii frontierei regionale, primind în schimb, în virtutea pan-ideii euro-atlantice, cele trei state baltice ca membre ale unui organism politic, nu numai militar.

III. APRECIERI ȘI CONCLUZII. CONSECINȚE PENTRU ROMÂNIA

Privind în urmă la originile Războiului Rece, s-ar putea spune că NATO a fost creată și cu scopul de a construi o Europă integrată. Tendința istorică a Europei este cea de integrare pe baze civilizaționale. Unii analiști apreciază în acest sens că o Europă integrată înseamnă o Europă unită, dar și diferențiată din perspectivă regională.

Lecția învățată după primul val al lărgirii NATO, și anume că *procesul de integrare în NATO și, implicit, apropierea de valorile occidentale sunt dependente nu atât de succesul stabilității, tranziției spre democrație și economie de piață a unei anumite țări, cât, mai degrabă, a unei regiuni geopolitice*, a fost înțeleasă și aplicată cu succes de România și Bulgaria (Europa de Sud-Est), ca și de cele trei țări baltice, aceste țări fiind invitate să adere la Alianță în cadrul Summitului de la Praga (noiembrie 2002).

Unii analiști sunt de părere că, pentru a descrie rolul unei țări situate într-o anumită regiune, dar care joacă un rol deosebit în cel puțin alte două

regiuni adiacente, este necesară utilizarea conceptului latin “trio confinium”. Se pare că un astfel de rol joacă sau ar putea juca și România, pe fondul recente invitații de a deveni membră a NATO (mai ales prin importanța Mării Negre în actualul context geopolitic). Un puternic argument în acest sens este reprezentat de posibilul rol al României - în viziunea Administrației americane (G.W.Bush în cadrul discursului de la București) - de “pod de legătură” în relația cu “noua Rusie”, adică de liant între Moscova și lumea occidentală, motiv pentru care, în presa din capitala rusă, această declarație a fost comentată ca pe o invitație adresată României de a fi mediator în relația F. Rusă-NATO. În acest sens se poate vorbi și despre expansiunea zonei de interes strategic a României înspre Caucaz și Orientul Apropiat și Mijlociu.

Putem aprecia că expansiunea pan-ideii euro-atlantice cuprinde și o expansiune a pan-ideii Mitteleuropei. Acest fenomen geopolitic împinge F. Rusă să își reorienteze interesele geopolitice spre zona asiatică și pacifică.

*De asemenea, statele baltice, România și Bulgaria vor căpăta, probabil, o importanță deosebită, în noua lor calitate de **hinterland**, de zone de frontieră pe scena „confruntărilor” geostrategice în câmpul fostului Război Rece. Se poate aprecia că, pe termen lung și foarte lung, mentalul colectiv în regiune va fi influențat de decizia de extindere a Alianței luată la Praga, prin:*

- constatarea că Războiul Rece s-a sfârșit cu adevărat, dar a fost înlocuit cu un alt tip de conflict, de această dată asimetric, în cadrul căruia accentul trebuie pus pe vulnerabilități;

- există noi pericole nucleare, din partea altor state decât cele două mari puteri protagoniste ale Războiului Rece;

- conștientizarea faptului că globalizarea terorismului a implicat și globalizarea luptei împotriva, mai nou, celei mai periculoase amenințări la adresa securității.

ANEXĂ

Globalizarea – proces complex cu multiple consecințe.

“Globalizarea” este unul din cuvintele-cheie ale anilor '90, ce a trecut de mult din domeniul științelor sociale în cel al jurnalisticii și al limbajului cotidian. Cu toate acestea, sau poate tocmai din acest motiv, se face simțită o lipsă de instrumentar teoretic și de claritate conceptuală în tratarea acestui fenomen (Kloos, 2000). Un scurt istoric (din punct de vedere conceptual) al termenului ne poate ajuta să restrângem câmpul analizei.

“Global”, în sensul de “la nivel mondial”, începe să fie folosit în Anglia secolului XVI, în urma expansiunii maritime europene și apariției “sistemului mondial modern” (Wallerstein, 1990). La momentul respectiv, tendința “câmpului gravitațional cultural”, ce părea a se îndrepta spre o îndepărtare a vieții umane de *ecumenele* de mari dimensiuni (religioase, culturale, politice, comerciale etc.) înspre unități sociale mai mici, dă semne de inversare. În America, Asia de Sud-Est, Africa și, în special, în Europa Occidentală are loc o dezvoltare, în mare parte autonomă, a unor formațiuni sociale de mari dimensiuni (formațiuni imperiale etc.), ce vor fi apoi, gradual, înlocuite de lumile Eurocoloniilor (Appadurai, 1996). Un ansamblu de ecumene suprapuse, în care migrația, comerțul, pan-ideile, cuceririle etc. creează legături intersocietale din ce în ce mai numeroase, înlocuiesc vechea lume medievală în decursul “lungului secol al XVI-lea”.

Odată cu apariția, în acest secol, a ceea ce B. Anderson (2000) numește “capitalismul tiparului”, în această lume se declanșează o răsturnare de proporții la nivelul imaginarului. Puterea tiparului crește gradul de abstractizare și raționalizare a lumii sociale, creând un punct de inflexiune major în procesul de “dezvrăjire a lumii” prin apariția, în chiar inima modernității incipente, a comunităților imaginate în mod primordial, configurând ceea ce Appadurai (1996) numește “paradoxul primordialismului construit”.

Chiar dacă revoluția culturală și politică indusă de apariția “capitalismului tiparului” și de dinamica afinităților și a diferențierilor culturale extinse pe care a dezlăntuit-o în lumea modernă sunt doar precursori modești ai gradului de interconexiune a lumii de azi, problema “primordialismului construit” rămâne la fel de stringentă și în lumea globalizată a “modernității târzii”.

Adjectivul “global”, după o lungă perioadă de „hipocogniție” (Levy, 1984: 227), capătă o nouă relevanță, dar și un sens procesual, într-o perioadă de crize și modificări culturale importante (de ex., în anii ‘60 McLuhan introduce metafora “satului global”, ca expresie a unei noi stări a vecinătății și apropierii umane datorate mijloacelor electronice de comunicare).

Termenul de “globalizare”, într-o formă gramaticală sugerând procesualitatea, își derivă semnificația actuală dintr-o conștientizare a faptului că lumea tinde să devină un gen de *sat global* sau cel puțin un sistem economic, social, politic și cultural unic (Kloos, 2000). Teoriile de genul celei susținute de McLuhan au supraestimat totuși implicațiile comunitare și omogenizatoare ale noilor mijloace de comunicare în masă. Globalizarea nu a dus la apariția unei lumi integrate, pradă unui proces inefabil și implacabil de mcdonaldizare (Ritzer, 1994), a unei culturi uniforme și uniformizatoare, decât pentru a crea o lume a deșrădăcinării, alienării și hiperrealității, pe de o parte, a creșterii importanței relațiilor cuaternare (Calhoun, 1992) și a fantasmelor comunităților virtuale, pe de altă parte.

În „*Global Century: A National Security Strategy for a New Era*” (2000), globalizarea este definită ca:

a) proces de accelerare a integrării economice, tehnologice, culturale și politice, alături de guvernare democratică, economie de piață, respectarea drepturilor omului, dinamism economic și revoluția comunicațiilor, acestea fiind tendințele pozitive, fiind prezentate și

b) tendințele negative datorate acțiunilor statelor-problemă, conflictelor interetnice, proliferării armelor de distrugere în masă, terorismului, traficului de droguri, crizelor internaționale, sărăcirii resurselor, colapsului unor piețe, creșterii accelerate a numărului populației, dezastrelor ecologice, răspândirii bolilor, corupției, criminalității organizate etc.

Trebuie însă făcută precizarea că globalizarea se diferențiază de alte caracteristici ale vieții moderne actuale, precum: post-modernizare, regionalizare, localizare, fragmentare, interdependență etc. și, de aceea, se impune clarificarea limitelor și conținutului specific al conceptului de *globalizare*. În sens general, globalizarea include unul sau mai multe dintre următoarele procese ce se produc pretutindeni în lume, cu o intensitate mai mare sau mai mică:

⇒ *Accelerarea* și, implicit, *comprimarea* multor tendințe existente, cum ar fi, spre exemplu, ritmul modernizării, al descoperirilor științifice, al tranzacțiilor economice etc.;

⇒ **Intensificarea complexității** generată de înlănțuirea proceselor, și anume: fiecare proces luat singular pare relativ simplu, constituind în schimb, alături de altul/altele, un întreg mult mai complex;

Ca exemple pot fi date ansamblul noilor sisteme militare de înaltă tehnologie, folosirea unei mari varietăți de echipamente complexe de testare în domeniul cercetării biologice ș.a.

⇒ **Spargerea/penetrarea frontierelor** din punct de vedere geografic, politic, etnic, economic etc., manifestată prin întrepătrunderea economicului cu politicul, a frontierelor politice cu cele etnice etc.;

⇒ **Universalizarea normelor și valorilor culturale și religioase** (globalizarea are propria cultură dominantă și, de aceea, tinde să aibă un efect omogenizant);

⇒ **Dezvoltarea tehnologică**, ce conduce la importul de niveluri tot mai înalte ale tehnologiei în toate aspectele vieții (gama de exemple include computere, Internet, poștă electronică, telefonie celulară, poziționarea globală a sateliților etc.), dar și sporirea importanței și/sau extinderea organismelor - regionale sau globale - economice, politice și militare (G8, IMF, WB, WTO, NATO, NAFTA, EU, CIS, GUUAM, CCG, OPEC, ASEAN, AFTA, SAFTA, MERCOSUR, OAS, IATRA);

În Europa, Asia, America de Nord și America Latină, înțelegerile și tratatele economice regionale au devenit expresia dominantă a relațiilor dintre state, mai ales în ceea ce privește comerțul, ceea ce conferă structurilor regionale personalitate geopolitică. Această dezvoltare oferă posibilitatea găsirii unor modalități mai eficiente de rezolvare a conflictelor economice, politice și a celor din domeniul securității.

⇒ **Infinitizarea**, adică fracturarea/transcenderea limitelor spațiului și timpului pe termen lung, la ambele capete ale acestora;

Exemple semnificative în acest sens sunt emergența nanotehnologiei și tendința de apropiere a cunoașterii limitelor universului prin intermediul tot mai sofisticatelor instrumente astronomice, ambele procese fiind produsul cooperării științifice internaționale.

⇒ **Pattern-ul socio-demografic** propriu, caracterizat prin rapidă urbanizare și prin stiluri de viață legate mai degrabă de tendințele modei, ale piețelor etc. globale.

Atunci când sunt suprapuse/alăturate, aceste procese par să constituie principalul set de schimbări care definesc lumea contemporană. În orice caz, ele nu definesc viața modernă, deoarece multe din activitățile umane sunt generate prin coerența cu diferitele constante ale existenței (natura, casa și familia, geografia și climatul, apartenența la comunități etc.),

acestea fiind dublate de procesele lente de evoluție, cum ar fi modificările genetice, gusturile consumatorilor/beneficiarilor și natura sistemului interstatal. Însă trebuie evitată tentația de a presupune că globalizarea domină și chiar penetrează în mod semnificativ marea majoritate a nivelurilor comportamentelor (sociale) obișnuite.

Este importantă însă și semnalarea a următoarelor două aspecte:

1) În primul rând, ar trebui să ne ferim de plasarea proceselor descrise mai sus, chiar dacă acestea sunt importante, sub umbrela relațiilor internaționale ca întreg. *Teza avansată de foarte mulți analiști este că globalizarea transformă rapid sistemul statului-națiune, violența organizată, comerțul, piețele și finanțele, producția de bunuri de larg consum, componența populațiilor, cultura, mediul etc.* Într-adevăr, globalizarea poate deveni forța conducătoare care să modifice relațiile internaționale dincolo de înțelegerea obișnuită, dar nu în următorii zece-douăzeci de ani. Relațiile internaționale și de securitate, ca și politicile externe și interne de securitate edificate pe baza acestor relații, vor rămâne în următoarele decenii dominate de state, prin înclinația de a folosi forța ca laitmotiv al politicii externe, prin indicatori ai producției economice interne, prin continuarea exercitării unei presiuni de către cultura tradițională și prin limitele impuse de mediu.

2) În al doilea rând, o mare parte a analizelor privind globalizarea sunt făcute de specialiști (economiști, specialiști în tehnologie), acest lucru având drept consecință reducăționismul la nivelul domeniilor în care aceștia au fost educați/instruiți. De exemplu, aceștia studiază intensificarea comerțului internațional și controlul crescând asupra acestuia de către mariile corporații, interdependențele din spectrul financiar internațional, influența calculatoarelor și a Internetului, răspândirea informației prin satelit și televiziune, capacitățile tot mai rapide de transport între orice puncte de pe glob, ca și diferitele modificări ale capacităților militare definite prin sintagma C4I (comandă, control, comunicații, computer și intelligence). Deși toate aceste aspecte sunt din ce în ce mai importante pentru politicile externe și de apărare în general, globalizarea este, totuși, un fenomen mult mai complex decât aceste elemente tratate separat.

BIBLIOGRAFIE

- Alexandrescu, Grigore. 2000. *Proiecții diferite ale viitorului zonei care influențează România*. În *Impact Strategic*, nr. 4-5:83-88. București: Centrul de Studii Strategice de Securitate
- Anderson, Benedict. 2000. *Comunități imaginate. Reflecții asupra originii și răspândirii naționalismului*. București: Editura Integral
- Appadurai, Arjun. 1996. *Modernity at Large. Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press
- Benjamin, Barber R. 1992. *Jihad vs. McWorld*. În „*The Atlantic*”, March:58-63
- Bădescu, Ilie, Dungaciu, Dan. 1995. *Sociologia și geopolitica frontierei*. București: Floare Albastră
- Calhoun, C. 1992. *The Metaphor as a Mediator between Semantic and Analogic Models of Thought*. În *Current Anthropology*, vol. 19, nr.1:83-88
- Kloos, Peter. 2000. *The Many Faces of Globalization*. (nepublicată)
- Levy, R. 1984. *Emotion, knowing and culture*. În *Culture theory: essays on mind, self, and emotions*. R.Shweder și R.LeVine: 214-237. Cambridge: University Press
- Robertson, Roland. 1995. *Globalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity*. În M.Featherstone, S.Lash&R.Robertson (editors), *Global Modernities*, London: Sage Publications
- Rosenau, James N. 1994. *New Dimensions of Security. The Interaction of Globalizing and Localizing Dynamics*. În *Security Dialogue* 25 (3)
- Wallerstein, I. 1990. *Sistemul mondial modern*. București
- *** 2000. *Global Century: A National Security Strategy for a New Era*, NDU Press

CONTINUAREA PROCESULUI DE REFORMĂ A ORGANISMULUI MILITAR – CONDIȚIE PENTRU REALIZAREA COMPATIBILITĂȚII STRUCTURALE ȘI ACȚIONALE CU ALIANȚA NORD-ATLANTICĂ.

***Colonel Nicolae DOHOTARIU,
Statul Major General***

Preocupările actuale ale Alianței Nord-Atlantice, ca urmare a mutațiilor produse de lupta împotriva terorismului, vizează în principal finalizarea și transpunerea în practică a unor noi abordări conceptuale privind dezvoltarea capabilităților operaționale și înzestrarea forțelor, pentru a putea contracara atât amenințările actuale la adresa securității, cât și cele care se prefigurează în perspectivă.

Este și motivul pentru care pe ordinea de zi a Summit-ului de la Praga s-a aflat și un pachet de măsuri pentru dezvoltarea capabilităților operaționale ale Alianței. Acestea vizează, pe de o parte, creșterea mobilității, care să permită forțelor dislocarea rapidă în zona de criză, îmbunătățirea capacității de susținere, de angajare efectivă în teatru și de protecție, precum și dezvoltarea capacităților de comandă-control care să permită acțiunea în comun a forțelor, într-un mediu multinațional.

După terminarea Războiului Rece s-a crezut că vremea confruntărilor militare majore s-a încheiat și că în perioada următoare Alianța se va confrunța, în principal, cu operațiuni “*non-combat*”. Fără a diminua cu nimic importanța managementului crizelor în domeniul asistenței umanitare, reconstrucției economice și dezvoltării instituțiilor civile, experiența a demonstrat că acestea nu pot fi aplicate cu succes fără a cucerii, în prealabil, prin mijloace exclusiv militare, controlul asupra situației din regiune.

Fără îndoială că puterea militară poate fi aplicată cel mai bine în coaliție, de vreme ce astfel poate fi maximizat impactul militar și, în același timp, împărțite riscurile și costurile. În plus, acționând în alianță crește legitimitatea politică a unei operații. În viitor, cu cei 26 de membri, NATO rămâne cea mai mare coaliție și reprezintă cel mai efektiv mod de asigurare a securității colective.

În acest context, răspunsul Armatei României la provocările lumii de mâine, în noul cadru creat de primirea invitației de aderare la NATO, se bazează pe: continuarea procesului de reformă în vederea optimizării capacității

de apărare și realizării compatibilității structurale și acționale cu Alianța Nord-Atlantică, prin finalizarea la termenele stabilite a procesului de implementare a „FORȚEI PROIECT 2003” și trecerea la reconfigurarea structurii de forțe în perspectiva anului 2007 în conformitate cu prevederile studiului „FORȚA OBIECTIV 2007”; dezvoltarea cooperării și colaborării militare internaționale și participarea la efortul de apărare colectivă, în condițiile aderării la Alianță.

În acest sens, trebuie să ne concentrăm eforturile asupra acelor capacități care pot fi îmbunătățite, cât și asupra altora noi, care trebuie importate. Totodată, se impune continuarea dezvoltării de către țara noastră a cooperării europene și transatlantice în domeniul armamentului, precum și asocierea la unele programe și proiecte comune ale Alianței.

Pe această linie, în perioada imediat următoare trebuie să acționăm, în principal, pentru îmbunătățirea interoperabilității și standardizării.

Realizarea interoperabilității asigură funcționarea în comun a diferitelor sisteme, iar standardizarea presupune introducerea unor sisteme comune, similare atât ca formă, cât și ca funcțiuni, concept abordat pe larg de cunoscutul analist militar Thomas Callaghan, care a exprimat foarte clar distincția pe care trebuie să o facem între interoperabilitate și standardizare: *“Interoperabilitatea reprezintă ceea ce se poate face cu diversitatea de care dispunem. Standardizarea reprezintă ceea ce trebuie să întreprindem pentru a evita diversitatea în viitor”*.

În consecință, un sistem standardizat structural și acțional este implicit interoperabil cu alte sisteme similare, în timp ce un sistem nestandardizat trebuie să fie modificat pentru a deveni interoperabil. Aceasta este o problemă de eficiență economică și va trebui tratată cu cea mai mare atenție în perspectiva continuării reformei multidimensionale, inclusiv structurale a Armatei României, care trebuie să răspundă, în noua structură de forțe, atât cerințelor obiectivelor politice privind asigurarea securității și apărarea României, cât și participării la întreaga gamă de misiuni sub conducerea Alianței, inclusiv apărarea colectivă.

Aceste premise au stat de fapt la baza procesului de elaborare a studiului „FORȚA OBIECTIV 2007”. La întocmirea acesteia s-au avut în vedere evaluarea riscurilor la adresa securității naționale și a evoluțiilor politico-militare internaționale, prevederile documentelor de planificare a apărării – respectiv Strategia de Securitate Națională, Carta Albă a Securității și Apărării a Guvernului, Strategia Militară a României, reanalizarea rolului și misiunilor armatei, ale instituțiilor cu atribuții în domeniul securității la nivel național și, nu în ultimul rând, capacitatea economiei naționale de a susține noua structură de forțe și procesul de reformă.

Pentru evitarea unor reconsiderări succesive, structura “*FORȚEI OBIECTIV 2007*” este dezvoltată pe baza unor prognoze de securitate pe termen mediu (5 - 10 ani), care încorporează analiza oportunităților și riscurilor pe plan intern și internațional, astfel încât Armata României să dezvolte acele capacități necesare pentru îndeplinirea misiunilor actuale și a celor care se prefigurează în viitor.

Analiza contextului internațional actual scoate în evidență faptul că riscurile apariției unei confruntări militare majore în Europa s-au diminuat semnificativ, menținându-se totuși fenomene de instabilitate și criză la nivel regional/subregional și tendințe de divizare sau izolare a unor state.

În același timp, se apreciază că riscurile generate de situația din Balcani sunt potențate pe termen scurt și mediu de posibilitatea ”*importului de insecuritate*” din spațiile adiacente, respectiv zona Mării Negre și a Caucazului.

Posibilele evoluții negative în plan subregional pot genera forme de instabilitate sau crize de joasă intensitate, fragmentarea sau izolarea unor state din spațiile adiacente României.

În plus, sunt de luat în considerare noi amenințări care, chiar dacă nu pot avea un impact major asupra securității naționale, prin probabilitatea ridicată de apariție necesită o abordare corespunzătoare în plan conceptual.

În acest sens, s-au avut în vedere: proliferarea armelor de distrugere în masă, a tehnologiilor și a materialelor nucleare, a armamentelor și mijloacelor letale neconvenționale; expansiunea terorismului internațional și a altor riscuri neconvenționale la adresa securității; expansiunea rețelelor de crimă organizată; creșterea fluxurilor de emigranți ilegali; degradarea mediului ambiant și producerea unor dezastre sau calamități naturale.

În concluzie, s-a apreciat că nu au fost identificate amenințări majore și directe la adresa securității naționale, iar România nu percepe, în prezent, nici un stat ca potențial inamic.

De asemenea, calitatea României de membru NATO și, pe termen mediu, membru în Uniunea Europeană, la care se adaugă dezvoltarea formelor de cooperare subregională, precum și tendințele probabile de creare a unor sisteme regionale și continentale de management al crizelor vor contribui în mod direct și semnificativ la consolidarea securității naționale a României.

Totodată, trebuie menționat faptul că, pentru prima dată, în plan regional există premisele unei stabilități durabile, România fiind direct implicată prin contribuțiile proprii la reintegrarea spațiului balcanic și sud-est european în arhitectura de securitate la nivel continental.

Relațiile cu vecinii și parteneriatele dezvoltate cu actori strategici pe plan internațional permit configurarea unui climat de încredere și securitate.

În acest mediu de securitate, Armata României trebuie să dispună, în principal, de capacități eficiente de supraveghere și avertizare timpurie, de contracarare a riscurilor neconvenționale, precum și de răspuns în situații de urgențe civile.

Pe baza concluziilor rezultate din conflictele militare majore din perioada de după încheierea Războiului Rece și a reevaluării modalităților de contracarare a amenințărilor asimetrice, se prefigurează o nouă fizionomie de ducere a războiului.

Viitoarele conflicte vor îmbrăca cel mai probabil, în circumstanțe determinate, fie forma unui *conflict de joasă intensitate* în care pot fi angajați actori statali și non-statali, fie forma unui război la *nivel sub-regional*, declanșate fără o avertizare prealabilă sau cu o perioadă de avertizare foarte scurtă.

În lupta armată, efectul acțiunii și reacției militare va depinde mai ales de calitatea și oportunitatea informației, de capacitatea de conducere, precizia și eficacitatea sistemelor de armamente, de profesionalismul elementului uman și de rapiditatea manevrei. Caracteristicile comune cele mai importante ale acțiunii și reacției, atât la nivel tactic, cât și la nivel operativ și strategic, vor fi rapiditatea, suplețea, precizia și caracterul întrunit.

Viitorul câmp de luptă, complet digitalizat, va renunța la marile concentrări de forțe, blindajul excesiv și distrugerile masive și prefigurează operații și acțiuni de mare precizie, desfășurate prin surprindere într-un spațiu multidimensional, îndeosebi în și din cel aerian și cibernetic. Informația, lovitura radioelectronică, logistica oportună, punctiformitatea acțiunii, specializarea și particularizarea vor fi noii vectori ai confruntării armate.

Pentru continuarea eficientă a procesului de reformă a Armatei României s-a impus cu necesitate elaborarea unei structuri de forțe viabile și flexibile, la proiecția căreia s-a ținut cont de următoarele:

- Concluziile rezultate în urma evaluării riscurilor la adresa securității naționale și a evoluțiilor politico-militare internaționale;
- Prevederile documentelor de planificare a apărării: Strategia de Securitate Națională, Carta Albă a Securității și Apărării a Guvernului, Strategia Militară a României;
- Reanalizarea rolului și misiunilor armatei, în rândul instituțiilor cu atribuții în domeniul securității la nivel național;
- Capacitatea de a susține noua structură de forțe și procesul de reformă.

Astfel, noua structură de forțe este dezvoltată pe baza unor prognoze de securitate pe termen mediu (5-10 ani), care încorporează analiza oportunităților și riscurilor pe plan intern și internațional, astfel încât Armata României să

dezvolte acele capacități necesare pentru îndeplinirea misiunilor actuale și a celor care se prefigurează în viitor, respectiv capacitățile de management al luptei. Gradul de implementare a noilor tehnologii, capacitatea de reacție rapidă și de acțiune întrunită, capacitatea de desfășurare a forțelor la mari distanțe, de susținere a acestora în teatru și de executare a operațiunilor militare în condiții dificile de mediu reprezintă coordonatele fundamentale ale profilului viitor al forțelor armate.

Armata României trebuie să dispună, deopotrivă, de capacități eficiente de supraveghere și avertizare timpurie, de contracarare a riscurilor neconvenționale, precum și de răspuns în situații de urgențe civile.

La elaborarea „*FORȚEI OBIECTIV 2007*” s-a ținut cont de toate aceste tendințe și concluzii, pentru ca Armata României să răspundă următoarelor misiuni:

Apărarea teritoriului și a intereselor naționale (Probabilitate scăzută pe termen mediu, timp la dispoziție pentru pregătire: 3-6 luni).

Armata trebuie să asigure capacitatea defensivă credibilă pentru prevenirea, descurajarea și respingerea unei eventuale agresiuni îndreptate împotriva României, garantând suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a statului.

În vederea îndeplinirii acestei misiuni, Armata României va acționa pentru:

- monitorizarea evoluțiilor politico-militare în scopul prevenirii surprinderii;
- constituirea și pregătirea forțelor pentru realizarea capacității de apărare;
- pregătirea populației, economiei și teritoriului pentru apărare.

Participarea la misiuni de apărare colectivă (Probabilitate scăzută pe termen scurt, timp la dispoziție pentru pregătire: 3-6 luni).

Armata României își va operaționaliza și îmbunătăți capabilitățile necesare pentru participarea, după aderarea la NATO, la misiuni de apărare colectivă, prin contribuția la operațiuni în cadrul Alianței cu forțe, mijloace, capabilități și unele elemente de infrastructură.

Participarea la operațiuni de răspuns la crize și asistență umanitară (probabilitate ridicată, timp la dispoziție pentru pregătire: 30 zile).

Armata României va participa, în afara teritoriului național, alături de state aliante sau parteneri, la toată gama de operațiuni de răspuns la crize și asistență umanitară în conformitate cu angajamentele asumate și legislația națională.

Acestea includ operațiuni în sprijinul păcii conduse de NATO sau UE, sub mandat ONU/OSCE.

Participarea la operațiuni de luptă împotriva terorismului (probabilitate ridicată, timp la dispoziție pentru pregătire: 30 zile).

Armata va fi pregătită să participe alături de aliați sau parteneri la misiuni de combatere a terorismului, care pot îmbrăca o gamă diversă de forme, de la acțiuni preventive la acțiuni de luptă specifice.

Combaterea riscurilor neconvenționale la adresa securității naționale (probabilitate ridicată, timp scurt la dispoziție pentru pregătire).

Armata va dezvolta o cooperare eficientă cu instituțiile specializate ale statului în vederea prevenirii și combaterii riscurilor de natură neconvențională și nemilitară. Aceasta se va realiza printr-un schimb eficient de informații, sprijin logistic acordat forțelor specializate și acțiuni cu forțele proprii, atunci când este necesar.

Asistență în situații de urgențe civile și participare la operațiuni de căutare – salvare (probabilitate ridicată, timp scurt la dispoziție pentru pregătire).

Armata României trebuie să fie pregătită să acorde sprijinul necesar în situații de urgențe civile și să participe la diminuarea și înlăturarea efectelor calamităților naturale, catastrofelor, dezastrelor, accidentelor tehnologice și ecologice.

Dezvoltarea diplomației apărării și promovarea securității și stabilității în lume.

Armata va dezvolta relații militare internaționale de cooperare, parteneriat și asistență cu armatele altor state, în scopul creșterii încrederii și stabilității regionale și globale.

De asemenea, va participa la demersurile de prevenire a proliferării armelor convenționale și de distrugere în masă, a traficului cu armament, materiale și substanțe potențial periculoase, precum și în cazul folosirii acestora în mod accidental sau intenționat. În acest sens, Armata României va acționa pentru îndeplinirea prevederilor tratatelor și acordurilor internaționale la care statul român este parte.

Realizarea unor capacități care să permită Armatei României:

- Reacția rapidă în cazul unei agresiuni militare, precum și capacitatea de respingere a acesteia cu forțele proprii și, ulterior, împreună cu forțele aliate.
- Susținerea simultană, în operațiuni în afara teritoriului național, a unor contingente echivalente a două batalioane, pentru o perioadă de 6 luni.
- Participarea la operațiuni speciale cu forțe de eșalon companie, cu capacitate de intervenție imediată în teatru cu un pluton.

- Acțiune întrunită, în coaliție, cu alte componente de reacție rapidă, în conformitate cu prevederile conceptului CJTF.

În conformitate cu decizia politică, efectivele Armatei României vor însuma la pace un efectiv de 90.000 de oameni (75.000 militari și 15.000 civili), cu o capacitate de reacție la nivelul întregului sistem de până la 360 de zile, fiind în măsură să asigure identificarea amenințărilor și avertizarea timpurie, reacția rapidă de răspuns în situații de criză sau în cazul unei agresiuni militare, precum și capacitatea de completare cu efective și mobilizare până la cifra de 200.000, în scopul respingerii agresiunii cu forțele proprii (sau împreună cu forțele aliate).

Pe aceste considerente, Armata României va dispune de:

Forțele Active - vor constitui elementul de bază al structurii la pace a Armatei României, reprezentând 60% din totalul efectivelor la pace și vor avea alocate cea mai mare parte a resurselor din bugetul apărării. Acestea vor avea o capacitate de reacție de până la 90 de zile și vor cuprinde:

Forțe de Reacție Imediată – destinate supravegherii și avertizării timpurii, executării serviciului de luptă și angajării la nevoie a unor operațiuni militare cu caracter limitat. Acestea vor avea o capacitate de reacție de până la 7 zile și vor cuprinde unități luptătoare de valoarea unei brigăzi, a unei escadrile de aviație de vânătoare și a unui divizion de nave maritime, forțele speciale, precum și unități de cercetare, război electronic, radiolocație, rachete antiaeriene, apărare NBC, avioane și elicoptere de luptă și transport, nave maritime și fluviale;

Forțe de Reacție în Situații de Criză – destinate pentru contracararea unor amenințări directe la adresa securității naționale, situații de urgențe civile, participarea la operațiuni multinaționale în afara teritoriului național (apărarea colectivă, după aderarea la NATO) și inițiativele de cooperare regională. Acestea vor avea o capacitate de reacție de până la 90 de zile și vor cuprinde unități luptătoare și de sprijin de luptă din toate cele trei categorii de forțe;

Forțele Active vor fi încadrate numai cu militari profesioniști, într-un procent de 70 - 100%, și vor fi asigurate 100% cu echipamentele majore.

Forțele Teritoriale – vor cuprinde structuri din toate categoriile de forțe ale armatei și vor fi în măsură să contribuie la generarea, la război, a unei forțe de rezervă care, împreună cu Forțele Active, să aibă un efectiv total de 200.000 de militari.

Forțele Teritoriale vor fi asigurate în totalitate cu echipamente majore, tehnică și materiale și încadrate cu personal într-un procentaj de 11 – 70% față de necesarul de război. Personalul destinat încadrării va cuprinde atât militari profesioniști, cât și militari în termen.

Ierarhizarea piramidală a funcțiilor din structurile militare ale armatei se va asigura pe baza normelor și principiilor aprobate de ministrul apărării naționale, avându-se în vedere încadrarea în următoarele procente:

- Cu o pondere de aprox. 60% (51.880), Forțele Terestre vor reprezenta în continuare componenta de bază a Armatei, capabile să execute toată gama acțiunilor militare, în orice zonă și pe orice direcție, independent sau întrunit cu celelalte categorii de forțe ale armatei.
- Forțele Aeriene vor avea o pondere de aprox. 20% (15.660) și vor fi capabilă să asigure integritatea și suveranitatea spațiului aerian național, managementul și controlul acestuia, să participe la operațiuni întrinite și să sprijine nemijlocit acțiunile celorlalte categorii de forțe ale armatei.
- Forțele Navale vor avea o pondere de aprox. 10% (8.500) din totalul forțelor și vor fi capabile să promoveze și să apere interesele naționale în bazinul Mării Negre și în Delta Dunării, să angajeze acțiuni militare independent și/sau împreună cu celelalte categorii de forțe ale armatei, precum și în compunerea unor grupări multinaționale.

Forțele Speciale vor fi dezvoltate ca o componentă specializată destinată contracarării amenințărilor neconvenționale la adresa securității naționale și participării la operațiuni multinaționale specifice. Aceste forțe vor avea în compunere structuri specializate din toate categoriile de forțe ale armatei.

Comandamentul Logistic Întrunit va reprezenta centrul de greutate al sistemului logistic al armatei, având responsabilitatea sprijinului logistic al forțelor participante la acțiuni militare și executării managementului și gestionării stocurilor strategice.

Comandamentul Transmisiunilor va reprezenta elementul principal de execuție în scopul asigurării suportului tehnic necesar conducerii strategice.

Conducerea Armatei României în timp de pace, în situații de criză și în timp de război se va realiza printr-un nou sistem, care răspunde celor două aspecte specifice comenzii, respectiv cel operațional și cel administrativ. Acest sistem corespunde principiului flexibilității, în sensul că lanțul de comandă pe segmentul operațional se va activa gradual, la diferite niveluri, în funcție de obiective și valoarea forțelor activate.

Noul sistem al conducerii Armatei României asigură interoperabilitatea cu structurile de conducere ale Alianței Nord-Atlantice, la toate nivelurile.

Politica de personal va urmări:

- profesionalizarea treptată a forțelor, ce va permite eliminarea serviciului militar obligatoriu;
- reducerea efectivelor până la 90.000 de militari și civili;

- formarea și perfecționarea corpului subofițerilor și al gradaților profesioniști, astfel încât aceștia să reprezinte coloana vertebrală a Forțelor Active și să asigure un raport de 1/3 între ofițeri și subofițeri;
- ierarhizarea piramidală a funcțiilor din structurile militare ale armatei.

Concepția de implementare a acestui studiu prevede ca, într-o primă etapă, să se realizeze trecerea la noile state de organizare a structurilor centrale și comandamentelor de nivel operativ și tactic, concomitent cu executarea resubordonărilor, redislocărilor și desființărilor de mari unități și unități. Activitățile se vor coordona și concentra la nivel zonal, aplicându-se succesiv până la acoperirea întregului teritoriu. Acest proces, ce nu va depăși ca durată un an de zile, va avea în atenție menținerea continuității conducerii la toate eşaloanele și a unei capacități minime de reacție, menite să asigure îndeplinirea misiunilor armatei.

Ulterior, într-o a doua etapă, se va urmări în principal operaționalizarea tuturor forțelor active, începând cu forțele de reacție imediată și continuând cu cele prevăzute pentru operațiuni multinaționale.

Contextul politico-militar după Summit-ul de la Praga determină preocuparea constantă pentru realizarea unui mecanism eficient de interrelaționare cu structurile de comandă și control ale NATO și pentru asigurarea participării României la procesul decizional.

Este evident că procesul de adoptare a deciziei implică o strânsă conlucrare între elementele politice și militare ale întregului lanț de comandă. În urma unui laborios proces de analiză politico-militară, se stabilesc obiectivele operației, compunerea forțelor multinaționale întrunite, inclusiv structura de comandament, variantele de acțiune, reperele în timp și se elaborează misiuni concrete pentru comandanți. Urmează generarea forței, elaborarea detaliilor operației, transpunerea în planuri de acțiune, care vor fi aprobate de organismele de decizie politico-militară ale Alianței.

România urmează să participe, pe baza unui mecanism bine ierarhizat, atât la nivelurile decizionale, cât și la cele de execuție și, în acest context, să promoveze în cadrul Alianței, la toate nivelurile de comandă și control, interesele comunității, și cele naționale, afirmate prin intermediul organismelor democratice europene.

În concluzie, putem anticipa faptul că actualul context politico-militar va determina o nouă abordare sistemică a fenomenului militar la nivel european, în principal prin întărirea capacității operaționale a forțelor armate din țările membre ale Alianței. Aceasta se va realiza prin constituirea unei Forțe de Reacție Rapidă, cu o structură flexibilă și un nivel ridicat de pregătire, care va fi

capabilă să fie desfășurată și să acționeze într-un timp relativ scurt pentru gestionarea situațiilor de criză.

Pe de altă parte, perspectiva perfecționării actualelor structuri ale NATO și crearea altora noi, în domeniul operaționalizării forțelor, a evaluării strategice a situațiilor, planificării și conducerii operațiilor, precum și pentru realizarea interoperabilității necesită o analiză atentă și o acțiune corespunzătoare din partea specialiștilor noștri militari și nu numai.

Ceea ce trebuie subliniat este faptul că reforma militară a Armatei României a fost concepută atât pentru a răspunde mai bine nevoilor de apărare a intereselor naționale în actualul mediu de securitate, cât și pentru a răspunde cerințelor și misiunilor ce decurg din integrarea țării noastre în Alianța Nord-Atlantică.

Invitarea României pentru aderarea la Alianța Nord-Atlantică nu trebuie privită ca încheierea procesului de reformă și restructurare a Armatei României. Dimpotrivă, aceasta ne obligă la intensificarea aplicării prevederilor Planului Național de Aderare în scopul îndeplinirii cerințelor de interoperabilitate și realizarea compatibilității structurale și acționale a armatei cu Alianța.

În acest context, până la integrarea efectivă în NATO, continuarea procesului de reformă a organismului militar, prin implementarea studiului „FORȚA OBIECTIV 2007”, va rămâne unul din obiectivele prioritare de acțiune.

SFIDARE SAU NORMALITATE?

***Dr. Nicolae DOLGHIN,
Centrul de Studii Strategice de Securitate***

Invitația adresată statului român de a începe negocierile pentru aderarea la NATO constituie încununarea unor eforturi consecutive de a conduce societatea românească spre normalitate. Ea este, totodată, efectul evoluției societății globale, un răspuns la noile realități, o garanție pentru viitoare stabilizări. Globalizarea – această circulație fără precedent peste frontiere a valorilor, informațiilor, serviciilor și capitalului – eliberează energii ale căror efecte nu sunt întotdeauna cele urmărite. Dacă efectele se observă, nu întotdeauna se evidențiază cauzele lor ori, cel puțin, nu există un punct de vedere dominant asupra explicațiilor. Ne place sau nu, globalizarea cuprinde, de asemenea, circulația riscurilor și amenințărilor, precum și relevarea unor noi vulnerabilități. Cel mai convingător exemplu ni-l oferă terorismul ca amenințare globală. Dacă până la 11 septembrie 2001 era considerat o amenințare locală cu imens potențial destabilizator, în ultimul an a convins că este nevoie de o solidarizare internațională a eforturilor pentru a nu-i permite să ducă sistemul mondial către haos. Nu mai puțin amenințătoare pentru securitatea individului, societăților și statelor sunt fundamentalismele, sub multiplele lor forme, intoleranța, sărăcia, traficul de carne vie etc. Iată riscuri și amenințări pentru a căror eliminare lumea trebuie să-și remodeleze instrumentele de gestionare și să depună eforturi colective înainte de a le lăsa să intre în cotidian.

Deciziile și celelalte documente adoptate la Praga, dincolo de invitarea a 7 noi membri în NATO, consacră nu atât continuarea procesului de restructurare a unei alianțe care și-a îndeplinit cu succes obiectivele pentru care a fost constituită, cât crearea alteia, practic noi, care să fie la fel de eficientă în ceea ce-și propune. Violența în lume nu scade în intensitate, dar nu mai poate fi asociată cu instituțiile militare ale statelor. Pentru prima dată, amenințările directe la adresa statelor, iar victime au fost superputeri precum SUA și Rusia, „*nu mai vin din partea altor state, ci a unor actori transnaționali*”(1). În aceste condiții, noul NATO va trebui să demonstreze multă creativitate politică pentru a-și proiecta instrumentele cu care să gestioneze mai ales fenomene nemilitare, dar violente. Totodată, se va accelera procesul de adaptare a capacităților militare ale alianței la noile tipuri de misiuni, ceea ce va face ca viitoarea

organizație a Atlanticului de Nord să semene tot mai puțin cu cea de-acum un deceniu. Oricum, la nivel european, estimările sugerează că, într-un viitor previzibil, probabilitatea agresiunilor unor state împotriva altor state este mică, iar declanșarea prin surprindere, înainte de operaționalizarea mecanismelor de blocare a lor, și mai mică. Prin urmare, marea sfidare pentru viitoarea alianță ar putea fi aflarea răspunsului credibil la întrebarea în ce măsură o alianță politico-militară poate gestiona situații pentru care sunt mai potrivite instrumente politico-economice și să rămână, în același timp, un vector pentru valorile democratice? Probabil că viitoarele instrumente își vor găsi cu siguranță sursele în interiorul alianței, dar și în abilitatea acestora de a coopera cu actorii din afara ei.

Invitația de a se alătura Alianței Atlanticului de Nord ridică în fața statului român o dublă provocare: pe de o parte participarea la eforturile comune de transformare a NATO, pe de alta, intensificarea proceselor interne de adaptare la exigențele Alianței.

Dacă în ceea ce privește dimensiunea internaționalistă a viitoarelor preocupări nu vor exista probabil dificultăți, adevărata problemă o va constitui dimensiunea internă, și nu atât în domeniul adecvării armatei la noile exigențe, cât în cel al soluțiilor politice. Căci numai prin decizie politică și prin competențe acordate autorităților publice se va rezolva adaptarea rapidă la noile realități, ce decurg din calitatea de invitat la aderare.

Adaptarea va fi probabil un proces mai profund decât transformările intervenite până acum în societatea românească și va depăși cu siguranță mult momentul confirmării de către ultimul din cele 19 parlamente a apartenenței statului român la alianță. Ea va trebui să vizeze un spectru larg, începând cu obiectivele politicii de securitate românești, ca instrumente de susținere a intereselor naționale într-o alianță politico-militară construită pe valori ale democrației, demonstrate în timp, și terminând cu legi și acte normative, inclusiv în domeniul militar, care să instituționalizeze noile realități. Cu alte cuvinte, pentru ca așteptările opiniei publice românești și nord-atlantice să se împlinescă importantă va fi nu doar schimbarea unor concepte, cât operaționalizarea lor. Nu vor putea fi evitate subiecte atât de delicate precum suveranitatea statului, raporturile dintre național și internațional, războiul, apărarea națională etc. Adecvarea acestora, precum și multor altor realități lumii secolului XXI nu constituie sfidare la adresa unor valori consacrate ale statului național, ci revitalizare prin includerea în conținutul lor a noilor sensuri, rezultate ale unor acumulări inevitabile. Cu cât soluțiile vor fi mai realiste, cu atât mai temeinic va fi recunoscut statul român drept un furnizor credibil de securitate. Cu cât vom accepta că schimbarea va trebui să cuprindă și domenii

atât de șlefuite în mintea noastră încât nu mai observăm nici o fisură, cu atât vom intra mai rapid în normalitatea zilelor pe care le trăim.

1. APĂRAREA NAȚIONALĂ

Complexitatea viitoarelor dileme poate fi demonstrată prin evidențierea unora dintre noile interpretări la care ar putea fi supuse conceptul de „*apărare națională*” și alte câteva din aceeași familie de cuvinte. **Legea apărării naționale a României** include în apărarea națională „*ansamblul de măsuri și activități adoptate și desfășurate de statul român în scopul de a garanta suveranitatea națională, independența și unitatea statului, integritatea teritorială a țării și democrația constituțională*” (2). Cu alte cuvinte, apărarea națională nu include acțiuni și măsuri nemijlocite de apărare a obiectivelor enumerate, ci de garantare, sugerând că acestea aparțin altor funcții și instituții ale statului. Aderarea la NATO ar putea constitui o asemenea acțiune politică nemijlocită. Pe de altă parte, garantarea se referă la obiective proprii statului român, chiar dacă aproape fiecare dintre ele se manifestă prin raportare la mediul extern.

În spiritul legii, apărarea națională nu face nici o referire la armată ori acțiuni militare. Dar în **Constituția României**, la articolul 117 (1) se prevede: „*Armata este subordonată exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și unității statului, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale*” (3). Deci, întrunite, cele două articole stabilesc atât obiectivele, cât și instituțiile abilitate să le garanteze, armatei revenindu-i rolul principal.

Articolul 5 al **Tratatului de la Washington** prevede că un atac armat împotriva uneia sau mai multor părți va fi considerat atac împotriva tuturor, deci, într-o asemenea situație, în baza dreptului la apărare individuală sau colectivă recunoscut de Carta ONU în articolul 51, aliații vor interveni, inclusiv prin folosirea forței armate, în sprijinul părții ori părților atacate. Iată că Tratatul stabilește obiective mult mai largi: „*...reinstalarea și menținerea păcii internaționale și securității în spațiul nord-atlantic*” (4) pentru a căror îndeplinire nu sunt excluse nici armata, nici acțiunile militare.

Desigur, putem presupune că obiectivele apărării naționale se vor regăsi, în cazul unui atac armat împotriva României, printre cele urmărite de toți membrii alianței și că statul român nu se va afla de unul singur în fața unui agresor. Acțiunile armatei vor avea altă natură, iar scopurile lor vor fi cele stabilite și pentru celelalte armate ale alianței. Conform aceluiași prevederi, Armata României va acționa și în cazul în care alt membru al alianței va fi țintă

a unui atac armat. În aceste condiții, a continua să folosim conceptul „*apărare națională*” nu înseamnă oare să ne raportăm la realități care nu mai sunt actuale? Cum va trebui să se explice opiniei publice românești, rămânând în cadrul conceptului de apărare națională, trimiterea de trupe românești oriunde pe glob, la mii de kilometri de granițele naționale? S-ar părea că lucrurile sunt simple și soluția ar fi introducerea în legislația românească a unui text asemănător cu cel al articolului 5 din Tratatul de la Washington. Totuși...

Alianța Nord–Atlantică la care România a fost invitată să înceapă negocierile de aderare, acoperă un spațiu imens al emisferei boreale, situat la nord de Tropicul Racului. La Praga s-a decis înființarea forței de reacție rapidă care să poată acționa oriunde pe glob. Deci acest spațiu se va extinde. Potențialul colectiv de descurajare a unor atacuri armate este imens, dar aceasta nu înseamnă că spațiul euroatlantic este apărat de fortificații inexpugnabile și nici că reprezintă un imens și permanent dispozitiv militar, constituit echilibrat. Pentru a atinge potențialul maxim necesar unei riposte adecvate, Alianței îi va fi necesar un anumit timp, conform planurilor de mobilizare. Cu alte cuvinte, dacă împotriva sa s-ar declanșa un atac armat, statul român ar desfășura, din acel moment până în cel al primirii asistenței conform articolului 5, un ansamblu de măsuri și activități de apărare pe care le va gestiona în mare măsură de unul singur. Nu ar aparține aceste măsuri și activități apărării naționale?

2. SISTEMUL NAȚIONAL DE APĂRARE

În temeiul unei prevederi constituționale, aceeași lege a apărării instituie sistemul național de apărare, sugerând mai mult doctrina războiului total. Desigur, dacă ne amintim că în perioada adoptării Constituției în jurul României se purtau războaie, se dezmembrau state, multe forțe politice din regiune erau fascinate de adjectivul „*Mare*”, dorința de a realiza o anumită sinergie în domeniul apărării era justificată. Între timp, însă, mediul de securitate a început să se stabilizeze, forțele politice au devenit realiste, noile state au început să se consolideze, dar au apărut alte vulnerabilități.

Modificări substanțiale s-au produs chiar și în fizionomia sistemului **forțelor**. Au dispărut marile unități de grăniceri – componentă importantă a forțelor luptătoare, poliția s-a demilitarizat, ceea ce se va întâmpla și cu alte structuri ale Ministerului de Interne. Legile de organizare și funcționare a celorlalte autorități publice incluse în sistemul național de apărare (Jandarmeria Română, SRI, SIE etc.) stabilesc pentru acestea competențe stricte și modalități specifice de acțiune într-o societate democratică. Acest lucru se reflectă în

organizarea, înzestrarea și pregătirea lor, ceea ce înseamnă că, în cazul unui atac armat, ar avea eficiența maximă doar în cadrul competențelor stabilite de lege, iar realizarea unei unități acționale cu armata ar fi dificilă. În același timp, în războiul antiterorist, ele s-ar putea dovedi mai adecvate decât efectivele armatei, având de partea lor și prevederile legilor democratice. Modificări importante s-au produs și se vor produce în continuare și în fizionomia armatei. În acest caz, ce mai rămâne din forțele destinate apărării, în afara armatei?

Aplicarea standardelor NATO în domeniul planificării apărării demonstrează că este inutil să ne facem iluzii că statul român va dispune de unul singur de toate **resursele** necesare susținerii eforturilor de apărare a țării, altă componentă a sistemului național de apărare. Practica demonstrează că nici chiar marile puteri economice nu dispun de multă libertate de mișcare când trebuie să deturneze resurse ale societății de la destinația lor firească. De altfel, necesitatea întrunirii resurselor constituie o componentă importantă a filozofiei apărării colective și alianțelor. Insuficiența lor nu poate fi compensată nici cu vorbe mari, nici cu bune intenții. În acest caz va fi utilă, dar mai ales, va fi posibilă separarea resurselor apărării naționale de cele necesare acțiunilor în cadrul alianței?

Terorismul a demonstrat că nici un stat nu se poate considera în siguranță în fața sa, ca amenințare globală majoră, pentru a cărei eliminare este necesară modificarea multora dintre paradigmele obișnuite. La acest lucru asistăm aproape zilnic. Procesul este impus tocmai de nevoia de a învinge un inamic cu efective reduse, dar cu acțiuni profund destabilizatoare. În ceea ce ne privește, reprezintă oare sistemul de apărare națională, al cărui fundament îl constituie armata, forma de organizare cea mai eficientă pentru a purta un război de apărare împotriva terorismului? Inamicul nu se cunoaște, nu poartă nici uniforme, nici alte semne distinctive, nu adoptă măsuri pregătitoare de amploare care să-i deconspire intențiile, acționează sfidând toate legile războiului. „...«*Arma principală*» a terorismului este omul, în speță, omul disperat sau omul manipulat, adică adus în stare de disperare sau de răzbunare, dar și omul „demiurg”, omul pedepsitor, omul – călău care se consideră destinat și predestinat a îndeplini o misiune supremă ...” (5) Chiar dacă în armată se vor înființa forțe speciale, altele sunt autoritățile publice ale statului cărora le revin principalele responsabilități legale în combaterea acestei amenințări.

3. SISTEMUL SECURITĂȚII NAȚIONALE

Strategia de Securitate Națională a României introduce în circulație o nouă sintagmă, cea de „*sistem al securității naționale*”, ca un ansamblu de

mijloace, reglementări și instituții. Sintagma a început deja să circule prin diferite documente. Probabil că, odată operaționalizat, acest sistem va reflecta atât natura adevăratelor probleme ale societății românești, cât și ponderea domeniilor componente și instituțiilor participante la întărirea securității naționale. În acest sistem s-ar evidenția mai exact și rolul armatei ca gestionară a domeniului apărării, în contextul larg al securității naționale, într-o lume tot mai interdependentă.

Pentru a deveni un instrument util în practica instituțională, sistemul securității naționale necesită multe clarificări și precizări, dar mai ales, va trebui să răspundă la două întrebări generate de definiție:

1. Cum se va reuși integrarea într-un **sistem unic a unor domenii atât de diversificate ca natură**, cum sunt cele aparținând securității naționale?

Domeniul economic, de exemplu, iar documentul amintit subliniază neechivoc că „...*principalele probleme de securitate a României sunt cele de natură economică*”(6), funcționează după legi ale economiei de piață unde statul ar trebui să se implice cât mai puțin. Pe măsură ce reforma economică va progresa, această realitate va fi dominantă și la noi. Alte domenii, precum apărarea, ordinea publică, politica externă, se manifestă sub autoritatea strictă a statului, de către autorități aflate sub controlul deciziei politice, iar inițiative ori structuri aflate în afara acestora sunt interzise în orice stat democratic.

2. Care sunt acele **interese fundamentale ale României** la care se referă definiția sistemului securității naționale?

Capitolul 1 al documentului Strategia de Securitate Națională a României ne oferă o listă a intereselor, într-o ordine care ar exprima prioritățile. Nicăieri în capitolul consacrat intereselor, și nici în restul documentului, nu se întâlnește sintagma „interese fundamentale”. Desigur, s-ar putea spune că fiecare înțelege, prin ele, ceea ce simte, dar pe această bază nu se pot elabora documente de conducere. Problema este mult mai serioasă și clarificările trebuie făcute, deoarece există diferențe între intensitatea și importanța intereselor. Diferențele trebuie oficializate într-un fel sau altul, pentru a se putea oferi fundamentele necesare explicării recurgerii la forță. De regulă, în toate societățile democratice se admite folosirea forței armate pentru apărarea intereselor de supraviețuire și a celor vitale. Prin urmare, acestea sunt formulate, dar și evidențiate convingător. În România nu există asemenea precizări, însă, din analiza textelor constituționale și legilor care reglementează problema apărării naționale, ar rezulta că din categoria acestor interese fac parte primul și parțial al doilea din lista cuprinsă în Strategia de Securitate Națională: menținerea integrității, unității, suveranității și independenței statului

român, respectiv, garantarea drepturilor și libertăților democratice fundamentale, asigurarea bunăstării, siguranței și protecției cetățenilor României. Să fie acestea interesele fundamentale pentru apărarea cărora statul român va întrebuița forța armată?

4. PLANIFICAREA APĂRĂRII NAȚIONALE

În sfârșit, un alt domeniu care ar trebui supus adecvării la noile realități este cel al planificării apărării naționale. Printr-o ordonanță a guvernului, adoptată la 12 august 1998 și republicată în **Monitorul Oficial la 25 octombrie 2000**, s-a fundamentat planificarea apărării naționale a României. La baza acestui proces se află **Strategia de Securitate Națională**, sursa pentru Guvern, alături de **Programul de guvernare**, în elaborarea **Cartei albe a securității și apărării naționale**, iar pentru celelalte autorități publice, în elaborarea **strategiilor, programelor și planurilor departamentale**, din categoria cărora face parte și **Strategia militară a României**. Documentul care reglementează planificarea apărării naționale – primul de acest gen în practica românească – a oferit coerență și realism unui proces atât de complex cum este cel al planificării apărării.

Totuși, în condițiile în care terorismul a reușit să modifice, la nivel global, într-un an de zile, mentalități, strategii și politici a căror schimbare în alte condiții ar fi durat decenii, e firesc să ne întrebăm mai este de actualitate acest model al planificării? În practica actuală, planificarea având drept fundament documentul Strategia securității naționale, a fost introdusă de statele care dispun de potențialul propriu de gestionare a cvasitotalității domeniilor securității, iar organizarea politică o permite. De aceea, alte state, chiar puternice din punct de vedere economic și militar, dar nedispunând de acest potențial și de sistemul politic potrivit, operează cu Carte albe, doctrine de apărare etc., având obiective mai specializate.

Terorismul a luat prin surprindere chiar și SUA, stat care dispune de capacitatea de a-și ține sub control problemele securității. Totuși, amploarea fenomenului le-au obligat să treacă la elaborarea și a altor documente de planificare strategică, având aceeași greutate cu documentul clasic, cum ar fi **Strategia Națională pentru Securitatea Patriei** (National Strategy for Homeland Security), care asigură cadrul pentru organizațiile federale, locale și private ale căror competențe nu sunt menționate în strategia securității naționale. Astfel, „... *Strategia Securității Naționale a Statelor Unite și Strategia Națională pentru Securitatea Patriei sunt documente care se sprijină reciproc, asigurând orientările pentru departamente și agenții*” (7). În Marea

Britanie, în luna iulie anul acesta, s-a elaborat un capitol nou la Revista apărării strategice, urmând ca anul viitor să apară **Carta Albă a Apărării**. Noile documente reflectă nu doar prioritățile actuale în domeniul securității, ci și o posibilă regândire a modalităților de abordare a soluțiilor pentru combaterea noilor amenințări.

Având în vedere faptul că NATO își va asuma misiuni multiple în războiul antiterorist și că Armata României va acționa împreună cu alte armate aliate pentru îndeplinirea lor, mai sunt potrivite și la noi actualele norme pentru viitoare realități?

Desigur, în ultimii ani, societatea românească a trecut prin schimbări instituționale profunde. Instituțiile apărării au fost un vector al schimbărilor și eforturile au fost imense. Invitația de a începe negocierile de aderare reprezintă confirmarea lor. Deși s-au făcut multe, destule au mai rămas de făcut. Activitățile vor fi probabil mai direcționate, dar la fel de intense. Firesc, în domeniul apărării se vor schimba și multe din realizările ultimului deceniu. Este normal, când s-au întâmplat atâtea pe plan mondial. Dar, având în vedere că mai devreme ori mai târziu sintagmele, conceptele, definițiile vor ajunge în textele de legi, acte normative, manuale și alte documente, se cuvine ca toate noile elaborări să reflecte cu exactitate noile realități ale societății românești, astfel încât ele să nu provoace disfuncționalități din cauza neadecvării. Doar astfel vom intra în normalitate.

BIBLIOGRAFIE:

1. Fiona Hill, *Putin and Bush in common cause?*, in *The Brookings Review*, Summer, 2002, p. 2;
2. *Legea apărării naționale*, art. 1;
3. *Constituția României*, art. 117;
4. *The North Atlantic Treaty*, art. 5;
5. Colectiv, *Terorismul. Dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului*, Centrul de Studii Strategice de Securitate, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, p. 18.
6. *Strategia de Securitate Națională a României*, București, 2001, p. 16;
7. *National Strategy for Homeland Security*, July 2002, p. 5.

FORȚELE DE SUPRAVEGHERE ȘI AVERTIZARE TIMPURIE ALE ARMATEI ROMÂNIEI – PARTE A SISTEMULUI DE AVERTIZARE AL NATO

***Colonel Octavian DUMITRESCU,
Statul Major General***

Preocupările analiștilor politici și politico – militari sunt, în ultimele decenii, tot mai mult îndreptate spre fenomenele și procesele care au loc în cadrul complex denumit criză, alternativă a stării de securitate. Dacă starea de securitate ar trebui să reprezinte starea normală a națiunilor, regiunilor sau întregii omeniri, atunci criza reprezintă starea de anormalitate dintre două perioade de securitate, echilibru și stabilitate. Sfârșitul mileniului doi și începutul mileniului trei au fost caracterizate de perioade tot mai scurte de echilibru și stabilitate și de perioade mai lungi de criză, ceea ce a determinat și orientarea analiștilor și factorilor de decizie preponderent spre studiul crizelor și găsirea de soluții la acestea.

1. STABILITATE ȘI INSTABILITATE ÎN STAREA DE SECURITATE

Starea de securitate a unui stat ori a unei națiuni reprezintă raportul dintre riscurile, amenințările și pericolele la adresa intereselor respectivului stat sau regim - fie că vin din interiorul acestora, fie din exterior - și măsurile de contracarare a acestora, precum și gradul de conștientizare al tuturor factorilor implicați, inclusiv al populației, în legătură cu factorii de amenințare și gradul de contracarare a lor. Este, deci, vorba despre un echilibru prea mult căutat și tot mai puțin realizat între factorii destabilizatori și cei stabilizatori, fie în interesul unui stat, fie în plan internațional, global ori regional.

Ca alternativă a stării de securitate, ***criza*** reprezintă o stare de insecuritate, în toate momentele și fazele de evoluție, în care echilibrele căutate încep să se strice, cauzele și procesele contrare apar și evoluează în detrimentul stabilității, iar realizările și punctele pozitive ale societății încep să fie diminuate și, uneori și militar, cunoscută anterior apariției crizei.

Riscurile și amenințările la adresa securității naționale ori colective sunt tot mai puțin rezultatul unor agresiuni calculate împotriva teritoriului unui stat ori unui grup de state, dar sunt tot mai mult consecințe negative ale unor dificultăți economice, sociale, politice, ale unor dispute teritoriale ori etnice, sau religioase, uneori naționaliste sau chiar fanatice, teroriste. De asemenea, acestea

pot fi generate de competiția pentru resurse vitale, de presiuni ecologice sau demografice (migrație, lipsa unor resurse). Experiența a demonstrat că, în cele mai multe cazuri, într-o criză intervine un complex de factori destabilizatori, și acest lucru determină greutatea în găsirea soluțiilor, încetinirea ritmului de rezolvare a crizei, apariția unor noi focare sau cauze de criză și altele.

Studierea crizelor a dus inevitabil la apariția unui set de definiții care, doar împreună, pot reda adevărata complexitate a acestui proces. Înțelegem ca “o situație națională sau internațională în care există pericolul de a da prioritate unor valori, interese sau scopuri ale unei părți implicate”¹, criza s-ar putea descrie astfel:

- ◆ Un set de evenimente care se desfășoară sau se multiplică rapid, care au un impact important al forțelor destabilizatoare asupra sistemului internațional general sau a unui subsistem al acestuia, anterior considerat normal, dar care permite amplificarea posibilităților de apariție a violenței în sistemul respectiv²;

- ◆ Secvență de interacțiuni între guvernele a două sau mai multor state suverane angrenate într-un conflict sever de scurtă durată, dar care induce percepția unei probabilități ridicate de război³;

- ◆ Schimbare de situație caracterizată de creșterea intensității acțiunilor distructive, între doi sau mai mulți adversari, cu o ridicată probabilitate de a se ajunge la ostilități militare⁴.

În aceste condiții, a apărut **conceptul de management al crizei**, care înglobează *sistemul de cunoștințe* (doctrine, concepții, învățăminte, reglementări etc.) referitoare la apariția, evoluția și stingerea crizelor, *sistemul de forțe și mijloace* antrenate în prevenirea, controlul și rezolvarea crizelor și *procedeele și tacticile de acțiune* asociate acestui gen de acțiuni. Spectrul larg al crizelor din ultimele decenii demonstrează că modul de manifestare și procesele care au loc în cadrul unei crize afectează, fie negativ, fie pozitiv, aproape toate domeniile de activitate din interiorul unui stat, relațiile de orice natură dintre state, echilibrul unei zone sau chiar la scară globală, așa cum a fost cazul evenimentelor din 11 septembrie 2001, din Statele Unite ale Americii.

Diversificarea și complexitatea factorilor destabilizatori din ultimii 10-15 ani, multitudinea formelor de manifestare a acestora și, mai ales, predictibilitatea redusă a evoluției lor au făcut din managementul crizelor un concept la fel de important ca și cele legate de educație, finanțe, economia de piață ori industriale. *Managementul crizelor* implică organizații, aranjamente și măsuri destinate punerii sub control a evoluției unor evenimente din interiorul zonei de criză și găsirii soluțiilor pentru un curs viitor favorabil stingerii disputelor și soluționării acceptabile tuturor părților aflate în conflict⁵. În această accepție, au fost identificate activitățile principale care trebuie

desfășurate pe parcursul *etapelor de escaladare a crizei* și de revenire la starea de stabilitate, care pot fi formulate în următoarea *matrice*⁶:

a) *Monitorizarea situației* este activitatea de bază care trebuie să se desfășoare permanent, din timp de pace, pe timpul neînțelegerilor, confruntărilor ori al conflictului armat, dacă este cazul, pe timpul implementării soluțiilor (impunerea păcii, fărâmițare ori destrămare) și al revenirii la starea de stabilitate.

b) *Sprrijinul descoperirii crizelor*, care trebuie acordat factorilor de decizie în fazele incipiente ale acesteia, respectiv pe timp de pace și în cazul apariției neînțelegerilor, în scopul evitării confruntărilor ori a conflictului deschis.

c) *Controlul crizei* este componenta cea mai consistentă și mai complexă a managementului crizei, care presupune implicarea în timpul neînțelegerilor și confruntărilor, pentru prevenirea conflictului și soluționarea problemelor aflate în dispută, iar dacă această etapă nu reușește, atunci criza trebuie ținută sub control pe timpul conflictului propriu-zis, astfel ca aceasta să nu se extindă, să fie cât mai limitată, să se rezolve cât mai repede, iar urmările acesteia să fie cât mai reduse. Controlul trebuie extins chiar și în faza de destrămare sau fărâmițare a zonei aflate în criză, pentru ca evenimentele să nu conducă spre o nouă escaladare sau să nu se extindă aria de conflict spre zonele adiacente.

d) *Dezarmarea* este o activitate destul de complexă ce trebuie să urmeze confruntării sau conflictului, să înceapă încă din aceste faze și să continue până la atingerea stării de stabilitate.

e) *Realizarea păcii* presupune acțiuni ferme de implementare a măsurilor convenite sau impuse prin aranjamente ori acorduri sau prin rezoluțiile organismelor de securitate.

Această variantă de descriere succintă a conceptului de management al crizelor, așa cum a fost acceptată de factorii de decizie ai NATO și țărilor membre ale alianței, sugerează implicit **conceptul de avertizare timpurie**, care este înțeles ca o componentă a proceselor de pace, alături de prevenirea conflictelor. Într-o excelentă definiție generală a conceptului de avertizare timpurie, înaltul comisar OSCE pentru minorități a afirmat: “... *avertizarea timpurie poate fi înțeleasă ca o informație, obținută din orice sursă, despre derularea evenimentelor, fie acestea lente și graduale, fie rapide și neprevăzute, suficient de îndepărtate în timp pentru ca un guvern național sau o organizație internațională ori regională să reacționeze la timp și eficient, dacă este posibil chiar lăsând timp să se angajeze măsuri diplomatice preventive și alte măsuri nonmilitare și noncoercitive de prevenire*”⁷.

Procesele foarte complexe și imprevizibile referitoare la apariția, evoluția și stingerea crizelor, precum și spectrul foarte larg al naturii acestora,

de cele mai multe ori combinându-se variate domenii de criză, au determinat factorii de decizie și specialiștii, îndeosebi pe cei din NATO, să dezvolte o întreagă “**teorie a analizei instabilității**”, care să fundamenteze științific și unitar modalitățile de abordare a problematicii referitoare la stările de stabilitate și instabilitate, precum și la avertizarea asupra schimbărilor ce intervin în aceste stări. În cadrul acestei teorii, primul aspect important se referă la stabilirea a *zece reguli ale analizei instabilității*⁸, care sunt următoarele:

- ◆ Orice sistem este întotdeauna în căutarea echilibrului în interiorul său, iar acest lucru produce presiuni și stres;

- ◆ Instabilitatea începe cu un eșec al sistemului sau al unei părți a acestuia, în încercarea de a satisface o necesitate ori o dorință; instabilitatea devine politică în momentul când eșecul dă amploare unei dorințe sau revendicări, pentru redresare, din partea membrilor societății;

- ◆ Instabilitatea este întotdeauna centripetă, prin faptul că întotdeauna se mută de la periferia sistemului spre centrul de putere;

- ◆ Problemele referitoare la locuințe, hrană, energie sunt responsabile pentru 75 la sută din situațiile de răsturnare a guvernelor;

- ◆ Guvernele, aproape întotdeauna, se autodetronează;

- ◆ Organizațiile cu cele mai bune arme decid întotdeauna rezultatul;

- ◆ Dacă colapsul începe, progresul acestuia are trei secvențe: subreacția, suprareacția și concesia;

- ◆ Toate guvernele sunt tentate să declare că încearcă să mențină colapsul la cel mai redus cost posibil;

- ◆ Împărțirea puterii este o perioadă de liniște, dar întotdeauna aceasta este instabilă și temporară; această perioadă este precedată și urmată de violența care reprezintă semnul că un sistem este aproape de a realiza aranjamente pentru împărțirea puterii sau că o parte a acestor aranjamente, convenite anterior, este de așteptat să se prăbușească.

Studierea problemelor ce decurg din teoria analizei instabilității oferă unele *concluzii* care, pe scurt, pot fi formulate astfel:

- ◆ Sfera de cuprindere a procesului de instabilitate, care decurge din teoria haosului, este foarte largă și diversă;

- ◆ Conceptul de avertizare timpurie trebuie să includă, pentru a fi eficient, monitorizarea tuturor domeniilor în care se pot identifica indicii de stabilitate ori instabilitate, precum și toate nivelurile de manifestare a acestor țări, respectiv nivelul local, național, regional și global;

- ◆ Avertizarea timpurie în domeniul securității naționale ori colective trebuie să înceapă cu supravegherea permanentă a domeniilor și nivelurilor pe

care securitatea și apărarea le presupun, să includă fluxurile informaționale și procedurile de procesare a datelor și informațiilor, precum și un segment foarte important de analiză a acestora;

◆ Limitarea acestor preocupări la fenomenele ce au loc numai în domeniul militar continuă să fie o eroare strategică ce trebuie eliminată, prin realizarea unui sistem național de avertizare timpurie.

2. AVERTIZAREA TIMPURIE ÎN CONCEPȚIA ARMATELOR MODERNE

Spectrul riscurilor și amenințărilor care trebuie să facă obiectul avertizării, în momentul actual, când gama crizelor și conflictelor devine tot mai diversă, este foarte larg și nu se referă numai la domeniul apărării armate, iar acest lucru face dificilă supravegherea și analiza indiciilor de apariție și evoluție a acestor fenomene. Complexitatea fenomenelor geopolitice și geostrategice, alături de dinamismul schimbării acestora, demonstrează continuitatea și permanența proceselor de reșezare a raportului de forțe mondial și regional, de redefinire a arhitecturii mondiale de securitate pentru mileniul trei. Unele tendințe de evoluție par să împingă societatea omenească către multipolaritate, altele către unipolaritate sau către o unipolaritate nuanțată. Deocamdată, este cert că fenomenul de globalizare din plan economic și financiar a cuprins și domeniul securității, chiar în intimitatea componentelor militare ale acestuia.

Evenimentele de la începutul lunii septembrie 2001, din Statele Unite ale Americii, aproape imposibil de prevăzut cu câteva luni înainte, precum și acțiunile militare antiteroriste care au urmat aduc din nou în prim planul dezbaterilor teoretice, dar nu numai teoretice, problematica fizionomiei conflictelor din mileniul trei, în special a celor cu caracter asimetric și mai ales a procedurilor de răspuns, de prevenire și contracarare a acestor fenomene.

O doctrină pentru avertizare timpurie poate fundamenta principiile și regulile de executare a măsurilor și acțiunilor destinate supravegherii evoluțiilor factorilor de risc și amenințărilor la adresa securității naționale ori internaționale, structurile și sistemul de conducere a acestui domeniu, regulile și procedurile ce trebuie folosite, precum și echipamentele specifice care trebuie procurate, cum să fie acestea interconectate pentru ca rezultatul existenței și funcționării acestui sistem să atingă obiectivele planificate. Deși studiile și analizele specialiștilor occidentali, ca de altfel din întreaga lume, sunt orientate preponderent spre supravegherea stării de securitate din afara țărilor lor, este tot

mai evident că, *pentru statele mici și mijlocii*, în special cele care nu sunt membre ale unei alianțe, în timp de pace, *atenția cea mai mare trebuie orientată spre supravegherea evoluțiilor interne și avertizarea factorilor de răspundere politici și politico-militari asupra apariției indiciilor care arată apropierea sau apariția stărilor de criză*, indiferent de domeniul la care se referă acestea, fie că se referă la acțiuni ostile, cu cauze interne ori externe, care pot pune în pericol integritatea teritorială ori independența țării, fie că se referă la dezastre naturale, inundații ori accidente industriale, care pot afecta starea de sănătate, prezentul și viitorul populației sau mediul înconjurător. *Doctrina pentru avertizare timpurie* trebuie destinată, în primul rând, pentru a crea un sistem eficient, coerent și complet de măsuri și acțiuni corespunzătoare cerinței de ținere sub control a evoluțiilor interne și externe, în special din zona de interes strategic a țării, precum și pentru informarea permanentă a factorilor responsabili despre starea de securitate a națiunii, în legătură cu aceste evoluții.

Forțe și mijloace din armatele moderne specializate în supraveghere și avertizare timpurie

Siguranța cu care sunt apreciate și acceptate tendințele de evoluție a fenomenului militar și a fizionomiei probabile a câmpului de luptă de către majoritatea specialiștilor militari ne îndreptățește să afirmăm că *există cel puțin două argumente* care fac tot mai dificilă separarea forțelor și mijloacelor în diferite categorii acționale. *Primul se referă la tendința de realizare a sistemelor digitale de arme*, ceea ce permite integrarea tuturor sistemelor într-unul singur, având concomitent funcții de supraveghere, descoperire și identificare a obiectivelor adversarului, precum și funcții de lovire, distrugere ori neutralizare. *Cel de-al doilea argument* se referă la capacitățile informaționale deosebite ce sunt necesare și pot fi realizate cu tehnologiile avansate. Acest lucru impune devansarea adversarului în asigurarea sprijinului informațional, atât din punct de vedere calitativ și cantitativ, cât și în privința vitezei de procesare, concept ce este denumit superioritate sau dominație informațională. În aprecierea unor specialiști occidentali⁹, avertizarea timpurie are trei funcții:

◆ **Formarea**, în timp real, **a unei imagini unice** a spațiului de confruntare pentru buna, corecta și optima percepție a realității fizice din teren și schimbărilor survenite;

◆ **Asigurarea cu date și informații**, care devine sufocantă, în special în privința celor referitoare la schimbarea situației reale; acest aspect impune filtrarea datelor și informațiilor în funcție de nevoile nivelului de decizie și asigurarea unei forme de prezentare în concordanță cu aceste nevoi;

◆ **Accesul la informații al mass media**, obligatoriu în societățile deschise și facilitat de mijloacele de comunicații moderne, care poate diminua sau chiar anula posibilitatea realizării surprinderii și libertatea de acțiune.

Principalele considerente ce caracterizează Forțele de Supraveghere și Avertizare Timpurie sunt sintetizate în cele ce urmează:

◆ Acționează permanent, din timp de pace, iar în timp de criză și conflict armat își amplifică capacitatea de supraveghere și de avertizare asupra situației;

◆ Sunt bazate pe senzori de mare eficiență, care asigură supravegherea întregului spectru de criză, indiferent de distanță sau de mediu;

◆ Presupune o dezvoltată componentă informațională, asigurată prin sisteme C4 I specializate și de tehnologii avansate, utilizate atât la sistemele de senzori, cât și la cele destinate procesării informațiilor, ceea ce asigură o mare capacitate de colectare, procesare, analiză și sinteză a unei cantități uriașe de date, într-o viteză foarte mare și cu o acuratețe deosebită;

◆ Tot mai multe sisteme de arme, altădată arme clasice de lovire, au componente specifice supravegherii și avertizării asupra situației;

◆ Pot fi amplasate în toate mediile, din spațiul cosmic până în mediul subacvatic, ori subteran, spațiul aerian și terestru fiind depășite de mulți ani;

◆ Digitalizarea sistemelor de senzori, a celor de transmitere și difuzare a informațiilor aduce noi vulnerabilități sistemelor militare;

◆ Sunt încadrate în categoria acțională tip “*High readiness*”.

Data fiind diversitatea tot mai mare de forțe și mijloace din această categorie acțională de forțe armate, prezentarea acestora se impune a fi făcută prin selectarea celor mai semnificative pentru Forțele de Supraveghere și Avertizare Timpurie.

Categoria cea mai eficientă de mijloace de supraveghere și avertizare o constituie **sateliții artificiali ai Pământului**, care permit amplasarea în spațiul cosmic a oricărui tip de senzor și transmiterea în timp real a datelor la centrele de conducere interesate, despre obiective amplasate în orice punct de pe glob. Performanțele tot mai ridicate oferite de tehnologiile moderne permit supravegherea concomitentă și permanentă a întregii suprafețe terestre, în condițiile unei capacități de rezoluție de ordinul centimetrilor, ale transmiterii și stocării instantanee a datelor și informațiilor în funcție de nevoile celor interesați.

Avioanele AWACS (Airborne Warning and Control Sistem), de fapt sisteme aeriene de avertizare și control, au capacitatea de zbor la mare altitudine, dispun de mijloace eficiente de supraveghere și prelucrare a datelor, care permit identificarea țintelor și monitorizarea unor zone importante. Evoluția preconizată pentru aceste sisteme urmărește transferarea unor

componente ale acestora pe sateliți, obținând astfel sateliți capabili să “ilumineze” prin radar zone importante ale câmpului de luptă, realizarea unui sistem combinat avion – satelit¹⁰ care să permită iradierea țintei de pe satelit (devenit senzor activ), iar semnalul reflectat de țintă să fie recepționat de către avionul AWACS, ceea ce aproape că elimină posibilitatea de depistare și lovire a avionului AWACS (care devine un mijloc pasiv).

Vehiculele aeriene fără pilot (Unmanned Air Vehicles – UAVs), poate cele mai eficiente mijloace de supraveghere și avertizare, au posibilități de a îndeplini un spectru larg de misiuni, în diverse medii de acțiune, cu transmiterea datelor în timp real și procesarea automată a acestora. Acest sistem de supraveghere și avertizare se compune din vehicule aeriene dirijate pe care se amplasează senzorii și mijloacele de comunicații corespunzătoare destinației acestora, combinate cu echipamentele necesare dirijării de la sol a aparatului, recepționării și procesării datelor obținute. Pot procura date în spectrul vizual (video, foto), în infraroșu ori în spectrul electromagnetic, fiind capabile să execute cercetarea aeriană, supravegherea și procurarea de date și informații, precum și identificarea țintelor, stabilirea loviturilor și retranslația comunicațiilor.

Tendențele de evoluție a acestor sisteme denotă preocupările de a mări posibilitățile aparatelor aeriene fără pilot, ca mijloace de supraveghere și avertizare timpurie, de a zbura cât mai departe, cât mai sus și cât mai mult timp. În ultimii ani, aceste mijloace au fost integrate cu alte sisteme, de exemplu cu sistemele AWACS sau cu sateliții. Aceste tendințe au dus la realizarea unor aparate superperformante, cum este cazul sistemului GLOBAL HAWK, care are o independență de 41 ore la distanța de 26.000 km, putând supraveghea o suprafață de aproximativ 600 km x 600 km într-un singur zbor. Ultima generație a acestui tip de aparate funcționează pe bază de energie solară, la altitudinea de aproximativ 23.000 km, având un zbor de 24 ore, dar are posibilitatea ipotetică de a rămâne în aer timp nelimitat.

O altă tendință de perfecționare a aparatelor aeriene fără pilot se referă la diminuarea dimensiunilor lor până la miniaturizare, folosirea acestora și ca mijloace de lovire sau în alte medii, cum ar fi vehiculele subacvatice fără pilot (Unmanned underwater vehicles – UUVs), ori în cadrul sistemelor de cercetare antimină¹¹.

Radiolocația, care are o lungă tradiție și, probabil, va cunoaște o nouă tinerete, supraveghează spațiul aerian, terestru și maritim al statelor și alianțelor. Prin ea, se controlează și dirijează avioanele comerciale și navele pe mare, se iau măsuri de autoprotecție a platformelor de luptă și altor echipamente. Modernizările preconizate pentru radiolocație urmăresc

perfecționarea modului de transmitere și recepționare a semnalelor, protecția echipamentelor de radiolocație împotriva bruiajului, precum și integrarea echipamentelor de radiolocație în sisteme de supraveghere complexe și care să redea imaginea completă a spațiului supravegheat, la toate înălțimile și în toate spectrele de activitate, care să includă mijloacele de lovire sau anihilare a adversarului. Tehnologiile viitoare vor permite exploatarea integrată a datelor și informațiilor din toate mediile (cosmic, aerian, terestru, maritim, electromagnetic etc.), inclusiv a celor de radiolocație, pentru obținerea imaginii unice, la dispoziția factorilor de decizie și a comandanților de la toate nivelurile.

O altă categorie de forțe și mijloace de supraveghere și avertizare sunt cele **de cercetare**, care includ: subunitățile și unitățile de cercetare ale categoriilor de forțe ale armatei și ale armelor și specialităților militare; forțele și mijloacele de cercetare în infraroșu; forțele și mijloacele destinate cercetării semnalelor electromagnetice, respectiv de război electronic (EW), a mesajelor care fac obiectul emisiilor electromagnetice (SIGINT), cu componentele de comunicații (COMINT) și electronice (ELINT); forțele și mijloacele de cercetare a imaginilor (IMINT); forțele și mijloacele care cercetează parametrii de funcționare și caracteristicile tehnice ale echipamentului adversarului (MASINT); forțele și mijloacele care supraveghează sursele deschise (OSINT). Printre cele mai moderne sisteme specifice de cercetare, pot fi considerate următoarele:

- ◆ **Sistemele tactice de supraveghere a câmpului de luptă bazate pe senzori** (Remotely Monitored Battlefield Sensor Sistem – REMBASS), capabile să monitorizeze și să detecteze schimbările acustice, seismice, magnetice și în infraroșu datorate atât personalului, cât și vehiculelor care pătrund în suprafața supravegheată, să stabilească locul, viteza și direcția de deplasare.
- ◆ **Radarele terestre de supraveghere**, echipamente portabile, destinate detectării deplasărilor de personal și vehicule în orice condiții de timp și stare a vremii, inclusiv în condiții de ceață, fum, ploaie ușoară ori ninsoare, precum și în situația mascării cu folii de diferite naturi.
- ◆ **Radarul “Nostradamus”** utilizează proprietatea undelor de joasă frecvență de a se reflecta pe suprafața ionizată a atmosferei terestre, de unde rezultă posibilitatea de a detecta țintele la orizont, la o distanță de mai multe mii de km, ceea ce reprezintă o deosebire față de radarele clasice, care emit unde în linie dreaptă.
- ◆ **Captatorul opto-electronic “Timbre-poste”**, poate fi utilizat pentru utilizarea sateliților de observare, echiparea sistemelor de atac aer-sol, dotarea sistemelor de cercetare aeriană din noua generație, ghidarea pe traiectoria terminală a unor rachete, detectarea minelor, dotarea avioanelor de cercetare fără pilot.

- ◆ **Tehnicile de recunoaștere de tip “3d”** (tridimensionale) se referă la forma de analiză de înaltă rezoluție și la senzorii de fotogrammetrie.

Având în vedere tendința de ștergere a diferențelor specifice dintre categorii de forțe și mijloace de avertizare și de integrare a lor în sisteme complexe, specializate în acest domeniu, prezentăm în continuare două din acestea.

Sistemul de informații, supraveghere, identificare (achiziție) a țintelor și cercetare (Intelligence Surveillance Target Acquisition and Reconnaissance – **ISTAR**), este ceea ce se numește un “sistem de sisteme” interconectate între ele, destinat supravegherii și avertizării asupra situației pe câmpul de înfruntare. Performanțele acestui complex sunt date de performanțele componentelor sale valorificate mult mai eficient. Acesta, în principiu, include: echipamentele de supraveghere dispuse pe sateliți artificiali ai pământului, avioane de cercetare de diferite tipuri, inclusiv AWACS, cu și fără pilot; elicoptere de cercetare la contact sau în dispozitivul adversarului; elemente de cercetare terestră (în dispozitivul propriu, la contact, în dispozitivul adversarului); elemente de război electronic; elemente de cercetare radio (SIGINT) și a imaginilor (IMINIT); radare mobile și fixe, inclusiv portabile; echipamente de integrare de comunicații, de prelucrare a datelor.

O variantă perfecționată a sistemului ISTAR poate fi considerată cea denumită **JSTARS** – Joint Surveillance and Target Attack Radar System, care poate asigura date despre ținte fixe ori mobile, de pe platforme de conducere de luptă aeriene, ceea ce asigură capacitatea de a acționa în situații de criză. În timp de conflict, datele provenite de la JSTARS pot folosi în timp real sistemelor terestre de lovire, pentru atacul unei game largi de ținte. La acest sistem pot fi integrate și avioane fără pilot cu distanță mare de acțiune.

Un alt sistem, de această dată la scară globală, este **Scutul american antirachetă, NMD – National Missile Defence**. Acest sistem este destinat apărării teritoriului american împotriva rachetelor balistice, indiferent de locul de pe glob de unde sunt lansate sau chiar dacă lansarea are loc din spațiul extraterestru. Componentele de principiu ale sistemului NMD¹² sunt: sisteme moderne de avertizare timpurie – UEW (Upgraded Early Warning system), destinate cercetării și supravegherii radioelectronice și descoperirii țintelor, care pot fi integrate cu sistemele satelitare; radiolocatoare destinate furnizării informațiilor referitoare la elementele traiectoriei țintelor, pe baza cărora se lansează rachetele antirachetă; sistemul de sateliți (sau echipamentele acestora) de cercetare în infraroșu SBIRS (Space Based Infrared System), compus din 12-18 sateliți, ale căror performanțe vor permite localizarea cu precizie de ordinul câtorva zeci de metri a oricăror mijloace radioelectronice active;

sisteme de interceptare amplasate la sol GBI (Grand Based Interceptors), care sunt de fapt mijloacele de lovire a rachetelor balistice adverse.

3. COMPONENTELE FORȚELOR DE SUPRAVEGHERE ȘI AVERTIZARE TIMPURIE

Pornind de la aspectele prezentate anterior, în accepțiunea specialiștilor occidentali, îndeosebi a celor din țările membre NATO, **conceptul de supraveghere și avertizare timpurie** include atât principiile, procedurile și tehnicile de avertizare, cât și forțele și mijloacele care trebuie să fie implicate în acest domeniu. Necesitatea dezvoltării **teoriei supravegherii și avertizării timpurii**, în Armata României, rezultă din lipsa unei concepții coerente și complete, modernă și compatibilă cu procedurile NATO, pentru realizarea sistemului de supraveghere și avertizare timpurie, care să integreze toate forțele și mijloacele specializate ce pot participa la aceste misiuni. **Destinația sistemului de supraveghere și avertizare timpurie**, care constă în monitorizarea unui spectru larg de domenii și probleme din partea cărora pot apare amenințări la adresa securității naționale și a intereselor fundamentale ale României, în realizarea unor baze de date în legătură cu aceste domenii și aspecte și integrarea unor mijloace eficiente de comunicații și prelucrare, precum și în analiza permanentă a datelor rezultate din supraveghere, se poate ajunge la **configurația de principiu** a acestui sistem: *subsistemul de conducere; subsistemul de execuție; subsistemul de comunicații și prelucrare automată a datelor; subsistemul de analiză.*

Subsistemul de conducere a supravegherii și avertizării timpurii include acele elemente ale statelor majore și comandamentelor care planifică și conduc acțiunile forțelor și mijloacelor specializate, aflate de regulă în compunerea structurilor de informații, cercetare și operații, precum și cele din centrele (punctele, posturile) de conducere operațională a forțelor și mijloacelor aflate în serviciul de luptă; acestea trebuie să existe la toate eșaloanele de conducere militară.

Subsistemul de execuție include, în principiu, forțele și mijloacele întrebuințate pentru executarea supravegherii în scopul procurării datelor și informațiilor referitoare la starea și evoluția obiectivelor, precum și procedurile și tehnicile întrebuințate pentru colectarea, transmiterea, prelucrarea și difuzarea acestora, structuri și echipamente din toate categoriile de forțe, integrate într-un singur sistem complex, capabil să furnizeze, în timp real, date și informații despre obiective și să sesizeze cele mai mici și aparent neesențiale modificări în starea acestora.

Subsistemul de comunicații și prelucrare automată a datelor din cadrul Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie trebuie să asigure comanda și controlul centralizate, transmiterea datelor și informațiilor, prelucrarea automată a acestora, precum și constituirea și exploatarea bazelor de date specifice.

Subsistemul de analiză al Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie include forțele și mijloacele existente în structura statelor majore și comandamentelor, destinate valorificării datelor și informațiilor, studierii, compilării, structurării, completării și actualizării bazelor de date specifice FSAT și sprijinului cu informații al acțiunilor militare.

Rolul și misiunile Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie decurg din rolul și misiunile generale ale Armatei României, fiind în concordanță cu evoluțiile ce au loc în mediul de securitate și în interiorul fenomenului militar. *Rolul* Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie rezultă, în primul rând, din conținutul conceptului strategic privind *capacitatea defensivă credibilă*, care presupune realizarea, optimizarea și menținerea, de către țara noastră, a unei capacități militare necesare și credibile, care să asigure îndeplinirea întregii game de misiuni ce pot rezulta din riscurile și amenințările la adresa securității naționale, concomitent cu luarea măsurilor pentru diminuarea efectelor vulnerabilităților¹³. Acest concept strategic are, ca primă componentă, **avertizarea timpurie**, respectiv activitățile și măsurile permanente luate în scopul prevenirii surprinderii strategice și destinate supravegherii, descoperirii, înștiințării în timp real despre apariția indiciilor privind stările de criză și conflict sau pericolul declanșării unor acte ostile, de agresiune, împotriva României, precum și monitorizarea evoluției acestora în timp și spațiu. Totodată, rolul și misiunile Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie trebuie să fie în concordanță cu fizionomia probabilă a acțiunilor militare și nonmilitare. *Misiunile generale* ale Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie sunt:

- ◆ Supravegherea spațiului terestru, aerian și maritim al țării noastre, a spectrului electromagnetic și infraroșu,

- ◆ Identificarea indicilor de materializare a riscurilor, amenințărilor și pericolelor la adresa securității și apărării naționale, a intereselor statului și poporului român;

- ◆ Procurarea, prelucrarea și difuzarea datelor și informațiilor necesare cunoașterii, în timp real, a situației din teritoriul național și din zonele de interes strategic ale țării noastre, cu prioritate din zona de proximitate a României;

- ◆ Realizarea și menținerea bazelor de date despre situația din spațiul terestru, aerian, naval și electromagnetic din zonele de interes strategic, despre

zonele de criză și conflict din alte regiuni, dar care au sau pot avea influență asupra situației din zona țării noastre;

◆ Realizarea imaginii unice a situației și punerea acesteia la dispoziția factorilor de decizie și a forțelor ;

◆ Asigurarea factorilor de conducere, a statelor majore și a forțelor luptătoare cu date și informații corespunzătoare eșalonului și misiunilor fiecărei categorii;

◆ Supravegherea și controlul căilor terestre, aeriene și maritime de acces spre teritoriul național și spre obiective sau zone importante de pe teritoriul național;

◆ Realizarea nivelului de interoperabilitate corespunzător cu sistemele similare ale NATO, țărilor membre ale Alianței și ale țărilor vecine, pentru integrarea acestora și realizarea cooperării în domeniile ce fac obiectul supravegherii și avertizării timpurii.

O relevanță aparte o au misiunile componentelor Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie din cadrul categoriilor de forțe, care trebuie identificate la nivelul statelor majore ale acestora și implementate la nivelul unităților și subunităților respective, precum și *cerințele operaționale ale acestor forțe*, care pot fi formulate astfel:

Cerința operațională generală a Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie s-ar putea formula ca necesitatea de a avea capacitatea de supraveghere permanentă a spectrului de riscuri, amenințări, pericole din mediul global și regional de securitate și din mediul intern, de a avertiza factorii de decizie și forțele combatante, în scopul evitării surprinderii în toate domeniile și la toate nivelurile ierarhice, în timp de pace, criză ori conflict armat.

Dezvoltarea corespunzătoare, atât în plan orizontal, pentru a cuprinde toate domeniile în care pot apărea indicii de instabilitate și criză, cât și în plan vertical, pentru a exista forțe și mijloace cel puțin pentru executarea misiunilor la diferite niveluri (național, zonal, local).

Interoperabilitatea este o cerință operațională valabilă tuturor componentelor structurale și acționale ale armatei noastre, dar în cazul Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie are un specific. În primul rând, este necesar ca aceste forțe (organele de conducere, forțele și mijloacele de execuție, tehnica și echipamentele folosite) să aibă capacitatea de a se integra în sistemul general al armatei, atât în cel prevăzut pentru situația de pace, cât și mai ales pentru cel prevăzut în situații de criză ori conflict armat. În al doilea rând, interoperabilitatea Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie impune ca acestea să fie compatibile cu forțele similare din alte țări, în special ale NATO,

UE și ale țărilor membre, precum și din țările vecine, pentru a putea coopera cu acestea în prevenirea și gestionarea crizelor ori conflictelor.

Caracterul integrator și integrabil al Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie impune ca acestea să *integreze, într-un singur sistem* (așa-numitul sistem de sisteme), toate structurile de conducere și analiză, forțele și mijloacele specializate, precum și cele de comunicații și prelucrare a datelor, sistem dimensionat în funcție de situația concretă, *iar acesta să poată fi integrat*, la rândul lui, atât în sistemul general al armatei, cât și în sisteme similare ale NATO și UE.

Realizarea, încă din timp de pace, a sistemului Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie, astfel ca să **corespundă și nevoilor din situațiile de criză și de conflict armat**.

Realizarea unei proporții corecte a Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie presupune atingerea unui echilibru cantitativ și calitativ între Forțele de Supraveghere și Avertizare Timpurie și celelalte categorii acționale de forțe, respectiv Forțele de Acțiune în Situații de Criză și Forțele Speciale, precum și Forțele Teritoriale, astfel ca, în situații din cele mai diferite, acestea să poată acționa împreună, în cadrul unui sistem echilibrat. Pe de altă parte, cerința impune și realizarea unui raport optim între subsistemele componente ale Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie, între diferitele niveluri ierarhice sau între organele de conducere și analiză și cele de execuție.

Utilizarea echipamentelor bazate pe tehnologii avansate în dotarea structurilor de conducere și forțelor de execuție din sistemul de supraveghere și avertizare timpurie este determinată de cerințele de interoperabilitate și integrabilitate, pe de o parte, precum și de spectrul foarte larg de amenințări și pericole care există în mediul de securitate și care nu pot fi identificate cu mijloacele clasice de supraveghere. De asemenea, volumul foarte mare de date și informații ce trebuie gestionate, viteza ridicată de reacție necesară, parametrii multipli ce trebuie identificați la fiecare țintă și procedurile de colectare, transmitere și prelucrare a datelor obligă la achiziționarea și intrarea în dotare a acestor echipamente.

Asigurarea continuității activităților de supraveghere și avertizare timpurie decurge din rata mare a schimbărilor ce pot avea loc în mediul de securitate și din gama tot mai largă a domeniilor ce trebuie supravegheate, din diversitatea amenințărilor.

Conducerea centralizată și execuția descentralizată este o altă cerință operațională, care presupune crearea cadrului organizatoric, legislativ și acțional adecvat pentru realizarea unui sistem unitar și coerent de supraveghere

și avertizare timpurie, precum și a unui sistem proiectat și realizat corespunzător, bazat pe proceduri standard de operare și pe delegarea de competențe în îndeplinirea misiunilor.

Utilizarea tuturor forțelor și mijloacelor la parametrii maximali este o altă cerință, care derivă atât din unele aspecte prezentate mai sus, cât și din analiza raportului dintre consumuri și costuri. O privire succintă asupra fizionomiei probabile a acțiunilor militare relevă că, în viitor, câmpul de luptă va fi un mare consumator de resurse, poate tot mai puține resurse umane, dar tot mai multe resurse materiale, energetice, financiare.

Interoperabilitatea Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie ale Armatei României cu forțe similare din armatele țărilor NATO reprezintă cheia de succes a acestei categorii de forțe, după integrarea țării noastre în NATO. Aspectele legate direct de interoperabilitatea Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie sunt mai concrete și, în principal, *vizează*:

- ◆ **Modelul NATO de structură internă a comandamentelor și statelor majore** din Forțele de Supraveghere și Avertizare Timpurie, constă în organizarea pe module funcționale, potrivit domeniilor de responsabilitate a acestora, astfel: personal, cercetare/informații, operații, logistică, planificare, comunicații, instruire, resurse, relații civili – militari. Această structurare pe nouă module este diferențiată prin simboluri de litere și cifre și se aplică diferențiat, pe eșaloane și domenii, astfel ca, pe întreaga ierarhie specifică organismelor militare, să existe aceleași module.
- ◆ Altă latură a interoperabilității Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie se referă la **modernizarea modului de transmitere a datelor și informațiilor, a semnalelor și comenzilor specifice**.
- ◆ Un alt domeniu al Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie foarte important pentru sporirea interoperabilității armatei noastre se referă la **cercetarea tactică**.
- ◆ Interoperabilitatea Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie se referă și la **introducerea în dotare a aparatelor aeriene fără pilot** (Unmanned Air Vehicles - UAVs), destinate pentru supravegherea spațiului terestru, aerian și maritim în condiții foarte bune de eficiență.
- ◆ **Supravegherea aeriană** reprezintă un domeniu deosebit de important al interoperabilității Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie, care va asigura compatibilitatea cu sistemul integrat de apărare aeriană al NATO.
- ◆ O altă problemă foarte importantă a interoperabilității Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie se referă la **realizarea infrastructurii aerodromurilor**, domeniu care presupune realizarea unor facilități

aeroportuare specifice, pentru aducerea acestora la nivelul standardelor occidentale, respectiv ale Alianței și țărilor membre.

Desigur, există multe probleme legate de interoperabilitatea Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie, printre care asigurarea procedurilor de securitate a sistemelor de comunicații și informații, de selectare și identificare a țintelor, de acțiune în mediu NBC și altele, la fel de complexe și importante ca și cele de mai sus, care nu pot fi detaliate cel puțin din rațiuni de economie a lucrării de față, dar a căror studiere trebuie determinată. Concluzia ce se poate desprinde acum este că problematica interoperabilității Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie, ca de altfel a întregii armate, este complexă, necesită aprofundare continuă și are implicații deosebite asupra tuturor domeniilor de activitate.

CONCLUZII

Problematica Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie presupune un studiu continuu și detaliat al aspectelor complexe și diverse ce le incumbă această categorie acțională de forțe a armatei noastre, concomitent cu învingerea unor tradiții sau mentalități care se află în discordanță cu evoluțiile ce au avut și continuă să aibă loc în mediul de securitate, în interiorul fenomenului militar propriu-zis.

O primă concluzie importantă se referă la necesitatea acordării unei atenții sporite studierii teoriei instabilității în instituțiile militare de cercetare și în cele de învățământ. Acest lucru poate contribui la elucidarea proceselor și mecanismelor ce apar și evoluează în contextul general al crizelor, la o mai bună înțelegere a acestora și, ca urmare, a măsurilor necesare de prevenire și contracarare, precum și la proiectarea sistemului de supraveghere și avertizare românesc. Totodată, cunoașterea aprofundată a fenomenelor și proceselor respective poate contribui la formarea unor specialiști civili și militari, în măsură să organizeze sistemul de supraveghere și avertizare timpurie, să pregătească în mod corespunzător forțele și mijloacele implicate și să le conducă pe timpul îndeplinirii misiunilor ce le revin în timp de pace, criză ori conflict armat.

Înțelegerea corectă și aprecierea la adevărata semnificație a concluziei de mai sus trebuie să ne determine **a gândi din altă perspectivă rolul, misiunile, structura, organizarea și înzestrarea Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie**, cel puțin la nivel național. Desigur, și în prezent există și funcționează numeroase organisme și instituții departamentale, administrative ori de informații, care sunt legate direct sau implicit de domeniile avertizării,

dar acestea nu sunt integrate într-un sistem unitar și coerent, există paralelisme în activitate, așa cum este posibil să existe și domenii ori probleme neacoperite cu măsuri de supraveghere.

O altă concluzie importantă se referă la **concordanța care trebuie realizată între domeniile de supravegheat, indiciile de manifestare a diverselor pericole și amenințări**, pe de o parte, și **capacitățile Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie de a le descoperi, identifica, descrie și analiza**, pe de altă parte. Realizarea acestei cerințe poate asigura atingerea unei eficiențe superioare a sistemului de supraveghere și avertizare timpurie și, ca urmare, prevenirea și evitarea surprinderii, însă presupune eforturi umane și materiale importante pentru proiectarea și realizarea unui sistem cuprinzător, menținerea acestuia și a fiecărei componente la un nivel ridicat de operaționalizare acțională, pe care membrii NATO îl numesc „high readiness”.

O a treia concluzie constă în necesitatea realizării unei **doctrine de avertizare timpurie**, care ar putea cuprinde conceptele, principiile, procedurile și regulile de supraveghere a riscurilor și amenințărilor, structurile de comandă –control, de execuție și de analiză, precum și cerințele operaționale pentru sistemele de echipamente, forțele și mijloacele din cadrul FSAT. Pe de altă parte, existența și implementarea acestei doctrine ar putea asigura o perspectivă clară instruirii și înzestrării unităților și subunităților, ceea ce le-ar apropia foarte mult de forțele similare din statele membre NATO.

Cea de-a patra concluzie se referă la **diferența încă mare care există între nivelul tehnologic al echipamentelor de supraveghere și avertizare aflate în dotarea armatei noastre și cele din dotarea armatelor țărilor occidentale**, îndeosebi ale celor care sunt membre NATO. Trebuie subliniat că, deși în unele privințe s-au făcut pași importanți în dotarea unora din unitățile și subunitățile din cadrul FSAT ale armatei noastre, în special a celor destinate supravegheerii aeriene, în ansamblu acest domeniu este departe de nivelul necesar, existând domenii, ca războiul electronic ori cercetarea, în care sunt echipamente din generații depășite moral, incompatibile cu tehnica digitală, ori, dacă s-a făcut ceva, acest efort nu poate fi valorificat.

În ceea ce privește **structura Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie și procedurile de acțiune a acestora**, putem afirma că, în general, ele **corespund rolului și misiunilor ce le revin, sunt corect definite și proiectate**, rămâne doar să fie realizate conform planurilor și integrate potrivit cerințelor operaționale occidentale. În acest sens, eforturile umane și materiale vor trebui concentrate pe identificarea și implementarea acelor proceduri și tehnici de acțiune care să pună la nivel maxim în valoare facilitățile tehnicii și

echipamentelor ce vor fi introduse în dotare și care să le asigure un grad mare de interoperabilitate cu forțele similare ale NATO.

Una din cele mai semnificative concluzii ale studiului de față se referă la **capacitatea încă limitată de acțiune a Forțelor de Supraveghere și Avertizare Timpurie din armata noastră**, care se datorește faptului că, pe de o parte, procesele de reorganizare și înzestrare sunt în curs de desfășurare și vor mai continua câțiva ani și, pe de altă parte, aceste forțe și mijloace nu sunt integrate într-un sistem unitar. Dacă cel puțin aceste două aspecte vor fi rezolvate, se va putea aprecia că Forțele de Supraveghere și Avertizare Timpurie ale armatei noastre sunt în măsură să supravegheze majoritatea domeniilor și problemelor de unde pot să apară amenințări și pericole la adresa securității naționale și să contribuie la prevenirea surprinderii strategice.

Problematica supravegherii și avertizării timpurii pune în discuție multe și complexe probleme, unele mai greu de elucidat în lipsa unei viziuni finale a proceselor de modernizare și restructurare a armatei noastre sau limitate în mod subiectiv de unele tradiții ori mentalități care ar trebui considerate vetuste, precum și de lipsa suportului financiar corespunzător. Totuși, demersul științific trebuie continuat, pentru a depăși astfel de obstacole, obiective și subiective, în scopul aprofundării acestor aspecte ce aparțin unui domeniu care va căpăta în curând prioritate maximă, prin integrarea țării noastre în alianța Nord-Atlantică. Avertizarea timpurie este, în același timp, un domeniu care poate include majoritatea acțiunilor unei crize ce ar putea fi consumată, dacă nu a putut fi prevenită, doar prin capacitățile specifice de supraveghere și avertizare timpurie, deci cu eforturi și costuri reduse.

NOTE

¹ *Generic Crisis Management Handbook*, NATO, Bruxelles, august 1999, p. II-2.

² Oran Young, *The Intermediaries: Third parties in International Crisis*, Princeton, Princeton University Press, 1976, p. 10.

³ Glen H. Snyder, Paul Diesing, *Conflict Among Nations: Bargaining, Decision Making and System Structure in International Crisis*, Princeton, Princeton University Press, 1977, p. 6.

⁴ Michael Brecher, Jonathan Wilkenfeld, *Crisis, Conflict and Instability*, New York, Pergamon Press, 1989, p. 5.

⁵ *NATO Generic Early Warning handbook*, Bruxelles, 2001, p. 4.

⁶ Idem, p. 5.

⁷ Victor-Yves Ghebali, Conflict Prevention in Europe: Potential and Limits, document prezentat la reuniunea PMSC a Grupului Ad-hoc al NATO pentru Menținerea Păcii, 29 nov. 1999.

⁸ *NATO Early Warning Handbook*, Bruxelles, 2001, p. 27.

¹⁰ *Jane's Defence Weekly Publication*, 2 februarie 2000, vol. 033/005.

¹¹ *Jane's Navy International Publication*, 1 decembrie 1999, vol. 104/10.

¹² *Curierul Național*, 17-18 Februarie 2001, p. 8.

¹³ *Strategia Militară a României*, proiect 7 mai 2002, p. 9.

PERSPECTIVE ALE SISTEMULUI DE FORMARE A OFIȚERILOR ÎN ACADEMIA FORȚELOR TERESTRE „NICOLAE BĂLCESCU” ÎN ETAPA POST-PRAGA

***General de brigadă .prof.univ.dr. Nicolae USCOI,
Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”***

În aceste zile, în care trăim euforia împlinirii unui obiectiv major al întregii societăți românești, cu contribuția esențială a instituției militare, ideea de a aborda în mod responsabil, într-o viziune sistemică, ansamblul sarcinilor ce ne revin pentru a valorifica șansa istorică de a dobândi statutul de membru al celei mai puternice Alianțe Militare din istoria lumii este mai mult decât meritorie.

În acest an de referință, Academia Forțelor Terestre a marcat existența a 155 de ani de învățământ militar românesc și a omagiat pe patronul său spiritual, Nicolae Bălcescu, o figură emblematică a istoriei naționale, prin tragismul destinului său și cutezanța viziunii, proprii marilor spirite, capabile de sacrificii majore din dragoste de neam și de țară. Asemenea lui, mii de ofițeri, absolvenți ai școlilor militare ale căror succesoare legitimă este Academia Forțelor Terestre, au fost actori și martori nemijlociți ai evenimentelor care au marcat istoria modernă și contemporană a României, în momentele ei faste, dar, mai ales, în sacrificiile și jertfele făcute pentru a păstra demnitatea națiunii și integritatea țării.

În mod firesc, programul ambițios de restructurare și modernizare a Armatei României și-a pus amprenta pe întreaga activitate a Academiei Forțelor Terestre. Instituția a cunoscut transformări profunde, revoluționare am putea spune, cea mai semnificativă fiind organizarea învățământului pe principii universitare și integrarea Academiei în sistemul național al învățământului superior¹, proces încununat prin acreditarea universitară în acest an².

Procesul de reformă a cunoscut forme specifice de manifestare în sistemul educațional, fiind circumscris unei viziuni mai largi de management al resurselor umane. În acest context, un element de referință în elaborarea unui proiect pedagogic înnoit a fost promovarea unei concepții pragmatice de formare și dezvoltare profesională a personalului Forțelor Terestre, axată pe o comandă socială fermă și clară, precum și pe criterii și standarde conforme tuturor condițiilor de aderare la structurile de securitate euroatlantice³.

De aceea, în etapa post-Praga, în Academia Forțelor Terestre măsurile pe care le preconizăm reprezintă o continuare a celor deja inițiate, cu o mai mare

îndrăzneală și într-un ritm mai alert, astfel ca, în următorii doi ani, să ne prezentăm, în măsura în care vor fi făcute investiții minime, la un nivel comparabil cu cel al academiilor similare de prestigiu. Principalele probleme asupra cărora ar trebui să ne concentrăm atenția, în opinia noastră, le vom examina succint în continuare.

Misiunea Academiei de a forma ofițeri conform unui model stabilit de Statul Major al Forțelor Terestre, expresie a unui nou context general de utilizare a ofițerilor care aparțin acestei categorii de forțe, rămâne neschimbată în esența sa. Astfel, Academia Forțelor Terestre trebuie să asigure socializarea și integrarea deplină a tânărului aspirant la cariera militară și așezarea pe fundamente solide a educației sale, demers de natură a-i facilita autodezvoltarea progresivă în plan profesional și social. Cel mai important proces în curs de desfășurare vizează diversificarea domeniilor de specializare pe care se fundamentează traiectoria în carieră⁴. Această orientare este susținută de exigențele funcționale ale organismului militar românesc, respectiv reconstruirea unei armate capabile să apere cu efective mai reduse, dar modern structurate și înzestrate, o gamă mai largă și complexă de misiuni, incluzând operațiuni în sprijinul păcii, măsuri de creștere a încrederii, de prevenire a proliferării armamentelor convenționale, precum și misiuni de apărare colectivă.

Preocupările noastre nu se rezumă exclusiv la satisfacerea noilor nevoi legate primordial de asigurarea unei eficacități sporite a Forțelor Terestre. Ele sunt circumscrise, de asemenea, necesității imperative de a ne adapta la un mediu în continuă transformare, cele mai semnificative tendințe fiind:

- profesionalizarea forțelor armate, care antrenează o schimbare radicală a sistemului întemeiat pe conscripție, cu consecințe serioase în plan social, având în vedere tradiționalismul caracteristic unor grupuri sociale semnificative;
- evoluțiile din societatea românească, în mod deosebit consolidarea democrației în plan instituțional, grevată însă de persistența unor carențe în moravuri și comportamentul birocratic, de natură a sublima solidaritatea socială;
- revoluția în tehnologia informației, care anunță intrarea într-o eră nouă, de dezvoltare fără precedent a comunicațiilor și tehnologiilor înalte;
- contextul geostrategic în care stabilității lumii bipolare îi succede o instabilitate generată de multiplicarea riscurilor și amenințărilor, în mod special a celor nonconvenționale, difuze, precum și a actorilor capabili să utilizeze violența. Emergența unor focare de crize

multiforme necesită intervenții militare de tip nou, cel mai frecvent într-un cadru internațional.

În consecință, în etapa post-Praga va trebui să completăm modelul ofițerului, pentru a răspunde nu numai criteriilor naționale, ci și celor ale Alianței, Forțele Terestre fiind chemate să îndeplinească un evantai de misiuni caracterizate de un grad ridicat de complexitate și dificultate, cel mai adesea într-un cadru internațional, circumstanțe ce solicită competențe pe măsură.

Modelul adaptat cerințelor secolului XXI menține statutul de lideri în serviciul Armatei și al Națiunii, profesioniști militari, devotați serviciului statului, ancorați în realitățile naționale și deschiși către problemele internaționale. Ei vor trebui să fie capabili să opereze într-un mediu complex, cel mai adesea în situații extreme, în cadrul unor structuri militare pe care trebuie să le modeleze sub forma unor comunități umane solidare, unite, dinamice și eficiente.

Procesul de formare, în etapa post-Praga și în perspectivă, se va prezenta ca o sinteză a unui învățământ pluridisciplinar și a unei educații exigente, ce vizează **excelența profesională**. Aceasta presupune că aptitudinile și competențele de a comanda în orice împrejurări și capacitatea de autodezvoltare au ca suport următorii piloni:

- cultura generală, fără de care ofițerul nu ar putea dobândi discernământul și judecata necesară gestionării unor situații complexe în integralitatea lor;
- simțul valorilor – etica, patriotismul, datoria față de Patrie, disciplină, cultul demnității și al onoarei se impun în mod special ofițerilor, având în vedere specificul meseriei armelor.
- aptitudinile de conducere, care își au rădăcinile în calitățile de caracter, capacitatea de a raționa și de a discerne, precum și în robustețea psihologică;
- competența profesională, pe măsura sistemului complex pe care-l constituie astăzi o armată modernă.

În procesul de formare va trebui să ținem cont de provocările pe care le presupune participarea ca membru deplin al Alianței și, în egală măsură, de caracteristicile noului spectru al conflictelor, precum și ale operațiilor de răspuns la criză, în care misiunea principală este stoparea violențelor și revenirea la normalitate într-un climat stabil. De aceea, o preocupare centrală va fi formarea deprinderilor necesare dobândirii unui comportament exemplar de ofițer, în sensul realizării unei percepții corecte a caracteristicilor ce individualizează profesiunea armelor, precum și a

exigențelor specifice în materie de discernământ, de caracter și de forță morală.

Un accent similar punem pe înțelegerea specificului relațiilor civil-militar într-o societate democratică, a rolului armatei în realizarea intereselor de securitate ale națiunii și a atribuțiilor sale ca serviciu specializat al administrației publice centrale.

În acest moment, a devenit o certitudine că orizontul liderului militar s-a extins la dimensiuni multinaționale. Implicit, formarea în contextul acestor dimensiuni impune accentuarea studiului limbii engleze și introducerea unor materii specifice, inclusiv inițierea unor cursuri postuniversitare pentru ofițeri.

Atingerea acestor obiective este facilitată de caracterul pluridisciplinar al învățământului din Academia Forțelor Terestre. În prezent, se disting trei componente fundamentale ale sistemului educațional: educația universitară, pregătirea militară generală și educația fizică.

Educația universitară constituie acel fundament cultural care le permite studenților să înțeleagă lumea și societatea în care trăiesc, inclusiv o cunoaștere profundă a fenomenului militar. Totodată, ea reprezintă o bază solidă pentru dezvoltarea intelectuală ulterioară a studenților, pentru dobândirea discernământului și judecății necesare abordării unor situații complexe.

În prezent, prin pregătirea universitară de lungă durată se obține licența în managementul organizației, fiind în curs de autorizare specializările administrație publică și management economic-financiar. Ele sunt în concordanță cu Ghidul carierei militare și oferă oportunitatea valorificării cunoștințelor, în contextul în care unitățile militare se confruntă cu condițiile dure ale economiei de piață și cu probleme administrative complexe, în special când se deplasează pe diferite teatre de operațiuni, în străinătate.

În programele de învățământ sunt cuprinse acele discipline științifice – fundamentale, de specialitate, opționale și facultative - care sunt conforme cu cerințele Ministerului Educației și Cercetării pentru acordarea autorizării și, ulterior, a acreditării. Acestea li se adaugă acele discipline de nivel universitar care tratează domenii de referință ale științei militare și contribuie la dezvoltarea capacităților de conducere, a deprinderilor de a instrui și educa și a calităților de agent de comunicare și negociere.

Pregătirea militară se bucură de o atenție specială. Grație unui corp de instructori cu înaltă specializare și comandanților de subunități, studenții sunt instruiți și antrenați gradual în toate specializările din Forțele Terestre. Instrucția se desfășoară în tabere și are un caracter polivalent și multifuncțional. Ea este planificată pe etape, în fiecare an de învățământ. La început, se urmărește

realizarea acelor obiective care permit tranziția de la civil la militar în bune condițiuni și insuflă respectul pentru disciplina militară, sentimentul datoriei, al încrederii în organismul militar și al mândriei de apartenență la un corp de elită. Ulterior, se pune accentul pe formarea deprinderilor de bază ale luptătorului, apt să folosească toate armele din dotare, să utilizeze mijloacele tehnice din înzestrare, călit fizic și psihic și capabil să îndeplinească, progresiv, misiuni tot mai complexe. În etapele finale, concomitent cu obținerea de brevete, ei își vor continua pregătirea ca membri ai unor subunități mici și își vor forma primele deprinderi de lideri militari. În partea finală a studiilor va avea loc selecția pentru specializările pe care le doresc și pentru care au aptitudini testate.

Fiecare etapă de pregătire va fi finalizată prin exerciții complexe, în care să fie evaluate nivelul deprinderilor și capacitatea de a opera pe câmpul de bătălie. De asemenea, se va asigura pregătirea specifică participării la operațiuni altele decât războiul, cu accent pe acțiunile specifice operațiunilor în sprijinul păcii. Deprinderile de lideri vor fi perfecționate prin stagii la trupe și participarea la procesul de instruire și conducere a activităților studenților din anii inferiori.

Pregătirea fizică completează în mod armonios pregătirea militară. Principala problemă cu care ne-am confruntat rezidă în diferența, uneori excesivă, între rezultate la testele de pregătire fizică de la selecția pentru examenul de admitere și cele obținute la evaluarea inițială după începerea cursurilor Academiei. Astfel, se consumă timp și energie pentru a ajunge la un nivel de pregătire la limita inferioară a standardelor și nu pentru realizarea unui progres real.

În etapa post-Praga, pregătirea fizică va deveni în mod real cel de-al treilea pilon al procesului educațional, deoarece prin mărirea rezistenței fizice, a agilității și puterii individului, a abilităților de luptător se realizează încrederea în sine, se dezvoltă spiritul și mentalitatea de învingător și se asigură o stare de sănătate excelentă.

Cei mai buni sportivi sunt selecționați pentru a participa la competiții individuale și pe echipe, în cadrul instituției militare și în afara ei. Sporturile pe echipe și cele cu caracter aplicativ-militar sunt încurajate prin întreceri între subunități, acestea constituind o ocazie deosebită pentru a dezvolta spiritul de echipă, comportamentul etic (fair play) și abnegația dusă până la sacrificiu.

Dezvoltarea caracterială va trebui să ocupe un loc central în programul nostru educațional. Ea nu reprezintă un subiect abordat în termenii teoriei, un program izolat desfășurat de o anumită catedră sau un titular de disciplină. Dimpotrivă, întreg spectrul de activități desfășurate în Academie – educația universitară, pregătirea militară, educația fizică, activitățile culturale, activitățile

recreative și extrașcolare – contribuie la realizarea obiectivelor acesteia, pe baza unei concepții de integrare a valențelor lor etice.

Un mijloc important îl reprezintă contactul cotidian cu conducătorii, profesorii, instructorii și comandantii de subunități, ale căror exemple personale și capacitate de a-i influența cu sfaturi și observații adecvate exercită o înrâurire extraordinară asupra studenților.

Experiența a demonstrat că, frecvent, în exercitarea atribuțiilor lor, studenții militari se confruntă cu probleme etice. Atât în calitate de lideri, cât și de subordonați, ei trebuie să ia decizii pentru soluționarea acestor probleme, unele adevărate dileme. În acest context, se produce o raportare a sistemului propriu de valori la cel al colegilor și, în ultimă instanță, la cel al sistemului. Sunt situații în care îndrumarea superiorilor este absolut necesară pentru a se face opțiunile conforme cu rigorile morale care direcționează întreaga activitate. Atunci când va exista un cod deontologic unanim acceptat, întemeiat pe valorile fundamentale ale instituției militare – onoare patriei, datorie, unitate –, suntem siguri că standardele comportamentale cele mai înalte vor fi la îndemâna viitorilor ofițeri.

Filosofia educațională care stă la baza întregului proces de învățământ are în vedere atât semnificația profesiei de ofițer, cât și mediul în care se va exercita aceasta. Astfel, și în viitor, ofițerul va trebui să conducă oameni și organizații, să gestioneze resurse pentru a menține pacea, a descuraja potențialii adversari sau a învinge în război și să îndeplinească alte misiuni stabilite de autoritățile legitime ale națiunii. El va trebui să acționeze într-un mediu complex și solicitant, care impune adeseori anticiparea unor situații neașteptate. Confruntat în frecvente rânduri cu împrejurări în care domnește haosul și confuzia, ofițerul trebuie să-și mențină judecata limpede, să dea dovadă de curaj în actul conducerii și, cu toată înverșunarea pe care o presupune managementul violenței în situații conflictuale, să fie capabil de compasiune în relațiile cu cei ce suferă consecințele războiului.

Aceasta justifică opțiunea pentru un învățământ de nivel universitar, care să permită lărgirea substanțială a orizontului cunoașterii și dezvoltarea deprinderilor intelectuale necesare asumării responsabilităților de ofițer și pe care să se construiască fundamente solide în perspectiva ascensiunii către funcții la nivel operațional și strategic. Totodată, acest mod de a concepe învățământul formativ oferă șanse considerabile pentru specializări post-universitare în discipline academice de certă utilitate socială.

Apreciem că această filosofie își găsește pe deplin confirmarea în structurarea sistemului educațional în trei componente majore – programul academic, programul militar și cel de educație fizică. Cu certitudine, în urma

aderării, vom avea oportunitatea de a cunoaște mai amănunțit experiența unor academii repute și, fără a renunța la sistem, este posibilă o revizuire a proporțiilor volumului de ore alocate.

Metodele de educație și de instruire sunt în continuu progres. În prezent, structurile de învățământ sunt astfel concepute încât o grupă de studenți să se identifice cu o subunitate de tip pluton. Această opțiune prezintă avantajul asigurării unei mai mari coeziuni a grupului și a ușurării considerabile a procesului de planificare a învățământului. Ea favorizează, de asemenea, desfășurarea activităților de pregătire militară și fizică.

În schimb, acest cadru organizatoric este favorabil cu precădere unui învățământ pasiv, bazat pe prelegeri, studiu individual și dezbateri.

Este limpede că în viitor va trebui să axăm întreg procesul de învățământ pe student. Aceasta înseamnă să transferăm progresiv accentul pe metodele creative, încurajând studenții să renunțe la strategiile pasive în favoarea unei participări active la procesul educațional. Studenții vor fi provocați să gândească în mod critic și analitic asupra problemelor cu care se vor confrunta. Pentru corpul profesoral provocarea va fi la fel de mare, deoarece ei vor trebui să probeze capacitatea de a asigura suplețea pedagogică necesară, să creeze un mediu deschis și favorabil participării active la dezbateri și îmbunătățirii lor intelectuale.

În acest sens, studiem posibilitatea disocierii structurilor tip grupă de studii de cele de tip militar, respectiv pluton. Credem că un număr mai redus de participanți, în medie 12 studenți, asigură o participare individuală mai consistentă și o mai mare atenție.

În privința educației universitare, orientarea Academiei vizează domeniul cognitiv, adică înțelegerea informației, organizarea ideilor, analizarea datelor, aplicarea cunoștințelor, alegerea unei soluții dintre diferite alternative și evaluarea ideilor sau acțiunilor. În general, conform principiilor pedagogiei moderne, utilizăm și noi o ierarhie a învățării pe șase niveluri (conform taxonomiei obiectivelor învățării a lui B.S. Bloom): dobândirea de cunoștințe, înțelegere, aplicare, analiză, sinteză și evaluare. În primele semestre, accentul se va pune pe primele niveluri, pentru ca, pe măsura acumulării de cunoștințe și experiențe, să se deplaseze către nivelurile superioare.

În schimb, pregătirea militară are un pronunțat caracter practic-aplicativ, fiind utilizate acele metode de instruire care asigură formarea și dezvoltarea luptătorului complet și a liderului capabil să exercite comanda militară în dubla sa dimensiune, tehnică și tactică.

Un capitol deficitar, căruia trebuie să i se acorde o atenție specială și investiții pe măsură, este cel al pregătirii în domeniul informaticii. Nu este

suficientă alocarea unui număr mare de ore informaticii. Trebuie să asigurăm calculatoare în fiecare clasă, în fiecare laborator, conectate într-o rețea performantă, cu acces nelimitat la Internet și la baze de date care să faciliteze realizarea obiectivelor didactice. Sunt studenții a căror pregătire este net superioară condițiilor pe care le oferim, însă acest lucru se datorează pasiunii cu care își cultivă calitățile lor de excepție.

Curriculum-ul academic va suferi, probabil, unele modificări. În prezent, el este astfel conceput încât să asigure un echilibru între disciplinele cu caracter militar și cele universitare, în primul rând, și între disciplinele socio-umane și cele tehnice, în al doilea rând. Materiile sunt proporțional repartizate pe ani de studii, potrivit cerințelor cuprinse în standardele naționale, noi operând cu discipline fundamentale, în prima perioadă a școlarității, și cu disciplinele de specialitate, în ultima perioadă. E prevăzut, de asemenea, un set de discipline opționale și facultative, care să permită studenților aprofundarea unor domenii de interes și să fundamenteze pregătirea teoretică necesară în stabilirea opțiunii pentru specialitatea militară dorită.

Cu certitudine, în perioada post-Praga, va trebui să ținem cont atât de noile specializări, de concepția de formare, de specializare și perfecționare a personalului în Forțele Terestre, de experiența proprie și cea acumulată din schimburile cu diverși parteneri, cât și de cerințele de a acționa într-un mediu multinațional, conform procedurilor și standardelor NATO.

Perspectivile sistemului de formare depind esențialmente de capacitatea noastră de a coordona și integra programe și activități, de a formula scopuri realiste și ambițioase, de a utiliza cu maximum de eficiență resursele alocate. În egală măsură, învățământul formativ trebuie să devină o prioritate. Problemele sale nu se rezolvă prin structurări și restructurări, ci printr-o abordare în cunoștință de cauză, cu realism, spirit critic și autocritic, a chestiunii alocării resurselor adecvate, introducerii pe scară largă a tehnologiei informatice, formării formatorilor și stimulării lor pe criterii de performanță didactică și științifică, stopării imposturii și empirismului, promovării unei viziuni îndrăznețe în plan educațional.

Toate aceste cerințe, unele dintre ele, probabil, rezultat al unor percepții exagerat de subiective, sunt întrunite în Forțele Terestre. Hotărârea de a stimula o dezvoltare educațională continuă și progresivă, de a asigura polivalența și multidisciplinaritatea va permite, fără îndoială, adaptarea rapidă a sistemului la exigențele pe care le va ridica etapa post-Praga.

NOTE:

¹ A se vedea, col. Puiu Șaramet, **Repere semnificative ale evoluției învățământului militar românesc în perioada 1847-1995**, în „155 de ani de învățământ militar românesc“, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu“, Sibiu, 2002, p. 36

² H.G. 410 din 25.04.2002 publicată în Monitorul Oficial nr. 313 din 13.05.2002

³ A se vedea, general-locotenent dr. Eugen Bădălan, **Restructurarea și modernizarea sistemului de formare și dezvoltare profesională a personalului Forțelor Terestre**, în “Impact Strategic”, nr. 3/2002, pp. 22-26

⁴ A se vedea, general-locotent dr. Eugen Bădălan, **Formarea și dezvoltarea profesională a resursei umane în Forțele Terestre**, în „155 de ani de învățământ militar românesc“, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu“, Sibiu, 2002, pp. 48-49

REPERE MILITARE ALE INTEGRĂRII EUROPENE

**Dr. Grigore ALEXANDRESCU,
Centrul de Studii Strategice de Securitate**

O analiză, fie ea și succintă, a literaturii de specialitate politico-militară de până în anii '80 scoate în evidență că majoritatea analiștilor sau împătimiților domeniului au asociat în mică măsură, în studiile lor, schimbul de mileniu în Europa cu valorile de transformări care primenesc, de mai bine de un deceniu, "*bătrânul continent*".

Summit-ul de la Praga, încheiat zilele trecute cu o decizie favorabilă pentru șapte din statele aspirante la integrare, printre care și România, a scos în evidență că lumea se găsește într-o profundă efervescență, iar cei care nu se adaptează din mișcare la situațiile nou create pot pierde oportunități ce nu vor mai apărea decât peste zeci sau chiar sute de ani.

1. UN MEDIU DE SECURITATE DINAMIC

Transformări politice, economice și de altă natură, greu de intuit cu câțiva ani în urmă, au indus modificări de substanță în toate compartimentele vieții sociale. Virulența și finalitățile mării majorități a acestora, precum și labilitatea perioadei de tranziție ce le-au urmat au condus clar la ideea reformulării politicii de securitate, în general, și a componentei militare a acesteia, în special. Nevoia unui nou set de obiective politice și strategice a fost resimțită de toți actorii internaționali, atât statali, cât și superstatali, "*dar direcția în care trebuie să conducă acestea nu a fost evidentă de la început*"¹.

În această perioadă, misiunile armatelor statelor din centrul și estul continentului au fost schimbate fundamental. Drept urmare, entitățile militare au cunoscut întreaga gamă de remodelări, de la perfecționări și ajustări structurale, de înzestrare și acționale, până la destructurări dureroase.

Toate instituțiile militare se confruntă cu aceleași probleme, indiferent de statul căruia îi aparțin: natura pericolelor și a amenințărilor s-a schimbat mai repede decât au putut fi asimilate elaborările previzionare în domeniu și au fost puse la dispoziție resurse pentru înlăturarea vulnerabilităților. Riscul apariției unor confruntări militare majore în Europa, rațiune pentru care au fost pregătite forțele militare, s-a redus substanțial. În schimb, au apărut noi surse de instabilitate și criză, generate

de diferende etnice și religioase, de economii neperformante și corupție, de dezvoltarea rețelei teroriste și a crimei organizate transfrontaliere, a traficului de persoane, de armament și materiale radioactive, care afectează grav securitatea națională și internațională. Armata, ca instituție fundamentală a statului, trebuie să se perfecționeze continuu pentru a-și îndeplini misiunea de element de forță al asigurării securității naționale.

În vestul continentului, transformările din domeniul securității și apărării au dispus nu numai de bazele teoretice și de sprijinul material substanțial al fiecărui stat, dar și de ajutorul organismelor militare și economice integratoare². În centrul și estul Europei, forțele armate au fost restructurate pe baze operaționale occidentale, dar cu restricții financiare și incoerențe politice și economice locale.

Multitudinea, anvergura și specificitatea operațiilor militare desfășurate de europeni după principii noi (denumite generic "*altele decât războiul*"), în: Golf, Angola, Somalia, Bosnia-Herțegovina, Albania, Macedonia, Kosovo, Iugoslavia, au formulat unele răspunsuri, chiar și unele lecții despre cum trebuie să arate armata post-modernă.

11 Septembrie 2001 ne-a oferit mult mai mult: înțelegerea faptului că securitatea națională a statelor, indiferent cât de puternice ar fi ele, este în pericol.³ Aceasta ne-a determinat să reflectăm asupra modelului de forțe de care avem nevoie pentru a elimina actualele vulnerabilități ale sistemului de securitate și apărare. Concluzia specialiștilor este clară: la o amenințare cu caracter internațional nu poate fi dat decât un răspuns de aceeași anvergură.

Aceasta solicită acțiuni militare multinaționale concertate, desfășurate de forțe cu grad înalt de operativitate și interoperabilitate.⁴

2. NOI DETERMINĂRI ÎN CONCEPTUL STRATEGIC AL NATO

După Summit-ul de la Washington, Alianța a renunțat la "*Conceptul operațional*" de organizare a apărării pe aliniamente cu locație precisă, dispuse începând de la hotarele statelor de graniță până în adâncime. Mediul de securitate actual și de perspectivă, noile amenințări, factorii de risc și vulnerabilitate existenți, specificul rolului și misiunilor pe care și le asumă Alianța după Summit-ul de la Praga au determinat perfecționarea conceptului operațional pentru activități în Europa, codificat: *Defence Capabilities Initiative* (Inițiativa în Domeniul Capabilităților de Apărare).

În principiu, acesta prevede:

- desfășurarea operațiilor în condițiile articolului 5 al Tratatului de la Washington, prin angajarea forțelor naționale aflate pe teritoriul statului

(statelor) membru(e) amenințat(e) și întărirea acestora cu elemente din Forța Multinațională de Reacție Rapidă;

- ducerea unor **operații de răspuns la crize** în condițiile non-articol 5 al tratatului sus-menționat, prin angajarea elementelor necesare din Forța Multinațională de Reacție Rapidă și asigurarea cu personalul și tehnica militară, necesare înlocuirii pierderilor și rotirii efectivelor.

Această abordare operațională determină o structură de forțe care conține următoarele componente:

- **Forțe cu Grad Înalt de Operativitate (High Readiness Forces)**, care vor fi formate din trei corpuri de armată capabile să îndeplinească în timp scurt gama de misiuni NATO. Viteza de reacție a acestor forțe va fi de până la 90 de zile.

În cadrul lor sunt prevăzute Forțe de intervenție (desfășurare) rapidă, cu o viteză de reacție între 5-30 zile, constituite din mari unități și unități luptătoare, de sprijin și de asigurare, care au misiuni de pregătire a introducerii celorlalte forțe în teatrul de operații.

Pentru aceasta va lua ființă **Forța de Răspuns (NATO Response Force)**, formată din 21.000 de militari, care vor începe instrucția comună și de specialitate în luna octombrie 2004. Se estimează ca marea unitate să devină operativă în anul 2006, când va fi aptă să ducă operații, de regulă speciale, în afara zonei de responsabilitate a NATO, independent, fără legătură cu bazele logistice centrale, timp de 30 de zile.

- **Forțe cu Operativitate Scăzută (Forces at Lower Readiness)** - formate din șase corpuri de armată, care vor constitui forțele principale destinate apărării colective sau pentru asigurarea rotirii forțelor, în scopul susținerii *operațiilor de răspuns la crize*, non-articol 5. Termenul de completare și pregătirea acestora este de până la 180 de zile.

- **Forțele ce se Vor Constitui într-o Perioadă mai Îndelungată (Long Term Built-up Forces)** vor asigura capacitatea Alianței de a genera entități organizatorice necesare reacțiilor de răspuns la cerințele teatrelor de operații.

Se remarcă un element nou în concepția strategică a Alianței, care, pentru România, va fi esențial: **Forțele Locale (In-Place Forces)**.

Acestea reprezintă componenta militară întrunită, constituită la nivel național de către statele membre dispuse la granița teritoriului NATO, pentru acțiune în cazul apărării colective. Forțele locale, precizează documentele de specialitate, "*nu este necesar să fie desfășurabile complet, dar trebuie să fie menținute la un grad înalt de operativitate*"⁵.

Împreună cu elementele înaintate ale Alianței, Forțele Locale trebuie să desfășoare cu succes operații cu durata de cel puțin 90 de zile. Ele trebuie să asigure introducerea în operație a Forțelor cu Grad Înalt de Operativitate.

În concluzie, noua arhitectură de securitate a Europei produce mutații profunde în strategia NATO.

Aceasta, deși își va extinde responsabilitățile asupra unui teritoriu și asupra unei populații mult mai mari după primirea cu drepturi depline a noilor membri, va deveni mult mai flexibilă. Va fi o Alianță care va deține mai multe capacități și, deci, va putea face față noilor provocări la adresa securității naționale. Pe această bază, Alianța Nord-Atlantică se va adapta în așa fel încât să poată face față atât unui război în stil vechi, cât și unor noi amenințări, precum terorismul și utilizarea unor arme de distrugere în masă împotriva unor populații civile.⁶

Pentru realizarea acestor deziderate România și-a oferit participarea cu:

- informații militare de valoare din zonele de conflict sau din zonele tensionate, prin realizarea interoperabilității sistemului de informații militare cu sistemele NATO, cu respectarea riguroasă a normelor de securitate;

- furnizarea de informații militare privind amenințările asimetrice, în special referitoare la terorism și schimb de informații pe această temă cu statele membre NATO;

- transferul de autoritate către NATO a unor forțe specializate și experimentate pentru operațiuni de sprijin/mentținere a păcii conduse de NATO sau sub egida ONU, din cele trei categorii de forțe ale armatei: a) Forțe Terestre: 1 brigadă mecanizată, 1 batalion de vânători de munte, 1 companie de parașutiști, 1 companie de poliție militară, 1 companie de geniu, 1 detașament de deminare; b) Forțe Navale: 1 fregată, 1 dragor de mine, 1 navă intervenție cu scafandri, 1 remorcher maritim, 1 monitor fluvial, 1 vedetă blindată, 1 remorcher fluvial, 1 grup de scafandri EOD/SEAL; c) Forțe Aeriene: 8 MIG-21 LANCER, 1 C-130 B, 4 IAR 330 SOCAT⁷;

- participarea de forțe la operațiuni sub incidența Articolului 5 (apărare colectivă) în afara granițelor țării, altele decât unitățile stabilite pentru **Forțele Locale**, nominalizate pentru operațiuni de sprijin al păcii și de cele care participă în cadrul structurilor regionale. Acestea vor fi pregătite pentru dislocare în decurs de 30 zile de la notificare ;⁸

- pentru Forța de Răspuns a NATO, se află în curs de pregătire un batalion de forțe speciale.

Invitarea României pentru a adera la Alianța Nord-Atlantică este un rezultat al eforturilor și al așteptărilor noastre. Datele prezentate mai sus reprezintă doar o ofertă, care urmează să fie negociată cu factorii de decizie ai

NATO. Am început deja o nouă etapă, care se anunță mult mai dură. Acum, pentru componenta militară a sistemului de securitate românesc este foarte important să preia toate principiile care stau la baza "*noii Alianțe*", pentru a și le însuși și asuma în calitate de membru cu drepturi depline al NATO peste doi ani. Anul 2004, când speranțele noastre vor fi ratificate, nu trebuie să fie decât o evidență temporală, nu o răscruce șocantă.

3. UNIUNEA EUROPEANĂ – ASUMAREA RESPONSABILITĂȚII SECURITĂȚII CONTINENTALE

Revigoarea forțelor militare ale UE a fost declanșată după Summit-ul de la Helsinki din decembrie 1999. Aici a fost adoptat așa-numitul Obiectiv Major (Headline Goal), ca o modalitate de punere în operă a noii Politici de Securitate și Apărare Europene (European Security and Defense Policy - ESDP). Acest concept constă în creșterea capacităților celor 15 state comunitare pentru desfășurarea misiunilor tip Petersberg: prevenirea conflictelor și managementul crizelor⁹. Stabilindu-și Obiectivul Major, vest-europenii au hotărât ca, începând cu anul 2003, să-și creeze capacitatea militară, să desfășoare și să susțină forțe capabile să ducă întreaga gamă de misiuni tip Petersberg cu un corp de armată care să numere 50-60.000 de oameni. Statele comunitare urmează să asigure forțe în măsură să se desfășoare în timp de 60 de zile. Acestea trebuie instruite și dotate pentru a constitui elemente de răspuns cu grad foarte înalt de disponibilitate și eficiență.

Din practică reiese că, pentru realizarea acestor cerințe, este nevoie de număr adițional de unități luptătoare, de sprijin și logistică, cel puțin dublu, pentru a asigura înlocuirea oportună a forțelor inițiale. O încercare de reglementare a situației a avut loc în luna noiembrie 2000, cu puțin timp înainte de Summit-ul de la Nisa, când liderii militari au solicitat 100.000 de luptători, 400 de avioane și 100 de vapoare pentru realizarea, în anul 2003, a Forței de Reacție Rapidă¹⁰ a UE. Dacă asupra numărului de soldați, șefii de state și de guverne care s-au întâlnit cu o lună mai târziu la Nisa nu au avut obiecții, problema asigurării desfășurării în 60 de zile a fost îndelung analizată. Pentru aceasta este nevoie de o flotilă de transport, iar avionul european A.400 Ms va putea intra în serviciu numai la sfârșitul anului 2007.¹¹ Scepticii spun 2008-2009.

Aceleași zbateri au fost remarcate și în discuțiile privind capacitatea de susținere a forțelor în teatru pentru un an, așa cum se hotărâse la Helsinki. Atât desfășurarea grupărilor, cât și susținerea lor în teatrul de operații nu sunt încă reglementate și fac obiectul negocierilor dintre UE și NATO care poate rezolva

aceste probleme. Însă, costurile, nu neapărat cele materiale, incită sensibilitățile existente între cele două maluri ale Atlanticului.

Tot în cadrul summit-ului de la Nisa, înaltele personalități politice ale celor 15 state au stabilit structurile militare necesare elaborării deciziei politico-militare de întrebuintare a forțelor aflate la dispoziția UE.

Astfel, **Comitetul Politic și de Securitate** (Political and Security Committee - PSC) va asigura controlul politic și directivele strategice¹² pe timpul gestionării crizelor de către UE. Acesta se întrunește atât în condiții de necesitate, cât și în mod periodic.

Comitetul Militar (Military Committee) este compus din șefii Statelor Majore Generale, reprezentați de delegați stabiliți de către aceștia. Comitetul va desfășura reuniuni la nivelul șefilor Statelor Majore Generale numai când este necesar.

Atribuția principală a acestuia este să pună în fapt politica militară a Uniunii. Comitetul Militar al UE se consultă periodic cu organismele similare ale NATO, de regulă, pe timpul realizării dialogului oficial între cele două alianțe.

Sunt stabilite două întâlniri pe an la nivel de președinte al NATO și UE, șase întâlniri la nivel de ambasador și consultări periodice între Consiliul Nord-Atlantic și Comitetul Politic și de Securitate al UE.¹³

Statul Major (Military Staff) are în responsabilitate supravegherea mediului de securitate, elaborarea planurilor strategice și menținerea legăturii cu comandamentele naționale și multinaționale. Acesta oferă expertiza militară organelor de decizie politică în special pentru implementarea Politicii Externe și de Securitate Comună și a modului de folosire a Forței de Reacție Rapidă a UE.¹⁴

Documentul final de la Nisa a stabilit că pe timpul pregătirii și ducerii operațiilor de către UE conducerea politică și strategică revine UE, chiar dacă NATO sau alte organe asigură logistica forțelor.¹⁵

Până la constituirea și operaționalizarea acestor structuri, la dispoziția UE se află Corpul European (Eurocorps), a cărui existență este legată în mod explicit de eforturile comune ale Uniunii Europene și Alianței Nord-Atlantice pentru realizarea unei noi arhitecturi de securitate continentale.

Apariția lui, la începutul anilor '90, a oferit un semnal clar al dorinței statelor comunitare de întărire a pilonului european al NATO.

În ceea ce privește forțele, în prezent Corpul este constituit din patru divizii blindate sau mecanizate, care provin din Belgia, Franța, Germania, Spania, și Brigada Franco-Germană.

Luxemburgul pune la dispoziție o companie de recunoaștere, care este integrată în divizia belgiană.

În timp de pace, marile unități rămân sub comandament național, cu locația în garnizoanele de dislocare. În cazul unei angajări și ca urmare a

transferului de autoritate hotărât de cele 5 națiuni, marile unități sunt plasate sub comanda operativă (OPCOM - comandamentul operativ) a generalului-comandant. De notat că Brigada franco-germană, Batalionul de Comandament și Regimentul 42 Transmisiuni sunt sub comanda OPCOM a generalului-comandant din timp de pace.

Cu un efectiv total la pace de 64.000 militari, 800 tancuri, 1.000 vehicule de luptă ale infanteriei, 300 tunuri și 600 sisteme antitanc, acest Corp este considerat cel mai puternic corp de armată din Europa Occidentală.

Dar capacitățile Corpului nu au la bază numai puterea armamentelor, ci și capacitatea, influența și istoria fiecărui stat membru. Belgia, Franța, Germania, Luxemburgul și Spania și-au unit eforturile, experiența militară și voința pentru a construi un instrument necesar apărării lor comune, în cadrul structurilor aliate.

Misiunile principale ale Corpului European sunt:

- angajarea în totalitatea sa, ca mare unitate, în cadrul apărării principale a Alianței (art.5/V ale Tratatelor de la Washington/Bruxelles);
- angajarea cu unele elemente în cadrul reacției la criză gestionată de NATO sau UE (Art.5/V);
- participarea parte din forțe la operațiuni în afara prevederilor Art.5/V, pentru misiuni de susținere a păcii.

Totodată, Comandamentul Corpului European poate fi folosit sub controlul Națiunilor Unite, la comanda operațiunilor în cadrul acțiunilor militare altele decât războiul.

Comandamentul Eurocorpului poate fi păstrat în subordinea directă a UE pentru conducerea forțelor din organica sa pentru misiuni tip Petersberg.

Sub comanda NATO, sunt avute în vedere următoarele posibilități:

- Pentru a acționa în afara art.5, Comandamentul Corpului poate fi organizat ca o componentă a comenzii trupelor de uscat pentru toate tipurile de misiuni care necesită gestionarea crizelor. Se estimează că, sub controlul NATO, cea mai probabilă ar fi angajarea în misiuni în favoarea păcii, de tipul: restabilirea păcii. În afara art.5, Corpul poate fi folosit în totalitatea sa sau doar cu o parte a unităților subordonate.

- În cadrul art.5., Corpul va fi cu structura sa organizatorică integrală. Comandamentul acestuia va avea rolul de Stat Major de corp de armată.

Corpul European este capabil să constituie o Forță pentru misiuni de reacție la o criză în afara Regiunii Centrale. Această forță, denumită Forță Mecanizată Imediată (FIM), este compusă, în funcție de criză, din elemente provenind din marile unități constitutive. Este de subliniat că, în cazul unei misiuni în cadrul Apărării principale în Regiunea Europei Centrale, Corpul nu

va fi disponibil decât după mobilizarea unora din diviziile sale. Utilizarea Corpului sub controlul Comitetului Comun și sub egida celor cinci state participante apare ca o misiune de un tip special, care nu este definită distinct în literatura de specialitate.

În demersurile sale pentru integrarea în UE, România este interesată atât de redistribuirea fondurilor comunitare pentru asigurarea unui echilibru al dezvoltării economice și sociale a națiunilor participante, cât și de asigurarea unui climat de siguranță și securitate pe continent.¹⁶

Din această perspectivă, țara noastră a hotărât să pună la dispoziția Uniunii Europene, pentru constituirea Forței de Reacție Rapidă, un efectiv de 1200 de militari echipați și dotați conform standardelor europene. Aceștia vor fi constituiți într-un batalion și personal de stat major care va fi susținut din punct de vedere logistic, pentru acțiuni militare pe teatru de operații, timp de un an.

4. SECURITATEA EUROPEANĂ ÎN CONTEXTUL NOULUI RĂZBOI

Extinderea "robustă" a NATO, prin invitarea a încă șapte state la negocieri pentru aderare, a făcut ca Alianța Nord-Atlantică în general și Europa în special să își fortifice sistemul imunitar de securitate împotriva flagelurilor distrugătoare ce se anunță pentru anii următori.

În perspectiva realizării Europei unite și a globalizării, România aduce în NATO și în UE (când, probabil, va stabili Summit-ul de la Copenhaga) tezaurul valorilor spirituale, culturale și militare, în care experiența în domeniul mânăririi armelor este deosebit de apreciată, precum și conștiința vigilenței față de erorile trecutului și pericolele viitorului pentru realizarea unui sistem credibil de securitate și apărare comun¹⁷.

Pericolele și riscurile care probabil vor amenința securitatea lumii post-moderne îi îndreptățesc pe specialiștii militari să fie aproape unanimi în a aprecia că, în anii următori, vom fi martorii unor schimbări de anvergură în doctrinele și strategiile militare.

Teoreticienii au ajuns la concluzia că viitoarele confruntări militare se vor desfășura în cadrul unui conflict cu totul deosebit pe care l-au denumit "*Noul război*". În peisajul acestuia, combatante nu mai sunt entități organizatorice care acționează în structuri predefinite, ci forțe constituite ad-hoc pentru îndeplinirea unei anumite misiuni, dispunând de o logistică flexibilă.

Actorii care se confruntă în cadrul noului război îi putem denumi generic: **Ordinea de drept** (statele naționale, alianțe și coaliții de orice natură multinaționale, instituții și organisme internaționale) și **Forța provocatoare** (teroriști, anarhiști, traficanti, organizații tip mafiot, criminali ș.a.).

Scopurile politice ale acțiunilor acestora pot fi:

- **Ordinea de drept:** prosperitatea, stabilitatea, democrația, progresul științific și tehnologic la nivel național, regional și internațional; nimicirea forței provocatoare.

- **Forța provocatoare:** slăbirea sau anihilarea ordinii stabilite; deținerea supremației locale sau mondiale pentru manifestarea liberă a acțiunilor antisociale pe care și le-a propus.

Aceste scopuri politice, precum și altele care sunt greu de intuit azi pot fi obținute prin următoarele obiective strategice probabile:

- **Ordinea de drept:** distrugerea bazelor de pregătire, a celor de susținere logistică și a infrastructurii forțelor provocatoare; înlăturarea sprijinului ei moral; prinderea și aducerea în fața justiției a conducătorilor și a activiștilor forței provocatoare; protejarea economiei și structurilor democratice; apărarea populației;

- **Forța provocatoare:** să domine prin orice mijloace sprijinul public; să paralizaze capacitatea guvernelor de a realiza siguranța populației; să-și construiască forțe și să realizeze arme mai puternice decât ordinea de drept; să-și impună dominația asupra unor zone distincte pe care ulterior să le unească în așa-zise "paradisuri".

Pregătirea specială a luptătorilor, complexitatea echipamentelor militare pe care le folosesc și lipsa fronturilor mută, în practica militară, acțiunile asimetrice din sfera excepției în cea a regulii.

Teatrul de război poate atinge dimensiunea globală. Orice colț al lumii poate fi o zonă de operații. Oponenții sunt pretutindeni și nicăieri. O bună parte dintre aceștia nu poartă uniforme, semne distinctive sau armament la vedere. Ciocnirile dintre combatanți sunt sporadice, uneori spectaculoase, desfășurate în prezența și cu sacrificiul civililor neavizați. Armamentul folosit este un amestec de cibernetică, tehnică de ultimă oră și mijloace artizanale.

Formele acțiunilor militare ies din tiparele clasice. Procedeele de luptă se bazează mai mult pe intuiție decât pe tehnici standard, motiv pentru care pregătirea combatanților este continuă și interactivă. Victoria în acest tip de război este greu de definit și încheiat în condițiile actualelor norme de drept internațional. Toate acestea ne determină să apreciem că Noul război impune studii și analize interdisciplinare și multinaționale în vederea determinării procedeelelor, tehnicilor și mijloacelor de acțiune în cadrul lui. Lumea civilizată deja a început să acționeze sinergic pentru obținerea victoriei împotriva forțelor răului. Concomitent cu acțiunile UE de a-și operaționaliza Forța de Reacție Rapidă, proiectata Forță de Răspuns a NATO va întruni, sub comandă unică, forțele cele mai performante din cadrul Alianței, preciza cu câteva zile în urmă secretarul general al NATO, lordul Robertson.¹⁸

Analiza și actualizarea permanentă a priorităților, înlăturarea paralelismelor și realizarea unei cooperări mai strânse în domeniul producției de armament specific noilor misiuni sunt doar câteva dintre obiectivele componentelor militare ale securității continentale, stabilite la Praga și care, conform estimărilor specialiștilor, se vor discuta și la Copenhaga, săptămâna viitoare. De altfel, cu puțin umor, comentatorii momentului Praga au evidențiat că de acum înainte abrevierea NATO va deveni în extenso: *New Anti-Terrorist Organisation*.

NOTE

¹ Peter M.E. Volten, *Romanian security and defence policy. Reform from a western perspective*, *The Romanian Journal of Society and Politics*, vol. 2, nr. 2, București, 2002, p. 10.

² Cf. dr. Constantin Moștoflei, Către o nouă paradigmă a războiului și Gl. Bg. (r.) dr. Gheorghe Văduva, *Strategia unei noi revoluții (RMA)*, în Centrul de Studii Strategice de Securitate, *Impact Strategic* nr. 4-5 (2002), p. 133-137 și p. 143-149.

³ Joseph S. Nye, *The Paradox of American Power*, Oxford University Press, Oxford, 2002, p. 149.

⁴ Julia Lindley-French, *Terms of Engagement: The Paradox of American Power and the Transatlantic Dilemma Post 11 September*, Chaillot Papers, nr. 52, Paris, 2002, p. 81.

⁵ *NATO Handbook: The Military Force Structure*, <http://www.nato.int/docu/handbook/2002/hb1207.htm>

⁶ *NATO's Command Structure Prepares for Shakeup*, <http://www.cdi.org/terrorism/natolant-pr.cfm>

⁷ *Romanian Armed Forces, a reliable partner in security operations around the world*, în *Nine O'Clock Supplements*, 16.11.2002, p. 10.

⁸ C.S.S.S. *Romania-NATO. 1990-2002*, Ed. A.I.S.M., București, 2002, p. 138-139.

⁹ *Western European Union Council of Ministers Petersberg Declaration*, Bonn, 19 June 1992, pct.I.2.

¹⁰ Thomas Sköld, *States Pledge Resources for Crisis Management*, *European Security Review*, December 2000, p.2-3.

¹¹ Simion Taylor, *Europe's Defence Industry Frustrated at Governmental Reluctance to Boost Arms Spending*, *European Security Review*, Nr.7, July 2001, p.5.

¹² *Presidency Conclusions: Nice European Council Meeting 7,8 and 9 December 2000*, <http://europa.eu.int/council/oft/conclu/dec.2000>.

¹³ Sharon Riggle, *E.U. Officially Adopts Military Tasks: A Summary of the Nice Conclusions*, *Centre for European Security and Disarmament Briefing Paper*, 18 December 2000, p.3.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Gabriel Andreescu, Adrian Severin, *Un concept românesc al Europei Federale*, Ed. Polirom, București, 2001, p.35.

¹⁷ Colonel (r.) Vasile Popa, *Rolul României în securitatea și stabilitatea regională și continentală*, în Centrul de Studii Strategice de Securitate, *România – NATO. 1990 – 2002*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, p. 133.

¹⁸ George Robertson, *Allies can fight terrorism*, *The Prague Post*, November 23, 2002, p.11.

FACTORUL ETNICO-RELIGIOS ÎN ANALIZA DE SECURITATE PENTRU EUROPA DE SUD-EST

***Dr. Vladimir ZODIAN,
Mihai DINU,
Centrul de Studii Strategice de Securitate***

Analiza modernă de securitate recurge la o gamă diversificată de indicatori, metode și tehnici de diagnoză și prognoză locală, regională și globală. În contextul său, pe lângă coerența economico-socială, raporturile de putere și de amicitie/inamicitate, cunoașterea factorului etnico-religios este esențială pentru stabilitatea stării de securitate în anumite spații, în diferite momente ale derulărilor internaționale.

1. ETNIC ȘI RELIGIOS

Deși ne aflăm în plin proces de regionalizare și mondializare, *etnicul* și *religia* constituie încă repere de definire a comunităților umane. Ambele reprezintă atât tradiția acestor comunități, cât și actualitatea lor. Ambele se raportează la rațiune și memorie afectivă. În Europa, cel puțin, etnicul și religiosul și-au împărțit prim-planul istoriei până în pragul mileniului trei. Astfel, Occidentul și Orientul s-au personalizat, dincolo de mulțimea de componente ideologice și culturale, prin bazele lor etnico-religioase: Occidentul neolatin și germanic, catolic, protestant și anglican, Orientul ortodox și musulman. În antichitatea clasică, apartenența la sistemul de legi și valori al Romei determina calitatea de cetățean și etnia romană; în Evul mediu, înainte de constituirea marilor „*monarhii naționale*”, religia justifica atât ideologia sistemelor de putere vasalică, cât și marile coaliții adverse: Papalitatea de o parte, în fruntea „*cruciadelor creștine*”, Imperiul Otoman, cu sultanul-calif, la conducerea Orientului, apropiat de noi, de cealaltă parte. Mai târziu, etnicul-tradus prin națiune (unitate de teritoriu, limbă și credință), a obținut o poziție predominantă ca element de identificare, cu toate aspectele sale benefice, dar și cu exagerările rasiste și exclusiviste. Uneori, precum în epoca revoluției franceze, și în anii 1848-1849, *Rațiunea Suverană*, ca principiu suprem de organizare politică și de putere a „*triumfat*” vremelnic asupra etnicului și religiei. Astăzi, după prăbușirea comunismului euro-asiatic (ideologie impregnată de sacralitate) și noua afirmare a *Rațiunii Suverane*, extremismul

naționalist și religios, din afara spațiului creștin, dar nu numai, - ambele alimentând terorismul contemporan -, rămân adversari redutabili ai stabilității regionale și ai noii ordini mondiale.

2. TRADIȚIILE ETNICE ȘI RELIGIOASE ÎN EUROPA DE SUD-EST

Europa de Sud-Est¹ are o poziție geopolitică și geostrategică deosebit de importantă, la confluența Europei, Asiei de Vest și între bazinele Mării Negre și Mediteranei de Est. Acest spațiu constituie un punct obligatoriu de trecere dinspre Occident spre Orient, și invers; de aceea, acest spațiu, în raport cu poziția din care este analizat, poate fi considerat un „*cap de pod*” al Orientului în Europa sau o „*trambulină*” a Occidentului spre Orientul Apropiat și Mijlociu, Caucaz și bazinul Mării Caspice.

Din punct de vedere istoric, Balcanii au fost alternativ înglobați în Orient și Occident; de fapt, în arealul lor, Occidentul s-a separat clar, juridico-administrativ, de Orientul istoric, prin scindarea Imperiului Roman în cele două componente ale sale, de Apus și de Răsărit, în secolele V-VI ale erei creștine; ulterior, prin Marea Schismă a bisericii creștine, s-au separat comunitățile rivale catolică și ortodoxă, în secolul XI. Otomanii s-au substituit „mai târziu, Bizanțului (Imperiul Roman de Răsărit), iar Imperiul Rus s-a străduit să se substituie otomanilor, sub veșmintele restaurării ortodoxiei și ale refacerii unității „*Romei creștine*”.

Frontieră între Occident și Orient, Balcanii posedă o îndelungată tradiție a „*frontierelor interne*”, fundamentate teritorial, etnic și religios. Până spre mijlocul secolului VII, regiunea a fost împărțită romanici (centrul, nordul și vestul Europei de Sud-Est), elenici (restul peninsulei) și albanezi ilirici (sud-vestul Balcanilor). Migrațiile slavilor sudici, ale bulgarilor turanici, precum și cucerirea otomană au modificat configurația greco-romanico-iliră, în sensul realității de astăzi: popoare slave (croații, slovenii, sârbii și bulgarii) domină nordul și centrul Balcanilor, grecii sudul, și musulmanii albanezi și turci sud-vestul și estul peninsulei. Aceste popoare au trei religii diferite: ortodoxă, catolică și musulmană. Sârbii, slovenii și croații, evident apropiați până la identificare din punct de vedere etnic, sunt puternic individualizați prin apartenența la religiile ortodoxă și catolică. Albanezii musulmani se simt mai solidari cu sârbii și turcii musulmani decât cu albanezii ortodocși și catolici. Pe de altă parte, construcția națională nu a ajuns peste tot la maturitate, atât timp cât sistemul de clanuri funcționează încă în Albania, Muntenegru, Bosnia-Herțegovina etc. Etnicul pare, deci, a avea mai puțină greutate decât religiosul în regiunea Balcanilor. Este un argument preemptoriu în direcția luării, cu

seriozitate, în calcul a factorilor religios și etnic, în orice analiză de securitate regională.

De religios și etnic (inclusiv de clan și familie) depind motivațiile multor acțiuni în spațiul social și politic. Tradiția intoleranței religioase încă își mai spune cuvântul. Vendete și dispute etnico-teritoriale fără nici un corespondent aparent în realitatea contemporană mișcă încă grupurile sociale. Conflictele armate sângeroase² și purificările etnice în masă din fosta Iugoslavie, din perioada 1990-1995 și confruntările violente din Kosovo și Macedonia (1998-1999 și 2000-2001) au motivații imediate și cauze istorice, cu vechime de sute de ani. În cazul Kosovo, de exemplu, sârbii și albanezii revendică simultan o zonă apreciată drept sanctuar național. Ambele părți au în felul lor dreptate, însă, cele mai mari dezastre ale istoriei își au originea în dispute în care ambii competitori își susțineau cauza cu argumente juste. Rezolvarea constructivă a unor dispute și conflicte de acest gen impune formularea unor soluții de altă natură decât cele încercate în trecut, și anume cele ce acordă o importanță majoră coabitării, toleranței și cooperării.

3. LECȚIA ISTORIEI

În decursul timpului, în Europa de Sud-Est s-au experimentat diferite formule de reglementare a tensiunilor, etnice și religioase. Romanii au înglobat regiunea în Imperiu și au modificat structurile tradiționale, bazate pe trib și clan, prin impunerea civilizației de tip urban. Bizantinii au tolerat autonomiile locale, au folosit Biserica, administrația și armata drept instrumente de omogenizare și au exploatat rivalitățile etnico-teritoriale din regiune. Otomanii au menținut aproape integral sistemul de putere bizantin, dovedind o toleranță religioasă remarcabilă, tocmai în epoca războaielor religioase din Europa Centrală și de Vest. În secolele XIX și XX, Balcanii au devenit scenă a rivalităților și conflictelor dintre cele mai importante blocuri politico-militare: Antanta și Puterile Centrale în primul război mondial; Axa și Națiunile Unite în cel de-al doilea război mondial; NATO și Tratatul de la Varșovia în deceniile Războiului Rece. Recurgerea la arme, sistemele de alianțe, exclusivismul religios și politic au fost până mai ieri modalitățile preferate de soluționare a tensiunilor și crizelor balcanice. Aceste modalități păreau să predomine și la începutul crizei de proporții ce a dus la desființarea R.S.F. Iugoslavia.

Maturizarea unor procese și a unor structuri de pace și securitate în Occident, la finele Războiului Rece, a oferit însă o șansă reală popoarelor din Europa de Sud-Est de ieșire din secularul ciclu al războaielor etnice și

religioase. Imperfecte și pe alocuri foarte dureroase, soluțiile impuse de comunitatea statelor democratice-în frunte cu SUA - au condus către limitarea conflictului armat la Balcanii de Vest; noile construcții statale au fost recunoscute oficial de comunitatea internațională, cu obligația acestora de a respecta setul de valori al lumii civilizate: proprietate privată, regim politic democratic, drepturile și libertățile individului, eliminarea războiului ca instrument de tranșare a conflictelor de orice natură, combaterea extremismului, exclusivismului și terorismului, promovarea societății multietnice și multiculturale, integrarea europeană și euroatlantică etc. Structuri de dialog, colaborare, stabilitate și securitate au luat naștere în Europa de Sud-Est, de la Inițiativa Sud-Est Europeană, la Pactul de Stabilitate, de la extinderea NATO, la cea a Uniunii Europene. Concepția politică superioară care a prezidat pacificarea Europei de Vest și transformarea ei din principalul spațiu de confruntare în cel mai dinamic și prosper bloc administrativ-economic, concepție fundamentată în SUA încă din epoca președintelui W. Wilson, ghidează acum reconstrucția Europei de Sud-Est, după decenii de totalitarism comunist și sute de ani de dispute teritoriale, etnice și religioase.

România s-a încadrat relativ mai simplu în noua direcție de evoluție a Europei de Sud-Est. Parțial balcanică, predominant central est europeană, România se deosebește de statele din regiune prin câteva caracteristici definitorii: continuitatea istorică a instituțiilor statului, puternică omogenitate etno-religioasă, solidă tradiție romanică, toleranță religioasă, mentalitatea populației robust antiextremistă, uneori cu accente moderat-conservatoare, autentică vocație europeană, aceasta din urmă fiind dovedită și de recente eforturi în direcția integrării europene și euroatlantice, dar și de întărirea dialogului ecumenic între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Catolică, prin discuții și întâlniri între Papa Ioan Paul al II-lea și Patriarhul Teoctist. Toate acestea, într-o Românie contemporană, în care societatea, „*obosită*” de ateism, a regăsit valorile morale, căutându-le, în mod reflex, în valorile creștine.

Biserica, ieșită dintr-o epocă în care contribuția sa a fost în mare exclusă, după tentative caracterizate de o oarecare stângăcie, reușește să-și recapete locul într-o societate multiculturală, post - modernă și democratică, printr-o înțelegere profundă a valorilor spirituale, și, conform exemplului lui Hristos, nelăsându-se ispitită de a se purta în împărăția lumii potrivit modelului lumii. Epoca în care Biserica era privită ca o anexă a societății contemporane a luat sfârșit, s-a intrat în era unei lumi complexe și pluraliste; rolul Bisericii este cu atât mai relevant cu cât mai mare este

nevoia de împărtășire a valorilor creștine (pacea, toleranța, buna înțelegere între oameni și popoare).

Din această perspectivă, fără nici o exagerare, România poate reprezenta un model de conviețuire interetnică și interreligioasă. Chiar dacă anumiți observatori străini sau personalități din Balcani nu se grăbesc să recunoască explicit situația particulară din România, noi considerăm că zestrea istorică pozitivă a României, spiritul tolerant și deschis al poporului său, aspirația spre deplina asimilare a valorilor Occidentului au contat decisiv în opțiunea SUA și a NATO de includere a țării în Alianța Nord-Atlantică. Mai mult, așa cum evidenția recent și președintele George W. Bush, românii pot contribui la consolidarea cooperării și stabilității în zonele încă tensionate din Balcani, precum și la extinderea păcii, securității și stabilității în bazinul Mării Negre și Caucaz.

Etnicul și religia îndeobște deosebesc și adesea învrăjbesc diversele comunități umane. Dictatorii, manipulatorii, marii cuceritori imperiali au accentuat tocmai deosebirile și adversitățile între oameni, recurgând la acestea pentru a-și fundamenta construcțiile de aservire hegemonistă. Viitorul pașnic al omenirii reclamă, însă, armonizarea acestor componente esențiale ale identității umane, reclamă recunoașterea deosebirilor etnico-religioase, ca forme particulare de exprimare a acestei identități. Armonizarea presupune, în primul rând, evidențierea punctelor comune, a intereselor superioare comune, a comportamentelor benefice pentru comunitatea internațională în ansamblul ei.

NOTE

¹ Cristian Băhnăreanu, *NATO – problemele păcii, stabilității și securității în Europa de Sud-Est*, în *“Impact Strategic”*, Centrul de Studii Strategice de Securitate, nr. 4-5, 2002, p. 171-176.

² www.bbb.co.uk (2000 – 2002); ISIS “Balkan Regional Profile”, 2000 – 2002.

PREMISE PENTRU O EVOLUȚIE POZITIVĂ ÎN ETAPA POST-PRAGA

- Sinteza dezbaterilor -

Desfășurată la câteva zile după summit-ul praghez, sesiunea anuală de comunicări științifice a Centrului de Studii Strategice de Securitate a reprezentat, prin ceea ce a propus ca temă, ***“Integrarea euroatlantică. Priorități post-Praga”***, o invitație incitantă la dezbaterile problemelor aderării la Alianța Nord-Atlantică, a priorităților ce revin României, ca țară aflată între cele șapte candidate nominalizate pentru *“Marele Val”*.

Au fost identificate, cu acest prilej, de către participanții la reuniune, pe fondul ideilor cuprinse în comunicările științifice prezentate de cercetători din instituția organizatoare, din armată și din afara acesteia, de diverse personalități cu responsabilități și preocupări în domeniu, direcții importante de acțiune pentru structurile apărării, în vederea îndeplinirii cu succes a condițiilor de aderare și ratificare, până în mai 2004, de către parlamentele tuturor celor 19 state membre, a documentului de integrare a României în NATO.

În intervențiile din secțiunea de deschidere și celelalte trei secțiuni, s-a accentuat asupra necesității găsirii unor soluții care să asigure prezența semnificativă a țării noastre la nivelul Alianței. Perioada de după Summit-ul de la Praga a generat, în întreaga societate românească, ample manifestări și dezbateri pe tema integrării euroatlantice. Un exemplu l-a constituit reuniunea organizată la Casa NATO, sub genericul *“România și viitorul Alianței”*. În acest sens, s-a apreciat, este meritorie inițiativa Centrului de Studii Strategice de Securitate, care caută să găsească acele modalități de integrare mai rapidă și mai ușoară a României în Alianță. Trebuie deslușit, la toate nivelurile, ce avem de făcut potrivit standardelor și reperelor noii lumi în care țara noastră va intra.

În toate intervențiile s-a subliniat faptul că intrăm într-un nou NATO. Cum se definește acesta? Este un NATO care își adaugă alte roluri și responsabilități? Le cunoaștem noi pe acestea îndeajuns? Ce ar trebui să întreprindem pentru aceasta? Trebuie să cunoaștem răspunsul la aceste întrebări și la altele, pentru că, intrând în acest nou NATO, România își va asuma integral obiectivele și scopurile Alianței.

NATO, cum s-a spus și oficial, și neoficial, are nevoie de membri care să-și îndeplinească în totalitate datoriile și obligațiile. Dacă NATO va merge oriunde decid membrii săi, atunci și România, care se va integra în Alianță, va trebui să știe care ar putea fi tipurile de misiuni pe care le-ar îndeplini armata sa.

Avem în vedere, pe de o parte, ceea ce cunoaștem despre o posibilă participare a Armatei României la Forța de Reacție Rapidă a NATO, dar și a Europei, participarea efectivă la acțiunile de apărare colectivă ale NATO, deci în calitate de aliat, și nu în ultimul rând misiuni alături de SUA, în coaliție, așa cum s-a subliniat cu prilejul diferitelor dezbateri. Din acest unghi, să vedem unde se află reforma Armatei României, unde se poate ajunge și în ce timp? Întrucât pentru orice misiune posibilă la care va participa Armata României în viitor va trebui să avem politici foarte clare. Armata română va renunța la principiile după care s-a condus până acum, va trece printr-un proces de regândire, de reconsiderare a mentalităților, îndreptându-se către proiecția forței la distanțe mari, devenind aptă să îndeplinească misiuni în cadrul Alianței și alături de principalii membri ai acesteia. **(General de brigadă (r.) prof. univ. dr. Gheorghe BALABAN)**

„În dezbaterile internaționale, a accentuat și dr. Liviu MUREȘAN, se vorbește despre revenirea la un sistem bipolar, în care de o parte se află cei ce luptă împotriva terorismului, crimei organizate, iar de cealaltă parte restul - adevăr enunțat de Președintele Bush, imediat după 11 septembrie. Zilele acestea, a avut loc la Londra cea importantă reuniune a Miniștrilor de Interne, la inițiativa ministrului de Interne din Marea Britanie, care a avut curajul să spună că «la ora actuală crima organizată este în avans față de structurile la nivel național sau internațional și dacă nu luăm măsuri severe de strângere a cooperării pe plan internațional, problema devine de o gravitate deosebită». Acestei probleme va trebui să-i răspundă și România, ca membru al comunității internaționale și viitor membru al comunității euroatlantice”.

“Va fi necesar, aceasta și ca o consecință a activităților desfășurate de noi în ultimii ani, a apreciat generalul-locotenent dr. Nicolae PĂȘTINICĂ, să depășim un anumit tip de înțelegere a fenomenului militar, când am construit mai întâi structuri, programe de înzestrare și apoi ne-am gândit ce fel de misiuni să dăm acestor structuri. Or, algoritmul ar trebui să fie: mai întâi identific misiunile, pe baza cărora stabilesc tipurile de instruire pentru comandament, pentru personal, apoi clarific aspectele ce țin de înzestrare, de modernizare ș.a.m.d. Actualul nostru statut de invitat și de viitor membru, cu drepturi depline, ne obligă să procedăm așa. Iar eu am identificat pe acest fundament patru tipuri de misiuni: acțiuni care vizează apărarea teritoriului național; acțiuni reclamate de aplicarea art. 5 al Tratatului, deci apărarea colectivă; acțiuni pe spațiul menținerii și impunerii păcii – managementul crizelor este, deci, o acțiune – și, în sfârșit, acțiuni de interes public, intervenții la dezastre, la calamități naturale. Iată un grup de patru misiuni care configurează practic matricea organizațional-funcțională a unei armate

care se dorește a fi performantă, într-o structură de securitate euroatlantică”.

“Cred, a arătat vorbitorul, că discuțiile de aici trebuie să meargă în zona pragmaticului, astfel încât să identificăm mai bine ceea ce se cere făcut pe cele patru misiuni, care pot fi și cinci, și trei, dar consider că acestea patru evidențiază care este zona și spațiul de mișcare în care Armata României va trebui să-și îndeplinească misiunile”.

“Urmează să luăm parte, a arătat **colonelul dr. Teodor REPCIUC**, într-un fel sau altul, la Forța de Răspuns a NATO. În 2004, când, sperăm, vom fi admiși ca membru cu drepturi depline al Alianței, deja această forță va trebui să aibă un grad de operaționalizare inițială, urmând ca, până în 2006, nivelul său de operaționalizare să fie complet.

Cred că, și până în 2004, Armata Română poate participa la elaborarea elementelor doctrinare ce vor creiona misiunile și maniera de lucru cu această forță. Sunt convins, apoi, că participarea românească la Forța de Răspuns a NATO se va bucura de un mare coeficient de inteligență. Pentru că se poate participa la ea în mai multe feluri: cu investiție tehnologică, cu investiție de inteligență, cu forță fizică, cu formațiuni luptătoare specializate. Or, eu sunt de părere că putem aborda o gamă mult mai largă de posibilități, în care factorul științific al integrării în NATO se poate include în acel factor științific al participării noastre la Forța de Răspuns a Alianței”.

Praga marchează o nouă etapă, fundamentală în istoria Europei, s-a evidențiat în cadrul reuniunii. Totodată, Praga reprezintă un moment crucial în viața Alianței, care, într-o măsură mult mai explicită, mai evidentă decât summit-ul madrilen, a proiectat un nou NATO, cu o modificare semnificativă de misiune. Actualul summit a marcat o refundamentare a raporturilor cu civilizația Occidentului, dar și crearea unui nou sistem de angajamente în procesul integrării.

Decizia politico-strategică formulată la Praga și reconfirmată prin decizie națională este susținută de experiența de teren a trupelor române în Afghanistan sau pe alte teatre de operații. Între decizie și experiență va trebui să așezăm managementul integrării. Ce facem? Ce vom face? Va fi nevoie de organizare, de alocarea unor resurse suficiente, de motivare, de negociere, de definirea unor misiuni noi în actualul context strategic, spre a nu da “fișei postului” Armatei Române mai mult decât e posibil. Va trebui văzut cum va acționa armata pentru apărarea teritoriului național, a intereselor economice, științifice, culturale, spirituale ale țării, la combaterea riscurilor neconvenționale la adresa securității naționale. **(Colonel prof. univ. dr. Dumitru IACOB)**

„Momentul Praga, a apreciat **dr. Gheorghe VĂDUVA**, e o construcție la care am participat cu toții. Privită prin prisma unei filosofii cosmologice, România se proiectează, din punct de vedere al problematicii securității, ce trebuie privită în mediul de securitate actual, în funcție de provocările și repererele recente, care nu mai sunt cele din trecut. O a doua dimensiune reprezintă o **“plonjare în sine”**. Niciodată țara noastră nu a avut posibilitatea să plonjeze adânc în sine, să-și descopere toate elementele a ceea ce este de fapt România, cum au făcut, de exemplu, Germania sau Franța. A treia dimensiune se referă la pragmatismul SUA. În această dimensiune se încadrează întreaga filosofie a lumii libere. România este o țară a gândirii universale, ce a creat în acest spațiu valori imense. Trebuie să gândim și să credem cu mai mult pragmatism în spațiul nostru de viață, în noua condiție pe care ne-a oferit-o lumea euroatlantică”.

Participanții la reuniunea anuală, trecând în revistă prioritățile etapei pe care a deschis-o Summit-ul NATO din noiembrie a.c. pentru țara noastră, au subliniat că adaptarea Alianței la actualele și viitoarele provocări, modificările sale structurale și acționale incumbă afirmarea noilor state membre nu în calitate de consumatori, ci îndeosebi ca furnizori de securitate, printr-o specializare care să asigure participarea, inclusiv a României, la realizarea intereselor de securitate colectivă. În context, vor trebui stabilite responsabilități ce revin militarilor români, contribuția românească la atingerea obiectivelor preconizate.

„Intrarea în marea familie euroatlantică înseamnă aderarea la standarde, norme și reguli clare, noi, la comportamente decise, la valori ce se cer apărute. Importanța acestor valori comune a fost demonstrată cu prisosință pe timpul evenimentelor din septembrie 2001, când amenințarea la adresa lor a devenit o realitate palpabilă, brutală. Pe acest fond, apărarea și securitatea comună ne obligă la dezvoltarea unor forțe performante și capacități specializate, destinate integrării în structuri multinaționale mai ample. Capacitatea noastră de a ne îndeplini sarcinile și obiectivele ce ne revin în Alianță va implica efort și performanță. Foarte importante vor fi, din acest punct de vedere, premisele după care vom proiecta cariera militară, în noua etapă deschisă de Summit-ul de la Praga: premisa geostrategică, cea organizațional-managerială, dar și cea morală și cea care ține de mentalul și mentalitățile oamenilor”. (**Colonel prof. univ. dr. Dumitru IACOB**)

Referitor la prioritățile integrării, **dr. Nicolae DOLGHIN** a spus următoarele: “Preocupați de operaționalizări, adaptări și raționamente geostrategice care, fără îndoială, vor continua să rămână priorități în procesul de integrare post-Praga suntem tentați să ignorăm un aspect

major al acestuia – dimensiunea umană. Profesia militară își are specificul ei: este mai scurtă decât majoritatea celorlalte. Chiar și cea mai strălucită carieră în armată se încheie la o vârstă la care într-o profesie civilă mai ai încă multe de spus.

„Ghidul carierei militare” stabilește fără echivoc, că nu toți sublocotenenții vor ajunge căpitani, maiori ș.a.m.d., nu toți sergenții vor ajunge plutonieri adjutanți șefi etc. Mai mult, vor exista categorii de militari obligate să-și schimbe profesia la o vârstă la care într-o profesie civilă s-au așezat deja primele cărămizi ale unei cariere de-o viață. Va fi suficientă oare protecția socială oferită de armată militarilor ieșiți din sistem? Cum se vor atenua dezamăgirea, frustrările și nemulțumirile celor ce se vor afla în asemenea situații și cărora tot timpul li s-a spus că își apără patria? Ghidul n-o spune.

Probabil că, în instruirea și pregătirea forțelor ca viitoare membre ale comunității nord-atlantice, acestei problematici va trebui să i se acorde aceeași atenție de care se vor bucura celelalte aspecte ale generării lor”.

„Importante, s-a apreciat în dezbateri, vor fi adecvarea strădaniilor noastre la exigențele Alianței, înnoirea concepțiilor de instruire, a programelor, folosirea judicioasă a resurselor bugetare și umane. Viața ne obligă și ne arată de acum ce va trebui să facem. Va fi necesar să depistăm specialiștii în fiecare domeniu și problemă de rezolvat, pentru ca dialogul cu NATO să fie unul productiv, de utilitate maximă pentru procesul integrării”.
(General de brigadă dr. Nicolae NĂBĂRJOIU)

„Creșterea capacității României de asigurare a unui nivel cât mai ridicat al stării de securitate, atât în plan național, cât și internațional, presupune o perfectă definiere a locului și valorilor Armatei noastre, în concertul celorlalte armate, a subliniat deputatul **Valentin VASILESCU**. Este foarte important să selectăm cu atenție programele de înzestrare, date fiind și costurile implicate, dar și modelul de militar pe care vrem să-l pregătim. Trebuie să știm prioritățile de acum încolo și să găsim soluțiile, printr-o analiză și însușire riguroasă a conceptelor NATO, pentru a atinge standardele Alianței, pentru a avea forțe militare moderne, interoperabile cu forțele celorlalte state aliante, capabile să îndeplinească misiuni atât în cadrul NATO, cât și independent”.

Vasile POPA

SPONSORII

***CENTRULUI DE STUDII STRATEGICE DE SECURITATE
ÎN ANUL 2002***

HYUNDAI AUTO ROMÂNIA.....

S.C. «ROMAERO» S.A.....

S.C. MESSOHIPPUS S.R.L.....

S.C. FABI COMIMPEX S.R.L.....

EDITURA ACADEMIEI DE ÎNALTE STUDII MILITARE

Bun de cules: 28.11.2002
Hârtie xerox: A3
Coli tipar: 17,375

Bun de tipar: 17.12.2002
Format: A5
Coli editură: 8,687

Lucrarea conține 278 pagini
TIPOGRAFIA ACADEMIEI DE ÎNALTE STUDII MILITARE
B.272/2002 C. 291/2002